

INSTITUT ZA NOVEJŠO ZGODOVINO

K

6522/5

019830307

COBISS •

ZGODOVINSKI
ARHIV LJUBLJANA

**GRADIVO
IN RAZPRAVE**

Zorka Skrabl

Hranilništvo na Dolenjskem in v Beli krajini

France Štukl

Hranilništvo v Škofji Loki

LJUBLJANA 1983

5

HRANILNICE IN POSOJILNICE NA DOLENJSKEM IN V BELI KRAJINI OD SREDE 19. STOLETJA DO LETA 1947

2	Uvod
6	Nastanek in razvoj kreditnih združenj
10	Osnovalni podatki o kreditnih združenjih
22	Poslovanje in aktivsko gradivo kreditnih združenj
30	Podatki o številu članov in o denarnem prometu kreditnih združenj
34	Iz zapisnikov upravnih organov kreditnih združenj

Zorka Skrabl

HRANILNICE IN POSOJILNICE NA DOLENJSKEM IN V BELI KRAJINI OD SREDE STOLETJA DO LETA 1947

Hranilništvo na Dolenjskem
in v Beli krajini

France Štukl

HRANILNIŠTVO V ŠKOFJI LOKI V ČASU OD 1896 DO 1947

6252

5. X. 1983

Šolski center tiska in papirja Ljubljana - Naklada: 350 izvodov - Tisk: Kulturna skupnost Škofja Loka in Kulturna skupnost Slovenije - Tisk: tuma skupnost Novo mesto, Kulturna skupnost Škofja Loka - Izdajo so finančno omogočile: Kul- Fotografije: Marko Klinc Novo mesto in Foto šturm Škofja Loka - Izdajo so finančno omogočile: Ku- France - Lektor: prof. Jela Jamar-Legat - Prevodil povzেকov: Tazeta Sežun in dr. Valter Bohinec - izdel in založili Zgodovinski arhiv Ljubljana, zanj je odgovoren dr. Jože Žontar. - Ovitek: ing. Miroslava

HRANILNICE IN POSOJILNICE NA DOLENJSKEM IN V BELI KRAJINI OD SREDE 19. STOLETJA DO LETA 1947

Uvod	5
Nastanek in razvoj kreditnih zadrug	6
Osnovni podatki o kreditnih zadrugah	10
Poslovanje in arhivsko gradivo kreditnih zadrug	23
Podatki o številu članov in o denarnem prometu kreditnih zadrug	26
Iz zapisnikov upravnih organov kreditnih zadrug	30
Kratice	84
Popis arhivskega gradiva	84
Zusammenfassung	89
Literatura	90

HRANILNIŠTVO V ŠKOFJI LOKI V ČASU OD 1896 DO 1947

Uvod	95
Hranilnica in posojilnica v Stari Loki (1896–1947)	97
Okrajna hranilnica in posojilnica v Škofji Loki (1900–1947)	99
Ljudska hranilnica in posojilnica v Škofji Loki (1903–1947)	122
Mestna hranilnica v Škofji Loki (1927/1926–1950)	127
Raiffeisenkasse Laak (1942–1946)	137
Popis arhivskega gradiva hranilnic	138
Povzetek	141
Zusammenfassung	142

6522

Z. B. X. 1983 / 307

Izdal in založil Zgodovinski arhiv Ljubljana, zanj je odgovoren dr. Jože Žontar. – Ovitek: ing. Miroslav France. – Lektor: prof. Jeja Jamar-Legat. – Prevodi povzetkov: Traute Sežun in dr. Valter Bohinec. – Fotografije: Marko Klinc, Novo mesto in Foto Šturm Škofja Loka. – Izdajo so finančno omogočile: Kulturna skupnost Novo mesto, Kulturna skupnost Škofja Loka in Kulturna skupnost Slovenije. – Tisk: Šolski center tiska in papirja Ljubljana. – Naklada: 350 izvodov.

UVOD

Ko je Zgodovinski arhiv Ljubljana ustanovil enoto za Dolenjsko in Belo krajino in dobil arhivska skladišča, smo v letih 1974 do 1978 prevzeli arhivsko gradivo Dolenjskega muzeja v Novem mestu in Belokranjskega muzeja v Metliki. Arhiv je tako pridobil bogato gradivo, ki smo ga morali obdelati in tako približati tudi širšemu krogu ljudi.

Da sem se lotila prav hranilnic in posojilnic je bil poglavitni vzrok v tem, da je ta fond obsegal ogromno količino gradiva – knjig, ki so zavemale veliko prostora. Da pa bi ugotovila, kakšno vrednost ima ta gradivo, sem morala temeljito preučiti ogromne količine gradiva res vrednega, tega je publikacija Pregled kreditnih zadrug na ozemlju Dolenjske in Bele krajine od ustanovitve do njihove ukinitve s popisom gradiva.

Hranilništvo na Dolenjskem in v Beli krajini

Arhivski gradivo hranilnic in posojilnic je izjemoma tudi iz zapisnikov občnih zborov. In le izjemoma tudi iz zapisnikov občnih zborov. Po letih število članov, denarni promet, dohodke in izdatke zadruga ter čisti dobiček, seveda le za tiste zadruga, za katere so ohranjeni zaključni računi. Pri navedbi števila članov je bilo odločilno število na začetku leta.

V tretjem delu pa so objavljeni nekateri najpomembnejši in najzanimivejši deli zapisnikov z razlago kratic, ki se največkrat pojavljajo v tekstu. Zaradi vseh prav tako zanimivih in pomembnih zapisnikov zaradi preobsežnosti gradiva ni bilo mogoče objaviti. Morda pa bo to spodbuda raziskovalcem, da se bodo te problematike lotili bolj temeljito.

Zapisniki prvih denarnih zadrug so pisani v nemškem jeziku ali mešano, kasneje pa so več pisani v slovenskem jeziku. Kaj je moč zvedeti iz zapisnika, je odvisno od tega, koliko je bil pisec pismen oziroma izobražen. Imamo npr. ohranjene zapisnike, ki ničesar ne povedo, pisava je okorna in nečitljiva, o slovničnih zakonitostih pa ni sledu.

1 Reg I, II, III, hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana

Pri vsaki denarni zadrugi, pri katerih so objavljeni zapisniki upravnih organov zadruga, navajam v začetku ime zadruga in za kakšne vrste zapisnik gre (občnih zborov, sej upravnega odbora, sej nadzornega odbora), potem pa so za vsak zapisnik navedeni le datumi sej. Če je tekst brez pik na začetku ali koncu, pomeni, da je objavljen v celoti. Tri pike namreč pomenijo, da je del nebitvenega teksta izpuščen, bodisi še pred zaključkom stavka ali na začetku novega. Tekst je napisan v glavnem z vsaj pravopisnimi in slovničnimi napakami, ki so jih zgrešili pisci zapisnikov. Okrogli oklepaj s pomišljajem pomeni da beseda manjka, ker je v zapisniku napisana nečitljivo.

Prav na koncu pa je še natančen opis arhivskega gradiva kreditnih zadrug, ki je zaradi boljše preglednosti popisano po območjih občin s tem, da smo občini Črnomelj in Metlika združili v območje Bele krajine, ker se tudi arhivsko gradivo za območje teh občin hrani v skupnem skladišču.

HRANILNIŠTVO V ŠKOFJI LOKI V ČASU OD 1898 DO 1947

Uvod	5
Opis hranilnice in hranilnih zadrug	6
Opis hranilnic in hranilnih zadrug	10
Opis hranilnic in hranilnih zadrug	23
Opis hranilnic in hranilnih zadrug	28
Opis hranilnic in hranilnih zadrug	30
Opis hranilnic in hranilnih zadrug	64
Opis hranilnic in hranilnih zadrug	64
Zusammenfassung	69
Literatura	90

HRANILNIŠTVO V ŠKOFJI LOKI V ČASU OD 1898 DO 1947

Uvod	95
Hranilnica in posojilnica v Stari Loki (1898-1947)	99
Družna hranilnica in posojilnica v Škofji Loki (1900-1947)	99
Ljudska hranilnica in posojilnica v Škofji Loki (1903-1947)	122
Opis hranilnic in hranilnih zadrug	135
Opis hranilnic in hranilnih zadrug	135
Zusammenfassung	142

6522

Z. B. X. 1953 / 307

Izdal in selgžil Zgodovinski arhiv Ljubljana, zanj je odgovoren dr. Jože Žontar. - Ovitek: ing. Miroslav France. - Lektor: prof. Jaja Jamar-Legat. - Prevodi povzetkov: Trudete Sebnin in dr. Vajler Bohinec. - Fotografije: Marika Kline, Novo mesto in Foto Šturm Škofja Loka. - Izdejo so finančno omogočile: Kulturna skupnost Novo mesto, Kulturna skupnost Škofja Loka in Kulturna skupnost Slovenije. - Tisk: Šolski center tiska in papirja Ljubljana. - Naklada: 350 izvodov.

Zadružni zakon je dal zadrugam možnost ustanavljanje. Za ustanovitev zadruga ni bila potrebna oblastvena odobritev kot do tedaj. Kreditni zakon je v našem kreditnem sistemu uvedel prvo obliko zadruga, ki so bile ustanovljene v obliki združenj. Vendar je bilo potrebno, da se ustanovijo tudi druge vrste zadruga, ki so bile ustanovljene v obliki združenj. Vendar je bilo potrebno, da se ustanovijo tudi druge vrste zadruga, ki so bile ustanovljene v obliki združenj.

UVOD

Ko je Zgodovinski arhiv Ljubljana ustanovil enoto za Dolenjsko in Belo krajino in dobil arhivska skladišča, smo v letih 1974 do 1978 prevzeli arhivsko gradivo Dolenjskega muzeja v Novem mestu in Belokranjskega muzeja v Metliki. Arhiv je tako pridobil bogato gradivo, ki smo ga morali obdelati in tako približali tudi širšemu krogu ljudi.

Da sem se lotila prav hranilnic in posojilnic je bil poglavitni vzrok v tem, da je ta fond obsegal ogromno količino gradiva – knjig, ki so zavzemale veliko prostora. Da pa bi ugotovila, kaj je od te ogromne količine gradiva res vrednega, sem morala temeljito preučiti vse gradivo. Rezultat tega je publikacija Pregled kreditnih zadrug na ozemlju Dolenjske in Bele krajine od ustanovitve do njihove ukinitve s popisom gradiva.

V prvem delu publikacije sem na kratko opisala razvoj in nastanek denarnih zadrug na splošno, nato pa sem nanizala le suhoparne zgodovinske podatke, ki sem jih dobila iz registrov Okrožnega sodišča Novo mesto in le izjemoma tudi iz zapisnikov občnih zborov. Poleg teh navajam v posebni razpredelnici po letih število članov, denarni promet, dohodka in izdatke zadruga ter čisti dobiček, seveda le za tiste zadruga, za katere so ohranjeni zaključni računi. Pri navedbi števila članov je bilo odločilno število na začetku leta.

V tretjem delu pa so objavljeni nekateri najpomembnejši in najzanimivejši deli zapisnikov z razlago kratic, ki se največkrat pojavljajo v tekstu. Žal pa vseh prav tako zanimivih in pomembnih zapisnikov zaradi preobsežnosti gradiva ni bilo mogoče objaviti. Morda pa bo to spodbuda raziskovalcem, da se bodo te problematike lotili bolj temeljito.

Zapisniki prvih denarnih zadrug so pisani v nemškem jeziku ali mešano, kasneje pa so vsi pisani v slovenskem jeziku. Kaj je moč zvedeti iz zapisnika, je odvisno od tega, koliko je bil pisec pismen oziroma izobražen. Imamo npr. ohranjene zapisnike, ki ničesar ne povedo, pisava je okorna in nečitljiva, o slovničnih zakonitostih pa ni sledu.

1. Reg. I, II, III; hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana

Pri vsaki denarni zadrugi, pri katerih so objavljeni zapisniki upravnih organov zadruga, navajam v začetku ime zadruga in za kakšne vrste zapisnik gre (občnih zborov, sej upravnega odbora, sej nadzornega odbora), potem pa so za vsak zapisnik navedeni le datumi sej. Če je tekst brez pik na začetku ali koncu, pomeni, da je objavljen v celoti. Tri pike namreč pomenijo, da je del nebitvenega teksta izpuščen, bodisi še pred zaključkom stavka ali na začetku novega. Tekst je napisan v glavnem z vsemi prepisnimi in slovničnimi napakami, ki so jih zagrešili pisci zapisnikov. Okrogli oklepaj s pomišljajem pomeni da beseda manjka, ker je v zapisniku napisana nečitljivo.

Prav na koncu pa je še natančen opis arhivskega gradiva kreditnih zadrug, ki je zaradi boljše preglednosti popisano po območjih občin s tem, da smo občini Črnomelj in Metlika združili v območje Bele krajine, ker se tudi arhivsko gradivo za območje teh občin hrani v skupnem skladišču.

NASTANEK IN RAZVOJ KREDITNIH ZADRUG

Kreditno združništvo se je v naših krajih razvilo v drugi polovici 19. stol. zaradi neugodnega gospodarskega položaja slovenskega kmeta in delavca in zaradi narodnostnega zatiranja. Ustanovitelji so z združništvom hoteli doseči predvsem gospodarsko samostojnost in neodvisnost slovenskega gospodarstva od nemškega kapitala. Slovenski domoljubi, ki so se lotili ustanavljanja omenjenih ustanov, so marsikaj potrpehli in premagali marsikatero težavo. Najbolj so jim nasprotovali narodni nasprotniki, ki jim naglo širjenje slovenskega posojilništva ni šlo v račun. Skušali so zavreti njihov razvoj, pri tem pa so jim pomagale Slovincem neprijazne oblasti, ki so več ali manj odkrito ovirale ustanavljanje posojilnic, saj je ustanovitev vsake posojilnice dejansko pomenila ustanovitev narodno gospodarske trdnjave, kjer je slovenski človek našel v gospodarski stiski svoje: zatočišče in oporo. Pa tudi del slovenskega prebivalstva, ki so mu bile zadruga namenjene, je sprva nanje gledal z nezaupanjem, saj je bil slovenski kmet že od nekdaj nezaupljiv do »novotarij«.

Pri Slovincih lahko štejemo za očeta združništva brata dr. Josipa Vošnjaka, ki je kot teoretik že leta 1872 po časopisju pozival k ustanavljanju posojilnic in Mihaela Vošnjaka, ki je kot praktik uresničeval Josipove ideje, saj je kot slovenski nacionalist kmalu spoznal, da je gospodarska blaginja pogoj za narodno osvoboditev. Najprimernejša gospodarska oblika pa se mu je zdela zadruga. Zato je začel ustanavljati zadruga po nacionalno najbolj ogroženih krajih. Tako so bile že leta 1872 ustanovljene prve hranilnice v Ljutomeru, Postojni, Kranju in 1873 v Bistrici na Zilji, kot prva na Dolenjskem oziroma v Beli krajini pa je bila leta 1874 ustanovljena Prva dolenjska posojilnica v Metliki.

Pri organiziranju slovenskih posojilnic se je Vošnjak uprl na ideje Schultze-Delitschove zadruga, ki so bile namenjene predvsem obrtnikom, delavcem, trgovcem in drugim malim ljudem iz meščanskih krogov. Ker pa te vrste zadrug niso v celoti ustrezale slovenskim kmečkim razmeram, je nekaj idej prevzel tudi od Reiffeisna – očeta nemškega združništva.

Od devetdesetih let prejšnjega stoletja pa ima za nadaljnji razvoj slovenskega združništva veliko zaslug klerikalna stranka, posebno pa dr. Janez Evangelist Krek, ki je nadaljeval začeto delo in kreditne zadruga razširil po podeželju. Tako kot se je prej Vošnjak upiral predvsem na ideje Schultze-Delitschove zadruga, je Krek širil rajfajznovske posojilnice, ki naj bi preprečevale oderuštvu in povezovala kmete med seboj. Združništvo naj bi bilo tudi izven strankarskih bojev, vendar tega v praksi ni bilo, saj je bila večina kreditnih zadrug strankarsko opredeljena. Vsaka od političnih strank je imela svoje zadruga in svojo združno zvezo, ki je skrbela za strokovno usposabljanje in medsebojno kreditiranje. Tako sta bili ob koncu 19. stol. (1895) ustanovljeni dve združni zvezi, in sicer Gospodarska zveza in Zveza kranjskih posojilnic, ki je kmalu prenehala delovati, medtem ko je Gospodarska zveza postala glavna centrala klerikalnega združništva v Sloveniji. Leta 1903 ob izdaji revizijskega zakona je bila osnovana Združna zveza v Ljubljani, katere glavna naloga je bila revizija včlanjenih zadrug in zaščita njihovih interesov. Že leta 1907 pa je bila ustanovljena Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani, ki je združevala pod svojim okriljem liberalne zadruga.

Zadruga so bile vse do 9. 4. 1873, ko je bil izdan združni zakon, organizirane po zakonu o društvih, ki je izšel leta 1852. Prvo tako društvo na slovenskem ozemlju je bilo ustanovljeno leta 1856 z imenom »Obrtno pomožno društvo«. Ustanovil ga je ljubljanski obrtnik češkega porekla Horak.

Združevalo je vse ljubljanske obrtnike. To društvo je bilo v prvi vrsti denarna zadruga, ki je poslovala v nemškem in slovenskem jeziku in je bila kot taka tudi prva vpisana v združni register (8. junija 1874). Na območju Dolenjske oziroma Bele Krajine pa je bila prva vpisana v združni register »Prva dolenjska posojilnica v Metliki« (29. 12. 1874).

Zadružni zakon je dal zadrugam posebno zakonsko osnovo in zelo olajšal njihovo ustanavljanje. Za ustanovitev zadrug ni bila potrebna oblastvena odobritev kot do tedaj za denarne zavode, ki so jih ustanavljali v obliki društev. S tem pa je bila odstranjena ena glavnih ovir, saj je bila taka oblastvena odobritev popolnoma odvisna od dobre volje odločujočih upravnih faktorjev, ki so bili vse prej kot naklonjeni slovenskim težnjam.

Zadnja leta pred prvo svetovno vojno pa je v zadružništvu nastopila doba stagnacije. Z razpadom avstro-ogrske monarhije in z nastankom kraljevine SHS je ostal velik del slovenskega ozemlja in z njim približno 194 zadrug izven meja nove države. Poleg tega pa je na denarnem področju nastala prava zmešnjava zaradi različnih vrst denarja, kar ni bilo v prid zadrugam. V Sloveniji je bila v prometu zaradi pomanjkanja drugega denarja krona. V začetku leta 1920 so izdali nov denar in označili vrednost v kronah in dinarjih, in sicer štiri krome za en dinar. Končno pa je bil ob koncu leta 1922 dokončno vpeljan dinar kot plačilno sredstvo.

Kmalu po vojni se je slovensko kreditno zadružništvo močno okrepilo, saj je že v začetku leta 1925 delovalo v vsej tedanji Sloveniji 485 kreditnih zadrug. V začetku tridesetih let, ko je svet pretresala gospodarska kriza, pa se je vse bolj poslabševal gospodarski položaj slovenskega kmeta in s tem tudi zadružništva. To se zelo lepo vidi npr. iz spisa v katerem dr. Globevnik toži Hranilnico in posojilnico za Kandijo in okolico: »V mesecih julij, avgust in september 1931. so vlagatelji navalili na denarne zavode in dvignili približno za 3 milijarde dinarjev vlog, dvignjeni denar pa povečini spravili čez mejo ali pa ga poskrili doma ter ga na ta način odtegnili rednemu prometu v državi. Ker pa so znašale skupne vloge v celi Jugoslaviji cca. 17 milijard din., emitirani bankovci pa cca 5 milijard din s preostalimi cca 2 milijardi din, ki sta še ostali doma v prometu, denarni zavodi Dravske banovine-med njimi tudi tožnica-na svojem sestanku v Ljubljani dne 25. 9. 1931, da zaenkrat, dokler se razmere ne zboljšajo, več kot 200 din mesečno na posamezno hranilno knjižico ne bodo izplačevali, da na ta način preprečijo polom denarnih zavodov in celotnega gospodarstva.«

Celoten položaj se je poslabšal, ko je bil aprila leta 1932 sprejet zakon o zaščiti zadolženih kmetov, ki pa naj bi veljal le šest mesecev. V tem času pa bi morala skupščina sprejeti zakon o dokončni ureditvi zaščite. Po tem zakonu je bilo sprejetih in izdanih več odredb o zaščiti kmeta (npr. 3. 8. 1934, 30. 9. 1935) in v zvezi s tem je bilo sprejetih tudi več odplačilnih načrtov. Po stari uredbi je bilo eno najbolj spornih vprašanj, kateri kmet je sploh zaščiten, vendar tudi nova odredba ni dala zadovoljivega odgovora. Pač pa je nova uredba rešila sporno vprašanje, kdaj so zaščitene poročene žene, ki živijo skupaj z možem. Do sedaj so namreč presojali moža in njegovo ženo ločeno, če sta oba imela premoženje, in tako so lahko zahtevale zaščito npr. žene, ki so imele samo kakšen vinograd, njihovi možje pa so bili trgovci ali obrtniki. Z zadnjo uredbo pa je bilo to onemogočeno. Poročeno ženo, ki je živila v skupnem gospodinjstvu z možem, so obravnavali kot kmeta le tedaj, če je bil tudi mož kmet in so izvirali njuni dohodki pretežno iz kmetijstva. Ukinjena je bila tudi ugodnost predčasnega plačila, oziroma jo nova odredba ni poznala. Določba, da naj se odpiše 2 % na leto tistim, ki plačajo svoje obveznosti predčasno, je namreč resno ogrožala obstoj zlasti manjših kreditnih zadrug.

Konec leta 1934 je izšla tudi uredba o zaščiti kreditnih zadrug in njihovih zvez, ki pa je vsebovala samo zaščitne mere, ne pa prave rešitve.

Najhuje pa je udarila kreditne zadrug odredba o likvidaciji kmečkih dolgov leta 1936 (Službeni list, št. 628/79 iz leta 1936.) Denarni zavodi so zaradi tega dobili protivrednost kot odškodnino v naslednji obliki za 50 % predanih kmečkih dolgov so dobili vpis v dobro na tekoči račun pri Priviligirani agrarni banki, ki ga je obrestovala po 3 % na leto in izplačevala hkrati z obrestmi vred v obrokih 14 let. Kdor je hotel, pa je lahko dobil na podlagi tekočega računa bone. Vpis v dobro je izstavila banka, kadar je dokončno prevzela dol-

gove, bone pa je izdajala samo na zahtevo posojilnic. Za 25 % so dobili državnih obveznic, ki jih je država obrestovala po 3 % in jih je izplačevala po obrokih oziroma z izžrebanjem v dvajsetih letih. Zadnjih 25 % pa so pokrile zadruge same iz rezervnih skladov. V kolikor pa rezervni skladi niso zadostovali, je primanjkljaj pokrila država z obveznicami.

Sicer pa so bile zadruge že pred likvidacijo kmečkih dolgov v nezavidljivem položaju in jim tudi izvršilne sodbe niso mogle prav nič pomagati, ker zaradi pomanjkanja denarja ni bilo kupcev. Za primer navajam dopis Ljudske posojilnice v Novem mestu z dne 1. 8. 1935 Zadrुžni zvezi v Ljubljani:

»Kmetov, ki so pri nas zadolženi in ki so obenem prezadolženi tako, da ni mogoče rešiti posestev, če bi odpadla sodna zaščita naenkrat, je 163, v skupni višini 1.695.432 din. K temu pripominjamo, da so pri nas cele vasi, katere so prezadolžene in ki se absolutno ne morejo rešiti svojih dolgov. Ti dolžniki seveda sedaj sploh ne mislijo na odplačilo svojih dolgov, tedaj tudi ne na plačilo obresti in samo čakajo nekega slučaja, ki jih bo rešil. Na tem je prizadeto predvsem naše Podgorje, to so vasi: Dolž, Pangerč grm, Gaberje, Cerovec, Vinja vas, Plemberk, Brezovica, Konec, Podgrad, Stranska vas, Lakovnice. V teh krajih bi bilo vsako izterjevanje nemogoče. Tako posestvo bi tudi na prisilni dražbi ne kupil nihče, ker nihče ne mara v te kraje, kdor ima denar. Domačini, ki so pa prezadolženi, ne morejo reflektirati na kak nakup. Kako bi se tedaj pri ljudeh izterjalo dolgove, si mi zaenkrat ne moremo zamišljati, zlasti ne, da bi bila kaka redna pot. Zlasti prihaja to v poštev pri takih dolžnikih, ki so zadolženi preko 10.000 din. Saj ti ljudje, upoštevaje stroške, ki jih imajo z vsakdanjimi potrebščinami, ne morejo iz svojih posestev spraviti toliko, da bi odplačevali letne obresti. Vsemu temu je v veliki meri kriva tudi zaščita, ki je prišla v letu 1932. Od tega časa dalje so ustavili dolžniki vsako plačilo obresti, ne samo pri našem denarnem zavodu, ampak tudi drugod, in tako se nabirajo obresti in raste višina dolga, izgledov za plačilo pa nikalih. Tedaj tudi če bi zaščita odpadla naenkrat, bi ne bilo našim denarnim zavodom v naših krajih pomagano, ker noben denarni zavod ne bo hotel izterjevati takih terjatev, ker bi si s plačilom taks in drugih stroškov nakopal samo ogromne stroške, dočim efekta pri prodaji ne bi bilo nobenega.

Nujno potrebno bi bilo tedaj, da poseže vmes država, bodisi sama zase bodisi po kakem večjem privilegiranim zavodu, in sicer s konverzijo dolgov ali pa tudi brez njih in z doletno amortizacijo dolgov.«

Med gospodarsko krizo je bilo zelo razširjeno prodajanje hranilnih knjižic. Vlagatelji so namreč v strahu, da bodo propadle, prodajali svoje hranilne knjižice za mnogo manjšo vrednost, kot je bila njihova dejanska vrednost.

Dne 24. 9. 1937 je začel veljati novi enotni zadrुžni zakon za vso državo. Doslej je bilo v veljavi kar šestnajst različnih zakonov, ki so veljali v posameznih pokrajinah ali za posamezne vrste zadrug. Novi zakon je imel vse polno novosti, ki pa so bile več ali manj administrativnega značaja. Kreditnim zadrugam je prinesel novi zakon nekatere omejitve. Po novem zakonu so se lahko kreditne zadruge in njihove zveze ukvarjale samo s sprejemanjem hranilnih vlog, najemanjem kredita, dajanjem posojil, posredovanjem pri zavarovalnih poslih in z nabavo sredstev kmetijske produkcije na račun svojih zadrugarjev ter komisijsko prodajo pridelkov svojih članov. Kreditne zadruge so smele svoje denarne viške nalagati samo pri svojih poslovnih kreditnih zvezah, le-te pa pri državnih privilegiranih ali samoupravnih denarnih ustanovah ali pa v tistih, pri katerih so imele zadruge večino delnic.

Vprašanje glasovalne pravice je rešil zakon z načelom, po katerem je lahko vsak član imel en sam glas, le v produktivnih zadrugah je bilo dovoljeno imeti več glasov, toda največ pet. Zaradi tega v nekaterih zadrugah niso mogli spraviti v sklad dosedaj veljavna pravila s predpisi novega zakona. Vendar pa je zakon v tem primeru dopuščal, da so smele zadruge nekatere določbe prejšnjih pravil obdržati še nadaljnjih deset let od dneva razglasitve zakona. Avtonomija zadrug je bila tudi z novim zakonom varovana in upravna oblast ni imela nikakega neposrednega vpliva na delovanje zadrug. Kjer pa je upravna oblast našla

kakšno nepravilnost v zadrugi, je bila upravičena javiti to pristojnemu sodišču, kateremu so bile v zakonu pridržane obsežne pravice. Zakon je obljubil zadružništvu tudi posebno pomoč, in sicer iz posebnega fonda, v katerega so se stekali določeni procenti čistega dobička nekaterih državnih in privilegiranih ustanov ter denarne kazni, izrečene od pristojnih sodišč, zaradi kršitve zakonskih predpisov.

Druga svetovna vojna je delo kreditnih zadrug močno okrnila. Nemci so delovanje kreditnih zadrug prepovedali. Bilo je le nekaj izjem, med njimi npr. tudi Ljudska posojilnica v Novem mestu. Italijanski okupator zadrug ni prepovedal, pač pa jih je podredil nadzorstvu Visokega komisariata oziroma »Nadzorstvenemu uradu za zaščito štednje in dajanje posojil«, ki je imel sedež pri podružnici zavoda »Banka d'Italia« v Ljubljani. V prvi polovici leta 1942 pa je bil ustanovljen »Zavod za zadružništvo ljubljanske pokrajine«, ki naj bi upravljal in nadziral zadruge v pokrajini. Če pa bi zadruge in zveze neredno poslovale, jih je Visoki komisar lahko razpustil.

Že med NOB se je tovariš Kidrič zavzemal za zadružništvo in 19. XI. 1944 je bil neke vrste zadružni sestanek v Srednji vasi pri Črmošnjicah. Na tem sestanku so izdelali predloge in smernice za razvoj novega zadružništva. Na temelju smernic tega prvega zadružnega zbora je predsedništvo SNOS postavilo Iniciativni odbor za zadružništvo. Izdelali so začasna pravila, ki so po osvoboditvi postala temelj za reorganizacijo zadrug. V pomoč IZOS so osnovali okrožne in okrajne iniciativne odbore, ki pa so bili kot IZOS samo začasni. Tako so organizirali najrazličnejše zadruge npr. nabavno-prodajne, obnovitvene, kmečke delavne zadruge itd., medtem ko je pomen kreditnega zadružništva upadal. Vse te zadruge, vsaj na področju Dolenjske in Bele krajine, so samo životarile ali delale iz izgubo, dokler ni končno leta 1947 izšla uredba o likvidaciji zadrug (Ur. l. LRS, 16/1947), ki je pričela veljati z dne 19. 4. 1947. Konec leta 1946 pa se je pričel postopek likvidacije Zveze slovenskih zadrug in Zadružne zveze v Ljubljani.

Iz povedanega povzamemo, da je od konca 19. stol. pa do leta 1947, ko je izšla uredba o likvidaciji zadrug, delovalo na področju Dolenjske in Bele Krajine 46 kreditnih zadrug. Vse te zadruge so bile ustanovljene z namenom pomagati malemu človeku, kmetu in delavcu. Vsekakor pa so bili v zadrugah včlanjeni tudi premožnejši sloji prebivalstva in inteligenca. Skoraj v vseh zadrugah so bili poleg kmetov tudi obrtniki, (mlinarji, krojači, čevljarji, itd), uslužbenci (jetniški pazniki, pismonoše, uradniki itd), tovarniški delavci, dek-le, hlapci, inteligenca (učitelji, notarji, župniki itd.). Vendar pa so bili premožnejši sloji v manjšini, kar vidimo iz vlog, ki so zelo nizke. To je bil v pravem pomenu besede pristradan denar, kajti dolenski kmet je zaradi zastarelega načina gospodarjenja, neizobraženosti in zaradi pomanjkanja tržišča za svoje pridelke, živel izredno skromno. Na Dolenjskem je bilo pri sodnijah, ki so spadale pod novomeško okrožno sodišče, vknjiženih preko 20 milijonov gld. dolgov, samo v črnomaljskem sodnem okraju 3.200.000 gld. V letih 1880–1882 je bilo na Dolenjskem na javni dražbi prodano za slabega pol milijona gld. 661 posesti. Cenjena pa so bila za 100.000 gld. več. Največ prodanih zemljišč je bilo v Metliki. Na Dolenjskem ni bilo v nekaterih okrajih tako rekoč niti enega nezadolženega grunta. Še slabši pa je bil položaj v črnomaljskem okraju. V letih 1881–1882 se je izselilo okoli 2000 Belokranjcev, zemljišča pa so prodali pod ceno.

Tako je bila ustanovitev kreditnih zadrug resnično gospodarska in ne samo narodnostna nuja. Svojim članom so stale ob strani v najtežjih gospodarskih razmerah in jim skušale pomagati, čeprav jim to kljub dobri volji ni vedno uspelo. Tudi zadruge so namreč na svojih plečih krepko čutile gospodarsko krizo in spremenjeni politični položaj med prvo in drugo svetovno vojno.

Na temelju tega člana so stali ob strani v najtežjih gospodarskih razmerah in jim skušale pomagati, čeprav jim to kljub dobri volji ni vedno uspelo. Tudi zadruge so namreč na svojih plečih krepko čutile gospodarsko krizo in spremenjeni politični položaj med prvo in drugo svetovno vojno.

OSNOVNI PODATKI O KREDITNIH ZADRUGAH

Hranilnice in posojilnice z območja Bele krajine

Hranilnica in posojilnica v Adlešičih

V zadružni register je bila vpisana dne 1. 6. 1922. Zastopalo jo je načelstvo oziroma upravni odbor šestih članov. Člani prvega načelstva so bili: Alojzij Tomc, župni upravitelj v Adlešičih, Jožef Veselič, posestnik v Marindolu, št. 6, Miha Adlešič, posestnik v Adlešičih, Jurij Požek, posestnik v Gorenjcih, št. 3, Jožef Milek, posestnik v Adlešičih, št. 23 in Matija Črnič, posestnik v Bednju, št. 23. Poslovni delež je bil 10 din, vsak zadružnik pa je lahko vpisal tudi večje število deležev, ki jih je lahko odpovedal. Revizijo je vršila Zadružna zveza v Ljubljani. Na podlagi prošnje z dne 30. 12. 1934 je Ministerstvo za kmetijstvo v Beogradu, dovolilo odlog plačil za dobo šestih let. Dne 17. 1. 1948 se je pričel postopek likvidacije.

Posojilnica v Črnomlju

V zadružni register je bila vpisana dne 20. 1. 1885. Zastopalo jo je načelstvo štirih oziroma upravni odbor treh članov. Člani prvega načelstva so bili: Franz Šušteršič, Avgust Kunc, Anton Jeršinovic in Martin Malnerič. Leta 1939 je nastopil službo Julij Müller kot prvi plačani uradnik posojilnice. Poslovni delež je znašal 1 din. Revizijo je opravljala Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani. Med italijansko okupacijo njeno delovanje ni prenehalo. Dne 17. 1. 1948 so pričeli s postopkom likvidacije.

Ljudska hranilnica in posojilnica v Črnomlju

Vabilo na redni občni zbor Posojilnice v Črnomlju

reg. zad. z neom. zavezo

ki se vrši v lastnem domu dne 2. aprila 1911 ob
3. uri popoldne.

Dnevni red: 68

1. Poročilo o reviziji „Zveze slov. zadrug“.
2. Poročilo načelstva o delovanju posojilnice v letu 1910.
3. Predlaganje računa za 1910 in razdelitev čistega dobička.
4. Dopolnilna volitev za ravnatelja oziroma enega člana v načelstvo za poslovno leto 1911.
5. Nasveti.

Ako ne bi bil občni zbor ob 3. uri sklepčen, vrši se občni zbor isti dan na istem kraju in z istim dnevnim redom ob 3¹/₂ uri popoldne brez ozira na število navzočih zadružnikov.

K obilni vdeležbi vljudno vabi

Načelstvo.

V zadrudni register je bila vpisana 10. 10. 1910. Zastopalo jo je načelstvo sedmih članov oziroma upravni odbor šestih zadrudnikov. Člani prvega načelstva so bili: Gregor Cerar, kaplan v Črnomlju, Matija Banovec, posestnik, Matija Doltar, posestnik, Janez Grahek, posestnik, Leopold Plevnik, posestnik, Jakob Suhorepec, posestnik, Jožef Žval, posestnik. 4. 2. 1934 je vložila prošnjo za odlog plačil. Dne 17. 1. 1948 pa se je pričel postopek likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Dragatušu

V zadrudni register je bila vpisana dne 16. 8. 1908. Zastopalo jo je načelstvo oziroma upravni odbor petih zadrudnikov. Člani prvega načelstva so bili: Josip Novak, župnik v Dragatušu-načelnik, Jure Štefanič, posestnik, Mihael Lilek, posestnik, Mihael Lamut, posestnik, in Mihael Marvin, posestnik. Poslovni delež je bil 10 din. Revizijo je opravljala Zadrudna zveza v Ljubljani. Dne 16. 10. 1935 pa ji je Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu dovolilo odlog plačil za dobo šestih let. Dne 17. 1. 1948 pa se je pričel postopek likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Metliki

V zadrudni register je bila vpisana dne 5. 3. 1895. Zastopalo jo je načelstvo osmih članov oziroma upravni odbor šestih zadrudnikov. Člani prvega načelstva so bili: Martin Vukšinič, Martin Pečarič, Marko Nemanič, Martin Gornik, Janez Kocjan, Martin Krašovec, Peter Lusar in Josef Novak. Revizijo je opravljala Zadrudna zveza v Ljubljani. Poslovni delež je bil 5 din. Dne 13. 6. 1940 je Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu dovolilo odlog plačil za dobo osmih let. Med italijansko okupacijo s poslovanjem ni prenehala. Dne 13. 10. 1945 so prenehala veljati njena pravila in zadruga se je spojila s Prvo dolensko posojilnico v Metliki kot prevzemna zadruga v skupno zadrugo: Prvo dolensko hranilnico in posojilnico v Metliki. Od 17. 1. 1948 pa je bila v likvidaciji.

Prva dolenska posojilnica v Metliki

Ustanovljena je bila že leta 1874, v zadrudni register pa je bila vpisana dne 29. 12. 1874. Do leta 1883 je poslovala pretežno v nemškem jeziku. Tudi naziv na pečatu je bil sprva le nemški in se je glasil: »Erste Unterkrainer Vorschusscasse regist. Genossenschaft unbeschränkter Haftung in Mötling.«

Pri ustanovitvi zadruge in v prvih letih njenega delovanja so imeli največ zaslug: Ferdinand Salokar, Johann Požek, Anton Prosenik, Janez Kapelle, Franz Jutraš, A. Weibl, Martin Simonič, Leopold Fleischmann, Franz Schönbrunn, Johan Kören, Leopold Gangl, ki je bil dolgoletni odbornik zadruge, kasneje pa njen direktor oziroma upravnik.

Iz čistega dobička je zadruga dajala podpore: Dijaški kuhinji v Novem mestu, Družbi Sv. Cirila in Metoda, Bolnici usmiljenih bratov v Novem mestu, podpirala je gradnjo šole v Metliki in še razne druge ustanove.

Ves čas od ustanovitve dalje je poslovala izredno vestno in je bila vedno likvidna, celo med gospodarsko krizo. Njeno poslovanje ni prenehalo niti med italijansko okupacijo. Leta 1941 je pričela poslovati celo s tekočimi računi, ki so dosegli zavidljiv uspeh. V letu 1943 so še sklicali skupščino, potem pa je njeno poslovanje zamrlo.

Po vojni je bila prva skupščina sklicana dne 9. 9. 1945. Predsednik je postal L. Engelbert Gangl, njen dolgoletni vodja, ki je zadrugo nato vodil vse do likvidacije. Na tem občnem zboru so sprejeli tudi sklep, da se združita Prva dolenska posojilnica v Metliki in Hranilnica in posojilnica v Metliki v eno zadrugo. Prevzemna zadruga je bila, kot sem že omenila, Prva dolenska posojilnica v Metliki, ki je prevzela vse članstvo, pravice in dolžnosti prenehajoče zadruge. Za predsednika je bil izvoljen L. Engelbert Gangl iz Metlike, za podpredsednika pa Janez Govednik iz Čuril. Upravni odbor so sestavljali: Jože Kambič, posestnik in gostilničar, Ludvik Fuks, veterinar, Ivan Grabrijan in Franc Pezdirc. Namestniki članov upravnega odbora so bili: Ferdinand Zalokar, Franc Slobodnik, Anton Vukšinič. V nadzornem odboru so bili: Ivan Malešič, mizar, Ignac Hočevar, mizar, Martin Brodarič, posestnik.

Naslednji občni zbor je bil šele 14. januarja 1947, čeprav je imel upravni in nadzorni odbor v letu 1945 šest in v letu 1946 sedem skupnih sej. Upravni odbor si je na vse načine prizadeval, da bi pri ljudeh zbudil zaupanje v zadrugo in vzpostavil normalno poslovanje zadruga, ki je 70 let uspešno poslovala. Žal pa to ni bilo mogoče doseči kljub resnim prizadevanjem vseh zadrušnikov. Izdatki zadruga so bili večji kot dohodki. Zadrugo so poskušali rešiti celo z znižanjem osebnih dohodkov zaposlenih, ker njihovo število niso mogli zmanjšati, ker so v tem času delali tudi za druge zavode. Tako so npr. naredili zaključne račune za zadruga v Podzemlju, na Radovici, v Semiču in na Suhorju, ki so bile likvidirane z uredbo LRS z dne 17. 4. 1947.

Ljudska hranilnica in posojilnica v Metliki

V zadrugi register je bila vpisana dne 6. 9. 1907. Vodilo jo je načelstvo osmih članov. Člani prvega načelstva so bili: Peter Natlačén, kaplan, Martin Matjašič, posestnik, Jožef Matjašič, posestnik, Anton Bajuk, posestnik, Matija Obermann, posestnik, Jure Vraničar, posestnik, Jožef Nemanič, posestnik, in Janez Guštin, posestnik. Dne 30. 7. 1918 so pričeli s postopkom likvidacije.

Kmetijska hranilnica in posojilnica v Preloki

Registrirana je bila 25. 11. 1908. Zastopalo jo je načelstvo šestih članov oziroma upravni odbor treh zadrušnikov. Člani prvega načelstva so bili: Mate Balkovec-načelnik, Mirolav Kasin, šolski vodja, Jožef Balkovec, posestnik, Milko Grdin, posestnik, Ivo Pavlakovič, posestnik.

Sejo skupščine so razglasili vsaj osem dni prej na razglasni deski ali v Ljubljani izhajajočem listu Kmetovalec, lahko pa tudi v drugih časopisih.

Poslovni delež je znašal 2 din. Revizijo je opravljala Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani. Ministrstvo za kmetijstvo je zadrugi dne 31. 12. 1937 dovolilo odlog plačil za dobo šestih let. Od 17. 1. 1948 je bila v likvidaciji.

Hranilnica in posojilnica v Podzemlju

Registrirana je bila dne 7. 2. 1908. Vodilo jo je načelstvo osmih članov oziroma upravni odbor treh zadrušnikov. Člani prvega načelstva so bili: Josip Rome, župnik v Podzemlju – načelnik, Martin Petrič, posestnik, Martin Matkovič, posestnik, Jožef Palčič, posestnik, Martin Plut, posestnik. Poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zadružna zveza v Ljubljani. Ministrstvo za kmetijstvo je zadrugi z dne 1. 4. 1937 dovolilo odlog plačil.

Sodeč po vpisih novih članov v zadrugi register, je zadruga delovala tudi med italijansko okupacijo. Dne 17. 1. 1948 pa se je pričel postopek likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Radovici

Registrirana je bila dne 6. 9. 1907. Vodilo jo je načelstvo šestih članov oziroma upravni odbor treh zadrušnikov. Člani prvega načelstva so bili: Matija Novak, župnik, Matija Cesar, posestnik, Janez Bajuk, posestnik, Janez Štepan, posestnik, Matija Cesar, posestnik iz Krašnjega vrha, in Janez Rus, posestnik.

Poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zadružna zveza v Ljubljani. Dne 17. 1. 1948 se je pričel postopek likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Semiču

V zadrugi register je bila vpisana dne 5. 9. 1899. Že leta 1900 je štela 85 članov. V zadrugo so sprejemali prebivalce vasi Semič, Črešnjevce, Vinji vrh, Planina in Črnošnjevice. Prvi načelnik je bil Matija Bartel, nadučitelj v Semiču, odborniki pa so bili: Andrej Lav-

rič, kaplan, Janez Malnarič, posestnik, Valentin Marčič, kaplan, Ivan Šušteršič, župan in posestnik, Štefan Mihelič, posestnik, Jožef Simonič, posestnik, Matija Bukovec, posestnik, Janez Skaia, posestnik. Občni zbori so bili v pisarni semiške občine vse do leta 1901, ko se je občni zbor sestal v pisarni posojilnice v Semiču. Načelstvo je imelo sejo enkrat tedensko, ponavadi ob 15. uri popoldne. V letih 1923 in 1931–1936 je bila zadruga v težkem položaju. Leta 1937 pa so se razmere počasi normalizirale. Pritisk vlagateljev je odnehal in pričele so dotekati celo nove vloge, čeprav v manjših količinah. Dne 30. 10. 1938 je bila vpisana v nov zadružni register, poslovni delež je znašal 5 din. Revizijo je opravljala Zadružna zveza v Ljubljani. Od 17. 1. 1948 je bila v likvidaciji.

Hranilnica in posojilnica v Suhorju

V zadružni register je bila vpisana dne 6. 9. 1907. Vodilo jo je načelstvo osmih članov oziroma upravni odbor treh zadružnikov. Člani prvega načelstva so bili: Jožef Klemenčič, posestnik, Jakob Ancelj, posestnik, France Petrič, posestnik, Matija Plut, posestnik, Jakob Malenšek, posestnik in Janez Pavlovič, posestnik. Poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zadružna zveza v Ljubljani. Dne 17. 1. 1948 se je pričel postopek likvidacije.

Hranilnica in posojilnica na Vinici

Registrirana je bila dne 10. 2. 1923. Vodilo jo je načelstvo oziroma upravni odbor osmih zadružnikov. Člani prvega načelstva so bili: Pavlin Bitnar, župnik-načelnik, Mate Gašperšič, posestnik, Peter Flajnik, posestnik, Adam Barič, posestnik, Niko Fugina, posestnik, Alojz Šutej, posestnik, Jožef Bevec, posestnik, in Franc Fugina, posestnik. Poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zadružna zveza v Ljubljani. Dne 17. 1. 1948 se je pričel postopek likvidacije.

Kmetjska posojilnica in hranilnica na Vinici

Registrirana je bila dne 21. 3. 1908. Sprva jo je vodilo načelstvo petih članov, kasneje pa upravni odbor treh zadružnikov. Člani prvega načelstva so bili: Franjo Lovšin, nadučitelj in posestnik-načelnik, Peter Šterk, trgovec in posestnik, Rudolf Mikolič, posestnik in mizar, Peter Malič, posestnik in gostilničar, Jure Culiberk, posestnik. Poslovni delež je znašal 2 din. Revizijo je opravljala Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani. Leta 1938 ji je Ministrstvo za kmetijstvo dovolilo odlog plačil za dobo šestih let. S 17. 1. 1948 pa se je pričel postopek likvidacije.

HRANILNICE IN POSOJILNICE Z OBMOČJA OBČINE NOVO MESTO

Hranilnica in posojilnica v Brusnicah

Dne 17. 6. 1922 je bila vpisana v zadružni register. Vodilo jo je načelstvo petih članov oziroma upravni odbor petih zadružnikov. Člani prvega načelstva so bili: Franc Franko, posestnik-načelnik, Ivan Sešek, župnik v Velikih Brusnicah – načelnikov namestnik, Jožef Božič, posestnik, Franc Gazvoda, posestnik, Franc Božič, posestnik. Poslovni delež je znašal 5 din. Dne 20. 6. 1934 je vložila prošnjo na Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu za odlog plačil. Prošnja je bila ugodno rešena. Dne 14. 2. 1941 pa je nastopila službo z mesečno plačo Jožica Pelko, ki je skupaj s še enim članom upravnega odbora imela pravico podpisovati se za zadrugo. Revizijo je opravljala Zadružna zveza v Ljubljani. Živela je še med italijansko okupacijo, s 17. 9. 1947 pa se je pričel postopek likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Beli Cerkvi

V zadružni register je bila vpisana dne 16. 7. 1923. Vodilo jo je načelstvo oziroma upravni odbor osmih članov. Člani prvega načelstva so bili: Alojzij Žura, posestnik, Ivan Bohinc, posestnik, Anton Lušina, posestnik, Anton Pavlič, posestnik, Franc Jordan, posestnik, Ivan Peterlin, posestnik, Josip Zajec, posestnik, Ignacij Omahen, župnik v Beli Cerkvi.

Revizijo je opravljala Zadrzna zveza v Ljubljani. Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu pa je z dne 7. 3. 1938 odobrilo odlog plačil za dobo šestih let, s 17. 9. 1947 pa se je pričel postopek likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Hinjah

V zadrzni register je bila vpisana dne 14. 5. 1907. Zadrugo je zastopalo načelstvo devetih članov oziroma upravni odbor petih zadrušnikov. Člani prvega načelstva so bili: Janez Šporar, trgovec, Franc Oberstar, posestnik, Franc Boldan, posestnik, Miha Šuštaršič, posestnik, Jakob Zore, posestnik, Franc Muhič, posestnik, Jože Konte, posestnik, Franc Zbašnik, župnik, Ivan Borštnar, kaplan.

Občni zbor so razglasili osem dni prej v Narodnem Gospodarju in pred župno cerkvijo v Hinjah. Poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zadrzna zveza v Ljubljani. Dne 17. 9. 1947 pa se je pričel postopek likvidacije.

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico je bila dejansko ustanovljena že poleti 1898, pravno pa je začelo obstajati 25. 10. 1898, ko je bila vpisana v zadrzni register in so bila potrjena njena pravila. Njen prvi predsednik in hkrati tudi eden glavnih pobudnikov oziroma ustanoviteljev zadrge je bil Reinhold Kretinszky, namestnik pa je bil Josip Zurc. Člani Valentin Appe, Janez Znanc, Janez Appe, Jakob Porenta, Andrej Česenj, Janko Zakrajšek in Leopold Štrukelj so sestavljali upravni odbor. V nadzornem odboru so bili: dr. Albin Poznik iz Novega mesta, Josip Hartman, kaplan iz Šmihela, Ivan Barle, nadučitelj iz Šmihela, in Kukec iz Radohe.

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsakega, če je njen ali ne, ter obrestuje po

4 $\frac{3}{4}$ **0** 26-0-4

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Za hranilne vloge kakor za vse posojilnične obveznosti — jamci poleg rezervnega zaklada in deležev čez 2200 zadršnikov z vsem svojim premoženjem. Iz tega se razvdi, da malokateri denarni zavod nudi tolike varnosti kakor kandijanska hranilnica.

Zadruga je že ob svoji ustanovitvi imela izreden uspeh, tako da je morala že leta 1899 nastaviti posebnega tajnika. Prošenj za posojilo so prejeli 119, od tega je bilo ugodno rešeno 111 prošenj.

Zadruga se je takoj včlanila v »Zvezo Kranjskih posojilnic«, ko pa je »Zveza« v letu 1900 razpadla, so pristopili k »Zvezi slovenskih posojilnic v Celju« oziroma »Zadrzni zvezi v Ljubljani«, leta 1925 pa k »Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani«.

Za dobrotelne namene so ustanovili poseben sklad »Cesarja Franca Jožefa jubilejni zaklad«, v katerega so takoj ob ustanovitvi nakazali 30 K, za naprej so sklenili, da bodo nakazovali toliko, kolikor bo vsako leto dovolil občni zbor.

Že v letu 1900 je imela 190 vložnih knjižic. Povprečna višina vloge je bila 360,88 K, vendar iz hranilnih vlog vidimo, da so hranilne vloge večinoma last delavcev in kmetov in da je bil zdaj v razvojnem stadiju namen Hranilnice in posojilnice za Kandijo in okolico izpolnjen, saj je bilo od 190 knjižic kar 85, ki so imele vpisano pod 50 K, in 11, na katerih je bil vpisan znesek 500 – 1000 K, ter 20 knjižic z zneskom 1000–5000 K.

Okrog leta 1905 so pričeli misliti na lastno stavbo, ker je postala pisarna, v kateri je do zdaj poslovala zadruga zaradi razvoja zadruge mnogo pretesna. Zato so z večino glasov sklenili, da bodo leta 1906 pričeli z gradnjo stavbe in jo v letu 1907 dokončali.

Zadruga je ves čas uspešno poslovala, med krizo pa je morala zaprositi za zaščito, da je nihče ne bi mogel tožiti oziroma rubiti. Leta 1932 jo je npr. tožil advokat dr. Josip Globevnik, ker mu Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico ni hotela izplačati 10.000 din, ampak mu je bila pripravljena izplačevati vsak mesec po 200 din.

Zadruga je poslovala tudi med italijansko okupacijo. Zadnja seja skupščine je bila 18. aprila 1943. Po prihodu nemške vojske so ti zavzeli hranilnične prostore, da je bilo vsako poslovanje onemogočeno. Tajnik Lavrič je bil tako prisiljen, da je izpraznil prostore in vse odnesel v svoje stanovanje. Zaključni račun za leto 1944 je bil kljub temu narejen in je pokazal 530,59 lir izgube.

Na izrednem občnem zboru dne 5. novembra 1945 pa je skupščina, na kateri so bili navzoči naslednji člani: Edmund Kastelic, Miroslav Kunstelj, Ivan Kulovec, Jože Kobe, Franc Šurla, Karel Jevšček, Franc Gačnik, Martin Gačnik, Ivan Ambrožič, Radko Gorupič, Stane Vovk, Alojz Mirtič, Josip Zirc, Alojz Zupančič, Anton Knaflič, Viktor Štrumbelj, Anton Avsec, Franc Žefran, Ivan Pavlin, delegat Jože Lavrič, od iniciativnega odbora Grabrijan in Blaž Volf, od mestnega odbora Mica Ferlič in Jak Geič, sklenila, da se Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico združi z Ljudsko posojilnico v eno. Nova hranilnica se je imenovala Hranilnica in posojilnica Novo mesto. Okoliš zadruge je obsegal okraj Novo mesto, sedež zadruge pa je bil na Trdinovi cesti 1. Nova zadruga je prevzela vse pravice in dolžnosti združene zadruge in pričela z rednim poslovanjem 1. septembra 1945.

V upravni odbor so bili izvoljeni naslednji člani: Edmund Kastelic, posestnik in trgovec v Novem mestu – predsednik, Alojz Mirtič, posestnik in ključavničar – podpredsednik, Franc Šmajdek, posestnik iz Regerče vasi – odbornik, Alojz Zupančič, posestnik in krojač v Novem mestu – odbornik, Vinko Vidrih, posestnik in čevljar – odbornik, Ivan Štangelj, posestnik iz Gotne vasi – odbornik, Jože Florjančič, poštar iz Št. Petra – odbornik, ing. Ivan Rataj, posestnik iz Trške gore 33 – odbornik, Franc Šober, posestnik in mesar iz Toplic – Straza, Rudolf Drenik, posestnik iz Bršljina – odbornik, Anton Osolnik, posestnik iz Muhabera 5 – odbornik, Ivan Ambrožič, posestnik v Grmu – Podgradu – odbornik.

Namestniki upravnega odbora so bili: Ivan Kulovec, posestnik, Vavta vas, Jože Pirnar, posestnik in tapetnik iz Novega mesta, Ivan Hrastar, posestnik in mesar, Šmihel, Maks Zupančič, posestnik iz Šmihela, Jože Dragman, posestnik iz Regerče vasi.

Nadzorni odbor so sestavljali: Franc Mirtič, posestnik in kovač, Stane Vovk, posestnik in pek, Jože Hrovat, posestnik, Franc Gačnik, posestnik, Anton Pirnar, posestnik, Radko Gorupič, posestnik in klepar. Namestniki nadzornega odbora so bili: Jože Rukše, posestnik, Hrušica, Anton Krmelj, posestnik, Mala Bučna vas, Viktor Štrumbelj, posestnik, Vavta vas.

Nova zadruga je poslovno leto 1945 zaključila z izgubo 33.212,59 din, ki pa je bila kriča iz presežka na valorizaciji. Zadnja skupščina Hranilnice in posojilnice Novo mesto je bila januarja 1947, nato pa je še isto leto izšla uredba o likvidaciji kreditnih zadrug (Ur. l. LRS 16/1947), ki pravi: »Vse zadruge v LR Sloveniji, ki še niso v likvidaciji, preidejo z dnem te uredbe v likvidacijo.«

Ljudka hranilnica in posojilnica v Mirni peči

Dne 28. 9. 1908 je bila vpisana v zadrugi register. Vodilo jo je načelstvo sedmih čla-

nov oziroma upravni odbor petih zadružnikov. Člani prvega načelstva so bili: Anton Zore, župnik v Mirni peči – načelnik, Jožef Kotnik, trgovec in posestnik, Jožef Bartelj, posestnik, Anton Lovšin, kaplan, Janez Saje, posestnik, Mihael Krevs, posestnik, Anton Kolenc, posestnik. Višina poslovnega deleža je znašala 10 din. Revizijo je opravljala Zadruga zveza v Ljubljani. Dne 14. 6. 1934 je prosila za odlog plačil, kar ji je bilo ugodno rešeno. S 17. 9. 1947 se je pričel postopek likvidacije.

Ljudska posojilnica v Novem mestu

Pripravljalni oziroma ustanovni zbor Ljudske posojilnice v Novem mestu je bil dne 27. 10. 1921. Izvolili so začasno načelstvo: dr. Ivo Česnik, odvetnik, dr. Josip Fischinger, sodni svetnik, prof. Josip Kovač, Alojzij Vovk, župan v Gotni vasi, ter krojaški mojster Franjo Pelko. Včlanili so se v Zadrugo zvezo v Ljubljani. Že takoj na začetku pa so nastale težave, ker se je Zadruga zveza branila nositi stroške za pisarniškega uslužbenca.

Ljudska posojilnica naj bi konkurirala Kandijski posojilnici in Mestni posojilnici. Ko sta ti dve zvišali obrestne mere, jih je zvišala tudi Ljudska posojilnica. Bila je izrazito klerikalna ustanova. Med njenimi člani je bilo veliko veleposestnikov, kot npr. Roderiga Margheri, Ana Žičkar, najemnica v Šmarjeških Toplicah, Antonija Fichtenau, posestnica graščine Struga, grof Villavinzencio–Margheri iz Otočca, posestnik Penca iz Kandije idr.

Posojilnico so v kritičnih časih pestile enake težave kot vse denarne zavode. Tedaj so sprejemali prošnje za izplačila vlog le za najnujnejše primere, kot so bolezni in smrt.

Posojilnica je delovala tudi med italijansko in nemško okupacijo, saj je imela za blagajniške posle ves čas zaposlena dva uradnika, eden od obeh je moral opravljati celo nadure. Ljudska posojilnica v Novem mestu je namreč izplačevala domobranske plače oziroma podpore domobranskim družinam.

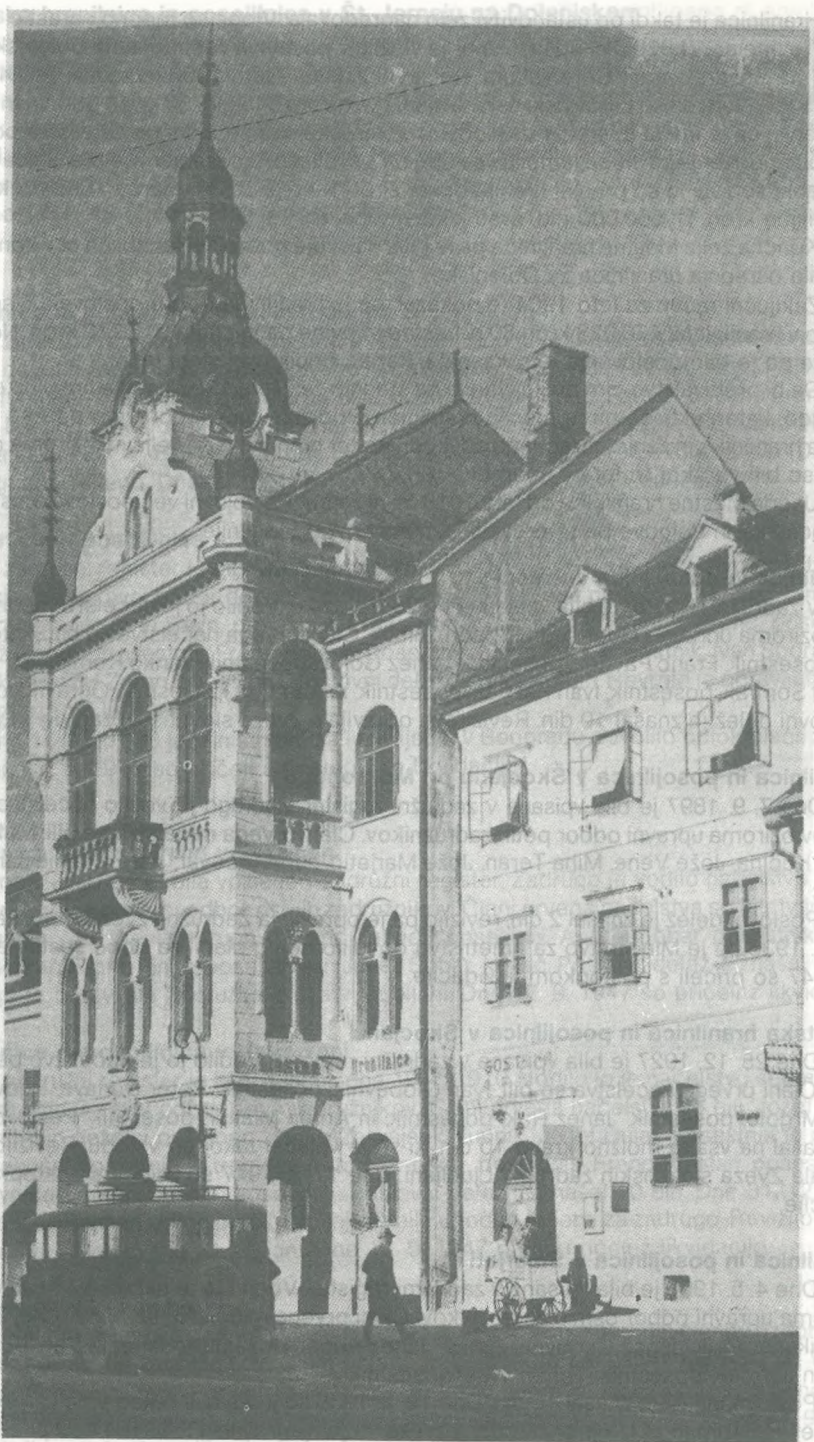
Po vojni je bila zadnja seja upravnega odbora 1. novembra 1945, kjer so sklenili, da se zadruga združi s Hranilnico in posojilnico za Kandijo in okolico.

Mestna hranilnica v Novem mestu

Že okrog leta 1858 so želeli ustanoviti Mestno hranilnico. Zato je novomeški občinski svet predložil deželni vladi pravila v potrditev, ta pa jih je z odlokom z dne 30. avgusta 1858 št. 16405 vrnila s pripombo, da jih je potrebno popraviti. Pri tem je potem tudi ostalo, čeprav so Novomeščani želeli 1870 in med leti 1880–1890 ustanoviti Mestno oziroma Dolenjsko hranilnico. Končno je novomeški mestni zastop 30. decembra 1892 sklenil, da ustanovi Mestno hranilnico pod poroštvom mestne občine, ki je v ta namen dala 10.000 goldinarjev kot posebno poroštvo za vloge.

Gospodje Perko, Pauser, dr. Poznik, dr. Schegula in dr. Slanc pa so bili zadolženi, da izdelajo pravila ter jih potem predlože v odobritev občinskemu odboru. Ta je na seji 9. in 10. marca 1893 pravila odobril in zadolžil županstvo, da uredi vse potrebno, da bi zavod čimprej pričel s poslovanjem. Dne 27. februarja 1894 so zavod otvorili z naredbo visokega c.kr. ministrstva št. 2912. Za predsednika prvega upravnega odbora je bil izvoljen Adolf Pauser, trgovec in posestnik, podpredsednik pa je bil dr. Karol Gestrin, c.kr. sodni svetnik. Odborniki pa so bili naslednji: Josip Bergman, lekarnar in posestnik, Maks Brunner, posestnik, Ignacij Fajdiga, c.kr. profesor, Fran Perko, župan, trgovec in posestnik, dr. Albin Poznik, c.kr. notar in posestnik, Franjo Seidl, trgovec in posestnik, Otmar Skale, c.kr. živinozdravnik, Peter Urh, prošt in župnik, ter Anton Vertačič, posestnik. V ravnateljstvu so bili: Adolf Pauser – predsednik, dr. Jakob Schegula, – podpredsednik, ravnatelj pa Maks Brunner, Ignacij Fajdiga, Ivan Krajec in Otmar Skale. Pravni zastopnik pa je bil dr. Jakob Schegula, odvetnik.

Dne 1. maja 1894 pa je bila slovesna otvoritev Mestne hranilnice v navzočnosti komisarja, članov ravnateljstva, upravnega odbora in župana Perka, ki je imel slavnostni govor. Za vloge je jamčila celotna občina s svojim premoženjem in dohodki.

Mestna hranilnica in posojilnica v Novem mestu

Hranilnica je takoj po ustanovitvi zelo napredovala. Vloge so močno narastle. Že leta 1897 je imela 291.820 gld. 29 kr. Denar je vložila v posestva večinoma na Dolenjskem ter nekaj na Štajerskem in Gorenjskem. Rezervni zaklad v letu 1896 je znašal že 3480 gld. in 60,5 kr., s tem da so bili stroški ustanavljanja v znesku 545 gld. 66 kr. že poravnani. Mestna hranilnica je imela izredno nizke poslovne stroške, ker so člani ravnateljstva poslovali brezplačno. Ker je za vloge jamčila vsa občina s svojim premoženjem, je hranilnica uživala zaupanje sodišč, ki so pri njej hranila denar sirot. Tako je že 30. marca 1898 prekoračila en milijon kron, t.j. 500.000 gld. avstrijske vrednosti.

Končna želja Mestne hranilnice pa je bila, da svoje področje razširi, da bi v končni fazi postala osrednja hranilnica za Dolenjsko.

Zaključni račun za leto 1904 je pokazal, da je hranilnica dobro poslovala. Vseh vlog je bilo v hranilnici 2.470.023 kron 80 h. Lastne imovine pa je imela 917.770 kron. Nekoliko slabše pa je bilo poslovanje leto kasneje, kar so pripisovali slabi letini.

Da bi prebivalstvo čim bolj navadila na štednjo, je v letu 1907 uvedla hranilnike s ključavnico, katerih ključe pa je hranila hranilnica. Pridržala pa si je pravico odvzeti neuporabne hranilnike in zanje obračunati odškodnino ter hranilnike razveljaviti oziroma odvzeti, če niso bili več kot tri leta v uporabi.

Usoda Mestne hranilnice od leta 1918 mi ni znana. Po vojni ni več poslovala, vse njeno premoženje in dolgove pa je prevzel Denarni zavod Slovenije.

Hranilnica in posojilnica v Prečni

V zadrudni register je bila vpisana dne 29. 12. 1926. Vodilo jo je načelstvo sedmih članov oziroma upravni odbor sedmih zadrudnikov. Člani prvega načelstva so bili: Anton Lavrič, posestnik, Franc Pavček, posestnik, Janez Golob, posestnik, Janko Komljanec, kaplan, Jožef Somrak, posestnik, Ivan Pavček, posestnik, in Ivan Virc, posestnik. Opravilni oziroma poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani.

Hranilnica in posojilnica v Škocjanu pri Mokronogu

Dne 7. 9. 1897 je bila vpisana v zadrudni register. Zadrugo je vodilo načelstvo osmih članov oziroma upravni odbor petih zadrudnikov. Člani prvega načelstva so bili: Matej Kos, Jože Kupina, Jože Vene, Miha Teran, Jože Marjetič, Jurij Kočevar, Jože Kralj in Janez Kovačič.

Poslovni delež je znašal 2 din, revizijo pa je opravljala Zadrudna zveza v Ljubljani. Dne 29. 2. 1936 pa je Ministrstvo za kmetijstvo dovolilo odlog plačil za dobo šestih let. S 17. 9. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

Kmetska hranilnica in posojilnica v Škocjanu

Dne 25. 12. 1927 je bila vpisana v zadrudni register. Vodilo jo je načelstvo petih članov. Člani prvega načelstva so bili: Ivan Globevnik, posestnik, Peter Durjava, trgovec, Janez Mrgole, posestnik, Janez Rak, posestnik, in Anton Mlakar, posestnik. Poslovni delež je znašal na vsako molzno kravo 10 din, ki se je vplačal takoj pri vstopu. Revizijo je opravljala Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani. Dne 17. 9. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Šmarjeti

Dne 4. 5. 1908 je bila vpisana v zadrudni register. Vodilo jo je načelstvo šestih članov oziroma upravni odbor osmih zadrudnikov. Člani prvega načelstva so bili: Andrej Zorman, župnik-načelnik, Janez Čudovan, župan, Janez Rutar, posestnik, Janez Zoran, posestnik, Anton Jerman, posestnik, Tomaž Kos, posestnik.

Poslovni delež je znašal 10 din. Dne 19. 2. 1938 so ji dovolili odlog plačil za dobo osmih let. Revizijo je opravljala Zadrudna zveza v Ljubljani. Dne 17. 9. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

Kmetska hranilnica in posojilnica v Št. Jerneju na Dolenjskem

V zadrudni register je bila vpisana dne 26. 8. 1920. Vodilo jo je načelstvo sedmih članov oziroma upravni odbor šestih zadrudnikov. Člani prvega načelstva so bili: Fran Novosel, posestnik in trgovec, Josip Franko, posestnik, Maks Vale, posestnik, Janez Strojini, posestnik, Jožef Kalin, posestnik, Franc Potočar, posestnik, in Martin Kocjan, posestnik. Poslovni delež je znašal 20 K oziroma 5 din. Revizijo je opravljala Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani. Dne 25. 6. 1938 je ministrstvo v Beogradu dovolilo odlok plačil za dobo šestih let. Dne 17. 9. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Št. Jerneju na Dolenjskem

V zadrudni register je bila vpisana 9. 4. 1895. Vodilo jo je načelstvo oziroma upravni odbor devetih zadrudnikov. Člani prvega načelstva so bili: Anton Tettich, Josef Polanc, Ignatz Wutscher, Franz Novosel, Martin Zajc, Josef Tavčar, Franz Fabjan, Johann Francič in Anton Barborič. Poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zadrudna zveza v Ljubljani. Dne 30. 4. 1934 je zadruga prošila za odlok plačil, kar je bilo dne 22. 10. 1935 tudi ugodno rešeno. Dne 17. 9. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Št. Petru

V zadrudni register je bila vpisana dne 25. 2. 1908. Vodilo jo je načelstvo desetih članov oziroma upravni odbor devetih zadrudnikov. Člani prvega načelstva so bili: Franc Gorenc, posestnik, Fran Bevc, posestnik, Franc Bučar, posestnik, Franc Gorenc, posestnik, Matevž Hrstar, posestnik, Franc Bojanc, posestnik, Jožef Zura, posestnik, Ivan Šporar, posestnik, in Jožef Zoran, posestnik. Poslovni delež je znašal 5 din. Revizijo je opravljala Zadrudna zveza v Ljubljani.

Dne 16. 10. 1935 je Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu dovolilo odlok plačil za pet let. Dne 17. 9. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Toplicah

Dne 1. 2. 1904 je bila vpisana v zadrudni register. Zadrugo je vodilo načelstvo osmih članov oziroma upravni odbor osmih zadrudnikov. Člani prvega načelstva so bili: Ivan Podboj, župnik, Ivan Plevanc, župnik, Franc Zamida, posestnik, Andrej Šobar, posestnik, Alojz Vrtar, kovač, Franc Finks, posestnik, in Janez Šobar, kovač. Poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zadrudna zveza v Ljubljani. Dne 17. 9. 1947 so pričeli z likvidacijo.

Hranilnica in posojilnica v Vavti vasi

V zadrudni register je bila vpisana dne 19. 7. 1910. Vodilo jo je načelstvo sedmih članov oziroma upravni odbor petih zadrudnikov. Člani prvega načelstva so bili: Jožef Dular, posestnik in deželni poslanec, Janko Zakrajšek, župnik, Jožef Dular, posestnik in mlinar, Ivan Rakoše, posestnik in trgovec, Anton Smrekar, posestnik, Franc Plantan, posestnik in ključavničar, Anton Derčar, posestnik. Poslovni delež je znašal 10 din. Dne 31. 12. 1936 je vložila prošnjo za odlog plačil. Prošnja je bila ugodno rešena za zadrugo. Revizijo je opravljala Zadrudna zveza v Ljubljani. Dne 17. 9. 1947 pa so pričeli z likvidacijo.

Posojilnica v Žužemberku

Registrirana je bila dne 24. 3. 1891. Vodilo jo je načelstvo sedmih članov oziroma upravni odbor šestih zadrudnikov. Člani prvega načelstva so bili: Janez Kadunc, dr. Volčič, Fran. Kodermann, Jože Pehani, Fran. Walland, Janez Jerše in Janez Zorc. Poslovni delež je znašal 20 din. Revizijo je opravljala Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani. Dne 17. 9. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

1947 so pričeli s postopkom likvidacije

Hranilnica in posojilnica v Žužemberku

Registrirana je bila dne 29. 1. 1902. Zastopalo jo je načelstvo devetih članov oziroma upravni odbor šestih zadružnikov. Člani prvega načelstva so bili: Karel Zavodnik, posestnik in trgovec, Josip Sicherl, organist, Ivan Žavbi, kaplan, Josip Stupica, posestnik, Franc Žljapah, posestnik, Anton Košiček, posestnik, Karel Nachtigal, posestnik, Franci Rus, posestnik, Janez Lavrič, posestnik. Poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zadružna zveza v Ljubljani. Dne 16. 1. 1937 ji je Ministrstvo za kmetijstvo dovolilo odlog plačil za dobo šestih let.

Kot vse kaže je delovala tudi med italijansko okupacijo, saj se je dne 19. 5. 1943 vpisal nov član upravnega odbora. Dne 17. 9. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

HRANILNICE IN POSOJILNICE Z OBMOČJA OBČINE TREBNJE

Hranilnica in posojilnica na Čatežu

V zadružni register je bila vpisana dne 22. 12. 1903. Zastopalo jo je načelstvo sedmih članov oziroma upravni odbor šestih zadružnikov. Člani prvega načelstva so bili: Janez Kamin, posestnik, Ignac Barle, posestnik, Jožef Katar, posestnik, Anton Zagarjan, posestnik, Janez Zagarjan, posestnik. Poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zadružna zveza v Ljubljani. Dne 1. 3. 1934 je na Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu vložila prošnjo za odlog plačil. Prošnja je bila za zadrugo ugodno rešena. Dne 21. 11. 1947 pa so pričeli s postopkom likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Dobrniču

Registrirana je bila dne 17. 12. 1921. Zastopalo jo je načelstvo sedmih članov oziroma upravni odbor šestih zadružnikov. Člani prvega načelstva so bili: Blaž Rebol, župnik, Gregor Tomšič, posestnik, Jernej Slak, posestnik, Jožef Župančič, posestnik, Jožef Kužnik, posestnik, Mihael Lah, veleposestnik, in Janez Pekolj, posestnik. Poslovni delež je znašal 5 din. Dne 16. 10. 1935 pa je Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu zadrugi dovolilo odlog plačil za šest let. Revizijo je opravljala Zadružna zveza v Ljubljani. Dne 21. 11. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

Hranilnica in posojilnica na Mirni

Dne 28. 11. 1907 je bila vpisana v zadružni register. Zadrugo je vodilo načelstvo šestih članov oziroma upravni odbor petih zadružnikov. Člani prvega načelstva so bili: Anton Kocjančič, župnik, Anton Šular, posestnik na Trbincu, Anton Šular, posestnik na Mirni, Anton Mostar, posestnik, in Miha Strah, posestnik. Poslovni delež je znašal 10 din. Dne 21. 11. 1947 pa so pričeli s postopkom likvidacije.

Okrajna posojilnica v Mokronogu

Dne 6. 2. 1894 je bila vpisana v zadružni register. Vodilo jo je načelstvo šestih članov. Člani prvega načelstva so bili: Josef Rohrmann, Johann Virant, Barth Ravnikar, Barthlm. Sbil, Edvard Bozinc, Carl Sašel in Štefan Kumer. Poslovni delež je znašal 3 din. Zasedanje skupščine je bilo objavljeno vsaj osem dni prej v časopisju Narodni Gospodar in na oglasni deski zadruga. Revizijo je opravljala Zadružna zveza v Ljubljani. Dne 21. 11. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

Kmetska hranilnica in posojilnica v Mokronogu

Dne 21. 10. 1928 je bil ustanovni zbor Kmetske hranilnice in posojilnice v Mokronogu. Pobudo za ustanovitev je dala Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani. Za načelnika je bil izvoljen Aleksander Majcen, posestnik in gostilničar iz Mokronoga, za člané pa so bili izvol-

jeni naslednji: Alojz Udovič, Franc Majcen Ignac Pausar, Karl Okorn in Karel Hočevar. Za predsednika je bil izvoljen Gregor Koželj. Franc Vidmar, Janez Polenc in Jožef Gorjup pa so bili člani nadzornega odbora. Zadruga je delovala samo štirinajst let, nato pa se je leta 1942 združila s Posojilnico v Trebnjem.

Hranilnica in posojilnica v Št. Janžu na Dolenjskem

V zadrुžni register je bila vpisana dne 5. 12. 1899. Zastopalo jo je načelstvo šestih članov oziroma upravni odbor petih zadrुžnikov. Člani prvega načelstva so bili: Matevž Jerreb, župnik, Jernej Plazar, posestnik, Jakob Erman, posestnik, Ignac Kovač, posestnik, Ignac Knez, posestnik, in Anton Pdpadec, posestnik. Višina poslovnega delaža je znašala 0,50 din. Zasedanje skupščine je bilo objavljeno najmanj osem dni prej v Narodnem Gospodarju. Revizijo je opravljala Zadrुžna zveza v Ljubljani. Dne 21. 2. 1938 je Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu prosila za odlog plačil, kar ji je bilo ugodno rešeno. Delovala je tudi med okupacijo. Dne 21. 11. 1947 pa so pričeli s postopkom likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Št. Lovrencu na Dolenjskem

Dne 9. 11. 1929 je bila vpisana v zadrुžni register. Vodilo jo je načelstvo sedmih članov oziroma upravni odbor šestih zadrुžnikov. Člani prvega načelstva so bili: Franc Grden, posestnik, Franc Skočvi, posestnik, Jožef Oven, posestnik, Anton Jevnikar, posestnik, Franc Slak, posestnik, Anton Župančič, posestnik, in Anton Pugelj, šolski upravitelj. Poslovni delež je znašal 1 din. Revizijo je opravljala Zadrुžna zveza v Ljubljani. Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu pa ji je leta 1935 dovolilo odlog plačil za pet let. Dne 21. 11. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

Kmetska hranilnica in posojilnica v Št. Rupertu

V zadrुžni register je bila vpisana dne 29. 2. 1908. Vodilo jo je načelstvo sedmih članov oziroma upravni odbor treh zadrुžnikov. Člani prvega načelstva so bili: Franc Zupančič, veleposestnik, Anton Zajc, posestnik, Leopold Vidmar, posestnik, Anton Sedlar, posestnik, Miha Komar, posestnik, Jože Bracar, posestnik, in župan, Anton Kolenc, posestnik. Poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani. Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu pa je z rešitvijo prošnje z dne 24. 10. 1935 dovolilo zadrugi odlog plačil za šest let. Dne 21. 11. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Št. Rupertu

Registrirana je bila dne 11. 1. 1900. Vodilo jo je načelstvo sedmih članov oziroma upravni odbor devetih zadrुžnikov. Člani prvega načelstva so bili: Anton Sedlar, posestnik in krčmar, Tomaž Prijatelj, posestnik in krčmar, Andrej Cerkovnik, posestnik, Janez Koren, posestnik, Janez Stamcar, mlinar, Ivan Dolinar, kaplan, Janez Livk, posestnik. Poslovni delež je znašal 5 din. Revizijo je opravljala Zadrुžna zveza v Ljubljani. Zasedanje skupščine je bilo objavljeno vsaj osem dni prej v Slovincu, kasneje v Narodne Gospodarju. Dne 21.11. 1947 so pričeli z likvidacijo.

Hranilnica in posojilnica na Selih pri Šumberku

V zadrुžni register je bila vpisana dne 17. 10. 1923. Vodilo jo je načelstvo štiri članov oziroma upravni odbor treh zadrुžnikov. Člani prvega načelstva so bili: Anton Rosina, posestnik, Jožef Podlipnik, župnik, Janez Mandelj, posestnik, in Janez Kastelic, posestnik. Operativni oziroma poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zadrुžna zveza v Ljubljani. Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu je z dne 2. 11. 1935 dovolilo odlog plačil za šest let.

Na predlog Iniciativnega zadrुžnega odbora v Trebnjem z dne 16. 2. 1946 je bil postavljen kot delegat Hubert Tomšič, da uredi knjigovodstvo in sestavi bilanco. Dne 21. 11. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Žužemberku

Hranilnica in posojilnica v Trebnjem

Dne 30. 12. 1907 je bila vpisana v zadrudni register. Prvi občni zbor je imela seje 19. marca 1909 in je tedaj štela 98 članov. Člani prvega načelstva so bili: Jožef Kravcar, posestnik, Anton Kužnik, posestnik, Janez Miklič, posestnik, Anton Blokar, posestnik, Jožef Piškur, posestnik, Anton Oblak, župnik, France Kastelic, posestnik, Alojz Kurent, kaplan, in France Kužnik, posestnik in župan. Bila je članica zadrudne zveze, leta 1917 pa je pristopila k novoustanovljeni Zadrudni centrali v Ljubljani, dokler ni leta 1922 zopet pristopila k Zadrudni zvezi. Poslovanje zadruga je bilo zelo pisano. Nekaj časa je poslovala z dobičkom, potem z izgubo. Vedno pa je podpirala najrazličnejše ustanove, tako npr. Dijaško kuhinjo v Novem mestu, Bolnišnico usmiljenih bratov v Novem mestu, itd.

Poslovala je vse do leta 1942, potem pa je, kot vse kaže, s svojim delovanjem prenehala. Veliko bolj aktivna je bila Posojilnica v Trebnjem.

Posojilnica v Trebnjem

V zadrudni register je bila vpisana dne 9. 7. 1895. Člani prvega načelstva so bili: Johann Ruprecht, Wilhelm Tomic, Jerše, Jakob Petrovnič, Josef Malenšek, Franz Zupančič, Friderik Pechani.

Revizijo je opravljala Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani. Dne 12. 12. 1936 pa ji je Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu dovolilo odlog plačil. Poslovni delež je bil 10 din.

Delovala je vse do nemške zasedbe. Med italijansko okupacijo je bila aktivna in je poleg slovenskega naziva dobila še italijanski. Podrejena je bila nadzorstvenemu uradu Banca d'Italia, kateremu so morali pošiljati dvomesečno bilanco. Leta 1942 se je združila s Kmetško hranilnico v Mokronogu.

Ko je zadruga leta 1943 s prihodom nemškega okupatorja prenehala poslovati, je vodilni uslužbenec Hubert Tomšič odšel v partizane. Uspelo ji je rešiti vse poslovne knjige in druge važne listine ter pisalni in računski stroj. Ostali del inventarja je bil uničen.

Po vojni je zadruga takoj pričela z delovanjem. Dne 1. 10. 1945 je že bila seja upravnega odbora. Prejšnje prostore so vzeli v najem s 1. 9. 1945, zanje je znašala mesečna najemnina 180 din.

Dne 14. 10. 1945 so nameravali sklicati skupščino, ki bi odločala o združitvi s Kmetško hranilnico in posojilnico v Trebnjem in Hranilnico in posojilnico v Trebnjem, vendar do sklica skupščine ni prišlo, ker Hranilnica in posojilnica v Trebnjem ni pristala na združitve. Sodeč po razpoložljivih virih seje skupščine ni bilo niti v letu 1947. Tajnik zadruga je bil še vedno Hubert Tomšič, blagajnik pa Alojz Bukovec. Promet in članstvo sta ves čas naraščala.

Leta 1946 je imela 265 članov, leta 1947 pa že 469.

Posojilnica v Trebnjem je v tem času za vse kreditne zadruga trebanjskega okraja izvedla valorizacijo in napravila zaključne račune.

Na seji upravnega in nadzornega odbora, dne 29. 12. 1946, pa so sklenili, da s posojili preneha do nadaljnjega, kajti zadruga zaradi prevelikih režijskih stroškov ni mogla obstajati in je samo čakala na izdajo uredbe o denarnih zadrugah. Končno pa so dne 21. 11. 1947 pričeli s pričakovanim postopkom likvidacije.

Hranilnica in posojilnica na Trebelnem

Dne 28. 3. 1901 je bila vpisana v zadrudni register. Vodilo jo je načelstvo petih članov oziroma upravni odbor petih zadrudnikov. Člani prvega načelstva so bili: Janez Hladnik, župnik, Franc Dimnik, kaplan, Janez Klemenčič, trgovec, Franc Tomič, posestnik, in Franc Žagar, trgovec.

Dne 14. 3. 1936 ji je Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu dovolilo odlok plačil za šest let. Poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zadrudna zveza v Ljubljani. Dne 21. 11. 1947 pa so pričeli s postopkom likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Trzišču na Dolenjskem

Registrirana je bila dne 16. 3. 1901. Vodilo jo je načelstvo šestih članov oziroma upravni odbor šestih zadružnikov. Člani prvega načelstva so bili: Anton Majcen, posestnik, Jože Johant, posestnik, Janez Johant, posestnik, Janez Tokovič, posestnik, Andrej Kobal, posestnik, in Alojz Podobnik, kaplan v Trzišču. Poslovni delež je znašal 10 din. Revizijo je opravljala Zadružna zveza v Ljubljani. Ministrstvo za kmetijstvo v Beogradu pa je dne 24. 10. 1935 ugodno rešilo prošnjo za odlok plačil za šest let. Dne 21. 11. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

Hranilnica in posojilnica v Zagradcu

V zadružni register je bila vpisana dne 23. 2. 1901. Vodilo jo je načelstvo sedmih članov oziroma upravni odbor petih zadružnikov. Člani prvega načelstva so bili: Franc Češarek, župnik, Ivan Perko, učitelj, Janez Zavodnik, posestnik, Ignacij Košak, posestnik, Franc Lobe, posestnik, Franc Mustar, posestnik, in Franc Škufca, posestnik.

Revizijo je opravljala zadružna zveza v Ljubljani. Dne 2. 5. 1934 je prosila za zaščito, vendar prošnja ni bila sprejeta. Dne 12. 11. 1947 so pričeli s postopkom likvidacije.

POSLOVANJE IN ARHIVSKO GRADIVO KREDITNIH ZADRUG

Delovanje kreditnih zadrug je bilo omejeno na določen okoliš.

Po načelih Reiffeisna, naj bi bil ta okoliš čim manjši, to pa predvsem zato, ker so se le v majhnih okoliših vsi poznali med seboj poleg tega pa so bili tudi stroški poslovanja nizki, ker so odborniki in nadzorniki opravljali svoje dolžnosti ob majhni izgubi časa.

Kdor je hotel postati član zadruge, je moral načelstvo oziroma upravni odbor prositi za vstop. Odbor oziroma skupščina pa je potrdila ali odklonila sprejem prosilca. Ko je bil prosilec sprejet, je podpisal pristopnico, plačal pristopnino ter določeni delež.

Pristopnina je postala last zavoda in se zadružniku ob prenehanju članstva ni povrnila. Nato pa so novega člana vpisali še v imenik članov.

Članstvo v zadruzi je prenehalo s prostovoljnim izstopom, ki ga je moral član prijaviti najmanj mesec dni pred koncem poslovnega leta upravnemu odboru. Članstvo je lahko prenehalo le ob koncu poslovnega leta. Če pa je imel zadružnik obveznosti do zadruge, jih je moral poravnati v odpovednem roku. Zadružništvo je prenehalo tudi s smrtjo zadružnika. Za obveznosti iz članstva pa so odgovarjali dediči po predpisih dednega prava. Dediči so lahko postali zadružniki, če jih je upravni odbor sprejel v članstvo. Če zadružniki niso izpolnjevali zadružnih dolžnosti, ki so bile določene v zadružnih pravilih, če niso izpolnjevali skupščinskih sklepov ali če niso izpolnjevali sprejetih obveznosti, če so škodovali dobremu imenu ali kreditu zadruge, so bili lahko izključeni. Prav tako pa so lahko izključili zadružnika, če se je o njegovem premoženju razglasil »konkurz« ali če je bil kazensko obsojen na izgubo častnih državljskih pravic.

Zadruge je sprejemala hranilne vloge od vsakogar po naslednjih določilih:

- Denar so vlagali na določeno ime. Za vsako prvo vlogo je dobil vlagatelj hranilno knjižico. Vanjo so se vpisovale vse vloge, pripisi obresti in vsa izplačila z navedbo dneva.
- Obrestno mero je določal upravni odbor.
- Obresti so zapadle v plačilo konec leta.
- Vlagatelji so lahko svojo vlogo ali del vloge dvignili le po predhodni odpovedi. Odpovedni rok je določal upravni odbor.
- Vsako odpoved so morali zaznamovati v glavni knjigi hranilnih vlog in v posebnem vpisniku (skadenci) kot tudi v hranilni knjižici.
- Če so izplačali vso hranilno vlogo z obrestmi vred, je zadruge obdržala hranilno knjižico in jo označila kot neveljavno ter shranila med svojimi spisi.

- Hranilne vloge so zastarale v tridesetih letih, ki se je na knjižico zadnjokrat vložilo, dvignilo ali pa so bile napisane obresti. Zastarane hranilne vloge so pripadale rezervnemu zakladu.
- Za vloge v tekočem računu je veljala izjema, zadruga ni izdajala knjižic, ampak je razpolagal imetnik tekočega računa s pismenimi nalogi.

Zadrugo so upravljali naslednji upravni organi: upravni odbor, nadzorni odbor in skupščina

Upravni odbor (načelstvo, upravni svet, ravnateljstvo) je bil sestavljen iz najmanj treh zadružnikov, ki so morali biti pismeni in so neomejeno razpolagali s svojo imovino. Člane upravnega odbora in njihove namestnike je volila skupščina. Vsako leto je po pravilih izstopila ena tretjina članov. Član upravnega odbora je bil lahko največ tri leta. Skupščina je lahko posamezne člane upravnega odbora kakor tudi ves upravni odbor kadar koli zamenjala, če je zato glasovalo nad polovico vseh včlanjenih zadružnikov. Izvolitev in vsako menjavo članov upravnega odbora pa so morali v tridesetih dneh prijaviti registrskemu sodišču zaradi vpisa.

Upravni odbor je zastopal zadrugo v sporih s sodiščem, državno oblastjo in posamezniki. Člani upravnega odbora so bili tudi dolžni, da so poleg nalog, ki so izhajale iz določb zakona in pravil, izvrševali tudi sklepe skupščine. O delu upravnega odbora so se pisali zapisniki v posebnih knjigah. Vsak zapisnik so morali podpisati vsi navzoči člani. Če je kdo svoj podpis odklonil, so to vpisali v zapisnik kot tudi razlog, ki ga je navedel.

Člani upravnega odbora in uslužbenci zadruge niso mogli biti istočasno člani nadzornega odbora. Upravni odbor pa ni mogel iz zadruge izključiti člana nadzornega odbora. Nadzorni odbor je nadziral poslovanje zadruge, celotnega upravnega odbora, uslužbencev in pooblaščenecv zadruge itd. Nadzorni odbor je moral takoj sklicati skupščino, če so to zahtevale koristi zadruge ali če je opazil kakršnekoli kršitve zakona. Tedaj je celo lahko odstranil posamezne člane upravnega odbora.

Zadružniki so odločali na skupščini (občnem zboru) o poslovanju zadruge. Zadruge, ki so šteje več kot 1000 zadružnikov, so izbrale določeno število delegatov, vendar pa en delegat ni smel zastopati več kot 50 članov. Če pa je imela zadruga več kot 5000 zadružnikov, je lahko en delegat zastopal največ 100 zadružnikov. Za sklic skupščine ni bilo potrebno nobeno predhodno dovoljenje, ampak so morali z dnevnim redom pravočasno seznaniti revizijsko zvezo, ki je imela pravico, da je na skupščino poslala svojega predstavnika.

Skupščina je odločala o naslednjem

- izvolitev in menjava članov upravnega in nadzornega odbora; likvidatorjev;
- sklepanje o zaključnih računih, o porabi poslovnega dobička, kakor tudi o pokritju poslovne izgube in o razrešnicah članom upravnega in nadzornega odbora;
- sklepanje o revizijskih poročilih;
- določanje skupne vsote hranilnih vlog, ki jih sme kreditna zadruga sprejeti;
- določanje najvišjega zneska posojila;
- sklepanje o načinu, kako naj se opravlja skupna prodaja zadružnih proizvodov in predloženega blaga;
- sprememba in dopolnitev pravil;
- sklepanje o prenehanju zadruge ali o združitvi z drugo zadrugo;
- sklepanje o predlogih in pripombah zadružnikov.

Skupščino je skliceval upravni ali nadzorni odbor. Izredne skupščine so sklicali, če je to zahtevala korist zadruge. Sklic izredne skupščine je morala zahtevati najmanj ena desetina zadružnikov, da pa je bil predlog sprejet, je moralo zanj glasovati več kot polovica zadružnikov. O delu vsake skupščine so pisali zapisnik.

Za vodenje tajniških in blagajniških poslov so imele večje kreditne zadruge zaposleno določeno število uradnikov, ki so zato dobivali mesečno plačo in so bili marsikje celo

invalidsko in pokojninsko zavarovani. Tako je imela npr. Mestna hranilnica v Novem mestu že leta 1905 Službeni red in pokojninske ter odpravninske določbe za urednike in sluge pri Mestni hranilnici v Novem mestu in Disciplinarni red.

Drugače pa je bilo v podeželskih zadrugah, kjer zlasti manjše hranilnice niso imele stalno zaposlenega uradnika in je vse posle vodil blagajnik, ki je zato dobil denarno nagrado, odvisno od zmožnosti zadruge. Navadno pa je bil to duhovnik ali učitelj.

Tudi čas poslovanja za stranke je bil dokaj različen. Manjše zadruge so imele uradne ure le enkrat tedensko, in to navadno ob nedeljah po maši, druge zopet dvakrat tedensko, medtem ko so večje zadruge uradovale vsak dan, in to dopoldne in popoldne.

Pri svojem poslovanju so vodile zadruge naslednje knjige: blagajniški dnevnik, ameriški dnevnik, razdelnik, knjigo upnikov in dolžnikov, imenik članov, knjigo deležev, opravični zapisnik, glavno knjigo hranilnih vlog, glavno knjigo posojil, knjigo za tekoči račun, knjigo porokov, knjige za sejne zapisnike in za zapisnike občnih zborov, knjigo pristopnic, knjigo računskih zaključkov in indekse ali kazala.

V blagajniški dnevnik so na levo stran vpisali prejemke, na desno stran pa izdatke. Dnevnik so zaključili tako, da so se sešteli izdatki in prejemi in nato so izdatke odšteli od prejemkov, razlika pa se je morala ujemati z denarjem v blagajni.

Ameriški dnevnik je poslovna knjiga, kjer sta tako rekoč spojena dnevnik in glavna knjiga v eno knjigo. Knjiženje je bilo zelo pregledno, kontrola pa je bila zelo enostavna. Prav zaradi praktičnosti ga je uporabljala velika večina zadrug.

V razdelnik so prenašali vse postavke iz dnevnika. S tekočo številko ena so začeli vsako leto in nadaljevali do novega leta. Vsako postavko so vpisali v dva stolpca, enkrat v stolpec za »spremembo«, enkrat pa v »skupaj«. Razdelnik so zaključili vsak mesec. Skupni znesek v stolpcu »skupaj« je moral biti enak vsoti, ki so jo dobili, ako so sešteli vse posamezne stolpce. Razdelnik je bil dosledno natančen prepis blagajniškega dnevnika.

V knjigi hranilnih vlog je imela vsaka stranka svojo stran. Pri prenašanju postavk iz blagajniškega dnevnika v knjigo hranilnih vlog, so morali pripisati obresti pri vsaki vlogi do konca leta.

Tudi v knjigi posojil je imela vsaka stranka svojo stran. Aktivno število se je moralo ujemati s številko posojilne knjižice in zadolžnice. Obresti so navadno pripisovali polletno in sicer v januarju in juliju. Če pa je dolžnik med letom vrnil posojilo, so mu že plačane obresti vrnili.

V knjigo tekočih računov so vknjižili račune s strankami, ki so si denar sposojale po tekočih računih ali pa so ga nalagale na tekoči račun.

Nekatere kreditne zadruge so imele še knjigo naloženega denarja, ki pa je bila dejansko nepotrebna, saj so zadruge smele po pravilih vlagati denar samo pri svojih zvezah.

Prav na koncu pa naj omenim praktično najpomembnejše gradivo za zgodovino našega združništva. Največ podatkov dobimo iz zapisnikov sej skupščin, upravnega in nadzornega odbora. Veliko pa vzemo tudi iz pristopnih izjav, iz katerih lahko ugotovimo ime in priimek kandidata, njegov poklic oziroma stan in višino vplačanih deležev, kar nam v neki meri tudi pove, kako premožen je bil vlagatelj. Podobne podatke vzemo iz spiska združnikov, Upravni odbor je vpisal v ta spisek število nadaljnjih poslovnih deležev, ki jih je združnik vpisal, in dan, ko jih je vpisal pri prenosu poslovnih deležev, število prenesenih deležev, dan prenosa, rodbinsko, rojstno ime, poklic in prebivališče tistega, na kogar so preneseni; odpoved in število odpovedanih nadštevilnih poslovnih deležev, če je odpovedal delež upnik, njegovo ime, kakor tudi dan in številko sodnega sklepa; izstop iz zadruge ali prenehanje članstva, dan prenehanja članstva in kdaj je bil združnik s tem seznanjen; smrt združnika z navedbo dneva smrti in dediča.

Od računskih knjig pa je dejansko pomemben le zaključni račun. Iz njega spoznamo stanje zadruge, dohodke in izdatke ter številčno stanje združnikov in stanje vpisanih vplačanih deležev.

PODATKI O ŠTEVILU ČLANOV IN DENARNEM PROMETU KREDITNIH ZADRUG

HRANILNICE IN POSOJILNICE Z OBMOČJA BELE KRAJINE

Hranilnica in posojilnica v Metliki

(zneski so v dinarjih, od leta 1941 do 30. 6. 1945 pa v lirah)

Leto	Število članov	Denarni promet	Dohodki	Izdatki	Čisti dobiček
1932	997	2.845.470,11	1.423.223,26	1.422.246,85	610,15
1933	1000	3.106.815,83	1.556.978,53	1.549.837,29	19.404,88
1934	594	1.208.956,86	614.368,43	594.588,43	11.324,61
1935	595	931.706,43	475.141,61	456.564,83	8.895,05
1936	596	6.801.259,28	3.401.528,89	3.399.735,39	2.598,39
1937	597	2.200.622,15	1.100.647,95	1.099.974,20	9.093,12
1938	598	5.509.600,30	2.759.157,65	2.750.642,65	9.850,60
1939	405	2.213.546,42	1.113.316,96	1.100.229,46	3.328,66
1940	430	2.510.297,74	1.274.878,12	1.235.419,62	24.218,22
1941	436	1.233.162,00	616.581,00	616.581,00	1.470,30
1942	442	684.857,13	370.047,30	314.809,83	- 3.998,38
1943	444	1.020.868,99	511.573,40	509.295,59	8.348,51
1944	445	320.286,77	161.261,29	159.025,48	5.457,97
30.6					
1945	445	410.297,52	205.148,76	205.148,76	
31. 12					
1945	445	53.839,64	26.919,82	26.919,82	

Hranilnica in posojilnica v Radovici

(zneski so v dinarjih, za leto 1941 pa v lirah)

Leto	Število članov	Denarni promet	Dohodki	Izdatki	Čisti dobiček
1935	109	14.869,54	7.444,09	7.425,45	1.292,85
1936	109	222.607,52	111.331,83	111.275,69	2.041,75

Podatki so vzeti po zaključnih računih.

1933	278	718.416,84	359.208,42	359.208,42	1.160,67
1934	279	466.094,68	233.922,39	232.172,29	232,60
1935	281	272.945,02	136.844,75	136.100,27	1.331,11
1936	281	855.586,72	428.814,99	426.771,73	
1937	281	727.960,98	364.014,71	363.946,27	
1938	215	1.411.099,80	705.787,87	705.311,93	
1939	220	693.111,47	349.370,70	343.740,77	3.884,76
1940	221	696.315,78	348.477,24	347.838,54	2.390,95

HRANILNICE IN POSOJILNICE Z OBMOČJA OBČINE TREBNJE

Okrajna posojilnica v Mokronogu

(za leta od 1913 do 1925 so zneski v kronah,
za leta od 1925 do 1941 v dinarjih
za leta 1941 in 1942 v lirah)

Leto	Število članov	Denarni promet	Dohodki	Izdatki	Čisti dobiček
1913	164	327.451,24	165.628,39	161.822,85	
1914	139	215.396,16	109.855,22	105.540,94	
1915	131	358.105,53	180.135,11	177.970,42	
1916	110	335.744,50	168.036,18	167.708,32	
1917		571.564,62	288.135,39	283.429,23	
1918		965.420,36	488.096,51	477.323,85	
1919		755.035,40	380.055,12	374.980,28	
1920		2.253.310,23	1.131.756,73	1.121.553,50	
1921		3.153.405,23	1.592.819,60	1.560.585,63	
1922		1.169.089,20	599.743,79	569.345,41	
1923		1.708.976,71	866.695,87	841.380,84	
1924		1.150.751,71	589.778,72	560.972,99	
1925	75	1.555.873,20	800.374,04	755.199,16	
1926	77	1.745.737,50	884.617,40	861.120,10	
1927	87	1.714.467,79	869.051,21	845.416,58	
1028	90	3.031.340,00	1.529.076,73	1.502.263,27	
1929	97	2.075.186,03	1.049.257,33	1.025.928,70	
1930	102	2.599.093,47	1.306.524,77	1.292.568,70	5.767,00
1931	111	2.113.571,33	1.060.010,85	1.053.560,48	3.861,35
1932	112	1.331.814,59	670.622,68	661.191,91	7.065,05
1933	112	849.789,14	426.200,81	423.588,33	8.461,63
1934	112	706.250,99	354.130,10	352.120,89	6.076,15
1935	112	822.506,46	412.201,54	410.304,92	4.148,67
1936	71	747.082,58	373.541,29	373.541,29	4.126,98
1937	71	598.105,70	299.354,80	298.750,90	2.258,52
1938	72	1.309.220,04	660.692,42	648.527,62	1.297,21
1939	75	890.018,76	447.955,78	442.062,98	318,88
1940	70	641.234,82	320.772,81	320.462,01	286,32
1941	68	152.921,13	78.284,44	74.636,69	132,57
1942	69	127.199,39	63.926,77	63.272,62	505,88

Hranilnica in posojilnica v Trebnjem

(za leta od 1909 do 1922 so zneski v kronah,
za leta od 1922 do 1931 v dinarjih)

Leto	Število članov	Denarni promet	Dohodki	Izdatki	Čisti dobiček
1909	98	388.779,91	196.906,46	191.873,45	716,16
1910	173	299.923,02	151.355,64	148.567,38	1.571,79
1911	226	248.764,79	127.339,59	121.435,20	1.488,57
1912	243	201.546,63	101.466,10	100.080,53	2.320,36
1913	250	210.211,98	109.250,83	100.211,98	1.268,91
1914	257	228.651,03	118.346,62	110.304,41	2.252,16

1915	253	512.322.08	258.982.51	253.339.57	
1916	255	1,034.194.43	521.034.95	513.159.48	838.14
1917	255	1,995.136.76	999.447.02	995.657.74	
1918	257	1,747.595.21	882.982.06	864.613.21	1.193.35
1919	251	1,378.601.15	720.653.31	657.947.84	158.11
1920	250	4,324.893.75	2,182.426.44	2,142.467.31	14.408.09
1921	257	5,797.570.54	2,983.470.92	2,814.299.62	7.851.42
1922	293	3,380.349.93	1,701.379.76	1,678.970.17	8.935.33
1923	312	2,381.968.10	1,208.454.24	1,173.513.86	6.450.48
1924	326	3,057.911.34	1,533.258.11	1,524.653.23	623.29
1925	257	2,632.639.91	1,317.120.78	1,315.519.13	101.23
1926	269	2,431.214.72	1,218.101.11	1,213.113.61	4.026.48
1927	264	2,703.978.41	1,364.057.02	1,339.921.39	32.901.58
1928	296	5,307.338.86	2,671.372.13	2,635.966.73	8.137.09
1929	296	6,388.908.41	3,251.468.84	3,137.439.57	1.653.75
1930	347	4,498.678.96	2,300.939.07	2,197.739.89	3.629.35
1931	347	2,168.492.97	1,109.753.30	1,058.739.67	13.250.02
1937	109	15.073.82	7.537.23	7.536.59	
1938	109	130.514.50	65.257.62	65.256.88	
1939	109	97.305.26	49.282.59	48.022.67	
1940	109	49.250.47	25.300.60	23.940.87	
1941	109	15.552.40	8.343.83	7.208.57	

Hranilnica in posojilnica v Semiču

(zneski so v dinarjih)

Leto	Število članov	Denarni promet	Dohodki	Izdatki	Čisti dobiček
1925	513	2,894.389.72	1,465.262.81	1,429.126.00	362.72
1926	549	2,276.801.81	1,152.367.59	1,124.434.22	23.628.26
1927	558	2,795.815.29	1,425.177.73	1,370.637.56	23.927.22
1928	569	2,562.503.89	1,344.807.04	1,217.696.85	9.400.70
1929	585	3,331.431.67	1,693.905.47	1,637.526.20	11.149.00
1930	599	5,085.246.03	2,559.791.66	2,525.454.42	6.439.95
1931	616	3,547.775.80	1,780.202.94	1,767.572.86	7.407.59
1932	616	1,162.999.28	581.499.64	581.499.64	1.281.80
1933	616	1,028.112.96	514.355.94	513.757.02	1.601.47
1934	356	535.510.46	282.437.76	253.072.70	8.471.24
1935	356	496.727.80	250.685.88	246.041.92	6.990.48
1936	356	2,046.819.21	1,030.111.31	1,016.707.90	146.12
1937	356	972.462.51	502.752.43	469.710.08	2.674.32
1938	357	2,180.739.18	1,109.925.25	1,070.813.93	-
1939	357	1,526.185.90	741.460.56	754.735.34	18.310.50

HRANILNICE IN POSOJILNICE Z OBMOČJA OBČINE NOVO MESTO

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

(zneski so v dinarjih, za leta 1941 do 1944 pa v lirah)

Leto	Število članov	Denarni promet	Dohodki	Izdatki	Čisti dobiček
1931	2508	18,805.226.83	9,376.587.39	9,428.639.44	51.726.51
1934	2488	6,152.317.73	3,070.874.24	3,081.443.49	17.157.91
1935	2445	8,431.128.24	4,219.751.37	4,211.376.87	4.166.70

1936	2425	9,042.694.11	4,498.775.43	4,543.918.68	6,046.26
1937	2406	8,232.951.21	4,111.143.73	4,121.807.48	1.208.43
1938	2348	19,205.110.91	9,625.742.08	9,579.368.83	4.399.51
1939	2373	13,471.308.06	6,722.479.03	6,748.829.03	875.55
1940	2399	13,768.988.40	6,907.253.95	6,861.734.45	565.87
1941	2308	9,371.270.04	4,679.852.61	4,691.417.43	891.36
1942	2291	11,095.204.02	5,568.181.91	5,527.022.11	1.222.53
1943	2286	9,902.341.59	4,983.914.97	4,918.426.62	711.08
1944	2300	2,066.412.90	1,036.258.75	1.030.154.15	

Hranilnica in posojilnica v Škocjanu

(zneski so v dinarjih)

Leto	Število članov	Denarni promet	Dohodki	Izdatki	Čisti dobiček
1933	685	1,154.540.02	585.246.40	569.293.62	3.939.32
1934	693	513.966.40	265.232.34	248.743.06	1.643.00
1935	504	453.180.04	232.692.65	220.487.39	7.384.88
1936	504	2,130.228.51	1,070.870.95	1,059.357.56	- 6.034.05
1937	504	930.485.80	467.375.63	463.110.17	482.89
1938	504	2,999.235.00	1,499.617.50	1,499.617.50	1.456.03
1939	507	1,708.077.83	861.204.51	846.873.32	1.617.46
1940	510	1,377.954.24	711.475.93	666.478.31	253.99

Hranilnica in posojilnica v Šmarjeti

(zneski so v dinarjih)

Leto	Število članov	Denarni promet	Dohodki	Izdatki	Čisti dobiček
1929	231	2,249.220.78	1,128.843.03	1,120.377.75	- 7.204.48
1930	251	1,813.165.67	909.970.64	903.195.03	- 2.274.78
1931	278	1,748.635.56	885.889.62	862.745.94	4.894.87
1932	278	760.108.70	380.343.02	379.765.68	2.599.05

Hranilnica in posojilnica na Trebelnem

(zneski so v dinarjih, za letoooo 1941 pa v lirah)

Leto	Število članov	Denarni promet	Dohodeki	Izdatki	Čisti dobiček
1934	173	595.322.15	297.674.59	297.647.56	1.011.36
1935	172	407.339.30	203.674.48	203.664.82	2.794.85
1936	174	1,064.776.66	532.398.37	532.778.29	142.80
1937	174	492.605.47	246.348.24	246.257.23	523.91
1938	174	1,727.804.61	865.688.17	862.116.44	- 4.990.16
1939	209	480.506.59	244.881.14	235.625.45	- 2.447.18
1940	217	567.505.77	287.523.44	280.072.32	286.54
1941	217	260.268.61	131.878.62	128.389.99	26.75

IZ ZAPISNIKOV UPRAVNIH ORGANOV KREDITNIH ZADRUG

Hranilnice in posojilnice z območja Bele krajine

Občni zbori prve dolenske posojilnice v Metliki

18. 11. 1894

V pričujočnosti podpisanih:

Izredni občni zbor bil je po dokazu razglasil ležečih št. 423 na 28/10 894 dopoldne ob 9. uri v občinski pisarni v Metliki z odvetnikom sklican, da ako v smislu čl. 39 posojilničnih pravil dovolj povabljenih ne bo, bode občno zborovanje dne 18/11 894 ob istej urej in istem kraju, ter da se bode ta dan o na dnevni red stavljenih predmetih brez ozira na število navzočih društvenikov sklepalo:

Ker dne 28. oktobra tl. društveniki v sklepčnem številu zares prišli niso, rešijo danes sabrani društveniki na dnevni red stavljenih predmete sledeče:

ad 1) Zadružno posestvo v Črnomlju vlož. št. 301 kat. obč. Loka sme se skupaj ali na kose takoj prodati . . . Odobri se vse kar bode ravnateljstvo v tej zadevi okrenilo, torej ima ono neomajno pooblastilo.

ad 2. Veleposestvo dobro Bubnarci naj ravnateljstvo v last posojilnico za 30,000 f. slobodno kupi in potem na kose po istih pogojih, kakor jih bode ravnateljstvo stavilo, po svojej previdnosti in volji proda, za kar ima tudi neomejeno pooblastilo.

ad 3.) Ravnateljstvo tukajšnje posojilnice se pooblasti, da se za železnične namene za sodni okraj Metlika založi 1000 f proti tem pogojem, da jih o svojem času zopet z obrestmi vrnene dobi, katero svoto prispeva, naj k temu tudi posojilnica prepusti se previdnosti ravnateljstva katero ima dovoljenje po svoji vesti in vednosti v ta namen v imenu posojilnice prispevati.

Sklenjeno in podpisano: (sledijo podpisi)

7. 3. 1897

Na predlog več društvenikov se določi da se smejo od danes za naprej skozi tri mesece novi društveniki, kateri so posestniki, z enim deželem v društvo sprejeti po preteku tega časa pa nič več. Za sprejem ali odbitek prošenj (-) naj predstojništvo z nadzorništvom. . . dalje se določi da se od danes naprej društvene knjižice le z dvemi deleži zastaviti smejo, kateri ima več deležev in je že dva zastavil oziroma že na nje posodil od vrednosti knjižnic, ne bode na to posojilo dobil.

Razum če vrh tega dobro poroštvo ima; to velja tudi za one deleže, ki so do sedaj zastavljeni.

Ker drugih nasvetov ni, se zapisnik zaključi in podpiše.

16. 2. 1903

Da je ravnateljstvo sporazumno z nadzorstvom graščino metliško s pritiklinami od ljudske posojilnice v Ljubljani v last prve dolenske posojilnice v Metliki za 65000 gold ali 130000 Kr kupilo, je to vse hvalevredno, zato se ta kupčija radostno odobri in potrdi.

Dalej se dovoljuje, da ravnateljstvo vsa do sedaj od posojilnice kupljena zemljišča (.iz-
van grada z vrto v Metliki št. 66.) bodisi skupaj ali na kose zopet proda. V tej zadevi ima
ravnateljstvo neomejena pooblastila, da sestavi pogoje in po svojej volji in previdnosti.

Odobri se že danes kar bode ravnateljstvo v tej zadevi okrenilo. To velja tudi zaradi
popravkov na gradi, kateri last posojilnice ostane. Konečno se ravnateljstvu za njih vrlo
poslovanje priznanje izreče.

Ker posebnih predlogov stavljenih ni, se zapisnik zaključí in podpiše.

25. 1. 1904

Na predlog Martina Matjašiča iz Rosalnic št. 39, da bi se v bodoče omislile knjižice,
v katere bi vsakemu dolžniku vpisali posojeni kapital in vsakokrat odplačilo od glavnice
in obresti, da bode lahko sam razvidel, koliko in kedaj je dolžan plačati. Zaradi tega odpadli
bi prvi opomini, če pa kljub temu kedo ne bi pravilno odplačeval, mora se pred tožbo še
opominjati. Ta predlog se sprejme, ker spada v področje ravnateljstva in nadzorstva. V dru-
gim predlaga gospod Franc Prus iz Metlike, da bi se danes izvoljenim zastopnikom po-
sojilnice določila letna stalna plača. V ta namen naj se skliče izvanredni občni zbor in stavi
na dnevni red ta določba. Koliko namreč bode dobil eden ali drugi upravitelj.

Sklenjeno in podpisano.

13. 11. 1904

Z vlogo dne 8/8. 904 št. 804 se je dosedanji kontrolor g. Anton Rajmer daljnemu služ-
bovanju odpovedal, da njegovo delo s 1/12 904 jenja in z vlogo št. 28/10.904 št. 813. je
tudi blagajnik g. Otmar Sturm odstopil. Zaradi tega sta se obe vlogi nadzorništvu odstopile,
da v smislu čl. 30 združenih pravil namestnike voli, ter ta svoj sklep ravnateljstvu naznani,
da podpise novo imenovanih pri trgovski sodniji protokolira. Načelnik nadzorstvenega od-
bora je zato določil sejo na 29/10. 904., pri kateri se ni nič določilo, ker ni hotel te službe
nobeden prevzeti, in zato sklicala se je druga seja na 1/11. t.l., pri kateri se zopet ni ni-
cesar sklenilo, ker od povabljenih ni prišlo sklepčno število in se je zopet sklicalo zbo-
rovanje na 4. t.m. Ker so bila posvetovanja brezuspešna, vrnil je načelnik gori navedene
vloge ravnateljstvu v daljnje uradovanje nazaj. Dne 5/11. 904 se je pa tudi odbornik na-
čelstva g. Franc Guštin in odborniki nadzorstva g. g. Anton Terček, Janko Globočnik, Fri-
derik Skušek in namestnika Franc Weis in Jože Pezdirc odpovedal.

Ker so bili vsi razen g. Otmarja Sturm-a svojo odpoved preklicali in obljubili, da hočejo
še dalje službo vestno opravljati, se je nadzorništvo zopet povabilo, da v smislu 30 p. nad-
omestno volitev za blagajnika Sturma izvrši.

Ker se delo pri tukajšnji posojilnici od dne do dne množi in se mora po nasvetu g. re-
vizorja zveze slovenskih posojilnic celo knjigovodstvo preosnovati, sklene danes skupno
ravnateljstvo z nadzorstvom, da se v smislu čl. 36 točke b. nastavi uradnik v osebi g. Doreta
Wernika iz Ljubljane proti mesečni plači 200 Khr. za eno leto, kateri naj bi stalno posloval
in vse potrebe uravnal.

Poročilo doljenjske posojilnice v Metliki, registrirane zdruge z neomejeno zavezo,
za enaintrideseto upravno leto 1906.

Preteklo leto je bilo za posojilnico in njene člane veliko bolj ugodno kakor je bilo pri-

čakovati, kajti leta 1905 je bilo na Belokranjskem zelo slabo vinsko leto, kar na razvoj posojilnice zelo vpliva, drugih dohodkov razen obresti in najemnine od poslopij v tem letu ni bilo nikakih.

Zaupanje ljudstva se pa iz leta do leta bolj dviguje, ker izkazuje zavod v svojem enainštiridesletnem delovanju lepe uspehe.

23. 4. 1908

Oglasi se na to gospod Ivan Golia, načelnik nadzorstva, in prosi, da se pričujočim pojasni tisto obrekovanje v Slovencu in Domoljubu zaradi skupila prodane loze v Črnomlju.

Gospod blagajnik Otmar Sturm predloži društvnikom dnevnik in bilanco iz leta 1904 in 1905 ter pojasnjuje in pokaže, kako se je izkupilo imenovane prodane loze zaračunavalo, in sicer se je ta loza večinoma prodala na kredit kot posojilo, kar je v bilanci 1905 pod točko 2 posojila II z zneskom K 22901.73 razvidno, nadalje se je iz tega dobička za popravo poslopja, to je Gradu, znesek K 12958.27 porabil, kar se je v razpredelnici pod točko »Dana posojila« postavilo, potemtakem ta vsota sicer ni prišla v promet, vendar ni prizadela škode niti zavodu niti društvnikom, in je bilo to tudi c.kr. okrajn. glavarstvu v Črnomlju z dopisom z dne 25/3 1908 št. 949 razjasnjeno.

Prestoječe pojasnilo glede prodane loze v Črnomlju navzoči člani vzamejo odobraj v vednost, in ker je bila loza zelo ugodno prodana ter vse uradovanje v korist zavoda bilo, se to dejanje še enkrat odobri. Zastopstvu posojilnice pa za njeno truda polno in vestno uradovanje priznanje izreče in se vsake daljnje odgovornosti za pretekli čas odveže.

Na predlog gospoda Ivana Trampuša, da bi se ravnateljstvu za njih dosedanje izredno pridno poslovanje tudi nagrada pripoznala, ugovarja član gosp. Makar Daniel, da on tega ne dovoli in da se naj o tem glasuje.

Ravnateljstvo to ponudbo odkloni in vsled tega odpade vsako glasovanje.

Ker drugih predlogov ni, se zapisnik s dostavkom podpiše, da gospod član in nadzornik Dako Makar, kateri je vidno vinjen, zahteva, naj se zapiše, da članom ravnateljstva, to je današnjemu pregledniku, ne gre plača za revizijo; vsi navzoči člani protestirajo, da se protokolira to, obenem se gospod Daniel Makar kot odbornik nadzorništva za svojo saržo zahvali in odstopi. Sprejeto!

30. 3. 1911

ad 5. Gosp. Franc Guštin – načelnik naše zadruge, predlaga sledeče: Subvencija, katero je naša zadruga, to je I. Dolenj. posojilnica mestu Metlika za temelj meščanske šole v Metliki darovala in še bo darovala, se mora na vložno knjižico pri prvi Dolenjski posojilnici v Metliki plodonosno naložiti in se mora ta subvencija vinkulirati, kakor sledi:

»Ta vloga se sme uporabiti za ustanovitev meščanske šole v Metliki po predpisih in sklepih načelstva in nadzorstva prve dolenjske posojilnice v Metliki. Ako pa se ustanovitev meščanske šole v Metliki zaradi (kakorkolišnjega vzroka ne bi dala doseči, sme po preteku 10/ desetih let in prve vloge, to je leta 1919/ devetnajst/ prva Dolenjska posojilnica v Metliki to vlogo z obrestmi porabiti na podlagi sklepa načelstva in nadzorstva za dobre namene metliškega mesta.«

Predlog pod točko 5 gospoda načelnika Franca Guština se v celi vsebini gñede meščanske šole soglasno sprejme in potrdi.

3. 4. 1913

G. predsednik Ivan Golia preide na dnevni red 1.) točke pozdravi navzoče g. člane, g. predsednik omeni, da je v preteklem letu bil promet zelo ugoden, tudi vloge na knjižice so se v precejšnji meri povečale, kar je dokaz rastočega zaupanja v Prvo dolensko posojilnico, ako ravno so sledele ob koncu leta neugodne razmere na združenem področju.

ad 3. G. načelnik nadzorstva Leopold Weiss poroča v imenu nadzorstva, da je nadzorstvo vse knjige pregledalo, primerjalo in našlo v soglasju ter v najlepšem redu ter predlaga, da navzoči člani sklenejo, da iz čistega dobička razdeli k rezervnemu zakladu in za dobre namene ter druge nagrade kakor je iz letnega računa 1912 razvidno, ter med člane na vsak glavni delež 15 kron dividende razdeli in da se prizna načelstvu za njih trud in pridno delo v poslovnem letu 1912 zahvala in se jim letni račun in bilanca za leto 1912 odobri in izreče odveznica (absolutorij).

6. predlaga, da se sklicujejo občni zbori ob nedeljah po službi božji.

*

7. 5. 1914

4.) G. predsednik Golja da na glasovanje računski zaključek za leto 1913 kakor tudi točko 2 in 3 dnevnega reda in navzoči člani vse enoglasno potrdijo.

K tej točki predlaga še (načel) odbornik načelstva g. Otmar Sturm, da se zaradi vloge odnosno prošnje mestnega županstva v Metliki sledeče sklene:

Občni zbor naj sklene, da sme mestni župan g. dr. Weibl od vloge »zaklad meščanske šole v Metliki« letos vzdigniti delni znesek 1000 K tisoč kron, s katerim naj razpolaga v pokritje otvoritvenega vlaka belokranjske železnice odnosno njenega sprejema, in če od tega zneska kaj preostane, naj ga odstopi gasilnemu društvu metliškemu.

G. pred. Golja da predlog na glasovanje in konstatira da je bil enoglasno sprejet, torej se prošnji mestnega župana ugodí.

15. 4. 1915

5. Pri slučajnostih se oglasi član g. Valentin Burnik iz Metlike, proseč za besedo, in predlaga, naj se dovoli obrtno nadaljevalni šoli v Metliki ista nagrada kakor se je do sedaj dovoljevala, in zahteva pojasnilo, zakaj ni tozadevna prošnja letos prišla na dnevni red občnega zbora.

G. predsednik Golja poda besedo podpredsedniku Fleischmanu, kateri pojasni, da ni ta takoj prišla na dnevni red iz vzroka sedanjih težkih časov, posebno ker zaradi vojne obrtna nadaljevalna šola sploh ne obstoji, ker je ne podpira niti država niti dežela niti obrtniki niti občina in se tedaj zaradi neobstoja obrtne šole ne more od I. dolenske posojilnice zahtevati podpora za pouk učnega osebja, ker pouka sploh ni.

G. predsednik Golija prečita nato prošnjo obrtno nadaljevalne šole, nato predlaga g. Vel. Burnik, da naj občni zbor sklene, da se ima obrtni šoli Metlika dovoliti podporo 300 K, če bi se ta šola letos obnovila.

*

30. 6. 1921

Glede obrestovanja deležev glavnih in opravnih se sklene soglasno, da se obrestujejo za prometno leto 1920 z deset odstotki. Preostanek čistega dobička čez te odstotke se pribijejo k rezervnemu zakladu.

Nagrada članom posojilničnega odbora se določi po 100 K za osebo, torej po 400 K za celoten odbor.

Požarni brambi v Metliki določi občni zbor za nakup gasilnega orodja tri tisoč kron. Predlaga se tudi, da občni zbor v prihodnje določi za požarno brambo stalno letno podporo.

Ob bilanci za prihodnje leto se naj upoštevajo tudi svote za reveže domače.

2. 6. 1924

Ad 3) V imenu načelstva poroča načelnik sledeče: Zadruga v minulem letu ni napredovala kakor v prejšnjih dobah, ker so vlagatelji dvignili precej svojih prihrankov zaradi druginje na gospodarskih potrebščinah in nepovoljnih cenah na pridelkih ter obče denarne krize. Prošnje za posojila so prihajala v večjem številu, nego v prejšnjih letih; večini prošnikov je načelstvo in nadzorstvo dovolilo posojila, vendar pa so se morala nekatera zavrniti, ker niso bila popolnoma varna, nekatera so se zavrnila oziroma odložila za poznejši čas. Vloge pa so se vlagateljem izplačevale redno. Skupne seje so bile vsak mesec.

22. 6. 1925

ad 3) Čisti dobiček se razdeli v dobrodelne namene: tako npr. Slovenska dijaška zadruga v Pragi dobi podpore Din 100. Društvo slepih v Ljubljani dobi podpore – Din 200

Eventualni preostanek pripada rezervnemu zakladu. Glavni deleži se obrestujejo kot navadne vloge. Nagrade odbornikom se določi na 300 Din letno.

14. 6. 1926

Član g. Gangl stavi sledeč predlog pismeno:

»Načelstvu in nadzorstvu se nalaga dolžnost, da na skupnih sejah do prihodnjega občnega zbora pripravita osnutek, kako bi se iz čistega dobička za poslovno leto 1926 osnovala dijaška ustanova, ki naj bi sinu ubožne metliške meščanske rodovine omogočila dovršitev študija na srednji in visoki šoli. V proslavo 50-letnice obstoja Prve dolenske posojilnice se ta ustanova imenuje Ju Jubilejna dijaška ustanova Prve dolenske posojilnice v Metliki.« Nadalje predlaga:

Iz čistega dobička za leto 1925 se daje načelstvu kredit 5000 D (pettisoč din), ki jih sme v proslavo 50. letnice Prve dolenske posojilnice razdeliti v kulturno dobrodelne namene mesta Metlike.

Sklad za dobrodelne namene in čisti dobiček 12500 D+8888934 D=10138934 D Zgornja razdelitev znaša 67460.30 D, torej ostane razpoložljiva glavnica 3392904 D.

11.7.1927

Načelnik nadzorstva g. Kopinič Julij pda sbeđe sporočil: Pregledano je up-
lovanje v zadrugi in vedno našel v najlepšem redu. Klub današnjim težkim razmeram je up-
Predlog člana g. E. Gangla, ki je bil stavljen na občnem zboru dne 14. junija 1926 gle-
de ustanove »Jubilejne dijaške ustanove I. Dol. posojilnice v Metliki« v proslavo 50 letnice
obstoja I. Dol. posojilnice, se sprejme soglasno in se sklene da se ima ta ustanova izvršiti
na prihodnjem občnem zboru za poslovno leto 1927.

Dalje se predlaga, da se kupi domačinu Juliju Papiču, ubožnemu, a zelo pridnemu di-
jaki, ki študira na sred. tehn. šoli v Ljubljani keramiko, zimsko obleko.

Ker drugih predlogov in nasvetov ni bilo, zaključil načelnik zborovanje.

16. 7. 1928

Po odredbi velikega župana v Ljubljani z dne 7. decembra 1927, br. 85285 od 23. julija
1927 da se o valorizaciji bilančnih vrednosti svota Din 81000 se prenese v fond za zgube
Zadruga v občni rezervni fond. Gori omenjeni fondi se morajo posebej voditi in izkazati
v bilanci.

5. 11. 1934

V svojem otvoritvenem govoru se načelnik zadruga g. Golia Ivan spomni na veliko iz-
gubo, ki je doletela celo našo državo in vse zadrugarje, katerim je bil blagopokorjeni naš
nesmrtni vladar Viteški kralj Aleksander I pravi oče.

Pozivlja vse navzoče da stoje vzklíknejo trikratni »Slava mu«, kar so vsi storili.

Nato pa navduši z velikimi besedami »Da velika nesreča nas naj ne in ne sme nikdar
razdružiti, ampak še tesneje vezati v vseh, posebno pa v zadrughih gospodarskih vrstah,
zato vzklíknejo navzoči trikratni živijo sedanjemu kralju nj. vel. kralju Petru II. Z zaobljubo
najglobokejše vdanosti in zvestobe. Nato preide na dnevni red.

2) Poročilo načelstva, ki ga oriše upravitelj zadruga g. Stupar, raztolmači popolno
poslovanje minulega leta.

Zahvaljujoč se za oporo in pomoč vsem, ki so v tej težki dobi izvrševati težko dolžnost
zadrugarjev.

Pozivjajoč zadrugarstvo k nadaljnemu in neomajnemu delu.

29. 9. 1935

Nato poda načelniško poročilo upravitelj zadr. g. Stupar Ignacij, ki občnemu zboru po-
roča, da si je uprava bila svesta največje štednje v vsestranskem poslovanju, da jej je bil
odbor zadruga pravi svetovalec in tudi spoznavalec truda polnega dela v današnji brez-
gotovinski dobi, ter čita računski sklep, iz katerega je razvidno; da se je poslovalo na vseh
računih, kar je dokaz, da pisarniško delo ni nazadovalo, ampak odpremna poštna knjiga
dokazuje porast došlih in rešenih spisov – med njimi tudi opomini itd. Glasom računskega
in po rev. g. Šifrerju pregledanega in kot pravilno najdenega zaključka znaša čisti dobiček
za poslovno leto 1934 Din 24.746.24.

Iz vsega je razvidno, da je zadruga kljub zaščiti, ki se jo je zadruga morala posluževati
v decembru minulega leta, delovala kljub zmanjšanemu številu uradništva, ker je g. Ma-
lešič Iv. kot uradnik zadruga svoje mesto zapustil in sta poslovala le dva pisarniška usluž-
benca in to g. Stupar ter g. Trampuš, ki sta dejansko provajala vse posojilnično posle.

Načelnik nadzorstva g. Kopinič Julij poda sledeče sporočilo: Pregledoval sem poslovanje v zadrugi in vedno našel v najlepšem redu. Klub današnjim težkim razmeram je uprava zadruga znala najti primeren izhod iz najtežjih slučajev in preprečiti zadrugi stroške in neprijetnosti.

Tudi glede izkazanega čistega dobička moram pripomniti, da je zadovoljivi, ker v današnjih časih se ne more zahtevati tistih zaslužkov kot v dobi najboljše konjunkturo.

Ponovno poudarjam, da je bilo delovanje v zadrugi nad vse vestno in točno, ter sem jaz v imenu nadz. odbora dolžan izreči poslevodečim svojo najlepšo zahvalo in priznanje.

Občni zbor vzame vse to poročilo na znanje, k temu se pripomnijo še druge pohvale in priznanja od strani zborovalcev.

Slučajnosti:

Čita se sklep zadnje odborove seje in to celokupnega odbora tj. načelstva in nadzorstva, s katerim je bilo sklenjeno, da zadruga dovoli vknjižbo na katero svojih nepremičnin Pokojninskemu zavodu v Ljubljani, za ev. Mestni občini v Metliki izplačano posojilo v znesku po Din 100.000—, ki ga občina nujno potrebuje v svrhu dograditve vodovoda.

Občni zbor priznava in odobrava sklep zbora, ter s tem v smislu odborovega sklepa vse dovolitve, istodobno pa zavrača vse neutemeljene očitke zveze, ki je sama velika dolžnica zadruga, ter ni izključena da bo sama s težkočami, ali, ali zamogla poravnati zadrugam njih terjatve, ki pa kot hranilne vloge niso niti najmanj zavarovane.

Predlagali so, da naj kot mnogo drugih zadrug vzpostavi iz dohodkov med letom sklad, ki bo služil za podporo onemoglih in podpore potrebnih nameščencev, za katere zadruga ne plačuje pokojninskega zavarovanja. Zaradi te velike socialne potrebe odobri občni zbor predlog in določi, da se naj že med letom knjiži v breme uprav stroškov ter v korist tega Sklada podpor za onemogle nam. naše zadruga znesek po Din 10.000. Vsako leto naj primerno svoto nadaljujejo, dokler ta ne bo znašala vsaj 100.000 din, ker tedaj bi se zmoglo že od samih obresti deliti takim potrebne podpore in to po odobritvi zadruginega odbora.

9. 12. 1937

Sejnine ostanejo tudi v naslednjem letu po 100 Din za vsakega pri seji navzočega odbornika ali zadruginega poslovalca.

Plače nameščencev pa se sedaj ne izpreminjajo, ker so razmeroma celo prenizke, pač jih sedaj tudi ni mogoče višati, dokler se časi ne zboljšajo.

Za zadevno spremembo plač in nameščanje ima po pravilih 26 čl. tako odbor zadruga pravico.

Ad 7 Slučajnosti: Raznoterosti in predlogi

G. Kambič Jože povpraša, če ima zadruga pazitelja za gozdove itd., ki so last zadruga, ker je slišal da je nekdó sekal breze in smrekice, uprav. g. Stupar pojasni, da je pazitelj Jaklič javil to škodo in je bila ta zadeva še istega dne izročena orožnikom v poizvedovanje.

Na predlog g. Kremesca Franca se naj odbor vsaj enkrat v letu malo med seboj razvedri. Predlaga, da naj zadruga prevzame male stroške za ta sestanek. Predlog je bil s potrjevanjem sprejet, češ da se spodobi to izvršiti, saj imajo zadrugarji mnogo koristi od skrbnih in požrtvovalnih odbornikov, ki celo leto skrbe za ponovni razvoj poslovanja, da vzpostavijo v prejšnji stan svojo zadrugo.

18. 12. 1939

Ad 2. Poročilo načelstva:

To poročilo poda na mesto načelnika g. Golia upravitelj Zadruga g. Štupar Ignacij in izvaja:

Prebili smo leto, ko so se na novo in še ostreje preiskusile naše sposobnosti in vztrajnosti, še bolje rečeno, potrpežljivost, in smo se še precej dobro izkazali.

Naš zadružni okoliš je tako vseskozi ubog in pasiven kraški svet, ki ne more preživljati svojega ljudstva, posebno pa ne ob letih ujm ali suše.

Naš kmetovalec je bil še bolj prizadet, ker je v našem okolišu zajela živinska bolezen toliko plasti, da je oblast prepovedala vse živinske sejme. Kmetovalec je bil primoran trpeti škodo, ker ni smel svoje živine dati v prodajo, da bi pri tem kaj od prodane svote odtrgal za najnujnejše potrebe.

Ker si kmet ni mogel pomagati, je zaradi njega trpela trgovina in obrt.

Industrijski centri tega zla nikdar ne občutijo, da žal se moram vprašati, kaj je zakrivila uboga Bela Krajina, da je tako nesrečna in od vseh činiteljev, če primerjamo našo Gorenjsko, tako zapostavljena.

Nimamo sreče, da bi kje zrastel tovarniški dimnik in glas sirene klical naše ubogo ljudstvo, da si zasluži košček kruha. Sirena nas kliče le k strahu in trudu, če se pokaže ogenj, ki neizprosno uničuje slamnata poslopja našim prebivalcem odn. zadrugarjem.

Vse našete posledice niso za naš zadružni okoliš nikakor razveseljive, zato pa vlada revščina in malodušnost, ako primerjamo naš zadružni okoliš centru in večjim mestom v državi. Tam gradijo udobnosti, pri nas pa stradata ljudstvo in zemlja, kajti še za umetna gnojila nima naš kmetovalec, da bi zboljšal svoje travnike in obči obstoj svojega gospodarstva. Toliko naj služi v oris stanja naših zadrugarjev – kmetovalcev, obrtnikov in trgovcev.

Delovanje zadruga:

Iz bilance, ki je bila pregledana in tudi pravilna ter na same stvarne osnove opta, je razvidno, da je delovanje zadruga popolnoma zadovoljivo, ker v današnjih časih te težke gospodarske depresije ni mogoče ustvarjati čudežev.

Zadovoljiva je postavka, da se je oživelo poslovanje z novimi hran. vlogami, ki znašajo z nedvignjenimi odpisi din 610.370. Tudi nova posojila znašajo din 330.978 ter si je s tem pridobila zadruga na zaupanju, saj je pristopilo v l. 1938 31 novih članov z opravnimi deleži.

Po sklepu bilance je izkazan zadovoljiv čist dobiček za l. 1938 v znesku din 42.787.63, to pa že po izvršenem odpisu 2 % od nepremičnin in 15 % odpisu inventarja, kar znaša skupnih din 1.) 17. 103 in 2.) 1.160 din.

Upravne stroške smo skrčili že prejšnja leta tako, da jih pač prištevamo med najnižje in jih ni bilo mogoče več stiskati.

Zvišan je bil pokojninski sklad na temelju sklepa obč. zbora od 28. septembra 1935 za din 15.000 ter znaša sedaj din 90.000.

Obrestne mere pa so bile sledeče:

1.) Za stare hran. vloge-razpoložljive 4–5 %

Za stara posojila zasčiteni pri Pab. 3 %

Za stara nezasčiteni posojila pri dolžnikih z glavnimi deleži 6 %

pri dolžnikih z opravnimi deleži 7 %

Nova začasna kratkoročna posojila se obrestujejo po 6 % do 7 %

Ad 7. Slučajnosti in predlogi:

Član nadzorstva dr. sv. Engelbert Gangl predlaga:

Vsekakor bi bilo skrbeti, da ta naša najstarejša zadruga, ki je v svojem 63 letnem obstoju že toliko storila v pomoč prebivalstvu svojega okoliša, ostane tudi v nadalje kakor je bilo do sedaj »Prva zadruga od Ljubljane pa do območja Kolpe od Dobre na Hrvaškem.« Zbuditi je treba vztrajnost in pogumno voljo do življenja, da se na novo poživijo zadržno zavednost.

Zato naj občni zbor sprejme predlog, da ima upravni odbor odn. uprava, tj. vodstvo, možnost pospeševati in podpirati razvoj že obstoječega tujsko-prometnega društva. Skrbeti moramo, da pridobimo kakršno si bode industrijo v naš okoliš, da bi pomagali ubogemu ljudstvu, do zaslužka, kajti sedaj morajo ljudje hlapčevati v tujini, da preživijo svoje v domovini.

Opazuje se, da se mlajše in zmožne sile našega združenstva odtujujejo od skupne zadrugne družine. Skrbeti moramo, da omogočimo poučne gospodarske sestanke. Za vse te zadeve naj pa odbor nač. zadr. vodi rač. izdatkov, ki ne bo nikakor presegal (vrednosti, koristi), ako se vse prej navedeno izvrši.

Občni zbor vzame gornji predlog na znanje.

16. 9. 1940

Ad 2. Poročilo načelstva:

V zadnjih letih smo ugotovili, da so se gospodarske razmere vsaj nekoliko boljše. Žal, da za lansko leto ne moremo beležiti željeno nadaljnje izboljšanje, prav tako ne moremo govoriti, da bo izboljšanje naraščalo, kajti mednarodni barometer kaže preveč slabo.

Previdnost je torej v nadalje še bolj potrebna, da ne zaidemo na ceste starih napak, ki bi posredno ali neposredno postavljale zadrugo pred prebojenje nove krize.

Kreditni, ki jih je zadruga le previdno podeljevala, se žal ne vračajo točno ob določenem času, a temu je krivda, da se mnogi dolžniki vpoklicani na orožne vaje in po uredbi se vpoklicane ne more izterjevati še 30 dni po preteku določene dobe, zato je nekoliko zastoja.

Vendar je pa upravi zadruga uspelo iztirjati del starih posojil in je bilo s tem omogočeno tudi izplačevanje starih hranilnih vlog v primernem odstotku.

Izplačilne razporede za izplačevanje iz starih hran. vlog je uprava skrbno sestavljala in predlagala Min. kmet. v Beogradu v odobritev. Noben predloženi razpored ni bil zavrnjen.

Iz računskega zaključka, ki je pravilno sestavljen, pregledan po zadr. rev. g. Andreju Šiferju ter na stvarne osnove oprt, je razvidno, da je tudi letošnje delovanje zadruga kljub težkim razmeram zadovoljivo; saj nove hran. vloge in oproščeni ter ne dvignjeni zneski znašajo skupno

in kap. obresti pa

Stanje novih posojil je bilo

Celokupni denarni promet l. 1939 din 3,491.899.59

Po sklepu bilanze je izkazan zadovoljiv čisti dobiček v znesku din 40.273.41, ter so se s tem zvišale rezerve naše zadruga na znesek din 104.918.51.

Zvišan je po sklepu celokupnega odbora tudi Pok. sklad za nam. od din 90.000 na znesek 100.000 dinarjev.

Ad 3 Poročilo nadzorstva:

Naš okoliš je ustanovil zadrugo pred 64 leti v korist tukajšnjega prebivalstva, zato je mogoče vse do tedaj, da se razmere zboljšajo, napeti lok prisilne izterjatve dolgov pri tistih, kjer ne grozi izguba. Nikakor pa ne bo nadzorstvo zadruge dopuščalo, še manje pa ščitilo nemarne dolžnike, ki svojih dolžnosti ne bi hoteli izvrševati.

23. 7. 1941

Ad 2. Ravnatelj zadruge g. Štupar Ignacij, prebere poročilo upravnega odbora, ki glasi:

Borba evropskih velesil na bojnem polju, ki je izbruhnila v septembru l. 1939, je v letu 1940 zajela skoro vse evropske države ter se razširila po Sredozemlju na afriška tla.

Malo je držav v Evropi, ki so ohranile svojo nevtralnost in te so v skrbeh, kaj naj jim prinese naslednji dan. Zaradi blokade in negotovosti v morski plojbi je prenehala izmena blaga med državami, kar je privedlo do pomanjkanja surovin v Evropi. Zato je bila uvedena za najnujnejše potrebščine racionalna prodaja in kontrola cen.

Vojni dogodki so torej povzročili velike izpremembe in perturbacije v gospodarstvu.

Tudi letina je bila v minulem letu v našem okolišu slaba. Zelo malo so pridelali pšenice, in vsaj nekoliko več koruze. Posledice so se občutile že med zimo, saj so večkrat nastopile motnje in preskrbi s prehrano.

Domača trgovina se je začela boriti z velikimi poteškočami zaradi pomanjkanja blaga.

Poslovanje našega zavoda smo morali prilagoditi novim razmeram. Promet je ostal približno isti kakor v minulem letu, tudi čisti dobiček, ki po računskem sklepu znaša din 39.244.99.

Zadovoljivo je poslovanje na novem računu hran. vlog, ker so porastle, temu primerno so bila izplačana nova posojila, ki so varno zavarovana.

S tem si je zadruga zopet utrdila zaupanje tukajšnjega ljudstva.

Pripomniti moramo, da je zaradi odstopa mnogih dolžnikov P.A.B. in zaradi povišanja članskih deležev ter vmesnih smrtnih primerov iztopilo večje število članstva.

20. 4. 1942

K točki 2.

G. predsednik L. Engelbert Gangl, prebere poročilo upravnega odbora, ki se glasi:

Prebili smo leto, ki je na novo in še ostreje preizkusilo naše sposobnosti, ker je delovanje naše zadruge kljub izgubi velikega poslovnega okoliša, to je sosedne Hrvaške, ki je postala Neodvisna država Hrvatska, ostalo poslovanje naše zadruge na istem višku. V nekaterih primerih se je celo povečalo, kar je dokaz, da je združništvo v svojem jedru zdravo in zmogljivo življenja v vsakih okolišnih in razmerah.

27. 4. 1943

ad 1: Rešitev k 1. točki

Pred prehodom na dnevni red se predsedujoči E.L.Gangl spomni s toplimi besedami bivšega predsednika g. Ivana Golje, ki je dne 12. septembra lanskega leta v 82 letu svoje dobe mirno preminil.

Ob koncu spominskega govora zakliče skupščina njegovemu spominu »Slava!«

Ad 2: Rešitev k 2. točki

Predsednik g. Gangl L.E. prebere poročilo upravnega odbora, ki se glasi:

Ob koncu poslovnega leta 1942 podajamo poročilo, ki je merilo, kako naša zadruga kljub težkim razmeram, ki smo v njih prebili minulo poslovno leto, izkazuje s svojim računskim zaključkom zadovoljiv bilančni uspeh.

Bilančni prebitok znaša v dobro 25.999,20

Članstvo se je pomnožil za 52 članov, kar je dokaz vestnega zaupanja in tudi povečanega zaupanja v našo zadrugo, ki obhaja letos 68 redno glavno skupščino.

Hranilne vloge iz starega imetja smo v največji meri danih možnosti vračali vlagateljem, ki pa so jih s polnim zaupanjem v še večji meri zopet vlagali pri naši zadrugi.

V tekočem letu smo pričeli poslovati tudi s tekočimi računi, kar je zelo prikladno in koristno za tukajšnje trgovce in obrtnike, pa tudi za našo zadrugo, ki je s tem kos namenu, da koristi vsem slojem našega okoliša.

Posojila na starem računu so današnjemu času in krajevnim razmeram primerno vrnili v zadovoljivem odstotku, medtem ko so nova posojila, ki so kratkoročna, porastla. Vsa ta posojila so zanesljivo zavarovana in nam nudijo vsak čas izravnavo. To so manjša posojila, torej vedno izterljiva brez pritiska. Nepremičnine: V zadnjih mesecih l. 1941 je bilo sklenjeno, da prodamo tik ob železniški progi na Gršičih in Smolanovcu nahajajoči se gozd.

Ob začetku tega, tj. l. 1942, je uprava Zadruga našla kupca in te nepremičnine prodala. S to pravočasno prodajo smo zadrugo očuvali velike škode, ki bi nastala zaradi prisilnega izsekanja teh gozdnih parcel.

Naša poslopja, ki so v njih po večini vojaške oblasti in vojaštvo, bo treba v mnogočem prenoviti. Pri tem je računati na izdatke, ki jih stanarina ne more kriti, ampak jih bomo krili iz prebitka med bilancirano in prejeto vsoto iz prodanih gozdnih parcel. Vse ostale nepremičnine skrbno in gospodarsko vzdržujemo in ne preti zadrugi nikakšna škoda.

Redne seje upravnega in nadzornega odbora so bile vsak mesec.

Uradovali so z največjo vestnostjo in strokovno spretnostjo, kar je še bolj poglobilo zaupanje našega članstva, ki je iskalo in tudi našlo pri nas razne nasvete gospodarskega značaja.

Pri podeljevanju kreditov in posojil so ravnali strogo objektivno in stvarno. Gospodarstvo naše zadruga sloni na zdravi, objektivni podlagi, kar nam dokazuje zadovoljstvo in porast članstva.

Vse bilančne postavke so realne in dejansko pravilne. Sogl. sprejeto ...

Ad 7. Rešitev k 7. točki:

Skupščina na temelju predloga upravnega odbora sklene soglasno:

Da se v smislu čl. 13. Zadr. pravil plača tudi v poslovnem letu 1943 od vseh danih posojil zadružnikom:

- a) članom z glavnimi deleži po 6 % in 6 % zam. obresti,
- b) člani z oprav. deleži po 7 % in 7 % zam. obresti,
- c) dolžniki na tek. računu plačajo enako, kakor je zgoraj določeno.

Poleg zgoraj navedenih obresti plačajo vsi dolžniki ne glede na njih deleže po 1 % kot upravni prispevek od dolga izkazanega v rač. sklepa iz minulega leta ali med letom storjenega sklepa, ki ga stranka poravna. Dolžniki plačajo tudi vse učinkovite stroške za tis-kovine, opomine, poštnino itd.

2.) Skupščina odobri znesek po lir 3000 na razpolago upravnemu odboru za kritje event. stroškov, ki bi nastali ob prirejanju zadružnih sestankov, tečajev ali podobnega za pospeševanje zadružništva ali za izobrazbo zadružnega naraščaja.

3.) Skupščina odobri: Obrtno nadaljevalni šoli v Metliki se kot običajno tudi letos izplača podpora lir 2.500 za šol. leto 1942/43.

4.) Na temelju poročila predsednika zadruga g. Gangla Engelberta L. in že prejšnjega sejnega sklepa celokupnega odbora zadruga z dne 16. aprila 1943 sklene skupščina soglasno, da se tudi letos izplača bilančna nagrada vsem zadruginim nameščencem po lastni presoji in odločbi predsednika.

5.) Na predlog g. Ivana Malešiča, preds. nadz. odbora, sklene in določi skupščina: Uprava zadruga se pooblasti, da zviša znesek, ki ga je določil odbor zadrugi na seji dne 31. 3. 1943 od 2.000 na lir 3.000 kot podporo g. dr. Antonu Svetinu za trud pri zbiranju gradiva in pripomočih za tisk brošure o gospodarskem, socialnem in zasebnem pravnem delu mesta Metlike v 18. stoletju.

6.) Skupščina daje nalog naj uprava iz tekočih dohodkov med letom knjiži v dobro »Pokojninskemu skladu lir 10.480, da bo ob koncu leta 1943 ta sklad znašal L. 50.000, s tem predlogom je bil predlog preds. g. Gangla s popolnim soglasjem nagrajen.

9. 9. 1945

Razprava:

Ob 8. uri zjutraj ugotovi predsednik L. Gangl Engelbert, da ni navzočih nad polovico članov, vpisanih 338 s 160 glavnimi in 257 oprav. deleži, zato odredi, da bo na podlagi dopisa Iniciativnega združnega odbora za Slovenijo v Ljubljani pod št. 777/45 in 804/45 od 3/8 1945, ki tolmači:

»Skupščina se lahko vrši ne glede na čl. 38 bivšega združnega zakona, ki za nas velja le toliko, v kolikor je iz ljudskega pravnega čuta koristen interesom naroda. Sicer pa se lahko skupščina vrši pol ure pozneje« eno uro pozneje, tj. ob 9. uri drugi občni zbor na istem kraju in z istim dnevnim redom, ki bo lahko sklepal ne glede na število navzočih združnih članov.

Drugi občni zbor:

Ob 9. uri otvori predsednik L. Gangl Engelbert drugi občni zbor, ki je po »Iniciativnem združnem odboru za Slovenijo od 3/9 1945 pod št. 777/45-804/45 sklepčen brez ozira na število navzočih združnih članov.

Pozdravi navzoče število 21 združnikov, zastopnik Iniciativ. združnega odbora za okrožje Novo mesto, tajnika tov. Etbina Černeta ter v svojem vsebinsko bogatem govoru tolmači velik pomen današnjega izrednega občnega zbora, ker slavi letos naša zadruga svojo 70-letnico obstoja. Še večja važnost je današnja združitev obeh tukaj poslujočih kreditnih zadrug v eno zadrugo, ki ji bodi naloga služiti vsem gospodarskim koristim našega kraja.

K besedi se oglasi delegat Iniciativnega zadr. odbora za okrožje Novo mesto tov. Černe Etbina, ki v svojem obsežnem govoru očrta vse dolžnosti svojega naroda in domovine. Za tako jedrat govoro so se zborovalci oddolžili govorniku s pritrdjevanjem in ploskanjem v znak zadovoljstva.

Ravnatelj zadruga Ignacij Štupar poda kratko poslovno poročilo. V svojem govoru se spominja prvih ustanoviteljev zadruga, ki so pred 70 leti kovali združne smernice za boljšo bodočnost svojega ljudstva. Zato jim navzoči zakličejo »Slava jim«. Predsednik preide k prvi točki dnevnega reda:

Ad 1.) Sklepanje o spojitvi Prve dolenske posojilnice, z z. n. j. v Metliki in Hranilnice in posojilnice, z z. n. j. v Metliki v eno zadrugo.

Splošno odobravanje in ploskanje v znak zadovoljstva.

9. 9. 1945

Ob 10^h dop. pride članstvo z odborom Hranilnice in posojilnice v Metliki v poslovne prostore Prve dolenske posojilnice v Metliki št. 15. Predsednik Govednik Janez, pos. iz Čuril št. 11, izjavi, da je občni zbor Hranilnice in posojilnice soglasno sklenil, da se naj takoj spojita (fuzionirata) obe kreditni zadrugi v eno kreditno zadrugo.

Skupno članstvo obeh zadrug vzame to izjavo z odobravanjem in soglasno na znanje.

Ad 1.) Prostovoljni soglasni sklep članstva, izražen in pravilno razglašen, v dnevniku Slov. Poročevalec dne 28/8.45 objavljenim dnevnim redom občnih zborov obeh zadrug; Prve dolenske posojilnice z.z n.j. v Metliki in Hranilnice in posojilnice z.z n.j. v Metliki naj se takoj spojita (fuzionirata) obe zadrugi v eno zadrugo – so soglasno z odobravanjem in dolgotrajnim ploskanjem v znak zadovoljstva sprejeli.

S tem je združitev prostovoljno izvršena.

Ad 2.) Prezemna zadruga je: Prva dolenska posojilnica v Metliki, ki prevzame vse članstvo, pravice in dolžnosti prenehajoče zadruge Hranilnice in posojilnice v Metliki, z.z n.j. Članstvo Hranilnice in posojilnice pa pristopa in sprejema pravila in dolžnosti, ki jih je imela do sedaj Prva dolenska posojilnica, z.z n.j. v Metliki Soglasno sprejeto.

Ad 3.) Novi naslov: Določi se, da se od sedaj naprej naziv glasi: Prva dolenska hranilnica in posojilnica, zadruga z neomejenim jamstvom v Metliki.

Soglasno sprejeto.

Ad 5.) Prevzem poslovanja. Vse tehnično knjigovodstvene zadeve se bodo reševale v soglasju z navodili nadrejenih oblasti, zlasti revizijske zveze v Ljubljani.

Prevzemajoča zadruga Prva dolenska hranilnica in posojilnica prevzame bivšega nam. Hran. in pos. v Metliki Franca Petrica v nadaljnje službovanje v smislu že postoječe službene pragmatike za zadr. nameščence.

Pri registraciji upravnega odbora se naj popravi v l. 1936 registrirani uradni naslov upravitelja Ignacija Stuparja na ravnatelj-prokurist.

Franco Petric, ki je bil pooblaščen za podpisovanje, je pooblaščen tudi vnaprej podpisovati kolektivno za Prvo dolensko-hran. in posojilnico v Metliki – kot tajnik. Soglasno sprejeto.

14. 1. 1947

Predsednik očrta težkoče, s katerimi se mora boriti zadruga, to je vsestransko pomanjkanje gotovine, kar ovira njen poslovni uspeh.

Prebili smo dobo vojne vihre, ki je ostro preizkušala sposobnosti našega zadrugno-gospodarskega obstoja. Današnje gotovinsko pomanjkanje, je vzrok, da zadruga ne more dati posojil svojim članom, saj ubogi požgani belokranjski rod nima sredstev za vlaganje, da bi spet iz lastne sile obnovili tako poslovanje, kakršno je celih 70 let naša zadruga opravljala.

Najetje kredita-posojila

Upravni odbor si je prizadeval omiliti krizo in zopet vzpostaviti normalno poslovanje in zaupanje v zadrugo, ki je celih 70 let pomagala svojim članom. Toda žal sta ustavili kreditiranje zadrugam D.Z.S. in zadruga kmetijska banka, kamor smo se obrnili za potreben kredit za poslovanje. Tudi iz lastnih naložb pri Zvezi slovenskih zadrug in Zadrugni zvezi

v Ljubljani ni bilo možno dvigniti večjih zneskov, ki so bili in so še danes zadrugi nujno potrebni.

Zadružni dolžniki, ki so po vojni skoro do cela uničeni, tudi niso mogli in še danes ne morejo vračati posojil.

Upravni in nadzorni odbor sta uvidevno sklenila, da naj se z izterjavanjem obresti in posojil počaka, da se razmere izboljšajo. Razumljivo je, da zadruga ni zmogla in še danes ne zmore vseh hranilnih vlog izplačevati vlagateljem, ki so z izjemo le nekaterih pokazali svojo uvidevnost in strpljivost.

Kolikor je bilo denarja na razpolago, smo na temelju odborovih sklepov in po prejemu odobrenju Min. financ, odd. za banke v Ljubljani, izplačevali kratko-ročne kredite odn. posojila.

Zadruga ni imela nikdar sebičnih namenov, ampak je z varčnim in skrbnim gospodarstvom pomagala povsod, kjer se je to izkazalo za potrebno brez ozira na event. lastno materialno škodo.

Dokaz za zaupanje v zadrugo je, da kljub pomanjkanju raste število članov in vlagateljev, četudi ne z visokimi kapitalističnimi zneski. Zadruga pa je vedno, predvsem zaupala svojim zvestim, četudi drobnim vlagateljem.

Občni zbori Hranilnice in posojilnice v Metliki

1. 3. 1903

Ad 6. Slučajnosti

Gospodu Vukšiniču Jožetu, načelniku, nagrada 300 K.

Ignacu Korenu, blagajniku, nagrada 300 K

Za dijaško kuhinjo v Rudolfovem 20 K ter za ljudske šole: za Metliko 15 K in Drašiče, Božakovo, Suhor, Radovica, Podzemelj vsaki po 6 kron.

27. 1. 1936

*

27. 12. 1903

G. predsednik naznani, da šteje zadruga 531 članov, od katerih je na občnem zboru navzočih 61.

Predlog spremembe pravil g. predsednika se soglasno odobri ter g. načelniku naroča, da takoj zaprosi za vpis spremembe pravil.

20. 3. 1904

G. Strajher predlaga prošnjo za podporo pevskemu društvu za napravo tamburic K 100. Sprejeto.

Istotako predlaga, da se posojilniška soba prepusti brezplačno za pevске vaje pevskemu društvu ter da sme biti harmonij v posojilnični uradnici. Sprejeto.

Bolnici usmiljenih bratov v Kandiji se dovoli podporo K 30 ...

Seje načelstva in nadzorstva Hranilnice in posojilnice v Metliki

20. 3. 1904

Načelstvo sklene, da sme v izvanrednih primerih posojilnični tajnik sprejemati denar le pod pogojem, ako prevzame za njega jamstvo načelnik g. Jožef Vukšinič. Jože Vukšinič izjavi, da prevzame jamstvo glede pravilnega delovanja in poslovanja posojilničnega tajnika.

19. 3. 1905

Ad 2.) Prevzemna zadruga je: Prva dolenska posojilnica v Metliki.

I. Načelnik ima pravico v uradujočem času postaviti namesto sebe namestnika ne samo na semánji pa tudi na kateri koli si bodi uraden dan na stroške posojilnice.

II. Posebna knjiga za ameriški denar je nepotrebna, ker promet za nekaj dolarjev lahko nadzirajo.

IV. Po točki I je umestno, da načelnik skrbi za splošni red posojilnice, da postavi na mesto sebe drugega uda načelstva, da nobena stranka ni ovirana in da se ji takoj ustreže, kar je dovoljenega posojila.

2. 11. 1913

Soglasno se sklene, da pristopi naša zadruga s prispevkom k združnem skladu, katerega je osnovala Zadrúzna zveza v Ljubljani.

6. 12. 1914

ad 2 Slučajnosti

Predlog za vojno posojilo se zaradi že visokega kredita pri Zadrúzni zvezi ne vzame.

25. 1. 1915

Predlaga se iz predloženega izpiska z dne 1. 1. 1915, da se navedenim članom, bivajočim izven sodnega okraja Metlika, zviša obrestna mera iz 5 1/2 % obresti in 6 % obresti, kakor se je sklenilo dne 22/1 913, kar se obnovi zaradi narastlih dolgov nekaterih dolžnikov, in sicer zopet od 1/915 dalje.

29. 7. 1917

Odbor soglasno sklene, da se ga nastavi kot pomožna ustanova za določbo dveh mesecev s plačo po 350 lir mesečno.

1. Znižanje obrestne mere hranilnih vlog. Načelnik predlaga, da se obrestna mera z 1. avgustom 1917 od hranilnih vlog zniža iz 4 % na 3 % obresti brez odbitka rentnega davka, ker se je zaradi obvestila združne zveze v Ljubljani z dne 24/7/1917 znižala obrestna mera tekočega računa. Predlog se enoglasno odobri in potrdi ...

24. 2. 1919

Pojasne se, da je pri hranilnici in posojilnici 120000 K vojnega posojila. Nikakor ga pa ne bodo prodali za manjšo svoto, temveč čakali končne rešitve.

26. 1. 1922

7. Slučajnosti

ad. 1. Zapisnik nadzorstva se prečita in postavka izdanih 100 K za podporo revnim otrokom v Sarajevu se enoglasno odobri, kakor tudi zapisnik nadzorstva vzame na znanje.

27. 1. 1936

Načelnik Ignac Koren pojasni, v kakih hudih denarnih razmerah je posojilnica in da eksekucija premičnin nima nikakega uspeha, ker ni kupcev, ki bi premičnino kupili. Pojasni tudi, da so dobili vsi dolžniki opomine z 31. 12. 35 in do 8. 1. 1936. Opomine so dostavili po nalašč za to najetim slom, kateremu je prevzemnik opomina potrdil s podpisom, da je prejel opomin. V njem je odobreno prvič od Ministrstva za kmetijstvo 1./5. 1935 št. 25408/IV in ponovno na osnovi čl. 4 odredbe o zaščiti kmetov od 30./9. 1935 pod št. 74164/V od 11/11. 1935, da je plačati

1.) obresti 6 % za l. 934 2.) zamudne obresti 6 % od 20./7.934 3.) 6 % obresti za l. 935 4.) odplačilo na glavnico 1 % odnosno 1/4 % od glavnice, ki ne presega 6000 Din, tako da po preteku 3 mesecev izgubi pravico ugodnosti iz odplačilnega načrta, če ne plača zapadlega obroka obresti in glavnice.

Nato se sklene, da načelnik ne odgovarja za težave, ki bi nastale, ker so zadružniki prizadeti od l. 1931 do konca l. 1935 s tremi hudimi elementarnimi neizgodami, s sušo, pozebo in točo, vendar pa naj po mogočnosti z denarnimi sredstvi take dolžnike zemljiško knjižno zavaruje zaradi terjatve v korist posojilnice.

ad IV obrestna mera hranilnih vlog ostane kakor l. 1935 po 2 %, kar se enoglasno odobri.

20. 11. 1937

Ad 4. Zaradi pomanjkanja gotovine in zaradi velikanskega pritiska povečini siromašnih vlagateljev, kljub dobri volji ne moremo dati božične nagrade revnim šolskim otrokom.

Prečitali so prošnjo Gasilske čete v Drašičih zaradi dviga hranilne vloge št. 2759. Predsednik pojasni, ko bo odobren kredit pri Poštni hranilnici, in ko bodo postale manjše vloge likvidne, se bo ta vloga izplačala.

6. 4. 1940

ad 5 b.

Sklene se, da se ponovno prosi Kmetijsko ministrstvo, da odobri zaščito za nadaljnjo 5-letno dobo.

8. 2. 1941

Ad 4.

Prečita se okrožnica Zadrufne zveze, ki bo priredila tečaj za zadrufne funkcionarje 10 + 11 t.m. v Črnomlju. Odbor sklenu, da se tečaja udeležijo sledeči gos. poslovodja, načelnik Jožef Nemanič, (odborniki) Leopold Nemanič in Martin Pečarič. Stroške za tečajnike nosi zadruga in to za vsakega po 60 Din na dan.

15. 3. 1941

Ad 8

Odobri se račun za okvirenje slik dr. Korošca po 200 Din, skupaj 400 Din. Za Jegličev dan se odobri 200 Din.

Martin Pečarič predlaga odobritev morebitnega kredita za elektrifikacijo tukajšnjega okoliša. Celoten odbor je to vzel z velikim odobravanjem v pretres ter sklenil sledeče: Pooblastili so gos. poslovodjo Franca Petriča in Martina Pečariča, da gresta čimprej v Ljubljano ter dobta vse potrebne podatke tako zaradi odobritve posojila kakor tudi napeljave elektrifikacije, nakar se naj skliče seja ter se v zadevi ponovno sklepa.

27. 11. 1941

K t.č. 4. Prečitala se je prošnja g. ing. Ivana Klemenčiča, ki prosi kot begunec za za-

časno zaposlitev. Odbor soglasno sklene, da se ga nastavi, kot pomožno pisarniško moč za dobo dveh mesecev s plačo po 350 lir mesečno ...

18. 6. 1944

Ad 2. Tajnik, poroča o navodilih za poslovanje zavoda in o smernicah, ki jih je dobil od predstavnika Denarnega zavoda Slovenije.

Odbor vzame poročilo na znanje in odobri, da se spet po možnosti obnovi denarno poslovanje.

Ad 3. Prečita se odlok o ukinitvi zaščite denarnih zavodov, kar se vzame v vednost in ravnanje.

25. 6. 1944

Ad 1. Soglasno se sklene, da se Okrajnemu odboru v Metliki izplača za vojno posojilo lir 2.000 (dva tisoč).

22. 7. 1945

Ad 5. Predlog o združitvi Hranilnice in posojilnice s Prvo dolensko posojilnico odbor soglasno sprejme, vendar se naj skliče občni zbor zadrušnikov, ki naj o tem končno javno sklepajo.

Ad 6. Slučajnosti. Odbor sklene, da se naj glede izplačila hranilnih vlog informira tajnik pri Zadrudni zvezi.

2. 9. 1945

Ad 2. Odbor sklene, da se na podlagi dopisa Iniciativnega zadružnega odbora za okrožje Novo mesto, z dne 24. 8. 1945 št. 31. 6/45 skliče izredni občni zbor (skupščina) Hranilnice in posojilnice in sicer dne 9. septembra 1945 ob 8. uri predpoldne v zadružnih prostorih s sledečim dnevnim redom 1.) Sklepanje o spojitvi Hranilnice in posojilnice s Prvo dolensko posojilnico.

Pregledal se je spisek vojne škode, ki jo je popisal tajnik. Skupna škoda pri zadružni hiši Hranilnice in posojilnice je ocenjena na din 39.000 ...

Seje nadzornega odbora Hranilnice in posojilnice Radovica

11. 12. 1907

Ker nekateri zahtevajo previsoka posojila, ter se dvomi, da bi mogli od višjih svot v sedanjih razmerah redno plačevati obresti, določi se kot najvišje posojilo eni osebi 1000

K, le v izjemnih in posebnega ozira vrednih primerih se bo posojevalo tudi višje zneske.

Ad 4. *
25. 10. 1908

Sklene se tudi, da bo vsak, ki prosi za posojilo in se mu pri seji odobri, pa potem denar noče sprejeti, plačal vsakemu odborniku, ki se seje udeleži, 1 krono.

14. 3. 1909

1) Bara Slobodnik posestnica iz Bojane vasi, št. 53, prosi 400 kron na poroštvo porokov Martina Slobodnika pos. iz Bojanje vasi št. 31, in Matija Črnetiča, pos. iz Bojanje vasi, št. 50, posojilo potrebuje za potni strošek nje sinu v Ameriko.

ad 5 b. *
25. 7. 1909

Načelnik naznanja, da je prejel od zadruške zveze v Ljubljani sklep o registraciji zadruga in povrnjen izvod zadrughnih pravil, kar se vzame na znanje.

8. 2. 1941 *

18. 12. 1910

1) Zaradi odloka sv. stolice z dne 18 novembra 1910, s katerim se duhovščini prepove sodelovanje pri denarnih zavodih, prosimo, da slovenska zadrughna zveza izvoli za našo zadrugo v tem izposlovati izjemo iz sledečih poglavitnih razlogov:

1. Sodelovanje duhovnikov je za našo hranilnico in posojilnico neizogibno potrebno. Ljudstvo, ki je ustanovitev zadruga z veseljem pozdravilo in se je istotako navdušeno oklenilo, bi zgubilo prepotrebno zaupanje do zavoda, ako bi duhovnik naenkrat svoje sodelovanje prekinil.

2. Tudi nimamo še dovolj izvežbanih moči, ne za vodstvo zadruga ne za njeno poslovanje.

3. Zaradi neprestanega izseljevanja v Ameriko lahko nastopi okolnost, da bi se načelstvo večkrat moralo menjati, kar bi moglo usodno vplivati ne le na razvoj, ampak tudi na obstoj zadruga, ako bi niti najstalnejši ud načelstva, duhovnik, za to ne skrbel.

Martin Pečarič predlaga odobritev kreditnega kredita za elektrifikacijo okolice. Celoten odbor je to vzel z velikim odobravanjem in pretes ter sklenil sledeče: Pooblaščenec mora se s kmeti in gospodarstveniki v okolici pogovoriti in jim razložiti potrebo in koristnost elektrifikacije, kar se jim mora tudi dobro razložiti, da se jim ne bo zdelo, da jim to stane preveč, kar bi jim škodilo. Če se jim ne bo zdelo, da jim to stane preveč, kar bi jim škodilo, naj se jim razložijo, da se jim ne bo zdelo, da jim to stane preveč, kar bi jim škodilo. Če se jim ne bo zdelo, da jim to stane preveč, kar bi jim škodilo, naj se jim razložijo, da se jim ne bo zdelo, da jim to stane preveč, kar bi jim škodilo.

9. 11. 1913

2) Prečita se dopis, s katerim prosi knezoškof ljubljanski, naj se Hranil. in posojil. na Radovici zaveže, da bo 7 let, namreč od 1914–1920 pripsevala letno po 10 % svojega čistega dobička. Zato se sklene prošnjemu ugoditi.

Ker se nikdo k besedi ne oglasi, se zapisnik sklene in podpiše.

26. 11. 1916

Zadružna zveza v Ljubljani sporoča z dopisom z dne 22. 11. 1916, da bo zaradi razmer na denarnem trgu prisiljena znižati obrestno mero vlogam. Prav tako svetuje svojim včlanjenim posojilnicam, naj znižajo obrestno mero najmanj na 4 %. Zato sklenejo soglasno, da se od 1. januarja 1917 obrestujejo hranil. vloge po 4 % in da se ta sklep objavi v »Narodnem gospodarju.«

3. Sklene se tudi najeti V. vojno posojilo v znesku 2000 kron, beri dva tisoč kron.

29. 4. 1917

2. Sklene se soglasno, da se odstopi od »Zadružne zveze« v Ljubljani in pristopil k »Zadružni centrali« v Ljubljani.

6. 5. 1917

Ad 1. Ker je zadruga odstopila od »Zadružne zveze« v Ljubljani zaradi sejnega sklepa z dne aprila 1917, preneha biti nje glasilo »Narodni gospodar«. Sklencejo soglasno, da bo v bodoče njeno glasilo »Kmetovalec«, kjer se bodo naznanjali tudi občni zbori.

22. 12. 1918

Ad 2 a) Sklene se soglasno, da se odstopi od »Zadružne centrale v Ljubljani« in pristopi k »Zadružni zvezi v Ljubljani«

b) Sklene se tudi, da se obrestujejo hranilne vloge od 1. januarja 1919 po tri od sto (3 %)

11. 3. 1923

Ad 3. Sklencejo soglasno, da se izplača odbornikom za pot k sejam vsakemu po 7 1/2 din.

Sklene se soglasno, da se izplača spisatelju bilance za njegov trud in zamudo 500 K.

16. 8. 1931

3) Sklene se, da se zaradi dopisa Zadružne zveze v Ljubljani ne dovoli višje posojilo nikomur, razen v nujnih primerih in v veliki sili, in če je dovolj varno.

Seje načelstva Hranilnice in posojilnice Stari trg

3. 8. 1924

Ad III. Načelstvo in nadzorstvo se voli, kot je iz tiskanih pravil razvidno, za tri leta.

Seje so bile večkrat, a ker vedno manjka časa, so jih šele tedaj, ko je bilo več časa, vse skupaj zapisali v zapisnik, kar je tudi iz zapisnikov samih razvidno. Upoštevati moramo

namreč krajevne razmere; nekateri člani načelstva in nadzorstva stanujejo od zadruge po več kot eno uro stran, v zelo bregovitih krajih, kamor se v hudi zimi zaradi zametov niti s konjem ne more priti. Zato je tedaj nemogoče ljudi sklicati k seji; če pa pridejo, se obravnava na kratko, da morejo hitro domov. Sej je bilo 10, ne kot trdi reviz. poročilo.

Ad IV. Pribije se samo, da se po leti 1921 ni odpisal niti en vinar posojila ali obresti! Konstatiralo se je iz knjige posojil, da se od leta 1908 do danes, torej skoro 16 let, nista odpisali kot samo dve posojili, eno dano leta 1908 in drugo leta 1909, torej prav v pričetku, – obe skupaj v znesku 769 K 40 v in na obrestih 61 K 40 h-medtem ko se je posodilo v vseh teh letih čez 1.459.540 kron do 31. 12. 923. Letošnjih vlog ne štejemo.

K 3) Obrestno mero smo morali letos prilagoditi obrestni meri pri Zadružni zvezi, ki zahteva 11 % od kreditov.

Ad 10) Zaostale obresti se izterjujejo redno; a da bi prav vsi točno prve dni pol leta v naprej plačali, se ne zgodi pri najbolj idealni posojilnici in sploh nikjer v praksi, pa naj imajo še tako izvrsten izterjevalni aparat; zato se ljudje pritožujejo, ker se jih zaradi naročil od zgoraj preveč pritiska.

Sklepno mnenje podpisanega nadzorstva je:

Gospod revizor naj poroča resnično, točno in stvarno s številkami, ker sicer se danes svet, ki se za par sto kron niti ne zmeni ne, preveč ustraši, ako dobi tako pavšalno obdolujoče revizijsko poročilo. Upošteva naj krajevne razmere. Načelstvo je po možnosti v času primerno storilo, kolikor se pač more storiti pri za posojilnico odmerjenem času. Imelo je najboljši namen in voljo storiti vse pravilno ter je tudi odpravilo nedostatke, kakor naroča revizijsko poročilo; ko bi imeli stalno pisarniško moč, bi šlo seveda vse hitreje, toda g. načelnik pri obilnih poslih ni mogel več storiti, kakor je storil, zato mu nadzorstvo za njegov trud in brezplačno delo skozi več kot 15 let izreka svojo zahvalo.

31. 5. 1925

Ad 2) V soboto, dne 6. junija, bo dražba zemljišča Katarine Fric iz Predgrada, proti kateri sta nam odstopila svoje terjatve Peter Štavadohar iz Predgrada v znesku 2872 din 50 p in Marija Žagar iz Predgrada, št. 55, v zneskih 5540 din 34 p in 4980 din. Ker bo dražba tako pozna, ni pričakovati obilne udeležbe. Zato se g. župnik pooblasti, da skrbi za udeležbo pri dražbi, in če bi kako zemljišče imelo iti pod ceno, da ga zdrži za posojilnico, ki bo potem odprodala kupljeno zemljišče najvišjim ponudniku.

Ad 3) Ker Marija Rade ni plačala 1. obroka iz poravnave okrožne sodnije novomeške, bo dražba premičnin dne 15. junija 1925 ob pol treh popoldne v Predgradu. Na dražbo pride 1 sod, držeč 100 l, 1 železen sod od petroleja, 2 tehtnici, 1 kangla, 4 ovčve, 1 jagnje, 1 lahke sani, 12 desk, 2 mizi, 11 stolov, 5 stolov boljših, 6 podob, 1 ogledalo, 1 omara za steklenice, 1 vlačice, 1 sani in en star sod. Sklene se, da se bo skrbelo za udeležbo, da ne ostane dražba zaradi pomanjkanja kupcev brezuspešna.

25. 3. 1926 (skupna seja načelstva in nadzorstva)

Proda se hiša in vrt zraven nje: ... Druga zemljišča v tem primeru ne pridejo v poštev. Dolga na prodajnem posestvu ni nobenega.

Prvotna prodajalka hranilnici in posojilnici v Starem trgu: Ana Štefanec, r. Kapš, se je bila izgovorila dosmrtno pravice, ki ostanejo. A. Te pravice so:

1. Stanovanje v kašči, ki jo mora kupec pripraviti za stanovanje dokler se to ne z godi, ima stanovanje v zadnji hiši.
2. Prostor pod kaščo in klet pod vežo ter prostor okoli hiše do kapa.
3. Uporaba kotla v veži. V primeru pa, da vzamejo kotel iz veže, kotel (posoda) pripada Ani Štefanec v svojevoljno razpolaganje; prostor, kjer je kotel stal, sme kupec zazidati ali drugače spremeniti.
4. Prost vhod in izhod v svoje stanovanje, kakor tudi uporaba stranišča s prostim dohodom in izhodom.
5. Pravico ima vsaka oseba, da jo obišče, kadar hoče, s prostim prehodom.
6. Ob bolezni sme Ana Štefanec imeti postrežnico pri sebi s pravico vhoda in izhoda ter uporabe vseh prostorov kakor Ana Štefanec.
7. Njena premičnina ostane njena last in se zato ne proda.
8. V spore med Ana Štefanec in kupcem pravoveljavno razsojajo župan občine Stari trg in dva občinska odbornika občine Stari trg, vsaka razporna stranka določi po enega. B. Plačilni pogoji:

1. Prvo polovico kupne vsote izplača kupec v osmih dneh, drugo polovico pa v enem mesecu od dneva prodaje.

2. V primeru, da bi se kupec skesal, mora plačati 10 % od prodajne vsote v prid hranilnici in posojilnici v Starem trgu.

3. Po preteku enega meseca od dneva prodaje gresta zavezani stranki k notarju oz. sodišču v Črnomlju zaradi prepisa – ali pa še prej, če je kupec, izvzemši 2 % občinskih doklad in tistih potnih stroškov, ki jih ima prodajna stranka, k prepisu v Črnomelj.

5. Kupec pride do lastninske pravice takoj po vplačilu prvega obroka kupne cene, t.j. v 8 dneh.

Vsakdo, ki namerava kupiti oziroma dražiti, mora takoj v začetku plačati kavcijo 5 % cenilne vsote, t.j. tisoč dinarjev, ki se odračunajo kupcu pri vplačevanju drugega obroka, drugim se po prodaji vrne. Le če kupuje oziroma draži vasno gospodarstvo oz. Akcija deložnikov po svojem pooblaščenju, tega plačila ni treba. Vzklicna cena se določi na 15.000 Dinarjev. Proda se na dražbi. Kdor največ ponudi, dobi.

Hranilnice in posojilnice z območja občine Novo mesto

Občni zbori Hranilnice in posojilnice za Kandijo in okolico

21. 8. 1899

Dasiravno so se zadržniki že 1. julija 98 lahko veljavno sprejemali in zadržne deleže vplačali, je vendar zadruga šele s 1. novembrom 98, ko je bila registrovana in so bila potrjena sejna pravila, začela pravzaprav poslovati.

Popolnoma sem bil prepričan, da bo ta zadruga kakor druga tudi pri nas zelo uspela, vendar moram z zadovoljstvom ugotoviti, da se tolikega prometa nisem nadejal in vse bolj uvidevam, da so se motili tisti, ki so snovanje tega društva imeli za odvečno in nepotrebno. Menil sem tudi, da bomo brez posebnih stroškov mogli izvrševati upravne posele, a sčasoma so se množili tako, da jim sedanji upravitelj ni več kos, zato smo dobili posebnega tajnika.

Načelstvo je zborovalo vsak mesec, v nujnih primerih včasih tudi vmes; a da je sproti moglo reševati tekoče zadeve, zbiralo se je vsak teden k rednim sejam. Tudi je bila prvotno samo nedelja določena za društveni uradni dan, a privzeti smo morali še poseben dan za vplačila in posebej za izplačila in posojila.

Prošenj za posojilo je bilo 119; ugodilo se je 111 strankam. Da bi mogli zadovoljiti prosilce, zadrugnike v denarnih zadrugah, hkrati pa preostali zadrugi denar obrestonosno naložiti je zadruga pristopila k »Zvezi krajskih posojilnic in hkrati k »Ljudski posojilnici v Ljubljani« ...

Načelstvo predlaga:

(-) da se je zadruga spomnila 50-letnega slavnega vladanja n. veličanstva cesarja Frančiška Jožefa I., naj se ustanovi v dobrodelne humanitarne in občekoristne namene zaklad z naslovom »Cesara Franca Jožefa jubilejni zaklad«, kateremu naj se za letos nakaže K 30 potem pa še vsako leto določena svota, kolikor jo dovoli občni zbor. Oskrbovanje tega zaklada bodi v rokah društvenega načelnštva.

O vsem tem poslovanju ima poročati tudi občnemu zboru, ki naj izve o porabi denarja kakor zadrugnem premoženju sploh, ...

13. 8. 1900

Načelstvo se je shajalo k sejam redno vsak ponedeljek, če je bil pa na ta dan praznik, je bila seja navadno dan pozneje. Pri teh sejah se je večkrat dogodilo, da so se prošnje za posojilo iz nekaterih krajev samo zato odbile, ker niso bili znani načelstvom niti prošnjiki niti njegovi poroki, zaradi tega se je sklenilo na raznih krajih zbirališča storiti in ondi po tri ude načelstva izvoliti, ki naj bi v svojem okolišu prošnje za posojilo samostojno reševali. Nabirališče v Stopičah se je v tem smislu razširilo in sta ude načelstva izvoljena g.g. Jožef Jeriček in Frančišek Kastelic. Nadalje se nameravajo taka nabirališča (podružnice) otvoriti tudi v Brusnicah, Šempetru, Vavti vasi in Prečni. Občni zbor je naprošen te nove načrte odobriti.

Ker se je »Zveza Kranjskih posojilnic« razvezala, pristopila je zadruga »Zvezi slovenskih posojilnic v Celju«.

... 5. 12. 1925

Za ude nabirališča v Brusnicah je bil od načelstva kot ude načelstva predlagan gosp. Martin Nemanič ter soglasno potrjen za upravno dobo do konca decembra 1904.

5) Načelstvo predlaga ustanovitev nabirališča v Brusnicah, Šempetru, Prečni in Vavti vasi, kar je bilo od občnega zbora za dobro pripoznano in v izvršitev načelstvu naročeno.

11. 2. 1901

Kot nabirališča poslujejo dosedaj:

Stopiče (gosp. župnik Porenta kot predsednik in blagajnik) Valtavas (gosp. župnik Zakrajšek kot »predsednik in blagajnik) Ruperčvrh (gosp. gozdarski mojster Kretinškij kot načelnik in blagajnik),

Črnmošnjice (gosp. župnik Krainer kot predsednik).

7. 4. 1902

Dne 9. decembra 1901 se je od Zadruge oz. od njenega načelstva poslovil g. načelnik in ustanovitelj Reinhold Kretinškij ter odšel v svojo domovino Pojdom na Moravskem. Ude načelstva so priznali njegovo spretno vodstvo ter so njegov odhod z obžalovanjem vzeli na znanje.

IV. Č. g. župnik Janko Zakrajšek predlaga, da bi čisti dobiček sledeče razdelili: 200 kron nagrade prejšnjemu načelniku Reinhold Kretinšzy-u, kar vsi zborovalci pritrdijo, g. tajniku v seji načelstva z dne 1. marca dovoljene nagrade 30 K. G. predlagatelj predlaga nadalje, naj se odkaže rezervnemu zakladu 600 K., zakladu za izgube 400 K in ostalo jubilejnemu zakladu. Soglasno sprejeto. Porazdelitev jubilejnega zaklada se prepusti načelstvu.

18. 4. 1904

I. Sprememba pravil:

Gospod načelnik predlaga, naj se v čl. 4 naših združnih pravil izbríše »in zunaj Šmihel-Stopiče stanujoče osebe«, tako, da se bode

a) glasil prvi stavek

a) pravico glasovanja, aktivno volilno pravico z omejitvijo, da morejo ženske, koje so združniki, glasovati in voliti le po brezpogojno pooblaščenih združnikih, kateri imajo pravico glasovanja in aktivno volilno pravico.

Predlog se je soglasno sprejel in odobril.

Načelnik je predlagal, naj se vpelje tudi Reiffeisenov delež.

II. Slučajnosti:

1. G. načelnik da na znanje, da se iz občine Mirna peč čedalje več prisilcev za posojila oglašja in da prav tam nima posojilnica nobenega uda načelstva, da bi vedel poročati o stanju prisilcev in porokov, torej naj se gospod Anton Špendal, posestnik in župan iz Biške vasi, št. 19, izvoli za člana načelstva. Se soglasno izvoli.

2. G. načelnik predlaga, naj se pri posojilih na vknjižbo vpelje amortizacija, tajnik Franc Mervar predlaga, da naj se za take primere določi 5 1/4 % obrestna mera in dolžniki naj plačujejo najmanj 1 1/2 % anuiteto.

Predloga sta bila soglasno sprejeta in odobrena.

1. 5. 1905

I Ud načelstva č.g. Zakrajšek poroča o nameravani novi stavbi, in da je stavbni prostor popolnoma zagotovljen, kolikor ga bodo potrebovali. Ker se posojilnica vedno bolj razvija in je že, sedaj pisarna večkrat pretesna, predlaga, da se že letos prične zidati stavba nove hiše. Gospod podnačelnik Josip Zurc nato nujno predlaga, da se z zgradbo šele tedaj prične, ko bode imel fond, ki se v ta namen ustanovi, 20000 K. Ud načelstva č.g Josip Borštnar pa predlaga, da naj se prične z zgradbo 1. maja 1906 in se v letu 1907 popolnoma dokonča. Nato č. gospod Zakrajšek svoj predlog umakne. Gospod načelnik da predloga gospodov Zurca in Borštnarja na glasovanje. (Od 18 navzočih se je 1. zdržal glasovanja) 11 (enajst) glasov je bilo za predlog gospoda Borštnarja in 6 (šest) za predlog gospoda Zurca.

21. 3. 1907

III. Predlog o razdelitvi čistega dobička. Čistega dobička je K 8495.76. G. načelnik predlaga, naj se porazdeli takole: Penzijski zaklad za posojilnične uslužbence K 495.76, rezervni zaklad K 100, zaklad za izgube K 100, jubilejni fond K 7800. Se soglasno odobri. Glede jubilejnega fonda je dal načelstvu občni zbor tale navodila: Načelstvo naj se pri razdelitvi podpor iz jubilejnega zaklada ozira 1. na kraj Kandija (kanalizacija), 2. na ljudske šole v občini Smihel-Stopiče, da jim prispeva po možnosti za šolske potrebsčine,

3. na kraje, prizadete po morebitnih ujmah, 4. na šolsko kuhinjo v Novem mestu in Šmihelu.

V. Sprememba pravil. G. načelnik predlaga naj bi se spremenila pravila a) v prvi točki: Tvrdba in sedež. Odpade naj nemško ime tvrdske.

VI. Slučajnosti 1) Občni zbor določi sledečim gospodom nagrade, in sicer g. načelniku Appetu 600 K, g.g. voditeljem podružnice Vavta vas, Stopiče in Brusnice vsakemu 400 K, g. Štefanu Trškani 200 K, Leopoldu Štukelju 100 K, g. Pircu 500 K, Petriču 30 K, nadzorstvu za izvrševanje revizije 100 K. Imenovane nagrade naj se izplačajo iz tekočih upravnih stroškov.

30. 3. 1908

Gospod načelnik predlaga, naj se ustanovi v proslavo demantnega jubileja presvetlega vladarja fond, iz katerega naj bi se sčasoma postavila hiralnica in sirotišnica v Kandiji. Zelo dobra in pametna misel za sedaj neizvedljiva. Ud nač. preč. g. Janez Zakrajšek sproži misel, naj hranilnica in posojilnica da primerno podporo društvu, ki namerava ustanoviti novomeško svetišče za preskrbo sirot novomeškega sodnega okraja. Gospod podnačelnik in župan Zirc formira predlog v tem smislu, da naj zadruga pristopi kot ud s primernimi prispevki k društvu in naj nakaže primerni prispevek iz upravnih stroškov. Se sprejme.

22. 1. 1915

I. Poročilo načelstva: Načelnik poroča, da so letos na priporočilo Zveze zaradi kritičnih časov bolj hiteli z izgotovitvijo letnih računov in so jih zaradi marljivosti zadržnih uradnikov, kar posebno poudarja, kmalu izgotovili. Poroča o napredku in delovanju zadruge; pojasni stvarno vsak račun posebej, iz katerih je vidno, da je posojilnica kljub razmeram, ki so vladale v poročilnem letu, prav dobro napredovala. Spominja se na bojnem polju padlih zadržnikov ... ter priporoča zborovalcem, da se jih v molitvi spominjajo.

27. 3. 1916

V. Slučajnosti: 1) Na predlog č.g. svetnika Šmidovnika se načelstvo soglasno pooblasti, da iz tekočih sredstev zadržnim funkcionarjem izplača odškodnino za vožnje, pota etc. 2) Sklenejo, da so uradne ure od 8. ure zjutraj nepretrgoma do 2. ure popoldne. Ob ponedeljkih pa ostane uradni čas od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne. Za morebitne izredne potrebe pa lahko načelstvo spremeni uradni čas za določen dan.

26. 3. 1917

I Poročilo načelstva. Načelnik kanonik Žlogar omenja, da se hranilnica lepo razvija tudi v vojnih letih. Iz računov je razvidno, da naše ljudstvo vedno bolj razume socialni pomen zadržne organizacije. Vesel pojav je, ker so zadržniki vrnili znatne vsote posojil in še več vložili, da jim denar mrtev ne leži. Ker je veliko beguncev v našem okraju, je naša hranilnica priskočila na pomoč pri aprovizaciji s tem, da je financirala nakup živil velike občine Šmihel-Stopiče, deloma tudi Prečine. Druge občine našega sodnega okraja se do sedaj še niso zglasile.

V sedanjem poslovnem letu smo izgubili posestnika Jurija Koširja, posestnika prej na Brodu, nazadnje pa na Drski, kateremu ohrani hranilnica hvaležen spomin.

8. 4. 1918

Načelnik Anton Žlogar pozdravi navzoče zborovalce ter omenja, da se bodo iz poročil prepričali, kako je naša zadruga v kljub vojski lepo uspevala ter dosegla svoj pravi smoter, da ljudstvu pomaga do samostojnosti tudi v gmotnem oziru. Razveseljivo je vračanje posojil, ker so se s tem razbremenila razna posestva, prav tako prirastek hranilnih vlog, iz česar vidimo, da ljudstvo razume zadrugne namene.

8. 10. 1922

II. Glede pristopa k zvezi slov. posojilnic v Ljubljani sporoča g. načelnik o razmerju med Zadrugno zvezo in Zvezo slov. posojilnic in meni, da ne kaže, da bi se prestop izvršil, zato stavi zadevni predlog, ki ga soglasno sprejmejo.

1. 6. 1924

VI. Zadrugi Anton Petrič poziva navzoče, da naj priporočajo le našo zadrugo, ki je ustanovljena v občini korist, da jo podpirajo s hranilnimi vlogami in sploh le njo uporabljajo v veliki meri. Zadrugi Jos. Matko ugotavlja, da je lani neki član zadruge dvignil večjo nalogo svoto in to samo zaradi tega, ker so mu drugje ponudili večje obresti. Ožigosa to dejanje kot kršenje zadrugne discipline ter poziva k skupnemu delu za obči blagor. Zadrugi Luzar vpraša, kaj je s prošnjo, da bi tajnikova žena v svojem stanovanju smela prodajati vino čez ulico. Pojasnilo (da je neprimerno načelstva, so sprejeli).

1. 4. 1928

VII. Član zadruge g. Petrič poudarja namen naše zadruge, ugotovi, da ni kapitalistični ali pa strankarski zavod, zato jo podpirajmo in povsod priporočajmo. Predsednik občnega zbora poudarja, da je namen zadruge izboljšati razmere članov v nravnem in gmotnem oziru in da si načelstvo pri svojem poslovanju vedno za to prizadeva. Zavrača očitke od neke strani, čes da je zadruga kapitalistični in strankarski zavod.

28. 10. 1928

Načelnik zadruge g. Ed. Kastelic otvori slavnostno sejo, pojasni navzočim njen pomen, ugotavlja, da je imela od početka do danes 1422 sej načelstva ter poleg ustanovnega še 30 rednih in 9 izrednih občnih zborov. Navaja ustanovnike ... ter poznejše udeleženice načelstva. Pozdravi še živečega ustanovnika g. Zurca iz Kandije ter mu čestita k dolgoletnemu skrbstvu za našo zadrugo. Spominja se umrlih članov prvega načelstva ter ostalih pokojnikov ustanovnikov in udov načelstva. Pozove navzoče, da v hvaležen spomin pokojnih zakličejo: »Slava«.

Navaja, da ima naša zadruga lastni dom, ki so ga leta 1906 pričeli zidati in dokončali leta 1907.

Poroča številčno o vsakoletnem denarnem prometu in o stanju hranilnih vlog, iz katerih razvidimo, da denarno stanje naše zadruga v zadnjih letih rapidno narašča, kar vse kaže, da je naš zavod v dobrih rokah pod skrbnim vodstvom celotnega sedanjega načelstva ter da ga naši okoličani vedno bolj cenijo. Dolžnost nas je torej, da pripišemo ta velikanski obrat zadnjih let le na račun naših uglednih članov načelstva, ki so pridobili toliko zaslug za uspeh in blaginjo naše posojilnice. Kliče jim v imenu zavoda: Iskrena hvala za dosedANJI trud! Živeli! Prepričan je, da bo naš zavod v tem pravcu napredoval in dosegel kar največje zaupanje našega kmečkega ljudstva, ki mu je naš zavod v prvi vrsti namenjen.

Zadružnik Ivanetič pohvalno omenja previdno in spretno delo načelstva; saj ni bila zadruga nikjer zapletena pri polomijah bank.

5. 3. 1933

Omenja tudi neresnične govornice, ki se širijo zaradi dolga pri Mestni hranilnici v Novem mestu. Načelnik zadruga pojasni glede svoječasnih naložb pri Slovenski banki, pri Ljubljanski kreditni banki in glede dolga pri Mestni hranilnici v Novem mestu, ki je zdaj že prav malenkosten. Zadružnik Murn prosi za pojasnilo glede večje svote, ki so jo na mesto plačila v gotovini prepisali iz ene knjižice v drugo. Po pojasnilu g. Kulovca in Matkota g. načelnik izjavi, da se kaj takega v bodoče ne bo več zgodilo, kar vzeme občni zbor na znanje.

VII Pritožba čez uda načelstva Antona Petriča, ki da dela razdor med člani načelstva in drugo, po daljši debati rešijo tako, da ga izključijo iz načelstva in to z večino glasov.

4. 3. 1934

VI. Načelnik zadruga poroča, da je morala naša zadruga zaradi raznih okolnosti, ki jih navaja, zaprositi za zaščito denarnih zavodov z dne 22. novembra 1933. Pripominja, da se ne bo v poslovanju nič spremenilo, samo nihče je ne mogel tožiti ali rubiti, posebno nestrpilji vlagatelji, ki jim sicer denar ni nujno potreben.

VIII Redukcija uradništva: načelnik zadruga izvaja, da čeravno je manjši denarni promet, je veliko strank, ki dvigajo vloge, in tudi z zavarovanjem posojil ima zadruga veliko opravila, ne kaže tedaj, da bi katero moč odpustili, ker vse potrebujejo, pač pa bodo, če bo treba, plače znižalo.

Zadružnik Murn graja surovo nastopanje uradnika Žlogarja nasproti strankam, kar je čul že od več zadružnikov. Zadružnik in član nadzorstva Knaflič graja Žlogarjevo vedenje proti predstojnikom, češ da mora povsod red in disciplina vladati: Zadružnik dr. Gros zagotavlja, da bo načelstvo v tem oziru vse potrebno ukrenilo.

27. 3. 1938

Ad 2. Predsednik upravnega odbora sporoča gg. zadružnikom o poteku kmetske zaščite do končne ureditve kmetskih dolgov po uredbi o likvidaciji kmetskih dolgov, pri kateri je morala naša zadruga kakor vse zadruga prevzeti nase obveznosti 25 % odpisa kmetskih dolgov. Vendar smo dosegli pri ministrstvu, da ne bomo naenkrat odpisali celotni rezervni fond, temveč bomo vodili postavko 25 % odpis kmetskih dolgov pod aktivni in bomo vsako leto odpisali Din 60.000.– tako, da bo v 14 letih celotni znesek odpisan. Gospod predsed-

nik tudi sporoča, da smo prejeli od poštno hranilnice Ljubljana, posojilo v znesku čez milijon dinarjev, katerega bomo uporabili za likvidnost zavoda. Posojilo se obrestuje po 3 % ter smo zastavili vse 3 % obveznice za likvidacijo kmetjskih dolgov in vse kmetjske dolgove izročene P.A.B.i. Nadalje se je odprlo izplačevanje vseh vlog do din 50000, 50 % do 10000; 20 % do 25000; 10 % do 100.000 in 5 % nad 100.000. V upanju da bo prihodnji občni zbor pokazal že popolno likvidnost zavoda, konča svoje poročilo.

14. 10. 1945

Dnevni red.

1. Otvoritev in konstituiranje skupščine.
2. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
3. Poročilo upravnega in nadzornega odbora.
4. Predlogi in pritožbe.
5. Sklepanje o letnem sklepnem računu in podelitev razrešnice članom upravnega in nadzornega odbora.
6. Sprememba pravil.
7. Volitev članov upravnega in nadzornega odbora.
8. Poročilo gl. čl. 29 zakona o zaščiti denarnih zavodov.

Ad 1. Tovariš predsednik otvori ob 9. uri dopoldne 47. redno letno skupščino Hranilnice in posojilnice za Kandijo in okolico. Pozdravi navzoče, ter ugotovi, da prve skupščine, sklicane ob 8. uri zjutraj, ni moglo biti, ker je bilo premalo navzočih članov. Ugotovi dalje, da je bila skupščina pravilno sklicana, in sicer z nabitjem vabila na uradni deski v veži zadruga ter s sklicanjem pri vseh farah cerkva novomeškega okraja. Tov. predsednik predlaga overovatelja zapisnika občnega zbora tov. Franca Gačnika in tov. Karla Jevščeka. Skupščina predlagane člane soglasno odobri.

Tovariš predsednik se spomni umrlih članov Matkota, Kastelica in Osolnika. V počastitev pozove zborovalce, da ostanejo. Navzoči vstanejo in v počastitev zakličejo »Slava«.

Ad 3. Tov. Lavrič poroča:

Največji zastoj v hranilničnem poslovanju se je pričel v letu 1943 po okupaciji Nemcev. Okupatorji so zavzeli za 2 meseca vse prostore v hranilnici, tako da je bilo vsako poslovanje onemogočeno, vendar so bilanco v redu sestavili ter še vedno pokazali ob koncu čisti dobiček.

Ko so pa v letu 1944 Nemci popolnoma okupirali vse hranilnične prostore, je bil tajnik prisiljen, da popolnoma izprazni lokal, tako da odnese vse s seboj v svoje stanovanje, tako mize, pulte ter splošno vse. Tajnik je zložil vse to na hodnik svojega stanovanja ter tam uradovl pozimi na mrzlem hodniku, vse do razpada Nemčije. Tudi za leto 1944 je sestavil bilanco, ki je pokazala malenkostno izgubo lir 530.59.

Hranilnica se bo mogla razmahniti samo takrat, ko bo imela denarna sredstva, da bo lahko dajala nova posojila po primerni obrestni meri.

Vse drugo zaenkrat odpade, ker moratorij posojil katerih ima hranilnica največ, še ni rešen, ter njih tečaj še danes ni določen.

Tajnik nato razloži občnemu zboru bilanci za leto 1943 in 1944, tako da vsak član hranilnice vidi, kako je hranilnica med vojno kljub oviram vendarle živela, čeprav samo živorarila...

5. 11. 1945
Ad 4. Tov. predsednik pozove navzoče, naj se izjavijo, če so zato, da se fuzionira naš zavod z Ljudsko posojilnico. Soglasno odobri.

5. 11. 1945

ad 1. Tov. iz iniciativnega odbora Grabrijan otvori ob 2. uri popoldne skupni izredni občni zbor in pozdravi vse navzoče. Z veseljem odobrava, da se bo združila Ljudska posojilnica v Novem mestu s hranilnico in posojilnico Kandijo Novo mesto, in da bomo tako začeli s skupnim delom na zadrudnem področju. Priporoča, da naj določijo primerno obrestno mero za posojila, da si bodo mogli tudi šibkejši zadrudniki najeti posojila in obnavljati svoje gospodarstvo.

ad 4. Čitajo zapisnika izrednega občnega zbora Ljudske posojilnice Novo mesto in Hranilnice in pos. Kandija Novo mesto, v katerih je bilo sklenjeno pod točko 4 z dne 4. novembra 1945 in pod točko 4. z dne 5. novembra 1945, da se hranilnici fuzionirata v eno, kar skupščina soglasno odobri.

ad 5. Prečitajo nova pravila, ki jih je dal zadrudni iniciativni odbor. Skupščina jih soglasno sprejme. Nadalje je skupščina soglasno sklenila, da se bo vodila fuzionirana hranilnica pod naslovom Hranilnica in posojilnica r.z.z n.j. Novo mesto. Okoliš zadruge obsega okraj Novo mesto, sedež Novo mesto, Trdinova c. 1. Nadalje določijo zadrudni delež din 5,- pristopnina din 10,-, in sicer za nove člane. Skupščina pooblašča upravni odbor, da sme najeti po potrebi kredit do zneska 5.000.000,- din.

V upravni odbor volijo 12 članov, v namestništvo upravnega odbora 5 članov. V nadzorni odbor volijo 6 članov, v namestništvo nadzornega odbora 3 člane.

Ker je bilo v tekstu izpuščeno, se naknadno ustavlja: Kot nova zadruge nastopi Hranilnica in posojilnica r.z.z n.j. v Novem mestu, katera prevzame vse članstvo, pravice in dolžnosti prenehajočih zadrug. Hranilnice in posojilnice za Kandijo in okolico Kandije Novo mesto in Ljudske posojilnice v Novem mestu.

VIII Članstvo obeh združenih zadrug sprejema nova pravila in dolžnosti odobrenih od Iniciativnega zadrudnega odbora Novo mesto, zaradi česa odpade obojestranska likvidacija fuzioniranih zadrug.

2. 6. 1946

ad 3. Tov. predsednik poda poročilo upravnega odbora: Naš zavod je začel redno poslovati 1. septembra 1945. V minulem poslovnem letu smo imeli največ postla s preračunavanjem vlog, posojil in tekočih računov. Zadrudna gospodarska banka ljubljana je najela kredit po našem zavodu za Obnovitveno zadruge Žužemberk in Rako. Posojilo, za katerega smo zaprosili pri Denarnem zavodu Slovenije podr. Novo mesto, se je za dajanje naših posojil začelo uporabljati šele januarja letos.

Promet v poslovnem letu 1945 je znašal; prejemki din 6.829.966,02, izdatki din 6.826.329,02, celoten promet din 13.656.295,04, v blagajni je bilo 31.12.1945 din 3.637.

Ker je posloval zavod v minulem poslovnem letu le par mesecev, nismo pričakovali dobička. Čista izguba znaša din 33.212,59, je krita iz presežka na valorizaciji.

Seje načelstva Ljudske posojilnice v Novem mestu

16. 1. 1922

Ad 2) Načelnik poroča, da se je z okrožnico obrnil na naše župnike ter vsa naša okoliška županstva, naj vlagajo stranke pri nas svoje prihranke, prav tako se je načelnik obrnil na župne urade, kar je vse stavil na svoj račun. Preskrbel je tudi redne tedenske novice v tednikih Sedanjost in Domoljub.

13. 2. 1922

Ad 2) Načelnik poroča, da je Zadrुžna zveza z dopisom z dne 8. febr. (na znanje vzeli 9. febr.) sporočila, da je bila zadruga vpisana v imenik članic Zadrुžne zveze. Dalje poroča, da se Kandijska hranilnica in posojilnica brani izplačati hranilne vloge strankam, ki hočejo vložiti pri naši zadrugi! O tem bo treba pri slučajnostih zavzeti stališče.

20. 3. 1922

Ad 5) Glede na okrožnico Zadrुžne zveze z dne 11. marca predlaga načelnik, da se trgovskim krogom primerno poviša obrestna mera. S tem bi se izognili nevarnostim, da nas trgovci izkoriščajo na škodo malih ljudi, ker morajo pri bankah plačevati v razmerju s svojim zasluđkom neprimerno višje odstotke. Načelstvo v načelu sprejme ta predlog, vendar je mnenja, da moramo tudi pri tem postopati individualno. Naša dolžnost je tudi, da pomagamo poštenu in solidni trgovini za denar, ki ga potrebujejo v spekulativne namene. V načelu zvišamo obrestno mero pri posojilih trgovskim krogom, o višini obrestne mere pa bomo še posebej sklepali od primera do primera.

12. 6. 1922

Ad 5)

Načelnik poroča, da nam ob agitaciji za naš zavod očitajo, da vlagamo denar pri bankah, ki so v nasprotnih rokah. Zato sklenemo, da sestavi načelnik zadeven memorandum, ki naj ga odpošlje na župne urade.

26. 6. 1922

Ad 5) Pri slučajnostih predlaga žup. Žitnik, da naj v skladu z drugimi denarnimi zavodi v Sloveniji tudi naša hranilnica poviša obrestno mero na 4 % pri hranilnih vlogah. Ker naši lokalni konkurenti (mestna, kandijska) tega do sedaj še niso storili, tudi nam ne kaže brez posebnega pritiska povišati obrestne mere, posebno ker je zavod šele pričel s poslovanjem. Sklene se torej počakati s povišanjem tako dolgo, dokler tega ne store tudi lokalni zavodi.

18. 9. 1922

Načelnik prečita sklep okrožnega sodišča v Novem mestu z dne 13. septembra 1922 št. 89/22, s katerim se dovoli pri posestvu Neže Perko iz Novega mesta vl. št. 751 k.o. Novo mesto vknjižba zastavne pravice za posojilo Ljudske posojilnice v Novem mestu v znesku 7500.- Din, kakor tudi sklep okrajnega sodišča v Novem mestu z dne 11. septembra 1922 št. 1132/22, s katerim se dovoli pri posestvu Neže Perko iz Novega mesta vl. št. 312 k.o., Ždinja vas, vknjižba zastavne pravice za posojilo Ljudske posojilnice v Novem mestu v znesku 7500.-Din, in poroča, da je Zadržna zveza v Ljubljani opozorila, da nekatere članice/ posojilnice/ brez potrebe vlagajo večje svote pri nam nasprotnih bančnih zavodih, s čimer je zadržništvo prizadeto. Tako se je zgodilo nedavno, da je na novo ustanovljena Hranilnica in posojilnica v Brusnicah vložila 40000.-din pri podružnici Eskomptne banke v Novem mestu in so dvignili tudi tamošnji vlagatelji denar pri naši posojilnici. Ker vlagajo naši zavodi pri nam nasprotnih bančnih podjetjih, naši zavodi ne morejo ustrezati zahtevam oziroma prošnjam prosilcev ter je s tem oškodovano naše gospodarsko in politično delo. S tem ni hotel morda koga opovirati, ampak je poročal to v blagohotno informacijo ter Zadržno zvezo prosil, da opozori naše zadruge na zadržno disciplino.

11. 6. 1923

6. Ljudska hranilnica in posojilnica v Celju je z dne 6. junija 1923 poročala, da Josip Pirc, trgovec v Celju, prosi za posojilo 100000 din s poroštvom očeta Franca Pirca, posestnika v Novem mestu, Karla Pajka v Gaberjih in soproge Elize Pirc v Celju. Prosila je za poročilo o značaju in zanesljivosti poroka Franca Pirca, o njegovem premoženju, v kakšnih razmerah živi ali je soliden in varčen, in kako visoko se ceni njegovo posestvo.

9. 7. 1923

Okrožnica

3. Banke in zadržni denar. V zadnjem času se zaradi pomanjkanja gotovine množijo primeri, da se banke zlasti pa bančne podružnice po mestih in trgih obračajo z okrožnicami na naše posojilnice, naj bi pri njih nalagale svoj odvišni denar, obljubljaajo pretirano visoke obresti.

16. 7. 1923

ad 3. Za članstvo je zaprosila Antonija Fichtenau, posestnica graščine Struga. Zaprošeno članstvo se ji soglasno odobri.

24. 9. 1923

Posojilnica naj dovoljuje posojila z največjo previdnostjo. Za vodstvo je zelo važna razlaga, da pravilno presodi, ali je posojilojemalec vreden in sposoben, da se mu posojilo

da in da bo posojilo tudi v določenem roku vrnil. Izključena so posojila raznim prekupcem: z (z zemljišči:), ker taka posojila škodujejo ljudstvu. Zato prav tako trgovcem, ker mora biti ljudski denar v prvi vrsti na razpolago ljudstvu.

3. Rajfajznove posojilnice naj dajejo posojila predvsem na osebno poroštvo, na krajši rok, takozvani obratni kredit za kmetijsko gospodarstvo. Hipotekarna posojila (: na vknjižbo:) na daljši rok naj se dovoljujejo le izjemoma.

4. Glavna skupščina Zadrुžne zveze je v majniku l. 1920 sklenila, da se smejo posojila nad 5000 Din dovoljevati le s soglasjem nadzorstva ter odobrenjem Zadrुžne zveze v Ljubljani. Ta sklep še velja.

5. Ne držite večjih zneskov v blagajni. To je mrtev denar in ima posojilnica škodo zaradi izgube obresti. Čimbolj denar kroži, tem manj ga gospodarstvo potrebuje, tem manj bomo torej občutili denarno krizo.

6. Skrbite, da bodo vsi posestniki odvišen denar nalagali v posojilnici in hranilnici. Ako posestniku ležijo doma mrtve večje vsote, pomeni to zanj poleg velike nevarnosti, da ga okradejo tatovi, tudi izgubo obresti. Pomeni pa tudi škodo za posojilnico in škodo za naše gospodarstvo sploh.

7. Začnite z malim varčevanjem, z navajanjem mladine k varčevanju s »Čebelico«. Ker tega ne delajo kulturna društva, naj prevzame ustanovitev in vodstvo »Čebelice« hranilnica in posojilnica. Potrebne tiskovine in navodila se dobijo pri Društveni nabavni zadrugi v Ljubljani, Ljudski dom.

*

18. 8. 1924

3. Jugoslovanska banka v Ljubljani je poslala dopis, s katerim agitira, da bi se denar pri njih nalagal.

29. 9. 1924

ad 6. Soglasno se sklene, da naj bo enodnevni zadrुžno-gospodarski tečaj v Novem mestu od srede decembra do srede februarja, in sicer v ponedeljek. Potek tečaja naj se razglasi.

24. 12. 1928

6) Preberite se došli dopisi: novomeški železničarjev za podporo za ustanovitev knjižnice, okrožnico Zadrुžne zveze v Ljubljani z dne 16. 11. in Petra Mraka iz Novoga mesta za 1. 12. 1924 ter se sklene: Prošnja železničarjev se ne upošteva, ker knjižnica poročala nam nasprotno interese.

1. 12. 1924

ad 6. Soglasno se sklene, da pristopi Ljudska posojilnica v Novem mestu kot članica k Mlekarski zadrugi v Novem mestu z 10 deleži.

17. 8. 1929

*

5) Sklene se podpisati 2 (dve) delničji Privilegirane Agrarne banke v Beogradu.

15. 12. 1924 družne gospodarske banke in Kreditne banke v Ljubljani, ki jih je ponudil župnik Vovk, se ne odkupijo.

ad 5. Z novim letom se pristopnina poviša na 10 Din. Knjižnice tekočega računa stanje 10 Din ena.

12. 1. 1925
ad 5. Zadrúžne mlekarne d.d. v Ljubljani z dne 29. 12. 1924 prošijo za dovolitev kredita

za enomesečno dobavo mleka mlekarne v Novem mestu. Ta prošnja ne pride več v poštev, ker sedaj Mlekarska zadruga v Novem mestu mleko dobavlja.

23. 2. 1925
ad 3. Za članstvo je zaprosil Franc Švajger, davčni upravitelj v Novem mestu, št. 19, kateremu se članstvo z enim deležem podeli. Dalje se sprejme za člana z enim deležem Jernej Štrumbelj, posestnik Uršna sela, št. 66.

9. 3. 1925
Za članstvo so zaprosili:

1. Margherita Rodriga, veleposestnica, Otočec,
2. Neža Frančič, posestnica, Ratež št. 26,

Roderiga Margheri se sprejme za članico z enim deležem.

Končno se določi potnina za člane načelstva in nadzorstva za pota k sejam, in sicer:

- za krajevne člane načelstva po 500 Din, za zunanje člane po 100 Din, za krajevne člane nadzorstva po 100 Din, za zunanje člane po 150 Din.

4. 5. 1925
Dlje se vzame na znanje dopis Zadrúžne zveze v Ljubljani z dne 1. maja 1925 glede pristopa k dogovoru bančnih zavodov zaradi dogovora o maksimiranju obrestne mere. Soglasno sklenejo, da ne pristopijo k sindikatu bančnih zavodov glede dogovora o maksimiranju obrestne mere.

22. 3. 1926
ad 6. Prebere se dopis Spodnještajerske posojilnice v Mariboru glede obrestovanja naložb v tekočem računu ter se sklene soglasno naložiti pri tem zavodu v tekočem računu na 3 mesečno odpoved din 50000.-

31. 1. 1927
ad 3. Za članstvo je zaprosila Antonija Fichtenau, posestnica graščine Struga. Zaproseno članstvo se ji soglasno odobri.

Za člane se sprejmejo: grof Villavicenzio-Margheri iz Otočca, Stanko Knafelj, mlekar

62

v Novem mestu, Ivan Jenko, pos. v Gor. Straži, Marija Colnar, pos. v Lešnici, št. 3, vsak z enim deležem.

6. 3. 1928

Gosp. prof. Jos. Kovač protestira v imenu nadzorstva zoper sklep načelstva, da so naklonili Prosv. društvu v Šmihelu in v korist naročnin za Domoljuba v župniji Šmihel Din 300, kajti prav iz fare Šmihel uporabljajo ljudje pri vlogah zelo malo naš zavod.

20. 3. 1928

Pooblasti se načelnika, da mora manjša posojila dovoljevati brez prehodnega dovoljenja načelstva.

(Ta stavek je podčrtan z rdečim in nato prav tako z rdečim svinčnikom pripisano.) Ta sklep ni v skladu s pravilili)

19. 11. 1928

Prebere se prošnja orlovskega odseka v Novem mestu v zadevi društvenega lokala. Zadevno sklenejo, da primerno adaptirajo prostor v pritličju v zadnjem delu hiše in ga odstopijo v uporabo vsem našim prosvetnim in političnim organizacijam, ki temelje na katoliški podlagi in ki imajo sedež v Novem mestu.

24. 12. 1928

6) Preberemo se došli dopisi: novomeških železničarjev za podporo za ustanovitev knjižnice, okrožnico Zadrुžne Zveze v Ljubljani z dne 16. 11. tl. in Petra Mraka iz Novega mesta za stanovanje ter se sklene: Prošnja železničarjev se ne upošteva, ker bi taka knjižnica podpirala nam nasprotno interese.

17. 6. 1929

5) Sklene se podpisati 2 (dve) delnici Priviligirane Agrarne banke v Beogradu. Delnice Zadrुžne gospodarske banke in Kreditne banke v Ljubljani, ki jih je ponudil župnik Vovk, se ne odkupijo.

Dijakom se da podpora v obliki majhnega inserata za Dijaški koledar v iznosu ca 40 din.

Ugotovljeno je, da se iz zlobnih namenov raznašajo tajnosti odnosno sklepi načelstva in nadzorstva, med ljudi, ki nimajo z zavodom nobene skupnosti. Načelstvo se čuti dolžno z vsemi močmi čuvati ugled zavoda, zato obsoja tako postopanje, ki zadrugi ne more koristiti.

...mesečno dobavo mleka mlekarna v Novem mestu. Ta prodnja ne pride več v poštev. Sedaj Mlekarska zadruga v Novem mestu mleko dobavlja

*

8. 3. 1928

9. 12. 1929
Gosp. prof. Jos. Kováč protestira v imenu nadzorstva zoper sklep naklonil. Prosv. društva in v korist naročnin za Domoljuba v župniji ...
5) ...bovava iz fare šmihel uporablja ljudje pri vlogah zelo malo na zavod ...

Sklene se poslati upravi časopisa »Domoljub« primeren oglas zaradi propagande za nove vloge, ki ga naj uprava objavi petkrat, za vsakokratno objavo 201 din.

9. 3. 1925

*

20. 3. 1928

3. 3. 1930

6) Sklene se pobirati od posojil sledeče pristojbine:

Vsako podaljšanje do 5000 din 1 % od salda posojila, od 500 din do 1000 din po 50 din, nad 10000 din 1/2 % od salda.

Zemljiško knjižni predlogi 1/2 % od svote.

Lustracije zemljiške knjige: na vknjižbo 4 ‰ na poroštvo 2 ‰ od dovoljene vsote in po 5 din od vsakega poroka.

Tiskovine in sestava akta: do 5000 12,50 din, 5000–20000 25 din nad 20000 30 din na poroštvo 10 din ne glede na svoto.

Pristopnina se zviša od 10 din na 20 din, zemljiškoknjižni podatki iz drugega sodišča po 20 din.

Vinkulacija in devinkulacija zav. police po 25 din. Vpisnina 5 din.

Pri posojilih izven sodnega okraja Novo mesto se zaračuna še 1 % provizije.

Pri hipotekarnih posojilih se bo določala daljša doba zapadlosti.

Zamudne obresti se zmanjšajo od 11 % na 10 %.

Opomini navadni po 5 din, priporočeni po 10 din.

*

24. 12. 1928

7. 4. 1930
Pri prebere se došli dopis novomeških železničarjev za podpora za uspešno ...

6) Dalje se prebere dopis Pavla Jame iz Beograda, da se odpoveduje poroštvo Matiji Fincu, ter dopis sreskega načelstva v Novem mestu, ki opozarja na člen 359 fin. zak. za leto 1928/29, da državnim uradnikom ni dovoljeno sodelovati v vodstvu zadruga.

17. 6. 1929

*

7. 7. 1930
5) Sklene se podpisati 2 (dve) delnici Privilegirane Agrarne banke v Beogradu ...

6) Sklene se, da se odstopi v brezplačno uporabo Kmetijski šoli na Grmu telovadno ...

orodje, prevzeto od bivšega društva »Orel« v Novem mestu, pod pogojem, da izda šola zadrugi seznam prevzetega telovadnega inventarja.

6. 7. 1931

6) Vzame se na znanje, da je stavbna zadruga Prosvetni dom predala svojo parcelo s stavbo vred posojilnici v brezplačno last in uporabo. Imenovani sta imenovali s posebnim dogovorom med obema zadrugama upravni odbor za novo stavbo. Tudi ostale stvari so uredili po posebni pogodbi...

2. 11. 1931

3) Prebere se okrožnica Zadružne zveze z dne 18. 10. tl. glede izplačil vlog. Ugotove, da naval vlagateljev glede izplačil hranilnih vlog ni še nič odnehal, pri vplačevanju obresti in posojil ali pri vlogah je popoln zastoje.

4) Zaradi likvidnosti zavoda in pa zaradi reda v poslovanju smo morali izročiti pravnemu zastopniku zavoda več dolžnikov.

9) Vse dolžnike, ki ne drže dogovorjenih obrokov in so z njimi izplačilom zaostali, smo opomnili na izpolnitev dolžnosti.

19. 11. 1931

5) Glede sklepa zadnje seje o vrnitvi nekaterih kreditov se ugotovi, da ni bilo skoro nikakega odziva. Sklene se vztrajati na zadnjih sklepih tako glede delnega vračila posojil in kreditov kakor glede točnega plačevanja obresti. Pri vseh večjih kreditih se zahteva delno odplačilo.

2. 12. 1931

3) ... Prebere se dopis Zadružne zveze v Ljubljani, ki v ostrem tonu zahteva, naj se vsi krediti zlasti članov načelstva in nadzorstva, ki presegajo svoto 50.000 din, zaradi likvidnosti takoj iztirjajo.

22. 2. 1932

6. Ker je morala zadruga najeti kredit pri Zadružni zvezi v Ljubljani, da je mogla za-

dostiti zahtevam za redno poslovanje, in ker zaračunava Zadruga zveza od tega kredita visoke obresti, je treba nujno skrbeti, da bo na drugi strani zadostno kritje event. izgub, ki bi iz takega poslovanja izvirale. V nepremičninah počiva nad 2 milijona zadruginega kapitala, katerega obrestovanje je minimalno.

V zvezi z navedenim se sklene: vezane vloge se obrestujejo za 1 1/2 % nižje kot v letu 1931.

Pri posojilih se zaračunava poleg 8 % obresti še 1 1/2 % upravnega prispevka, torej povešek za 1/2 %.

Pri kreditih v tekočem računu se prav tako povešajo obresti, odnosno upravni prispevek za 1/2 %. Vse to z veljavnostjo od 1. januarja 1932 dalje. To bo dalo letni efekt v korist dobičku ca 35.000 Din.

18. 4. 1932

Dolžnici Antoniji Fichtenau iz Struge se namigne, naj poskuša obstoječi dolg okroglo 13.000 din poravnati, ker prodaja nekaj nepremičnin.

25. 4. 1932

5. Vzame se na znanje poročilo, da je dotok denarnih sredstev popolnoma ukinjen, dočim so na drugi strani dvigi številni.

20. 6. 1932

4.) Ugotovi se, da je odpovedala Banovinska kmetijska šola na Grmu 12.500 din, ki bi jih bilo položiti pri tuk. Mestni hranilnici. Za prve dni julija je odpovedel tudi dr. Polenšek večjo vsoto denarja. Tudi drugi vlagatelji: Ignacij Medved, Janez Udovč, Adamič iz Kranja, Zalokar in Vrtničič zahtevajo večje svote iz svojih vlog.

Dolžniki so popolnoma ustavili svoja vplačila, bodisi na račun obresti ali posojil samih.

26. 9. 1932

Vzame se na znanje, da dolžniki kljub tožbam ne plačujejo obresti, niti tožbenih stroškov.

13. 3. 1933

Vzame se na znanje, da sta izstopila iz zadruga Antonija Fichtenau iz Struge in Anton Štine, jet. paznik v Novem mestu.

11. 9. 1933

21. 4. 1933

4. Prebere se okrožnica: davčne uprave sreskega načelstva ter Zadrudne zveze - vse zaradi izplačevanja za račun javnih davščin. Sklene se pojasniti davčni upravi, da vlagatelji večkrat dvigajo denar z izgovorom, da bodo poravnali davke, pozneje pa se izkaže, da so gotovino porabili drugje, davčni upravi pa izročili vložno knjižico. Davkarija sedaj pritiska na izplačila vlog. Sklene se pojasniti davčni upravi tako postopanje vlagateljev in ponuditi odstop kakega dolžnika.

6. 2. 1934

14. 9. 1933

11.) Po časopisju naj bi se s člankom opozorilo ljudstvo na dolenjske gospodarske razmere zaradi uredbe o zaščiti kmetov.

6. Soglasno se sklene, da Hp. plača prevoz semenskega krompirja in fižola iz Ljubljane do Šmarjete.

9. 4. 1934

4. 10. 1933

Na dopis g. ing. Zobca z dne 27. 3. se odgovori v tem smislu, da tudi največje banke v sedanjih razmerah ne morejo takih zneskov izplačevati. Upoštevati je, da smo dali kredite večinoma kmetskemu prebivalstvu, ki pa je zaščiteno po uredbi o zaščiti kmetov in šele meseca novembra zapade prvi obrok. Ustregli bomo, kolikor bo mogoče.

1. Ker je mlskarna obče koristna stvar, se dovoli, da se da 20000 din Osrednjim mliskarnam kot vloga proti 10-letni amortizaciji à 6 % če prevzeme Zadr. Zveza poroštvo.

22. 5. 1934

24. 4. 1933

Ker je bilo pred vložitvijo prošnje za odlog plačil v letu 1933 nekaterim tuk. trgovcem obljubljeno izplačilo vlog v mesečnih obrokih, se sklene, da se tej prošnji ne more ugoditi, ker se zavod mora držati zadevne prošnje. Pač pa se lahko trgovcem na račun letnega obroka plača nekaj na račun, nikakor pa se ne sme posameznega letnega obroka prekoračiti. Stopili smo v stik z g. dr. Česnikom da bo on s pravnim potom poslal opomnik, če je bil ta korak, a nekateri, zdaj se, nočejo plačati. Čeprav bi lahko. Ko se zdravstveno stanje načelnika nekajboljša, bomo nekaj dolžnikov izbrali in jih izročili advokatu. Malo bo pač zamudilo.

9. 7. 1934

4. Glede izplačil manjših vlog v obrokih, ki so bili dogovorjeni pred vložitvijo prošnje za odlog plačil, se sklene, da se bodo te vloge po obrokih po možnosti izplačevale.

16. 9. 1934

11. 11. 1934

23. G. Ulm je 30. 8. tl. prinesel 25 knjižic tuk. Hp. s predlogom, da se iz njih dvigne 47 888 Din. 24. Prečita se dopis Zadrudne zveze v Ljubljani od 29. 9. 1934. Vzame se na znanje, da bo morala plačati zadruga v sanacijski fond Din 8464. Obenem se sklene, da naprosimo Zadrudno zvezo za podporo, ker je naš zavod v hudem položaju zaradi gradnje doma ...

21. 4. 1936 ... za redno poslovanje, in ker zaračunava Zadruga zveze ... kredita visoke obresti je treba nujno skrbeti, da bo na drugi strani zadostno kritje eventual. izgub.

17) Prošnjo za podporo za protituberkulozni dispanzer v Novem mestu se bo reševalo na prihodnji seji. Predhodno se bo poizvedovalo, koliko so prispevali drugi denarni zavodi v Novem mestu in bo načelstvo to izplačilo vzelo za podlago.

... povisek za 1/2 % *

Pri kreditih v tekočem računu se prav tako povisejo obresti, odnosno upravni prispevek za 1/2 % od ojsnostjo od 1. januarja 1932 dalje. To bo dalo letni dohodek in prihod

14. 9. 1936 ... dobičku ca 35.000 Din.

9) Prečita se dopis Protituberkulozne lige v Novem mestu od 27. 8. 1936 in se sklene, da se da letos 100 Din.

... *

18. 4. 1932

4. 10. 1937

... Antoni Fichtenau iz Struge se namigne, naj poskuša obstoječemu ...

13.000 Julijana Perko je vložila prošnjo za ponovno nastavitvev. Ker je pogosto menjavanje moči slabo za uqled zavoda, nato pozovemo imenovani, naj priloži izjavo dveh zdravnikov dr. Küsla in dr. Cervinka, da bo vsaj 3 leta stalno za delo sposobna, brez bolehanja in da položi v 6 mesecih predpisane izpite, ki jih zahtevajo revizorji.

... dohodek po možnosti priloži, kolikor bo mogoče.

25. 4. 1932

5. Vzame se na znanje poročilo, da je dotok denarnih sredstev popolnoma ukinjen.

24. 4. 1939 ... dohodek strani dvigi številni

... V bodoče naj sprejemajo za sejo samo prošnje za izplačila v najnujnejših primerih (huda bolezen ali smrt).

Določi se obrestna mera za vloge 3-4 %.

Rentnino naj poslej plačujejo 1/2 posojilnica, 1/2 pa vlagatelj. Za nova posojila se določi obrestna mera 8 % in 1 % upravni prispevek za tri mesece, 10 % zamudne obresti. Ako se posojilo podaljša ima zadruga pravico za nadaljne tri mesece zaračunavati 1 % upravni prispevek.

... Mestni hranilnici. Za pive dni julija je odpovedel tudi dr. Polensuk večjo vsoto denarja. Tudi drugi vlagatelji: Ignacij Medved, Janez Udovč, Adamič iz Kranja, Zalokar in Vrtničič zahtevajo večje svote iz svojih vlog.

... *

2. 11. 1942 ... dolžniki so popolnoma ustavili svoja vplačila, bodisi na račun obresti ali ...

4. Glede izplačil manjših vlog v oporoki, ki so bili dogovorjeni pred vložitvijo ...

Sklene se, da se bo v prihodnjih mesecih izvedla primerna reklama zaradi pozitivne vlaganja v zavod v časopisju in z okrožnicami na župne urade. V ta namen se dovoli znesek L 1000.

... vzame se na znanje, da dolžniki kljub tožbam ne plačujejo obresti, niti tožbenih stroškov.

... *

20. 3. 1944 ... 24. Prečita se dopis Zadrugne zveze v Ljubljani od 29. 9. 1934. Vzame se na znanje, da mora plačati zadruga v znanjski fond Din 8484. Obnem se sklene, da ...

Ad 2.) Nemški izseljeniški pooblaščenec prosi za izplačilo vlog nemških izseljencev. Obnem ponudi svojo pripravljenost izterjati naše eventuelne dolžnike na nemškem

ozemlju. Ker mi takih dolžnikov nimamo, je treba stopiti v stik s tukajšnje Mestno hranilnico, da bi nam te dolžnike odstopila, mi bi pa njej tiste vloge dolgovali. Če bi Mestna hranilnica tega ne hotela, naj se sporoči, da je izplačilo vlog zaenkrat popolnoma nemogoče.

Ad 7) Za delo pri izplačevanju domobr. doklad se prizna uslužbencem honorar 10 % za oba skupaj. In ta znesek si delita:...

Seje načelstva in nadzorstva Hranilnice in posojilnice v Šmarjeti

3. 3. 1929

6. Soglasno se sklene, da Hp. plača prevoz semenskega krompirja in fižola iz Ljubljane do Šmarjete.

30. 6. 1929

1. Ker je mlekarna obče koristna stvar, se dovoli, da se da 20000 din Osrednjim mlekarnam kot vloga proti 10-letni amortizaciji à 6 %, če prevzeme Zadr. Zveza poroštvo.

19. 11. 1933

Ad 3.) Poslovanje je izvanredno težko in mučno. Vlagatelji hočejo na vsak način teden za tednom dvigati, dolžniki pa kljub večkratnim opominom ne prinašajo zapadlih obresti. Stopili smo v stik že z g. dr. Česnikom da bo on s pravnim potom poslal opomine. Težak je bil ta korak, a nekateri, zdi se, nočejo plačati, čeprav bi lahko. Ko se zdravstveno stanje načelnika nekaj boljša, bomo nekaj dolžnikov izbrali in jih izročili advokatu. Malo bo pač zamere malo strahu!

Ne delati kakega nerazpoloženja med ljudmi, saj sami veste, kako težki časi so za delar!

16. 9. 1934

2. G. Ulm je 30. 8. tl. prinesel 25 knjižic tuk. Hp. s predlogom, da se iz njih dvigne 47.888 Din 54 p ter plača agrarno zemljo graščini Klevež. S to svoto naj se pri tukajšnji hp plača dolg Gabriela Ulm, Franceta Ulm in Elle Simoniti – skupaj okoli 37.500 Din. Ostanek naj se naloži kot stara vloga na ime Antona Ulma, ml. Načelnik pojasni, da je takoj vprašal za svet Z.z. v Lj. Prebere dogovor z dne 1. 9. in 3. 9., načelstvo in nadzorstvo je za to, da se agrarcem ustreže, ker dobe tako zemljo veliko ceneje. Potrebni pa so G. Ulm in družina pa bi drugače težko plačala dolg pri nas. Sklene se, da se glede g. Ulma in zaščitite še vpra-

21. 4. 1938

ša Z.z. Če odgovori za Ulma ugodno, naj se prepis kmalu začne! O drugih odgovorih Z.z. naj načelnik poroča na prihodnji seji.

6. 12. 1934

3. Prebere se dopis Z.z. z dne 2. 9., načelnik pove, da je na podlagi točke ad 2 že začel s zadevnimi prepisi, druge bo opravil. Vloga kot ostanek – za g. Ulm Antona ml. bo okoli 10000 Din – kot stara. Sklene se, da zaenkrat Hp. še ne gre pod zaščito.

Občni zbori Hranilnice in posojilnice v Šmarjeti

5. 2. 1911

Julijana Perko je vložila prošnjo za ponovno nastavitve. Ker je pogosto menjavanje močnega za uvedbo zavoda, nato pozovemo imenovani naj prilži izjavo dveh zdravnikov Ad 6.
G. načelnik naglašja varnost naše zadruge ter priporoča, naj bi denar domačini drugod dvignili ter doma vložili, ker dobiček ostane doma...

31. 5. 1925

V imenu načelstva poroča načelnik: v l. 924 je imelo načelstvo 14 sej – večkrat skupaj z nadzorstvom, ker so bile prošnje za večja posojila. Posojila so narastla. Ustrezali smo lahko, ker ljudje vlagajo doma, kar je edino prav. Zadržno misel treba gojiti, ne le dobička iskati po bankah.

7. 7. 1929

K 1.

Opozori pa, da je še veliko ljudi, ki špekulirajo z obrestmi, pa rajši drugod vlagajo kot doma. Pove, da načelstvo kar more vestno opravlja svoje dolžnosti, toda člani kar nočejo ubogati. Potrebno je več discipline.

2. 9. 1934

Obrazložiti težko stališče zadruge: Vlagatelji bi radi denar, dolžniki pa le prav malo plačujejo obresti, vračajajo! Omenja rešitev kmetov – težko izvedljiva! Zaščita denarnih zavodov! Vse kaže, da se bomo te uredbe poslužili tudi mi!

Občni zbori Hranilnice in posojilnice v Toplicah

6. 12. 1903

Sklicatelj in predsednik zbora, župnik Ivan Podboj iz Toplic, pozdravni zborovalce, naznani, da je bil shod c.kr. okrajnemu glavarstvu prijavljen, da bodo danes prečitali in odobrili sestavljena pravila, ter razlaga pomen in veliko važnost hranilnic in posojilnic po sistemu Raiffeisen. Urejene so te domače kmečke posojilnice tako, da se več gospodarjev združi v posojilnično zadrugo in drug za drugega z vsem premoženjem jamčijo. S temi posojilnicami se zbira domači kapital, se pomaga zadržnikom v nastalih denarnih stiskah, oživlja se veselje do varčnosti in širi razum za denarno gospodarstvo. Da bi se s posojilnicami podpirala zadolžitve, je prazno očitanje, ker jim je določen strog opravljeni red, zaradi katerega se ne smejo dajati posojila na škodo prošnjika ali njegove družine. Za igro, pijančevanje, pravdarijo, drzne špekulacije in druge nepotrebne izdatke rajfasinovke ne posojajo denarja. Ako pa bi kateri zadržnik zlorabil vero posojilničnega načelstva, naj bo prepričan, da je dobil posojilo prvič in zadnjič. Sploh pa odloča načelstvo, da zadržnika, ki se je oglasil za sprejem, sprejme ali odkloni. Kdor je slab gospodar, čez glavo zadolžen, razvadam vdan, se sploh ne sprejme; takisto ne, kdor je tako malomaren, da ni zavarovan zoper škodo po požaru.

4) Končno sklene zbor, da ima hranilnično in posojilnično področje obsegati ne le župnijo Toplice, marveč občino Toplice, h kateri pripada tudi župnija Soteska.

Občni zbori Hranilnice in posojilnice v Šempetru pri Novem mestu

9. 3. 1913

Ad 1. Poročilo načelstva: Poroča: Fr. Češarek.

Kljub splošni denarni krizi je zadruga uspešno delovala, kar se zlasti spozna v tem, da smo vrnili Zadržni zvezi 6141 K in ima zadruga 1/2. 913 dolga pri Zvezi 19194 K. Seveda v takih razmerah nismo mogli dati veliko novih posojil, dali smo osmim prošilcem 2160 K, druga posojila so le podaljšana.

8. 4. 1934

Ad 1.) V imenu načelstva poroča načelnik Josip Bevc in ugotavlja, da obhaja naša zadruga letos 25-letnico svojega obstoja. Nedvomno je v teh letih tukajšnjemu ljudstvu mnogo koristila in občni zbor si šteje v prijetno dolžnost, da se od srca zahvali mozem, ki so delali za uspeh naše kreditne zadruge.

24. 2. 1935

(Ad 2.) Računski zaključek se obrazloži in še posebno pojasni, da izkazuje bilanca za

preteklo leto izgubo zaradi tega, ker so delnice zadrुžne gospodarske banke v Ljubljani izgubile vsako vrednost. Teh delnic ima naš zavod 161. Delnice ljubljanske kreditne banke, ki jih ima naš zavod 28, so se zaračunale à din 25. Po naročilu revizijskega poročila z dne 19. 1. 1935 smo odpisali od vrednostnih listin din 14.300. Nato smo računski zaključek soglasno odobrili.

28. 6. 1942

Ad 9.

Skupščina sklene soglasno:

- a) Zadruga se zaradi nastalih razmer ne sme nič zadolžiti.
- b) Hranilne vloge se sprejemajo do visokosti posamezne vloge L 20.000 (dvajsettisoč lir)
- c) Posojil ne dovoljujemo, samo v izrednih primerih o manjših posojilih L 1.000,- sklepa upravni in nadzorni odbor v skupni seji.

Občni zbori Hranilnice in posojilnice v Šentrupertu

6. 3. 1932

Naval na denarne zavode se je začel najprej v Beogradu, nato Zagrebu, kmalu v Ljubljani, odkoder se je razširil na deželo. Vsakomur je jasno, da ni mogoče realizirati vseh vlog v državi, ker denar ne leži v trezorjih bank, ampak je naložen v industriji. Čeprav se je obtok bankovcev v zadnjem času nekoliko zvišal, znaša le nekaj nad 5 milijard din, medtem ko znašajo celotne vloge v Jugoslaviji nad 16 milijard din. Hudo in vedno huje pa je za kmete, ker nimajo njihovi pridelki v primeri z drugimi potrebščinami takorekoč nobene cene in še ti stalno padajo. Zopet pa moramo poudarjati, da v najbližjem času ne kaže, da se bodo razmere izboljšale. – Ugotoviti pa moramo, da je ljudstvo brez povoda razburjeno in tudi brez pravega vzroka dviguje svoje težko zaslužene prihranke. Zdi se, da se pojavlja neka špekulacija med ljudmi, da bi s svojim denarjem v medsebojnem prometu trgovali: brez potrebe nakupujejo in si medsebojno posojajo. To moramo med našim ljudstvom zatreti. Glavni vzrok za dviganje pa je nezaupanje v dinar.

9. 7. 1933

Nezaupanje v denarne zavode, ki ne morejo ustreči upravičenim in deloma neupravičenim zahtevam svojih vlagateljev po denarju, še vidno raste. Zavod se je v tej stiski zatekel k odredbi, da ima načelstvo pravico določati odpovedne roke dvigov. Na mnoga vprašanja sporočamo, da je naš denar varno naložen, deloma pri Zadrुžni zvezi v Ljubljani, nad 3.000.000 din, – deloma v varnih posojilih ter v tekočih računih. Po človeških močeh je popolnoma preskrbljeno za varnost naloženega denarja. Če pride pa višja sila, bo po-tegnila ne samo nas, ampak celo Slovenijo in mnoge Hrvatske ter Dalmacije v svoj vrtinec, toda ne po naši krivdi.

10. 7. 1938

Vse leto je primanjkovalo gotovine in to je prignalo mnoge vlagatelje, da so prodali

svoje vloge. Prodanih vlog je bilo za okrog 300000 din, največ po 54 %, in so vlagatelji pri tem izgubili nad 130.000 din.

18. 5. 1941

Denarno poslovanje je bilo med letom precej zadovoljivo, in smo si obetali, da bode čimdalje boljše. Dogodki zadnjih tednov pa so poslovanje prekinili in sedaj moramo počakati, da nova oblast določi, kako bo znanprej. Pričakujemo, da bomo o tem kmalu na jasnem in potem se bomo morali ravnati seveda po novih odredbah. Do tedaj pa velja počakati. Zaradi odredbe šefa za civilno upravo z dne 14. aprila t.l. in zato o tem oziru ni mogoče vlagateljem ustreči.

Vloge so se v letu 1940 zopet zmanjšale, pač pa je začelo padanje pojemat. Nove vloge so narastle do številke 170 in je bilo začetku tekočega leta vseh vlog 553 ter pripada na vlogo povprečno po 3997.10 din. Posojila so narasla za 32611 din ...

Dolžniki pa so postali precej malomarni glede vračanja posojil in plačevanja obresti.

25. 5. 1942

Zaradi velikih sprememb v svetovni zgodovini in zaradi neprestanega spreminjanja so postali ljudje nezaupljivi do vsega, tudi do denarnih zavodov. Nikomur ne zaupajo, razen sebi, razumljivo, da tudi denarja ne zaupajo nikomur, tudi domači posojilnici ne. To ozračje je vplivalo na življenje naše posojilnice. Ljudje bi radi samo dvigali, vlagal pa nobeden. Prvo 1/4 letje je potekalo še nekam normalno, potem pa je nastalo v življenju posojilnice zatišje. Pri zamenjavi din v lire je šla naša zadruga ljudem zelo na roke.

Seje upravnega odbora Hranilnice in posojilnice v Št. Rupertu pri Novem mestu

10. 8. 1913

7. Električna naprava po načrtih tvrdke Tönnies se odobri. Prevzame se komisijske stroške. Sklene se, da se lastno poslopje na Mirni (fabrika) uporabi za kulturne namene in se zato uporabi vodna moč potoka Mirne. Naredili bi tam žago, mlin in mlekarno. Če bi tok proizvajane elektrike preostajal – kar je gotovo – ga bomo uporabili za električno razsvetljava na Mirni in v Št. Rupertu in za potrebne stroje. To bi bilo tem lažje, ker se lahko priklopi tudi vodna moč potoka Bistrice Št. Ruperta višje in nižje. Da se to izpelje, da Hranilnica na razpolago del svojega rezervnega zaklada do 10.000 K. Ker naprava nikomur ne bo škodovala, ne lastniku na desnem bregu Mirne in posestniku žage g. Mulleyu ne pos. Hika, ki bode svoj svet odstopil, zato se to napravo tem bolj priporočamo.

31. 12. 1916

Ker se je zanesel v Zadržno zvezo razdor po dr. Kršku in mladinom in se zdi, da denarja ne bo več varno tam nalagati – se sklene, da se članstvo odpove pri zadržni zvezi in tudi denar. Nalaga naj se denar poslej pri Ljudski posojilnici v Ljubljani in pa pri Ilirski banki v Ljubljani, toliko časa, dokler se razmere ne pojashijo.

11. 9. 1921 Vloga pri Ljubljanski kreditni banki v znesku 59819 K se je dvignila in naložila pri Zadružni zvezi. Odpisali od vrednostnih listin din 14 300. Nato smo računski zaključek glasno

Pri Zadr. zvezi smo prijavi en milijon vlog kot vezane vloge, ki se obrestujejo 4 3/4 %. Priglasili smo članstvo pri Zadružni zvezi, ki nas je sprejela po dopisu z dne 19. avgusta, zato nam je okr. glavarstvo v Krškem priznalo z dopisom z dne 18. avg. 1921 št. 1372, da je zavod oproščen prometnega davka.

Občni zbori Kmečke posojilnice in hranilnice v Sentrupertu

19. 3. 1927

8. Pri slučajnostih prosi član Andrej Prah, da bi posojilnica naročila umetna gnojila. Leopold Vidmar se javi pripravljenim, da poskrbi za prostor zanje, za vnovčenja, prodajo razpečevanje, ako bo Kmetijska družba v Ljubljani odnosno ekonom pristal na to, da se denar za gnojila pošlje šele potem, ko se prejme denar

Občni zbori Hranilnice in posojilnice v Sentrupertu

26. 3. 1933

Za tem omenja knjigovodja, da je bilo v skupni seji načelstva in nadzorstva dne 12. marca 1933, sklenjeno, da se ob 25-letnici obstoja zadruga obdarita po 1 deček in 1 deklica, ki sta v vsakem razredu najbolj pridna. Ker je skupno 10 razredov, odnosno skupin, je bilo obdarjenih 20 otrok

Vsak teh 20 otrok je bil obdarjen s hranilno vlogo 100 (ensto) Din, kateri znesek prejme z naraslimi obrestmi ob svoji polnoletnosti.

Hkrati so bili šoloobiskujoči otroci obdarovani s sliko (barvano) Kmečke posojilnice in hranilnice.

Ugotoviti pa moramo, da je ljudstvo brez povoda razburjeno in tudi brez pravega vzroka dviguje svoje težke zaslužene prihranke. Zdi se, da se pojavlja neka špekulacija med ljudmi, da bi s svojim denarjem v medsebojnem prometu

19. 3. 1936

Tajnik pojasni glede kupčije s hranilnimi knjižicami, ki se kupujejo odnosno prodajajo z izgubo po 40 %.

Seje Upravnega odbora Kmečke hranilnice in posojilnice v Št. Rupertu

29. 3. 1942

2. Tajnik poroča o dospelih okrožnicah in dopisih visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino, ki jih prireja Banca d'Italia in so vse zadruga dolžne predlagati vsaka dva meseca svojo surovo bilanco kakor tudi poročilo v treh izvodih.

Predsednik pozivlja in prosi za skorajšnjo ureditev denarnega trga, da bo mogoče ustreči številnim vlagateljem z denarjem, ki ga nujno potrebujejo za tekoče potrebščine, spomladansko delo, davke, zavarovalnino.

Za znižanje obrestne mere pri starih vlogah je zadruga zaprosila visoki komisariat ob predložitvi razporeda za I. poletje 1942.

4. 4. 1943

Načelnik predlaga, da naj posojilnica plača vozovno umetnih gnojil od Ljubljane do Maribora.

Zaradi vojnega stanja, ki traja že nad polčetrto leto, se gospodarski položaj ni izboljšal. Maribor zneske učencev vsak teden zberejo in nalože v biljni hranilnici. Te hranilnice so se po mariborski oblasti v 1479 solari, in to v 118 mestih in 24 državah. Skupna svota nad-
25. 3. 1946

3. Ob danih podatkih sklenejo navzoči soglasno, da predlagajo spojitev naše in tov. Hranilnice in posojilnice v Št. Rupertu. Na znanje se vzame le obstoj Okrajne hranilnice v Trebnjem. Vse ostale – 14 po številu, se bodo morale likvidirati, se spojiti (ali) in posloovati kot (podružnice) poslovalnice Okrajne posojilnice, kar bo odločil Iniciativni združni odbor Slovenije v sporazumu z Ministrstvom za finance.

5. 11. 1905

2.) »Zadružna zveza« v Ljubljani priporoča, da se rezervi zaklad posojilnic in hranilnic naloži v delnicah »delniške stavbinske družbe Union«. Odbor sklene, da za zdaj ne kupi nobene delnice, ker ni rezervnega zaklada – smo šele začetniki – pozneje ja.

18. 3. 1906

4. Sklene se, da za izseljevanje v Ameriko ne dajemo posojil, da ne podpiramo za naš narod pogubne »manije«, da ne pomagamo komu ozir. rodbini k nesreči, pa da ne pridemo v nevarnost, da denar zgubimo, ker se večkrat primeri, da v Ameriki vse prodaja.

25. 3. 1906

3. Blaž Markovič in Franc Šenica, pos. na Selih, sta pri nas vzdignila 2700 K posojila, ta denar pa nesla v hranilnico v Novo mesto, ker jima je Frank Pirc iz Podturna št. 2 (zdaj v Ameriki Falls Creek Clearpirt Co boxq) tako naročil, kakor bi topliški »hranilnici in posojilnici« ne zaupal. Načelnik predlaga, da se na tak način denar nikomur več ne posodi; da bi namreč kdo doma na posodo vzel, in denar v tujo hranilnico nosil. To je nezaupnica do domačega denarnega zavoda. Predlog sprejet.

8. 9. 1906

1. Janez Gorenjec, pos. v Toplicah, h. št. 38, prosi 200 K posojila za stroške bolezni. Poroka sta mu Alojz Gorenjec, pos v Gor. Gradišču, št. 4, in Fr. Bučar, mlinar v Toplicah 3. Soglasno dovoljeno. Ob enem se sprejme kot član.

18. 11. 1906

3. Jakob Podržaj, kajzar, Selā 18, prosi posojila 500 K za pot v Ameriko. Poroka: Ivan Sitar, župan, in Jože Macele iz Jurke vas, št. 3. Premoženje Jakobovo je vredno 1600 K, dolga 600 K Nardinu in 200 K Mici Mede. Soglasno dovoljeno in sprejet je za uda-

6. V Ameriki so zelo razširjene »šolske hranilnice«, da se mladina priuči varčevanja. Majhne zneske učencev vsak teden zberejo in nalože v bližnji hranilnici. Te hranilnice so se po malem udomačile v 1479 šolah, in to v 118 mestih in 24 državah. Skupna svota nabranih prihrankov znaša 1.309.625 dolarjev, dokaz za naš narodni prapor: Zrno do zrna itd. Tudi pri nas priporočljivo, da predlagamo Zadr. zvezi.

1. 3. 1908

Predsednik opozarja na miglaj »Zadr. zveze«, da se za dobrodelne namene smejo dovoljevati podpore iz premoženja »Hran. in posojilnice«, seveda glede na denarno stanje zavoda načelstvo sme le kako malenkost dovoliti v posebnih primerih, sicer pa le občni zbor, in sicer iz tekočih dohodkov, ne pa iz rezervnega fonda oziroma dobička. Glede zadnje točke je važen odlok c.kr. finančnega dež. ravnateljstva v Pragi 10. X. 1907 št. 191448, ki je ugodil prizivu neke rajfajzenske posojilnice ter glede na prepis 5.84 zakona o osebnih davkih odredil odpis pridobnine. Rajfajzenske posojilnice so namreč opravičene pridobninskega davka, ako ves čisti dobiček pripišejo rezer. zakladu, do katerega nimajo nobene pravice ne aktivni ne pasivni člani. Zato je doslej vladalo napačno mnenje, da ne smejo dati rajfajzenske posojilnice nobenih darov iz čistega dobička, izkazanega v bilanci, ker bi sicer izgubile pravico do davčne oprostitve. Potemtakem smejo dati posojilo ali iz tekočih dohodkov ali pa tudi iz rezervnega fonda. (Nar. Gosp. 10/1 1908 pog. 2).

15. 8. 1908

6. Pri posojevanju se naj zahteva od mlatilnice od štanta K 1.50, od »pajtla« od »čistilnika« 5 h od mernika. Če se bo ljudem zdelo preveč, bomo ceno spremenili. Stroji stoje na podu pri g. župniku, ki sme zato brezplačno svoje žito s stroji omlatiti in očistiti. Župnikov hlapec naj vsakemu izposojevalcu razloži sestavo stroja, način rabe in ko ga nazaj pripeljejo, pregleda stroje zaradi škode.

13. 9. 1908

4. Sklene se, da v primeru, če kak dolžnik za hrptom posojilnice nov dolg naredi in dovoli upniku vknjižbo, morajo to poroki takaj naznaniti načelstvu, da prvi dolg s tožbo iztirja.

16. 10. 1908

3. Načelnik naznani, da se bo zaradi dovoljenja c.kr. dež. vlade delila krma po znižani ceni z državno podporo (500.000K) živinorejcem, ki so bili prizadeti zaradi suše, s posredovanjem »Zadružne zveze« in posojilnic. V topliški občini je naročeno krme 657 met. stotov. Dalje so nekateri naročili krmil: 55 met. stotov otrobov, 55 živ. soli, 8 lanenih preš. (-) Za delitev krme na kolodvoru določijo odbornika Šobra in Turka. Naprosili bomo tudi županstvo, da kakega izvedenca dobi. Blago bomo na kolodvoru ogledali, potem oddali.

31. 1. 1909

B. Načelnik predlaga, da naj posojilnica plača vozno umetnih gnojil od Ljubljane do Straže, da kmetom zmanjša stroške in se ljudstvu prikupi.

5. 6. 1921

HRANILNICE IN POSOJILNICE Z OBMOČJA OBČINE TREBNJE

Seje načelstva Hranilnice in posojilnice v Dobrniču

25. 11. 1928

Sklene se, da se iztirja dolg 25.000 din na ime g. župnika Blaža Rebola v Dobrniču, in zahteva, da ga izplača takoj.

Zaproši naj se Kmetijsko društvo v Dobrniču za kredit 125.000 din Zadrudno zvezo v Ljubljani.

20. 1. 1929

1. Vloge se obrestujejo s 1. jan. 1929, vezane na 3 mesece, po 6 %. Nevezane po 5 %. Ta sklep naj se razglasi.

25. 5. 1930

2.) Zapadle obresti naj se strogo iztirjajo. Prav tako naj se zahteva od zapadlih posojil poročilo ali da v poročilu omenjeni prizadeti vložijo prošnjo za podaljšanje.

21. 5. 1933

Dolžnike, imenovane v zadnji seji 17./2. 1933, so klicali na sodnijo in so obljubili, da bodo plačali obresti najpozneje v dveh mesecih. Se počaka s pripombo, da se bo vložila tožba, ako ne poravnajo obresti do 1./7. 6.1.

12. 11. 1933 (skupna seja načelstva in nadzorstva)

Ad 2) Z novim letom se vse hranilne vloge obrestujejo po 3 %. Vezava vlog med denarno krizo ne velja več.

5. 5. 1907

ob e Sklene se: Vse vloge se izplačujejo do 20 %. Tistim, ki v resnici potrebujejo, se izplača vse; o potrebi odločata po svoji uvidevnosti predsednik in blagajnik. Nove vloge se obrestujejo zaenkrat po 4 %. Vlagatelji naj se prihodnje nedeljo skličejo k sestanku, da se jim položaj razjasni in se jih po možnosti pomiri in jim zbudi zaupanje.

kupna svota nabranih prihrankov znaša 1.309.825 dolarjev, dokaz za naš narodni prapor. Zrna do zrna itd. Tudi pri nas priporočljivo, da predlagamo Zadr. zvezi.

HHRANILNICE IN POSOJILNICE Z OBMOČJA ALČOBNA TREBNIJE *

Občni zbori Okrajne posojilnice v Mokronogu

1. 3. 1908

Predsednik opozarja na migla učilnic v Dobruhi in opozarja na stanje v okolici, ki bi se moralo voljevati podpore iz premoženja »Hran. in posojilnice«, seveda glede na denarno stanje zavoda. Čisto sme le kako malenkost dovoliti v posebnih primerih, sicer pa le občni zbor, in sicer iz tekočih dohodkov, ne pa iz rezervnega fonda.

26. 2. 1896

Iz tega poročila je razvidno, da posojilnica ob koncu leta 1895 šteje 156 zadružnikov; med temi je 129 dolžnikov. Med letom se je pri našem denarnem zavodu oglasilo za posojilo 105 prošnikov za 36.318 K. Ker pa nam denarna sredstva niso dopuščala vsem ustreči, dala je zadruga le 56 posestnikom posojila v znesku 19.540 K. Stanje danih posojil za obe upravni dobi (1894 in 1895) znaša 49420 K. Med letom so vrnili 2970 K. Vsa posojila so dana samo na zadolžnico, in sicer se je proti poroštvu dalo 25.860 K in proti vknjiženju na zemljišča pa 23560 K, menice so pri nas po pravilih izključene.

posojilo ali iz tekočih dohodkov ali pa tudi iz rezervnega fonda. (Ner. Gosp. 10/1 1908 pog. 2).

*

21. 4. 1907

Načelniku in enemu odborniku se dovoli nagrada po 300 K. Drugim odbornikom in nadzorstvu po 20 K. Šolski kuhinji v Mokronogu 40 K. Ognjegascem v Mokronogu 40 K, usmiljenim bratom v Kandiji 50 K, farni cerkvi v Mokronogu 700 K.

23. 2. 1908

Nato omenja v imenu načelstva g. Gorjup svoje zadovoljstvo z vodstvom posojilniških računov in zavrača ugovore nekaterih nasprotnikov, da je posojilnica v škodo prebivalstvu, češ da jim omogoča, da se laže zadolžuje. Čujejo se glasovi, da bi se posojilnica vzela dosedanjim voditeljem in se drugam prenesla. Odločno govori zoper to namero, k čemur mu pritrdijo tudi ostali pričujoči člani.

16. 10. 1908

3. Načelnik naznani, da se bo zaradi dovoljenja c.k.r. dež. vlade delila krma po znižani ceni z državno podporo (500.000) in posojilnic. V topliški občini je naročeno krme 657 met.

29. 3. 1914

ad 1. Zaradi slabih denarnih razmer upniki ne morejo dovolj hitro plačevati obresti. Zato se mora upnik, da kakega izvedenca dobi. Blago bomo na kolodvoru ogledali, potem oddali.

11. 6. 1920

VI. Pri preureditvi pravil se sklene, da se okoliš posojilnice skrči tako, da se izloči župnija Škocjan in Šmarjeta.

5. 6. 1921

ad 1. V imenu načelstva poroča načelnik: Posojilnica se je zelo dvignila, ima čez 1 milijon vlog, prošelj za posojilo je malo. Posojilo znašajo 51916 K.

ad 4. Pri slučajnostih menita Franc Hočevar in Štefan Kumar, da bo morala posojilnica zelo varčevati in ne previsoko obrestovati, da bo zmogla velike davke, ki se obetajo.

5. 5. 1924

Obrestovalo se je l. 1923 po 5 % vloge.

10. 5. 1925

1) a) Poročilo načelstva: Razlože bilanco; nekaj vlog je več kot dvigov; posojil ni veliko, ker jih nismo dajali; obresti za vloge so 6 %, ni kazalo višje iti, ker bo denar moral se povrniti. Vloge imajo lepo višino.

6. 6. 1926

Vlagajo večinoma mali ljudje, pozna se, da je denar pristradan. Mladina nima smisla za varčevanje! Ves odvečni denar je naložen pri Zadrudni zvezi, čeravno drugod ponujajo večje obresti. Mi se moramo zavedati discipline! Za naprej odpadejo vsi davki, kar bo za vodu v veliko korist. Zgube nismo utrpeli niti dinarja. Veliko vlagateljjev zahteva % po 6,7, kar nam ni mogoče izpeljati, ker Ljubljana nižje obrestuje.

15. 4. 1928

Vlagatelji so le mali ljudje, veliki gospodarji nimajo denarja, vse vtaknejo v gospodarstvo. Želeti bi bilo več točnosti in plačevanju obresti. Dolžniki naj se sami zavedajo, da poteče njihova zadolžnica. Obresti za leto 1928 smo določili po 4 1/2 %. Ljubljanski zavodi se zelo prizadevajo za znižanje obresti, kar bi se tudi pri posojilih poznalo!

Slaba letina na vseh področjih je povzročila zadolževanje kmeta in dvig prihranjenih vlog. Saj znašajo vloge le dobrih 2000 Din več kakor dvigi. Posojil nismo dali veliko, ker prelahko dobivanje kredita zapelje v lahkomiselnost. Čutimo pa, kako se kmet bori za svoj obstanek, ker težko plačuje obresti in vedno na novo prosi podaljšanje zadolžnic. Od skoraj 2.000.000 din, s katerim razpolagamo, imamo nad polovico naloženo pri »Zadružni zvezi«, tako da smo lahko v vsakem primeru likvidni. Prometa smo imeli nad 3 milj. din obrestovali smo pa 4 1/2 % ...

Posojilnici se imamo zahvaliti za marsikateri dar in napravo, ki bi ne nastala brez pomoči posojilnice. Čisti dobiček znaša 7536 din, se priključi k rezervnemu fondu, ki bo skoraj dosegel 50000 din.

27. 4. 1930

Pogrešamo malega vlagatelja – hranilca po 50, 100, 200 din. Vloge so le tisočaki; pa kako veselo vpiše blagajnik majhno vlogo, ker ve, da je pošteno pristradana. Teh ni! Mali človek je vlagal! Ni pridelka, ni pa na Dolenjskem tudi zaslužka. Naš zavod je 1929 posojeval po 7 %, kar je zelo ceneno v primeru z bankami ...

1. 5. 1932

Dolžniki ne plačujejo obresti, ne vračajo kapitala – denarja ni, poleg tega pa pričakujejo željno inflacijo, ljudje so se oprijeli slabe, goljufive morale in rekajo: Dolgovi bodo z denarjem vred propadli ...

9. 6. 1935

1. Poročilo načelstva: Poroča načelnik H. Bukowitz. Vsega prometa je bilo l. 1934 din 706.250,99, pa ta je potekal večinoma s prepisi in dobropisi. V suhem denarju je promet znašal komaj 500000 din. Denarja ne vloži nihče, vse drži denar doma, kar ni nič čudnega. Obrestujemo tedaj slabo, po 2 %; preveč se nam pa naklada. Tako smo za sanacijo posojilnice morali prispevati 400 din, če vzamemo še davke, bo to breme preveliko. Na plačevanje obresti so ljudje kar pozabili; zaščita kmeta se je slabo obnesla. Ali bo sedaj kmet laže plačal, ko mu je dolg zrastlel?

Sedaj biti načelnik, se pravi biti mučenik, ker pogosto je treba požirati surovosti ...

Občni zbori Kmetске hranilnice in posojilnice v Mokronogou

27. 4. 1930

Ad 2. Tajnik g. P. Herbst poroča v imenu načelstva sledeče: Ustanovili smo hranilnico in posojilnico le zato, da bi v stiskah in potrebah stali našemu članstvu ob strani. Izkušnje nas uče, kako potrebno je varčevanje, kako potrebno je vlagati razpoložljiv denar

v hranilnico, ki skrbno varuje imovino in prinaša vlagatelju še zaslužek v podobi obresti – obenem pa koristi splošnosti.

Vem, da čas ni bil ravno najbolj primeren, ker je vsepovsod stiska za denar, potrebe pa so čim dalje večje. Toda olajšano nam bi bilo stališče in z lahkoto bi premagali ustanovne težkoče, ako bi nam malo premožnejši del naše okolice z zaupanjem podprl naša prizadevanja. Skratka primanjkuje nam vlog, da bi se mogli osamosvojiti. In ker ni velikih vlog, je pač naša dolžnost, da povsod in ob vsaki priliki agitiramo in pridobivamo male vlagatelje.

24. 10. 1937

26. 6. 1932

Ad. 2. Za načelstvo poda poročilo zadr. urad. P. Herst.

»V splošno gospodarskem zastoju – preživlja naša zadruga težke čase svojega poslovnega življenja. Smelo lahko trdim, da se je še do pred kratkim lahko uvrščala, četudi mlada, med najizdatnejše kreditne zadruge naše okolice, saj se do danes še ni posluževala raznih olajšav, ki ji nudita zakon in odredbe najvišjih oblasti. Nasprotno pa lahko podčrtamo dejstvo, da je še v tek. poslovnem letu 1932 plačevala preko 20.000 novih posojil ter vse vloge in obresti, kolikor so jih zahtevali dolžniki. Prav razveseljiv pa je pregled lanskoletnega poslovanja, ki kaže, da so se hranilne vloge dvignile za 138.345,67 din, torej na 277.364,74, dvignila pa so se tudi izplačana posojila za din 74.125, torej na 458.631,50 din.

26. 4. 1936

Da zavarujemo zadrugo proti nadležnim in da potrpežljive nagradimo, smo sklenili na seji načelstva 19. 4. 1936 sledečo obrestno mero:

- Kdor bo v poslovnem letu dvignil več kot 50 % glavnice ob začetku leta, dobi 1 % obresti,
- kdor bo zahteval več kot 7 %, dobi 2 %,
- kdor bo vzel le obresti, temu se obrestna mera ne bo znižala. S tem sklepom je korigiran sklep seje 2. 3. 1936, ko smo sklenili dati vsem vlogam 2 % obr.

6. 1. 1938

Ad 4. G. Zupančič prečita in pojasni računski zaključek postavko za postavko. Rezervni fond se je porabil za pokritje izgub, ki so nastale zaradi drugačnega obračunavanja obresti po uredbi za odpis 25 % ostanka kmetских dolgov. Za odpis se je porabilo polovico članskih deležev.

B. 4. 1942

12. 3. 1938

Ad 3. V imenu načelstva poroča Andrej Zupančič naslednje:

14. 4. 1929

Najvažnejši gospodarski dogodek je, da je Poštna hranilnica dala zadrugi kredita 115.000 din po 3 %, obenem pa je Zveza nam odstopila del njej pripadajočega zneska po 4 % obrestni meri. Tako je zadruga mogla dati nova posojila po 7 %, si otvorila skromen vir dohodkov in tako še krila del lanske izgube. Vlagatelji s tem posojilom niso bili prikrajšani, ker so dobili po razmerju vlog in dolga pri Zvezi izplačan sorazmeren del.

restovali smo pa 4 1/2 %

Posojilnici se imamo zahvaliti za marsikateri dar in napravo, ki bi ne nastala brez pomoči posojilnice. Čisti dobiček znaša 7536 din, se priključi k rezervnemu fondu, ki bo skoraj dosegel 50000 din.

Občni zbori Hranilnice in posojilnice v Trebnjem

26. 4. 1932

19. 3. 1909

ad 4:

Načelnik predlaga, naj »Hranilnica« nabavi 5 ročnih brizgalnic zoper ogenj, ki naj se brezplačno razdele po vaseh.

20. 7. 1919

ad 2.

V imenu načelstva poroča načelnik, da je med letom nastal naval na Hranilnico, ker so vlagatelji verjeli vznemirjajočim vestem, da bo zadruga zaradi poloma pri »Centrali« propadla. A zadruga je ta naval z lahkoto prenesla. Vsakemu vlagatelju, ki je to zahteval, je vrnila vlogo brez odpovednega roka. Izplačala je tako 150 tisoč kron. Ko so ljudje videli, da Hran. ni prišla v zadrego, so od vzdigovanja odnehali.

17. 6. 1923

ad 2.

V imenu načelstva poroča odbornik g. J. Plantarič sledeče:
Časi po svetovni vojski postajajo čim dalje vse bolj žalostni in obupni. Naš denar pada vedno bolj. Nekateri si pridobivajo s špekulacijami in verižništvom čim dalje več premoženja, drugi gospodarsko čim dalje bolj propadajo. Med temi je tudi kmet, ki mu je suša zadnjih 2 let napravila ogromna škodo. Ljudje potrebujejo denar in bi ga morali najeti od oderuhov za visoke obresti, da ni Hp., ki pomaga ljudem s ceneniimi krediti.

27. 4. 1930

26. 4. 1931

K 1. V imenu načelstva poroča g. Ivan Tomažič o tekočih zadevah, o poslovanju. Sklenili smo, da članov drugih denarnih zadrug ne sprejemamo, dokler drugod ne odstopijo ...

9. 8. 1936

K t.1.

Vlagatelji so bili še pametni, dolžniki pa tudi precej uvidetni. Vendar pa medsebojno nezaupanje raste, kmetška zaščita rojeva slabe sadove, zato je pogled v prihodnost bolj črn. Vprašanje je, ali kmet kmetu zaupa in ali imajo dolžniki še kaj pravičnostnega čuta, da zadoste svoji dolžnosti ...

24. 10. 1937

K t.1. V imenu načelstva poroča predsedujoči, da je bilo preteklo poslovno leto hudo in težko. Nerešena zaščita kmetških dolžnikov je slovenskega kmeta bolj udarila kakor ujma ali vojna. Vzela mu je ves kredit, vso podjetnost, dala pa potuho zapravljiivcem. Najhujše pa je, ker se je ustvarilo tako medsebojno nezaupanje, da bo žopet nastopila doba brezvestnih pijavk zaradi nesrečnega centralizma in pa fanatične politike slov. liberalcev, ki so hoteli udariti po podeželskih rajfajznovkah. Škoda nepovračljiva! Ljudje pa slepi in nesamostojni verjamejo vsem gostilniškim čenčam in boljševiškim sejalcem nezadovoljnosti in nezaupnosti.

27. 3. 1928

Poslovanje v preteklem letu je bilo sem in tja precej hudo otežkočeno, ker so mnogi vlagatelji nasledili neumnim govoricam brezvestnim neprijateljem našega združništva in brez pravega vzroka pritiskali na dvig svojega naloženega denarja. Menimo, da je zaščita kmečkih dolgov nesreča z mnogimi posledicami za slovenskega kmeta, ker je dajala potuho malomarnim dolžnikom, dobrim kmetom pa uničila kredit. Hvala pa tistim vlagateljem, ki so ostali tu v tej kritični dobi mirni in preudarni. Saj smo celo v tem zadnjem najbolj težkem poslovnem letu izplačali okoli 100.000 din v gotovini, in če bi ljudje pravilno in pametno ravnali z denarjem, ga prav gotovo ne bi manjkalo in mi bi lahko nemoteno vsem postregli. Hvala bogu, napočili so boljši časi. Zasluga gre predvsem dr. Kulovcu, ki je na vseh odločilnih mestih vplival, da so spoznali, kako velika nevarnost je ta kriza za državno gospodarstvo, in izposloval, da se je ta nesrečna kmečka zaščita v tako težko zaželeno likvidnost naših hranilic Bog naj mu poplača trud, ker ne vem, če bodo ljudje pokazali kaj hvaležnosti. Drugi rešitelj iz te krize pa je naš ban dr. Marko Natlačen, ki je priskočil na pomoč Zadrugi zvezi, da so se odprle zamrznjene naložbe. Tudi njemu moramo danes na občnem zboru izreči zahvalo. Da se je stanje res temeljito izboljšalo, vidimo že iz tega, da smo v februarju in marcu letos izplačali blizu 200.000 din. Nikomur se ni treba več bati za naloženi denar, ker ga lahko dvigne, kolikor ga rabi. Tudi posojila se bodo sčasoma dajala.

6. 4. 1942

K tč. 2.

Poslovanje naše hranilnice v preteklem letu je bilo še dosti zadovoljivo. Vlagatelji se

niso pustili begati od sedanjih sprememb, ampak so zaupljivo vlagali svoje prihranke kot hranilne vloge in vloge na tekoči račun. Dvigali so hranilne vloge le manj premožni vlagatelji, ki so jih gmotne razmere prisilile, da uporabijo prihranjeni denar. Posojilojemalci so uporabili sedanje zanje ugodne čase ter pridno odplačevali delno ali ves dolg. Tudi novih posojil je bilo nekaj izplačanih, če je npr. odbor spoznal potrebo in korist Ravno tako je bilo precej denarja deponiranega.

*

UPORABLJENE KRATICE

č.g.	—	častiti gospod
D.Z.S.	—	Denarni zavod Slovenije
D	—	din
E. Gangl	—	Engelbert Gangl
f	—	florint
gold.	—	goldinar
hran. vloge	—	hranilne vloge
sh	—	heler
hp.	—	hranilnica in posojilnica
kr.	—	krajcar
Khr	—	krona
K	—	krona
L	—	lira
nam.	—	nameščeneec
pp	—	para
pok.	—	pokojninski
Pa.	—	Priviligirana agrarna banka
P.A.B.	—	Priviligirana agrarna banka
r.z.z. nj.	—	registrirana zadruga z neomejnim jamstvom
v.	—	vinar
Zadružne Z.	—	Zadružne zveze
Z.Z.	—	Zadružna zveza

POPIS ARHIVSKEGA GRADIVA

Hranilnice in posojilnice z območja Bele krajine

Hranilnica in posojilnica v Črnomlju (1910–1946)

Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 20 × 33 cm, 70 popisanih listov (1910–1939)

Zapisniki nadzorstvenih sej; vezana knjiga 20 × 33 cm, 42 popisanih listov (1912–1946)

Hranilnica in posojilnica v Metliki (1895–1945):

Imenik članov; vezana knjiga 25 × 39 cm, 77 popisanih listov (1927–1931)

Imenik društvenih članov; vezana knjiga 22 × 32 cm, 120 popisanih strani (1895–1930)

Izpisek zadrušnikov; vezana knjiga 33 × 42 cm, 59 popisanih listov s sezname članov (1895–1947)

Zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 21 × 34 cm, 118 popisanih strani (1902–1905)

Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 20 × 33 cm, 140 popisanih strani (1913–1925)

Zapisniki sej nadzorstva; vezana knjiga 21 × 33 cm, 66 popisanih strani (1905–1943)
Zapisniki načelstvenih sej; vezana knjiga 20 × 33 cm, 142 popisanih strani (1935–1945)

Izvirnik letnih načrtov (zaključni računi); vezana knjiga 22 × 30 cm, 64 popisanih strani (1932–1945)

Prva dolenska posojilnica v Metliki (1875–1947):

Imenik vlagateljev; vezana knjiga 22 × 34 cm

Imenik vlagateljev; vezana knjiga 22 × 34 cm

Imenik zadruženikov in dolžnikov; vezana knjiga 22 × 33 cm, 100 popisanih listov (1925–1935)

Sejni zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 21 × 33 cm, 165 popisanih listov (1875–1904)

Sejni zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 21 × 33 cm, 87 popisanih strani (1904–1947)

Sejni zapisniki (celotnega odbora zadruga); vezana knjiga 20 × 33 cm, 100 popisanih strani (1935–1938)

Zapisniki sej načelstva in nadzornega odbora; vezana knjiga 21 × 33 cm, 200 popisanih strani (1938–1942)

Vložni zapisnik; vezana knjiga 25 × 40 cm, 142 popisanih strani (1909–1931)

Hranilnica in posojilnica Podzemelj (1907–1943):

Zapisniki nadzorstvenih sej; vezana knjiga 20 × 33 cm, 138 popisanih strani (1907–1912)

Zapisniki nadzorstvenih sej; vezana knjiga 20 × 33 cm, 21 popisanih listov (1909–1945)

Hranilnica in posojilnica Radovica (1907–1941):

Zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 20 × 33 cm, 52 opisanih strani (1915–1941)

Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 20 × 33 cm, 120 popisanih strani (1912–1931)

Zapisniki odborovih sej; vezana knjiga 20 × 33 cm, 138 popisanih strani (1907–1912)

Računski zaključki; vezana knjiga 20 × 30 cm, 28 popisanih strani (1935–1941)

Hranilnica in posojilnica v Semiču (1925–1939):

Zapisniki sej odbora; vezana knjiga 21 × 33 cm, 70 popisanih listov (1925–1937)

Računski zaključki; vezana knjiga 22 × 33 cm, 16 popisanih listov (1925–1939)

Hranilnice in posojilnice z območja občine Novo mesto

Hranilnica in posojilnica v Beli Cerkvi (1923–1945):

Zapisniki članov; vezana knjiga 24 × 39 cm, 13 popisanih listov (1923–1942)

Spisek zadruženikov; vezana knjiga 34 × 42 cm, 8 popisanih listov (1923–1941) (gre za seznam, ki je bil narejen med italijansko okupacijo)

Opravični zapisnik; vezana knjiga 26 × 40 cm, 15 popisanih listov (1923–1930)

Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 21 × 34 cm, 59 popisanih listov (1923–1942)

Hranilnica in posojilnica v Brusnicah (1922–1945):

Imenik zadruženikov; vezana knjiga 25 × 40 cm, 22 popisanih listov (1922–1941)

Spisek zadruženikov; vezana knjiga 33 × 42 cm, 18 popisanih listov (1922–1943)

- Zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 21 × 33 cm, 38 popisanih listov (1923–1945)
 Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 22 × 35 cm, 70 popisanih listov (1922–1945)
 Računski zaključki in priloge: 1 mapa 23 × 35 cm; zaključni računi s prilogami (1922–1939), zapisniki o rednih občnih zborih (1923)

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico (1898–1947):

- Imenik družtenikov; vezana knjiga 29 × 45 cm, 144 popisanih listov (1898–1946)
 Spisek zadrušnikov, vezana knjiga 30 × 40 cm, 247 popisanih listov (1921–1947)
 Zapisniki občnih zborovanj; vezana knjiga 21 × 35 cm, 108 popisanih listov (1898–1947)
 Zapisniki načelstva; vezana knjiga 22 × 35 cm, 120 popisanih listov (1898–1905)
 Zapisniki načelstva; vezana knjiga 22 × 35 cm, 105 popisanih listov (1905–1908).
 Zapisniki o sejah načelstva; vezana knjiga 22 × 35 cm, 100 popisanih listov (1908–1911)
 Zapisniki o sejah načelstva; vezana knjiga 22 × 35 cm, 95 popisanih listov (1913–1916)
 Zapisniki o sejah načelstva; vezana knjiga 22 × 34 cm, 103 popisane liste (1916–1922)
 Zapisniki o sejah načelstva; vezana knjiga 22 × 35 cm, 100 popisanih listov (1922–1926)
 Zapisniki o sejah načelstva; vezana knjiga 22 × 35 cm, 148 popisanih listov (1926–1931)
 Zapisniki o sejah načelstva; vezana knjiga 22 × 35 cm, 100 popisanih listov (1931–1934)
 Zapisniki načelstvenih sej; vezana knjiga 22 × 34 cm, 119 popisanih listov (1934–1935)
 Zapisniki načelstvenih sej; vezana knjiga 22 × 35 cm, 150 popisanih listov (1935–1936)
 Zapisniki načelstvenih sej; vezana knjiga 25 × 34 cm, 300 popisanih listov (1934–1940)
 Zapisnik sej upravnega odbora; vezana knjiga 25 × 34 cm, 130 popisanih listov (1940–1947)
 Opravilni zapisnik; vezana knjiga 27 × 40 cm, 250 popisanih listov (1940–1947)
 Glavna knjiga blagajne; vezana knjiga 19 × 42 cm, 249 popisanih listov (1898–1930)
 Glavna knjiga blagajne; vezana knjiga 25 × 42 cm, 100 popisanih listov (1928–1942)
 Knjiga naloženega denarja; vezana knjiga 17 × 42 cm, 69 popisanih listov (1921–1946)
 Knjiga računskih zaključkov; vezana knjiga 21 × 33 cm, 2 popisana lista (1931)
 Računski zaključki; vezana knjiga 23 × 37 cm, 22 popisanih listov (1934–1944)

Ljudska hranilnica in posojilnica v Mirni peči (1908–1943):

- Pristopne izjave; vezana knjiga, 20 × 32 cm, 40 popisanih listov (1908–1942)
 Zapisniki načelstvenih sej; vezana knjiga 20 × 32 cm, 68 popisanih listov (1908–1943)

Ljudska posojilnica v Novem mestu (1921–1946):

- Imenik zadrušnikov; vezana knjiga 24 × 40 cm, 49 popisanih listov (1929–1944)
 Pristopne izjave; vezana knjiga 20 × 32 cm, 40 popisanih listov (1940–1945)
 Sejni zapisniki; vezana knjiga 22 × 34 cm, 294 popisanih listov (1921–1937)
 Zapisniki sej nadzornega odbora; vezana knjiga 20 × 32 cm, 44 popisanih listov (1922–1945)
 Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 23 × 35 cm, 147 popisanih listov (1933–1945)

- Sejni zapisniki; vezana knjiga 22 × 34 cm, 106 popisanih listov (1927–1933)
- Opravljeni zapisnik; vezana knjiga 25 × 40 cm, 250 popisanih listov (1930–1932)
- Opravljeni zapisnik; vezana knjiga 25 × 40 cm, 200 popisanih listov (1933–1935)
- Opravljeni zapisnik; vezana knjiga 27 × 40 cm, 250 popisanih listov (1938–1940)
- Opravljeni zapisnik; vezana knjiga 25 × 40 cm, 40 popisanih listov (1943–1946)

Hranilnica in posojilnica v Prečni (1926–1943):

- Zadružni register; vezana knjiga 21 × 39 cm, 15 popisanih listov (1926–1943)
- Sejni zapisniki; vezana knjiga 21 × 33 cm, 38 popisanih listov (1926–1943)

Hranilnica in posojilnica v Šmarjeti (1908–1941):

- Imenik zadružnikov; vezana knjiga 25 × 40 cm, 20 popisanih listov (1908–1938)
- Zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 21 × 33 cm, 49 popisanih listov (1908–1945)
- Zapisniki sej načelstva in nadzorstva; vezana knjiga 20 × 25 cm, 175 popisanih listov (1927–1938)
- Računski zaključki; vezana knjiga 22 × 30 cm, 25 popisanih listov (1929–1940)

Hranilnica in posojilnica v Šentjerneju (1895–1945):

- Imenik članov; vezana knjiga 21 × 34 cm, 98 popisanih listov (1895–1940)
- Zapisniki sej občnih zborov oz. skupščin; vezana knjiga 21 × 32 cm, 37 popisanih listov (1932–1943)
- Zapisniki skupnih sej načelstva in nadzorstva; vezana knjiga 21 × 33 cm, 36 popisanih listov (1933–1945)
- Vložni zapisnik; vezana knjiga 26 × 39 cm, 38 popisanih listov (1935–1944)

Hranilnica in posojilnica v Šentpetru pri Novem mestu (1909–1945)

- Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 20 × 33 cm, 60 popisanih listov (1909–1928)
- Zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 20 × 33 cm, 33 popisanih listov (1909–1945)
- Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 20 × 33 cm, 25 popisanih listov (1911–1943)

Hranilnica in posojilnica v Toplah (1903–1942):

- Imenik zadružnikov; vezana knjiga 25 × 39 cm, 21 popisanih listov (1904–1931)
- Imenik zadružnikov; vezana knjiga 25 × 30 cm, 19 popisanih listov (1904–1937)
- Zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 21 × 33 cm, 39 popisanih listov (1905–1939)
- Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 21 × 33 cm, 100 popisanih listov (1911–1942)
- Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 21 × 34 cm, 60 popisanih listov (1903–1911)

Hranilnica in posojilnica v Vavi vasi (1910–1942):

- Knjiga pristopnic; vezana knjiga 18 × 26 cm, 149 popisanih listov (1910–1939)
- Zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 20 × 33 cm, 35 popisanih listov (1912–1942)

Hranilnice in posojilnice z območja občine Trebnje

Hranilnica in posojilnica v Čatežu (1904–1930):

- Zapisnik članov; vezana knjiga 25 × 30 cm, 13 popisanih listov (1904–1930)

Hranilnica in posojilnica v Dorniču (1922–1945):

- Imenik zadružnikov; vezana knjiga 25 × 40 cm, 20 popisanih listov (1922–1939)
- Spisek zadružnikov; vezana knjiga 23 × 32 cm, 15 popisanih listov (1922–1941)
- Zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 20 × 33 cm, 23 popisanih listov (1923–1945)
- Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 21 × 34 cm, 74 popisanih listov (1922–1942)

Hranilnica in posojilnica na Mirni (1908–1939):

Imenik zadružnikov; vezana knjiga 25 x 40 cm, 24 popisanih listov (1908–1939)

Okrajna posojilnica v Mokronogu (1894–1943):

Članski imenik; vezana knjiga 25 x 39 cm, 15 popisanih listov (1897–1940)

Imenik zadružnikov; vezana knjiga 31 x 48 cm, 12 popisanih listov (1894–1923)

Imenik članov; vezana knjiga 33 x 42 cm, 8 popisanih listov (1898–1943)

Zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 23 x 37 cm, 43 popisanih listov (1894–1943)

Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 21 x 33 cm, 47 popisanih listov (1917–1943)

Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 21 x 33 cm, 28 popisanih listov (1929–1941)

Računski zaključki; vezana knjiga 22 x 30 cm, 34 popisanih listov (1913–1929)

Računski zaključki; vezana knjiga 22 x 30 cm, 26 popisanih listov (1930–1942)

Kmečka hranilnica in posojilnica v Mokronogu

Zapisnik izredne skupščine z dne 23. 11. 1941

Hranilnica in posojilnica v Šentlovrencu (1929–1936):

Članski imenik; vezana knjiga 25 x 39 cm, 7 popisanih listov (1929–1947)

Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 21 x 33 cm, 43 popisanih listov (1929–1945)

Zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 22 x 34 cm, 48 popisanih listov (1931–1943)

Računski zaključki; vezana knjiga 22 x 30 cm, 28 popisanih listov (1930–1945)

Hranilnica in posojilnica v Škocjanu pri Mokronogu (1916–1941):

Knjiga pristopnic; vezana knjiga 15 x 25 cm, 18 popisanih listov (1932–1941)

Opravični zapisnik; vezana knjiga 88 x 41 cm, 14 popisanih listov (1918–1925)

Računski zaključki; vezana knjiga 24 x 30 cm, 16 popisanih listov (1933–1940)

Hranilnica in posojilnica v Šentrupertu (1900–1946):

Imenik zadružnikov; vezana knjiga 25 x 40 cm, 20 popisanih listov (1909–1920)

Imenik zadružnikov; vezana knjiga 26 x 40 cm, 22 popisanih listov (1922–1939)

Spisek zadružnikov; vezana knjiga 33 x 42 cm, 27 popisanih listov (1900–1942)

Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 21 x 33 cm, 50 popisanih listov (1900–1917)

Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 21 x 33 cm, 48 popisanih listov (1919–1926)

Zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 21 x 35 cm, 54 popisanih listov (1909–1943)

Zapisniki občnih zborov; vezana knjiga 21 x 33 cm, 41 popisanih listov (1922–1945)

Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 21 x 33 cm, 106 popisanih listov (1927–1946)

Zapisniki sej načelstva; vezana knjiga 21 x 34 cm, 90 popisanih listov (1927–1946)

Zapisniki sej nadzorstva; vezana knjiga 22 x 34 cm, 48 popisanih listov (1911–1943)

Računski zaključki; vezana knjiga 24 x 30 cm, 24 popisanih listov (1911–1942)

Hranilnica in posojilnica na Trebelnem (1901–1941):

Imenik zadružnikov; vezana knjiga 25 x 40 cm, 37 popisanih listov (1905–1939)

Računski zaključki; vezana knjiga 24 x 30 cm, 16 popisanih listov (1934–1941)

Imenik zadružnikov; vezana knjiga 25 x 40 cm, 3 popisane liste (1901–1914)

Računski zaključki; vezana knjiga 24 x 30 cm, 16 popisanih listov (194–1941)

Hranilnica in posojilnica v Trebnjem (1896–1947):

Pristopna knjiga; vezana knjiga 25 x 39 cm, 50 popisanih listov (1905–1938)

Imenik zadružnikov; vezana knjiga 26 x 40 cm, 50 popisanih listov (1907–1932)

Imenik zadružnikov; vezana knjiga 25 x 39 cm, 57 popisanih listov (1932–1940)

Imenik zadružnikov; vezana knjiga 37 x 42 cm, 9 popisanih listov (1907–1943)

Spisek zadružnikov, vezana knjiga 29 × 39 cm, 39 popisanih listov (1896–1943)
Zapisniki občnih zborov, vezana knjiga 17 × 21 cm, 50 popisanih listov (1924–1945)
Zapisniki sej načelstva, vezana knjiga 20 × 33 cm, (1908–1923)
Zapisniki sej načelstva, vezana knjiga 21 × 34 cm, 82 popisanih listov (1924–1940)
Zapisniki sklepov načelstva, vezana knjiga 22 × 34 cm, 70 popisanih listov (1931–1938)
Zapisniki sej upravnega odbora, vezana knjiga 20 × 33 cm, 82 popisanih listov (1938–1947)
Opravljeni zapisnik; vezana knjiga 26 × 41 cm, 30 popisanih listov (1919–1943)
Opravljeni zapisniki vezana knjiga 25 × 40 cm, 156 popisanih listov (1935–1947)
Opravljeni zapisniki; vezana knjiga 25 × 40 cm, 49 popisanih listov (1931–1947)
Računski zaključki; vezana knjiga 23 × 29 cm, (1908–1931)

POVZETEK

V tej publikaciji je obdelan nastanek in razvoj kreditnih zadrug na Dolenjskem in Beli krajini. To področje je bilo po številu kreditnih zadrug zelo bogato, saj je od ustanovitve prve posojilnice v Metliki leta 1874 pa do leta 1947, ko je izšla uredba o likvidaciji zadrug, delovalo tu kar 46 hranilnic in posojilnic. O vsaki teh zadrug je ohranjenega nekaj gradiva, če drugega ne, so ohranjeni vsaj osnovni podatki v registrih okrožnega sodišča Novo mesto.

Vsako od teh zadrug so pestile najrazličnejše težave, ki pa jih je vsaka po svoje bolj ali manj uspešno tudi reševala. Nekatere zadruge so delovale tudi po NOB, več pa je bilo takih, ki so obstajale le formalno in so komaj čakale na uredbo o likvidaciji.

Zaradi obsežnosti obravnavane teme in ohranjenega gradiva so podani v glavnem le osnovni podatki o nastanku, razvoju in poslovanju kreditnih zadrug. Iz obsežnega gradiva zapisnikov upravnih organov zadrug so objavljeni le nekateri najzanimivejši deli. Na koncu pa je podan še natančen popis gradiva zadrug, ki ga hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota za Dolenjsko in Belo krajino, Novo mesto, ki skupaj s pričujočo publikacijo omogoča nadaljnje proučevanje hranilništva in posojilništva na Dolenjskem in v Beli krajini.

ZUSAMMENFASSUNG

In dieser Publikation wird die Entstehung und die Entwicklung der Kreditgenossenschaften in Dolenjska und Bela krajina behandelt. Dieses Gebiet war bezüglich auf die Anzahl der Kreditgenossenschaften sehr zahlreich, es wirkten hier doch seit der Gründung der ersten Darlehnskasse im Jahre 1874 in Metlika bis zum Jahre 1947, als die Verordnung der Liquidation der Genossenschaften erschien, 46 Genossenschaften. Von jeder dieser Genossenschaften ist etwas Archivgut erhalten, wenn nichts anderes, zumindest die Grundangaben in den Registern des Kreisgerichtes Novo mesto.

Jede von diesen Genossenschaften wurde von verschiedenen Schwierigkeiten bedrängt, doch löste sie jede auf ihre Art, mehr oder minder, erfolgreich. Einige Genossenschaften wirkten auch nach dem NOB (nationaler Befreiungskampf); mehrere waren es jedoch, die nur formell bestanden haben und die Liquidationsverordnung kaum erwarteten.

Wegen dem Umfang des behandelnden Themas und des erhaltenen Archivgutes sind hauptsächlich nur die Grundangaben über die Entstehung Entwicklung und Geschäftsführung der Kreditgenossenschaften erörtert. Von dem umfangreichen Archivgut der Protokolle der Genossenschaftsverwaltungsorgane sind nur einige interessantesten Stellen veröffentlicht. Im Abschluss ist die genaue Beschreibung des Archivgutes der Genossenschaften, welches das Zgodovinski arhiv Ljubljana, Arbeitseinheit für Dolenjska und Bela krajina in Novo mesto verwahrt, die gemeinsam mit der gegenwärtigen Publikation Möglichkeiten zu weiteren Studien des Sparkassen und Darlehnwesens in Dolenjska und Bela krajina darreicht.

LITERATURA:

F. Gestrin – V. Melik, Slovenska zgodovina 1792–1918, Ljubljana 1966
Slovensko zadrufništvo in sodelovanje učiteljstva pri istem, Zadrufna zveza v Celju, Celje 1907
J. Praznik, Zadrufe, temelj narodnega blagostanja, Maribor, 1930
F. Trček, Oris zadrufništva, Kmetijska matica, Ljubljana 1936
M. Štibler, Zadrufništvo, Kmetijska matica 1931–1933
D. Schauer, Prva doba našega zadrufništva, Ljubljana 1949
V Murko, Potem hranilnic za narodno gospodarstvo, Ljubljana 1935
Navod za poslovanje slovenskih raiffeizenskih posojilnic, spisal Svetoslav Premrou, Gorica 1902
M. Vičič, Zadrufništvo, Beograd 1937
M. Vičič, Knjigovodstvo osnovnih zadrufnih organizacij po novih predpisih, 1947
M. Vičič, Bilanca, Navodila za njeno sestavo pri zadrugah
V. Murko, Zgodovina javnih denarnih zavodov, Zbornik znanstvenih razprav 1945–1946
J. Marentič, Slovenska vas pod kapitalističnim jarmom, Ljubljana 1957
B. Vošnjak, Ob 100-letnici Mihe Vošnjaka, prvega slovenskega zadrugarja, Beograd 1937
M. Krmelj, Pot v novo zadrufništvo, Ljubljana 1945
M. Ivšič, Ciljevi i putevi zadrugarstva, Beograd 1937
Zadrufništvo, o delu iniciativnega zadrufnega odbora za Slovenijo od osvoboditve, Iniciativni zadrufni odbor za Slovenijo, oktober 1945
Zadrufna knjižica, I. zvezek: Hranilnice in posojilnice, Priredil Anton Mrkun, Ljubljana 1922
C. Kristan, Zadrufništvo, Ljubljana 1945
C. Kristan, Splošni zakon o zadrugah, Beograd 1946
Zadrufni leksikon FNRJ, Zagreb 1957
Dolenjske Novice, 1885–1919
Slovenski narod, 1868–1945
Slovenski gospodar, 1867–1941
Zadrufni vestnik, 1930–1941

LITERATURA

- F. Gaštin – V. Melek, Slovenska zgodovina 1792–1918, Ljubljana 1968
Slovensko zadrufništvo in sodelovalne učiteljstva pri istem: Zadrufna zveza v Celju, Celje 1967
J. Praznik, Zadruga, temelj narodnega blagostanja, Maribor 1930
F. Trček, Oriš zadrufništva, Kmetijska matica, Ljubljana 1936
M. Štibler, Zadrufništvo, Kmetijska matica 1931–1933
D. Schauer, Prva doba našega zadrufništva, Ljubljana 1949
V. Murko, Potem hranilnic za narodno gospodarstvo, Ljubljana 1935
Navodil za poslovanje slovenskih raiffeizenskih posojilnic, spisal Svetoslav Prencov, Gorica 1902
M. Vičič, Zadrufništvo, Beograd 1937
M. Vičič, Knjigovodstvo osnovnih zadrufnih organizacij po novih predpisih, 1947
M. Vičič, Bilanca, Navodila za njeno sestavo pri zadrugah
V. Murko, Zgodovina javnih denarnih zavodov, Zbornik znanstvenih razprav, 1945–1946
J. Marentič, Slovenska vas pod kapitalističnim jarmom, Ljubljana 1957
B. Vošnjak, Ob 100-letnici Mihe Vošnjaka, prvega slovenskega zadrugarja, Beograd 1937
M. Krmelj, Pot v novo zadrufništvo, Ljubljana 1945
M. Nbič, Ciljevi i putevi zadrugarstva, Beograd 1937
Zadrufništvo, o delu Inicijativnega zadrufnega odbora za Slovenijo od osvoboditve, Inicijativni zadrufni odbor za Slovenijo, oktober 1945
Zadrufna knjižica, I. zvezek: Hranilnice in posojilnice, Prireditel Anton Mrkun, Ljubljana 1932
C. Kristan, Zadrufništvo, Ljubljana 1945
C. Kristan, Splošni zakon o zadrugah, Beograd 1945
Zadrufni leksikon FNRJ, Zagreb 1957
Dolenske Novice, 1865–1919
Slovenski narod, 1866–1945
Slovenski gospodar, 1867–1941
Zadrufni vestnik, 1930–1941

UVOD

Ljubljanska banka v Škofji Loki kot davni pravni naslednik predvojnih zadrufnih hranilnic v Loki je v starih kletnih prostorih v Šolski ulici št. 6 hranila tudi nekatere dele teh arhivov. Spomladi 1979 se je banka preselila v nove prostore v Pasloveni hiši na Tišovem trgu. V stare bančne prostore je prišla Knjižnica Ivana Tavčarja, etnografsko gradivo pa smo preselili v arhiv v Škofji Loki. Gradivo je bilo približno 1 m³. Nekaj ga je bilo tudi v zabojih, kot je prišlo iz starih prostorov Okrajne hranilnice na Mestnem trgu št. 8 in v Plisove hiše, večina gradiva pa je bila že razsuta in temeljito pomešana.

V arhivu smo organizirali poseben posvet, ob sodelovanju zunanjega strokovnjaka, kako je arhiv urediti, saj v celoti gradivo zaradi prevelike količine in nekaterih nepomembnih delov ni bilo mogoče obravnavati. Po vnaprej določenih kriterijih smo jeseni 1980 in v letu 1981 uradili prevzeto gradivo in spoznali, da so v kleti ohranili naslednje arhive: Hranilnica in posojilnica v Stari Loki, Okrajna hranilnica, Ljudska hranilnica, Mestna hranilnica in Rajfarnovka, vsi iz Škofje Loke.

Podrobneje ne bomo razglabljali o slovenskem zadrufnem hranilništvu. Ustanovitev kreditnih zavodov na loških tleh pada v drugo in naslednje obdobje slovenskega zadrufništva po letu 1892. Na loškem ozemlju je bila prva ustanovljena Ljudska hranilnica in posojilnica v Stari Loki leta 1896. Bogato se je razvilo zadrufno hranilniško gibanje v obeh

France Štukl

Hranilništvo v Škofji Loki

Škofje Loke. Hranilnic je bila strankarsko obsevana in so bile zato včasih po dve in še več v enem kraju. Druga svetovna vojna je delo teh hranilnic že močno obrtvičila. Na podlagi uredba o likvidaciji kreditnih zadruf (Uradni list RS št. 1647) je prišla veljati 19. 4. 1947. Hranilnice in posojilnice so bile likvidirane, kar pomeni, da so bili likvidirani vsi kreditni zavodi, ki so bili ustanovljeni pred 1. 1. 1947. Med arhive, ki so jih hranilnice in posojilnice v Stari Loki, Okrajna hranilnica, Ljudska hranilnica in posojilnica, Mestna hranilnica in Rajfarnovka, vsi iz Škofje Loke, so ohranili naslednje: Hranilnica in posojilnica v Stari Loki in Kmetijska hranilnica in posojilnica v Zabnici ter loški zavodi Poleg že omenjenih loških hranilnic so ohranjeni v našem arhivu fond: HiP Trata na Škofjo Loko, Gorenja vas in Leskoviča.

Od vsake zadrufe smo ohranili najpomembnejše gradivo, tako vsa vrsta zapisnikov (načelnstva, nadzorstva, občnih zborov, nadzorstvenih zapisnikov), evidenc članstva, računsko zaključke – bilanca, važnejše spise, zamenjavo denarja 1945 in odškodnino za davno med NOB, itd.

Poleg historiativ hranilnic smo ohranili članstvo vsaj po številu in socialni pripadnosti. Pri funkcionarjih smo poiskali tudi julgo imena, ki so bili pomembna za bolj »kmečke« zadrufe. Pri zaključnih računih smo sledili takim postavkam, ki so se dale zasledovati ves čas delovanja zavoda, ne glede na razne spremembe obrazcev za zaključne račune in pisarniško poslovanje. Pri Okrajni hranilnici pa smo vir objavili, poprejeljen je že slovnico. Osnovni vir za prispevek so bili arhivi obravnavanih hranilnic. Pri Mestni hranilnici smo pritegnili še vire iz občinskega arhiva. Na koncu članka je tudi kratek popis arhivskega gradiva hranilnic, hranilcem domačinom se opravičujem, če kakšno domače ime nisem pravilno postavil.

France Štukl

Hranilništvo v škofiji Ljubi

HRANILNIŠTVO V ŠKOFJI LOKI

1896 – 1947

UVOD

Ljubljanska banka v Škofji Loki kot davni pravni naslednik predvojnih zadružnih hranilnic v Loki je v starih kletnih prostorih v Šolski ulici št. 6 hranila tudi nekatere dele teh arhivov. Spomladi 1978 se je banka preselila v nove prostore v Poslovni hiši na Titovem trgu. V stare bančne prostore je prišla Knjižnica Ivana Tavčarja, arhivsko gradivo pa smo preselili v arhiv v Škofji Loki. Gradiva je bilo približno 1 m³. Nekaj ga je bilo še v zabojih, kot je priromalo še iz starih prostorov Okrajne hranilnice na Mestnem trgu št. 8, iz Flisove hiše, večina gradiva pa je bila že razsuta in temeljito premešana.

V arhivu smo organizirali poseben posvet, ob sodelovanju zunanjega strokovnjaka, kako te arhive urediti, saj v celoti gradiva zaradi prevelike količine in nekaterih nepomembnih delov ni bilo mogoče ohraniti. Po vnaprej določenih kriterijih smo jeseni 1980 in v letu 1981 uredili prevzeto gradivo in spoznali, da so v kleti ohranili naslednje arhive: Hranilnica in posojilnica v Stari Loki, Okrajna hranilnica, Ljudska hranilnica, Mestna hranilnica in Rajfaiznovka, vsi iz Škofje Loke.

Podrobneje ne bomo razglabljali o slovenskem zadružnem hranilništvu. Ustanovitev kreditnih zavodov na loških tleh pada v drugo in naslednje obdobje slovenskega zadružništva po letu 1892. Na loškem ozemlju je bila prva ustanovljena Ljudska hranilnica in posojilnica v Stari Loki leta 1896. Bogato se je razvilo zadružno hranilniško gibanje v obeh dolinah. Večina hranilnic je bila strankarsko obarvana in so bile zato včasih po dve in še več v enem kraju. Druga svetovna vojna je delo teh hranilnic že močno omrtvičila. Na podlagi uredbe o likvidaciji kreditnih zadrug (U. I. LRS, št. 16/47), ki je pričela veljati 19. 4. 1947, so bili ti predvojni zavodi likvidirani. Leta 1947 so ukinili tudi obe zvezi, tako bivšo klerikalno Zadružno zvezo in liberalno Zvezo slovenskih zadrug, obe v Ljubljani. Med spisi Mestne hranilnice se nam je ohranil zapis posebnega poverjenišтва za likvidacijo kreditnih zadrug iz leta 1947 za Škofjo Loko, kjer je naštetih na loškem ozemlju, takratnega okraja Škofja Loka, naslednje število hranilnic, ki jih je bilo treba likvidirati: v Selški dolini HiP Sorica, Dražgoše, Selca, Železniki, Češnjica, v Poljanski dolini Ljudska hranilnica in posojilnica Žiri, HiP Dobračeva, Žiri, Leskovicica, Gorenja vas, Trata (v Poljanski dolini), Poljane, okolica Škofje Loke, Hranilnica in posojilnica v Stari Loki in Kmetska hranilnica in posojilnica v Žabnici ter loški zavodi Poleg že omenjenih loških hranilnic so ohranjeni v našem arhivu fondi HiP Trata nad Škofjo Loko, Gorenja vas in Leskovicica.

Od vsake zadruge smo ohranili najpomembnejše gradivo, tako vse vrste zapisnikov (načelstva, nadzorstva, občnih zborov, nadzorstvenih zapisnikov), evidence članstva, računске zaključke – bilance, važnejše spise, zamenjavo denarja 1945 in odškodnino za datje med NOB, itd.

Poleg historiatov hranilnic smo obdelali članstvo vsaj po številu in socialni pripadnosti. Pri funkcionarjih smo poiskali tudi vulgo imena, ki so bolj pomembna za bolj »kmečke« zadruge. Pri zaključnih računih smo sledili takim postavkam, ki so se dale zasledovati ves čas delovanja zavoda ne glede na razne spremembe obrazcev za zaključne račune in pisarniško poslovanje. Pri Okrajni hranilnici pa smo vir objavili, popravljjen je le slovnično. Osnovni vir za prispevek so bili arhivi obravnavanih hranilnic. Pri Mestni hranilnici smo pritegnili še vire iz občinskega arhiva. Na koncu članka je tudi kratek popis arhivskega gradiva hranilnic. Bralcem domačinom se opravičujem, če kakšno domače ime nisem pravilno postavil.

Zapisnik
Prva seja poverjenštva za likvidacijo kreditnih zadrug v Škofji Loki
ki se je vršila dne 22. 8. 1947, ob 16 uri v prostorih Narodne banke
ob prisotnosti sledenih članov poverjenštva: Lendovšek Ciril, Bertl
Henrik in Marguč Silvester. Direktor Narodne banke, dr. Kofuri je tov. Lendovšek
otvorno sejo, ker prisedel takoj k stvari. Podal je kratek splošni pregled
doseganega dela, prebral došle dopise in označil delo, ki nas še čaka.
Vsa ta poročila ni v kratkih obrisih izgledala takole:

1. Ocenil je da je dobil vsak zgoraj navedeni član poverjenštva dekret
kar je bilo soglasno odobreno.

2. Riskovine bilance se nahajajo pri tov. Glebočniku v Zeleznikih,
sklene se, da se dostava istih takoj pisмено zahteva.

3. Prijeli smo predloge za registracijo hranilnic v likvidaciji legalizir
podpisali iste, tar kolkovana predloge poslali na Okrajno sodišče
v Ljubljani.

4. V naše področje spadajo sledeča kreditna zadruga:

1. Okrajna hranilnica in posojilnica v Škofji Loki
2. Ljudska posojilnica Žiri
3. Hranilnica in posojilnica Dobrateva
4. Hranilnica in posojilnica Žiri
5. Hranilnica in posojilnica Leskovača
6. Hranilnica in posojilnica Gorenja vas
7. Hranilnica in posojilnica Trzta
8. Hranilnica in posojilnica Poljana
9. Hranilnica in posojilnica Sorica
10. Hranilnica in posojilnica Zelezniki
11. Hranilnica in posojilnica Dražgoše
12. Hranilnica in posojilnica Česnica
13. Hranilnica in posojilnica Zebnica (Zmečka)
14. Hranilnica in posojilnica Stara Loka
15. Hranilnica in posojilnica Selca
16. Hranilnica in posojilnica (Ljudska) Škofja Loka

5. Prebral se je dopis komisije z dne 7. 7. t. l. kjer nam ista priporoča,
da obravnavamo naše zadeve, na sejah, ki naj se vrše vsakih štirinajst
dni. Prepise zapisnikov naj se dostavlja takoj komisiji za likvidacijo
kreditnih zadrug v Ljubljani.

6. Dopis od 6. t. m. sporoča, da se določa članom poverjenštva din 100
za vsako sejo. Obratni in likvidacija sejnin naj se izvrši ob
zaključku ali začetku vsakega meseca.

7. Dopis od 7. t. m. sporoča, daje določen skrajni rok za sestavo
likvidacijskih bilanc 15. september 1947. , Ker se bo s tem terminom
izdal poziv opnikom kreditnih zadrug v smislu člena 8 uredb v
likvidaciji.

8. Sklenilo se je, da se mora čimprej urediti vse došle okroznice
kakor tudi dopise, ki naj potem krožijo od enega člana poverjenštva
dragega, ker bi se s citanjem istih na sejah prevel zamudilo.

9. Prešla se je nato k konstituiranju poverjenštva. Soglasno so se
razdelile funkcije sledeče: predsednik tov. Lendovšek Ciril
podpredsednik tov. Marguč Silvester
član tov. Bertl Henrik
tajnik tov. Ješe Anči

kar naj se javi v Ljubljano.
10. Prebral se je dopis od 30. julija t. l. zadeva: Prosvetni dom v
Stari Loki. Za nakup istega se zanima Ministerstvo, ki bi bilo pripr
ljeno plašati din 40.000. Dom bi potem služil upravi Doma slepih.
Unjem se prosi za točna navodila. Sklene se, da se vpraša v Ljubljano
če lahko kupec tega doma odvozi material katerega količina naj
nam javil (poslati priporočeno)

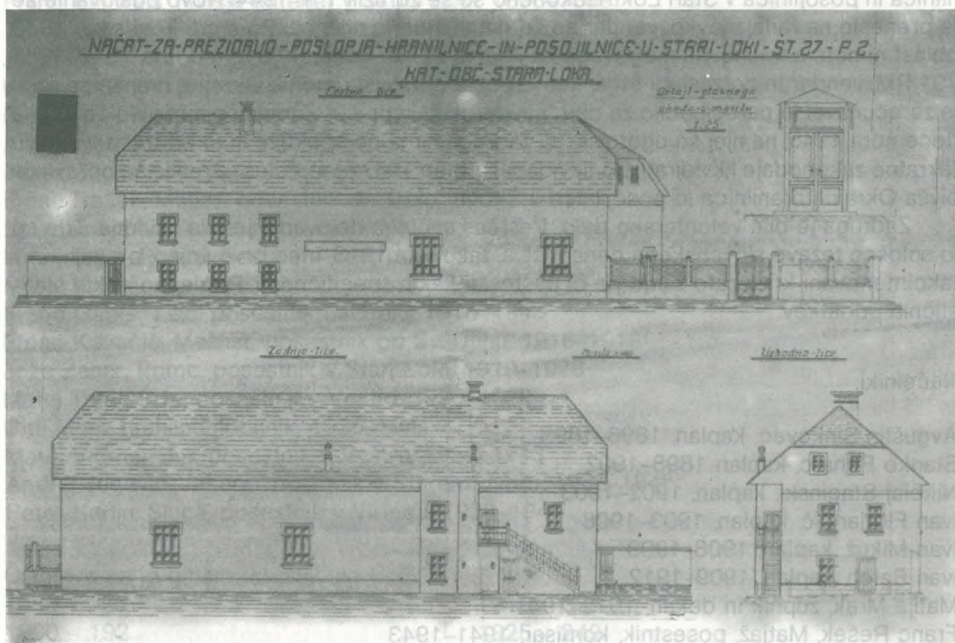
11.

Zapisnik prve seje poverjenštva za likvidacijo kreditnih zadrug v Škofji Loki dne 22. 8. 1947, kjer so
navedene hranilnice, ki jih je potrebno likvidirati

HRANILNICA IN POSOJILNICA V STARI LOKI
registrirana zadruga z neomejeno zavezo
1896 – 1947

Ustanovni občni zbor je bil 8. julija 1896. Zadruga je bila registrirana za celotni loški sodni okraj, saj je bila prva te vrste. V prvem načelstvu so bili pomembni sodobniki. Načelnik je postal Avguštin Šinkovec, kaplan v Stari Loki, odborniki Ferdinand Erker, kaplan v Škofji Loki, Jakob Jelovčan, lesni trgovec, in župan v Stari Loki, Janez Kalan, posestnik in mlinar v Škofji Loki, Franc Osebek, upokojeni kanclist v Stari Loki, Gašper Triler, posestnik v Virmašah, in Jože Žagar, posestnik v Stari Loki. Računski pregledovalec je postal dr. Aleš Ušeničnik, kaplan v Stari Loki, in njegov namestnik nunski katehet Franc Bleiweis iz Škofje Loke. Imena podpisnikov so legalizirali pri Okrajnem sodišču v Škofji Loki, pravila pa pri Deželnem kot trgovskem sodišču v Ljubljani pod št. 6993, z dne 17. avgusta. Sedež hranilnice je bil v kaplaniji, uradne ure so imeli en dan v tednu dopoldne, sicer pa v nedeljo po popoldanskem nauku. Ustanova je bila izrazito klerikalna. Organizirana je bila podobno kot ostale klerikalne hranilnice. Pravila zadruga so se spreminjala takrat, kot so nastopale spremembe v Zadružni zvezi v Ljubljani, katere član je bila po letu 1903. Na čelu uprave je bilo načelstvo, »samoupravni organ« je bil občni zbor redno enkrat letno, sicer pa kot izredni, nadzor pa je opravljal računski pregledovalec, iz katerega se je razvil organ nadzorstva. Pozneje je zadrugo upravljal upravni odbor, nadziral nadzorni odbor, občni zbori pa so se preimenovali v skupščine, vse v skladu z razvojem zadružnega gibanja. Nadzor nad zadrugo je izvajala tudi Zadružna zveza v Ljubljani.

Hranilnica je v prvem obdobju, tja do leta 1903 oziroma 1904 pokrivala precejšen teritorij. Največ članstva je bila izpod starološkega župnega zvona, tja do Reteč na vzhodu in Dorfarjev in Žabnice na severu. S svojimi vplivi je segala do Javorjev in Sv. Valentina, pa v Selško dolino tja do Železnikov. Od »institucij« so imele naložen denar ali so vzele posojila naslednje: podružnica pri Sv. Duhu, kaplanija Stara Loka, Požarna bramba Stara

Načrt prezidave poslopija Hranilnice in posojilnice v Stari Loki 1932

Loka, Živinorejska zadruga v Stari Loki, Čebelarska podružnica v Škofji Loki, Prostovoljno gasilsko društvo Virmaše, podružnica na Jarčjem brdu, Selška podružnica SPD Selca – Železniki, Strojna zadruga Peven, Kmetijska strojna zadruga Stara Loka, Krajevni šolski odbor Sv. Lenart, Prosvetno društvo Sv. Lenart, župna cerkev Sv. Lenart, Prosvetno društvo Stara Loka, Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov v Škofji Loki do 1908, itd. Od poznanih zasebnikov ponovno omenjam dr. Aleša Ušeničnika, pisatelja Franca Saleškega Finžgarja, kaplana v Loki 1900/1901, pisatelja Jalna, ko je bil kaplan v Stari Loki, graščaka Strahla, in druge. Člani so bili večinoma kmetje, od drugih poklicev pa je bil včlanjen del klerikalnega oziroma vsaj neopredeljenega uradništva in učiteljstva. Preostali denar, kar ga niso razdelili, so nalagali pri Ljudski hranilnici v Ljubljani. Pri dajanju posojil so bili zelo vestni in natančni in redko niso imeli zavarovanih svojih terjatev. S preostankom dohodka so podpirali Marijanišče, Ciril Metodovo družbo, Akademsko društvo Danica (1906), Lenonovo družbo, domače Katoliško izobraževalno društvo. Podpirali so tudi gospodarsko blaginjo kraja. Za Križno goro in Planico so leta 1904 kupili čistilnik za žito, za svetoduško sosesko nože za zelje, dali so del denarja za svetoduško brizgalno, Kmetijskemu društvu v Virmašah in Živinorejski zadrugi v Stari Loki, itd.

Ob likvidaciji hranilnice so se ob ustanovitvi dogovorili, da je župni urad v Stari Loki pristojen razdeliti likvidacijsko maso, ki naj bi šla za gospodarske podpore v škofjeloškem sodnem okraju ali pa za ustanovitev sorodnega zavoda v Stari Loki.

Druga svetovna vojna pa je že napovedala konec zadruga. Takoj ob okupaciji so izselili prizadevnega predstojnika dekana Mateja Mraka. Komisar hranilnice je postal Franc Rešek. Nekaj časa je zavod še živel pod firmo Spar und Darlehenskasse, G.m.u.H. Altlack. V hranilnične prostore v hiši, ki so jo popolnoma adaptirali leta 1932, se je vselila nemška policija. Hranilnica se je preselila v starološki grad, v Dom stepih. Med vojno je bila popolnoma uničena njena lastna hiša. Zadnja seja odbora je bila avgusta 1941, potem pa se do decembra 1945 niso sestajali na odborniških sejah. Oktobra 1942 so v Škofji Loki ustanovili Raiffeisenkasse. Združile so se Okrajna in Ljudska hranilnica v Škofji Loki in Hranilnica in posojilnica v Stari Loki. Dokončno so se združili 1. 1. 1944. Novo poslovanje se je preneslo na raifajznovko, vendar so še delali ločene bilance. Po smrti komisarja 1943 oblast ni hotela imenovati njegovega naslednika. Čisti dobiček je bil od leta 1940–1944 791 RM, vendar le po zaslugi tega, ker je posle opravljal uradnik Okrajne hranilnice, ki si je zaračunaval le participacijo za delo na staroloških poslih. Zadnja seja hranilnice je bila decembra 1945, na njej so ugotovili, da zadruga nima perspektive in jo bo treba v smislu takratne zakonodaje likvidirati. Do likvidacije poleti 1947 je starološke posle še opravljal bivša Okrajna hranilnica in posojilnica v Škofji Loki.

Zadruga je bila volontersko delo. Ves čas svojega delovanja je bila likvidna. Trle so jo splošne težave slovenskega denarništva, tako leta 1913, med prvo vojno, po vojni in v takoimenovani krizi, zato zanjo ne bi naštevali kakih specifičnosti. Poglejmo nekaj statističnih podatkov.

Načelniki:

Avguštin Šinkovec, kaplan, 1896–1898

Stanko Peharc, kaplan 1898–1902

Nikolaj Staginski, kaplan, 1902–1903

Ivan Florjančič, kaplan, 1903–1908

Ivan Mikuž, kaplan, 1908–1909

Ivan Baloh, kaplan, 1909–1912

Matija Mrak, župnik in dekan, 1912–1941

Franc Rešek, Matjaž, posestnik, komisar, 1941–1943

Jožef Žagar, Kalanovšk, posestnik, 1944

Odborniki, člani načelstva – upravnega odbora:

Ferdinand Erker, kaplan v Šk. Loki, 1896–1897
Jakob Jelovčan, Blažeškovec, trgovec in župan v Stari Loki, 1896–1900
Janez Kalan, Krevs, mlinar in posestnik v Škofji Loki, 1896–1899
Franc Osebek, Petružak, upokojeni kanclist v Stari Loki, 1896–1906
Gašper Triler, Žejgl, posestnik v Virmašah, 1896–1931
Jože Žagar, Ledrar, posestnik v Stari Loki, 1896–1905
Peter Žagar, Gadušar, posestnik v Papirnici, 1897–1935
Jernej Logonder, Fortuna, posestnik v Pevnu, 1899–1935
Lovro Potočnik, Mažovc, posestnik pri Sv. Duhu, 1900–1932
Franc Šink, Hudarevnik, posestnik in trgovec v Stari Loki, 1905–1912, 1915–1926
Janez Cof, Keki, posestnik v Virmašah, 1906–1946
Josip Žagar, Primc, posestnik v Stari Loki, 1912–1915
Franc Rešek, Matjaž, posestnik na Trnju, 1913–1943
Josip Šink, Hudarevnik, posestnik v Stari Loki, 1912–1915
Janko Sedej, kaplan, 1913
Tomaž Klinar, kaplan, 1915–1916
Martin Svolfjšak, Francon, posestnik v Binklju, 1916–1943
Jožef Žagar, Kalanovšk, posestnik v Stari Loki, 1920–1946
Matej Triler, Vrbenč, posestnik pri Sv. Duhu, 1931–1944
Peter Golob, Kovač, posestnik in kovač pri Sv. Duhu, 1932–1946
Franc Vilfan, Jurman, posestnik iz Križne gore, 1935–1946
Matej Kalan, Štine, posestnik v Pevnu, 1935–1945.

Računski pregledovalci, njihovi namestniki, člani nadzorstva:

Dr. Aleš Ušeničnik, kaplan v Stari Loki, 1896–1897
Franc Bleiweis, nunski katehet v Škofji Loki, 1896–1899
Janez Cof, Keki, posestnik v Virmašah 1897–1906
Jožef Brešar, kaplan, 1899–1900
Karel pl. Strahl, graščak v Stari Loki 1900–1902
Francišek Fik, nunski spiritual v Škofji Loki, 1902–1903
Anton Čadež, kaplan, 1903–1904
Janez Žagar, posestnik iz Stare Loke, 1904–1936
Franc Rešek, Matjaž, posestnik na Trnju, 1906–1913
Lovrenc Karlin, Sluga, posestnik v Virlogu, 1912–1938
Matej Triler, Prte, posestnik v Veštru, 1913–1915
Matej Vidmar, Jur-Cavrnič, posestnik v Veštru, 1913–1916
Franc Gaber, Lisc, posestnik na Trnju, 1915–1943
Franc Kovačič, Mežnar, posestnik pri Sv. Duhu, 1916–1919
Jože Žagar, Primc, posestnik v Stari Loki, 1919–1926
Matej Triler, Prte, posestnik v Veštru, 1926–1938
Ciril Mrak, hranilnični tajnik, 1936–1941
Matej Vidmar, Jur, posestnik v Veštru, 1938–1943
Andrej Jugovic, Jakopč, posestnik v Starem dvoru, 1938–1945
Peter Karlin, Sluga, posestnik v Virlogu, 1938–1946

Članstvo se je gibalo takole:

1896 – 26

1910 – 307

1900 – 192

1925 – 242

1905 – 227

1930 – 298

1910 – 262	1931 – 128
1914 – 304	1945 – 141
1919 – 296	1939 – 153
	1943 – 134
	1945 – 129
	1946 – 126

Računski zaključki (brez drobiža)

Leto	prejemki	izdatki	čisti dobiček
1896	28314	28009	2 gl.
1900	188340	185830	211 krone
1905	295862	287835	1299
1910	156969	142940	1843
1914	192258	171125	560
1915	218685	214364	915
1916	614361	606388	1078
1917	827566	813691	1731
1918	708178	686174	2341
1919	702454	698418	1502
1920	1105527	1073045	1622
1925	1040992	1036388	14550 dinarji
1930	1740554	1679132	19307
1935	409479	395411	3515
1939	978917	964378	3479
	Aktiva	Pasiva	
1940	2525019	2525019	
1944	112605	112605	marke
1945 (9. maj)	111449	111449	

OKRAJNA HRANILNICA IN POSOJILNICA

V Škofji Loki r.z.n.z.

1900 – 1947

Že ob ustanovitvi hranilnice so imeli loški meščani z njo velike načrte. Ime pove, da so želeli postati zavod za celotni sodni okraj Škofja Loka, kar se jim je tudi posrečilo. Od leta 1923 so poslovali v lastni hiši na Mestnem trgu, sedaj št. 8, kjer so danes prostori Državne založbe Slovenije. Ustanovitve poznejših podobnih zadrug zavod niso prizadele in je vseskozi lepo rasel. Leta 1931 so se imeli za največji denarni zavod na Gorenjskem. Če bi zadrugo strankarsko opredelili, bi ugotovili, da je bila liberalno usmerjena. Njeno članstvo so bili hišni posestniki, v mestu in zemljiški na podeželju, obrtniki in trgovci. V Loki je bil njihov Plac. Denarno so poslovali največ z Zvezo slovenskih zadrug, kjer so bili včlanjeni, Glavno hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Pošno hranilnico, Ljubljansko kreditno banko, Jadransko banko, Splošnim kreditnim društvom, itd. Hranilnica je bila tako visok davkoplačevalec, da je volila v prvem volilnem razredu (pri občinskih volitvah 1909). Bila je zelo darežljiva, saj je dajala podpore na vse strani celo v letih gospodarske krize. V najlepšem sožitju je bila z Vodovodnim društvom – Vodovodno zadrugo v Škofji Loki, saj so bili v obeh odborih isti ljudje, ki so imeli od tega sožitja velike materialne koristi. Zadruga je veliko darovala občini, predvsem direktno raznim občinskim odsekom: gospodarskemu za ceste, prometnemu v zvezi s pospeševanjem turizma, ubožnemu za reveže. Berčnem so dajali še sami posebej in preko Ubožne hiše na Lontrgu. Nekaj časa so pris-

pevali v poseben fond za vdove in sirote padlih v prvi svetovni vojni in Društvu za otroško varstvo in mladinsko skrb za sodni okraj Škofja Loka. Od drugih socialno čutečih društev so podpirali Kolo Jugoslovanskih sester, Protituberkulozno ligo, Dobrodelnost, Edinost, šolsko kuhinjo in druge, vse v Loki.

Škofja Loka, meseca oktobra 1900.

Vaše blagorodje!

Uže večkrat izrekla se je želja, da bi se osnoval v Škofji Loki, kjer je sedež okrajnega sodišča, denarni zavod na sirji podlagi, ki bi zadostoval hranilnim in posojilnim namenom škofjeloškega okraja.

Ni nam potreba govoriti o velikem pomenu takih zavodov, ki služijo v spodbudo k varčnosti in k dobremu gospodarstvu. Poleg materijelne podpore imajo hranilnice in posojilnice tudi vedno pred očmi moralno izboljšanje in okrepčanje slovenskega ljudstva. Vrhutega imajo slovenske posojilnice tudi naroden pomen, ker hočejo s slovenskim uradovanjem pospeševati, da se rabi slovenskega jezika vedno bolj širi. Obenem pa postanemo Slovenci v materijelnem oziru neodvisni od nemških hranilnic in posojilnic.

Ako je Slovincem, kakor kaže razvoj denarnih zavodov na Slovenskem, vedno bilo merodajno načelo, da se v slehernem sodnem okraju, kjer je sedež sodnije, osnuje vsaj en slovenski denarni zavod, smemo trditi, da je za škofjeloški okraj ta potreba še narušeno perečo vprašanje, ki je do danes ostalo le kot tiha želja mnogih rodoljubov.

Uverjeni smo, in celi razvoj slovenskega posojilništva, ki se je zasnova na podlagi skupne vzajemnosti in združil v množično skupino »Zveze slovenskih posojilnic«, nam jamči, da z združenimi močmi, posebno, ako nam bode podpora slovenskih domoljubov iz obeh škofjeloških dolin zagotovljena, dosežemo v najkrajšem času ugodne, lahko rečemo prav ugodne uspehe. — Saj bi imela posojilnica pa tudi drugi vzvišeni namen: njeni vsakoletni prihodek ali deloma ali vsega porabiti v občevostne in dobrodelne namene, ne le za mesto Škofjo Loko samo, temveč tudi za občine škofjeloškega okraja, iz katerih bode dobivala bodisi materijelno ali moralno podporo svojih deležnikov.

Usojamo si tedaj Vaše blagorodje aljudno povabiti k **osnovalnemu zborovanju**, pri katerem se bode obenem volilo načelnstvo in nadzorstvo za prvo poslovno leto, in se bode vršil **дне 28. t. m., t. j. v nedeljo, popoldne ob 4. uri v salonu gospe Ane Gusel, p. d. pri Balantu**.

K temu osnovalnemu zborovanju zagotovila nam je tudi »Zveza slovenskih posojilnic« svojo podporo in doposlje v ta namen svojega pooblaščenega revizorja, da nam vse podrobnosti pojasni in za prvo potrebno ukrene in nasvetuje.

3 rodoljubnim pozdravom

*Prilagodilni odbor za osnovanje okrajne hranilnice
in posojilnice za škofjeloški okraj v Škofji Loki.*

Vabilo pripravjalnega odbora k ustanovitvi okrajne hranilnice in posojilnice v Škofji Loki 1900

Redno so dajali podporo Olepševalnemu društvu, knjižnici Narodne čitalnice, Sokolskemu društvu, gasilcem, Čebelarski podružnici, godbi pri gasilskem društvu, pozneje Godbenemu društvu (1926), Planinskemu društvu za Selško dolino, pozneje v Loki, Muzejskemu društvu, pa tudi mestni Orjuni v letih 1924 in 1925. Od loških šol so podpirali deško, obrtno, gremialno trgovsko nadaljevalno, kmetijsko nadaljevalno šolo (tečaj) in priložnostno še druge tečaje. Izven Loke so kar redno dajali za visokošolce na Dunaju, Gradcu, Pragi in pozneje že v Zagrebu. Redno so podpirali slepe in gluhošolce v Ljubljani in dijaško kuhinjo v Kranju, kamor so gravitirali loški gimnazijci, bolnišnico usmiljenih bratov v Kandiji

pri Novem Mestu in podobne ustanove. V Ljubljano so darovali za Grudo, Domovino, Slovensko planinsko društvo, družbo Sv. Cirila in Metoda in za Zavod Sv. Nikolaja v Trstu. Občasno so prispevali raznim gasilskim društvom, v Žabnici, na Godešiču, za spomenika padlim v prvi svetovni vojni na loškem in starološkem pokopališču, odboru za Aškerčev spomenik, potresnikom v Krškem (1917), Glasbeni matici v Ljubljani ob neljubih dogodkih 1906 (defraudacija), za Aljažev dom (1909), odboru za prenos Judenburških žrtev, Medicinski fakulteti za anatomski inštitut, itd. Loškemu Sokolu so v letih 1919-1930 darovali v gotovini 19540 din, skupaj z obrestmi in provizijami pa preko 38000 din. Posluž so imeli

Leto	projekcija	priloga	čisti dobiček
1896			200
1900	188340	185830	211 krone
1905	295862	287835	
1910	156969	142940	
1914	102258	171125	
1915	28885		
1916	614361	605288	
1917	827566	81369	

Računski zaključek

okrajne

hranilnice in posojilnice

v Škofji Loki

za prvo poslovno leto

1901

in sicer za čas od 10. grudnia 1900 do 31. grudnia 1901.

Založila okrajna hranilnica in posojilnica v Škofji Loki.

Nataniil Iv. Pr. Lepcrist v Kranju.

Računski zaključek okrajne hranilnice in posojilnice v Škofji Loki za prvo poslovno leto 1901

celo za mlade slikarje in so okrog leta 1930 podpirali znanega sodobnega loškega slikarja, ki je študiral pozneje slikarstvo v Pragi.

O podrobni zgodovini hranilnice pa ne bi razglabljali sami, ker se nam je ohranil odličen zapis ob njenem srebrnem jubileju. Objava celotnega teksta nam bo najbolj približala delovanje, mišljenje in duh takratne dobe. Leta 1930 so pri Homanu praznovali slovesno 10 letnico zavoda. Takrat so dopolnili kroniko še za pet let. Oba historista smo objavili v celoti:

ZAPISNIK

sestavljen pri slavnostni skupni seji načelstva in nadzorstva Okrajne hranilnice in posojilnice v Škofji Loki, r.z.z.n.z., ki je bila ob proslavi 25-letnice ustanovitve v **četrtak, dne 10. decembra 1925.** točno ob 10. uri dopoldne v hranilnični posvetovalnici

Dnevni red:

- 1) Nagovor
- 2) Poročilo ravnatelja o zgodovini razvoja hranilnice.
- 3) Eventualnosti

Navzoči: g. ravnatelj Lovro Sušnik, g. podravnatelj Ivan Košir, člani načelstva: gg. Josip Deisinger, Anton Kašman in Niko Lenčec, člani nadzorstva: gg. Franc Benedičič, Anton Hafner, Matevž Hafner, Mihael Luznar in Konrad Pecher.

Gospod ravnatelj pozdravi navzoče, ugotovi sklepčnost ter otvori slavnostno sejo ob 10. uri.

Za zapisnikarja imenuje tajnika Lendovška.

K točki 1)

Gospod ravnatelj Lovro Sušnik izvaja sledeči nagovor:

Velemenjen gospodje!

Zbrali smo se danes, da skupno slavimo 25-letnico obstoja naše hranilnice in posojilnice. Petindvajset let je v človeškem življenju že precej dolga doba, nasprotno pa v splošnem življenju še dokaj kratka. Če se ozrem v čase, ko smo snovali naš zavod, se mi dozdeva, kot bi to bilo pred nekaterimi meseci – tako hitro je meni minila ta 25-letnja doba. V načelstvu smo še trije člani, ki smo bili pri rojstvu tega našega zavoda navzoči in ki smo ga spremljali vso to 25-letno dobo z vso očetovsko skrbjo do današnjega dne. Ti gospodje so: Ivan Košir, Anton Homan in moja malenkost.

Kakor vsakemu živemu organizmu, vsaki fizični osebi ravno tako je tudi vsaki korporaciji v dolgoletni življenjski dobi namenjeno in usojeno, da doživlja lepe sončne pa tudi hude čase. Kakor pa je v življenju navadno in to mi morate, gospodje, vsi gotovo iz lastne skušnje pritrditi, da so lepi sončni dnevi v življenju dokaj redki, ravno tako Vam lahko rečem, da tudi naši hranilnici ni bilo prizaneseno, da bi v 25-letni življenjski dobi uživala samo dobre čase, ampak v še veliko večji meri tudi hude čase. Zato dovolite, gospodje, da Vam v kratkih potezah predočim zgodovino razvoja naše hranilnice, iz katere boste šele prav razvideli, kako se v življenju iz malega razvija veliko, in da boste šele prav spoznali in vedeli ceniti pomen današnjega dne, dan 25-letnega jubileja naše hranilnice, kateri zakličem: vivat, floreat, crescat! – živi, rasti, razvijaj se!

K točki 2)

Gospod ravnatelj poroča nadalje.

Prvi spis, nanašajoč se na ustanovitev naše hranilnice, je tu še nahajajoči poziv na someščane, ki ga je sestavil in spisal g. Ivan Mali in ki je sicer brez datuma, a po vsebini sodeč spada v prve dni meseca oktobra 1900 in se glasi:

P. T.

Ker se je že večkrat izrekla splošna želja, da bi se v Škofji Loki zasnoval kaki denarni zavod, ki bi imel nalog hranilnim in posojilnim namenom služiti, kazalo bi v ta namen imeti kaki skupni pogovor.

Ta za Škofjo Loko zares prepotrebni zavod zasnoval in poklical bi se v življenje najlažje, ako se osnuje okrajna posojilnica za škofjeloški okraj s sedežem v Škofji Loki.

Z ozirom na to in v svrhu nadaljnjih dogovorov glede **sklica osnovalnega zborovanja** vabite se vljudno, dne 13. tm., t.j. v soboto zvečer ob 8. uri, udeležiti se te razprave v gostilni gospoda Lorenca Sušnika.

Na tem sestanku so izvolili pripravljalni odbor za osnovanje Okrajne hranilnice in posojilnice v Škofji Loki, obstoječ iz gospodov: Josip Guzelj, Ivan Košir, Leo Lavrič, Ivan Mali, Lovro Sušnik, Franc Ziherl in Matej Žigon, kateremu so dali nalogo vse potrebno ukreniti, da se oživetvori hranilnica. V prvi vrsti je odbor sestavil in dal tiskati poziv z naznanilom ustanovnega zborovanja, ki ga je razposlal po našem okraju in ki se glasi: Škofja Loka, meseca oktobra 1900. **Vaše blagorodje!**

Že večkrat izrekla se je želja, da bi se osnoval v Škofji Loki, kjer je sedež okrajnega sodišča, denarni zavod na širji podlagi, ki bi zadostoval hranilnim in posojilnim namenom škofjeloškega okraja.

Ni nam potreba govoriti o velikem pomenu tacih zavodov, ki služijo v spodbudo k varčnosti in k dobremu gospodarstvu. Poleg materialne podpore imajo hranilnice in posojilnice tudi vedno pred očmi moralno zboljšanje in okrepanje slovenskega ljudstva. Vrhutega imajo slovenske posojilnice tudi naroden pomen, ker hočejo s slovenskim uradovanjem pospeševati, da se raba slovenskega jezika vedno bolj širi. Obenem pa postanemo Slovenci v materialnem oziru neodvisni od nemških hranilnic in posojilnic.

Ako je Slovencem, kakor kaže razvoj denarnih zavodov na Slovenskem, vedno bilo merodajno načelo, da se v slehernem sodnem okraju, kjer je sedež sodnije, osnuje vsaj en slovenski denarni zavod, smemo trditi, da je za škofjeloški okraj ta potreba še nerešeno pereče vprašanje, ki je do danes ostalo le kot tiha želja mnogih rodoljubov.

Uverjeni smo, in celi razvoj slovenskega posojilništva, ki se je zasnoval na podlagi skupne vzajemnosti in združil v mogočno skupino »Zveze slovenskih posojilnic«, nam jamči, da z združenimi močmi, posebno, ako nam bode podpora slovenskih domoljubov iz obeh škofjeloških dolin zagotovljena, dosežemo v najkrajšem času ugodne, lahko rečemo, prav ugodne uspehe. Saj bi imela posojilnica pa tudi drugi vzvišeni namen: njeni vsakoletni pribitek ali deloma ali vsega porabiti v občekoristne in dobrodelne namene, ne le za mesto Škofjo Loko samo, temveč tudi za občine škofjeloškega okraja, iz katerih bode dobivala bodisi materialno ali moralno podporo svojih deležnikov.

Usojamo si tedaj Vaše blagorodje vljudno povabiti k **osnovalnemu zborovanju**, pri katerem se bode obenem volilo načelništvo in nadzorstvo za prvo poslovno leto in se bode vršil dne 28. tm., t.j. v nedeljo popoldne ob 4. uri v salonu gospe Ane Guzelj, p.d. pri Balantu.

K temu osnovalnemu zborovanju zagotovila nam je tudi »Zveza slovenskih posojilnic« svojo podporo in določila v ta namen svojega pooblaščenega revizorja, da nam vse podrobnosti pojasni in za prvo potrebno ukrene in nasvetuje.

Z rodoljubnim pozdravom

Pripravljalni odbor za osnovanje okrajne hranilnice in posojilnice za škofjeloški okraj v Škofji Loki.

V drugi vrsti stopil je ta odbor v stik z »Zvezo slovenskih posojilnic« v Celju s prošnjo, da pomaga s svojimi nasveti in dejanji ustanovitvi naše hranilnice. Zveza je radevolje ustregla tej naši prošnji in je že k ustanovnemu zborovanju dne 28. oktobra 1900 poslala svojega zastopnika tedanjega revizorja Fr. Jošta.

Na tem ustanovnem občnem zboru bila so po revizorju g. Fr. Joštu predložena in pojasnjena vzorna pravila neizpremenjena sprejeta in podpisana.

Izvoljeno je bilo tudi načelstvo, in sicer: načelnik: g. Lovro Sušnik, njegov namestnik g. Ivan Mali, odborniki: g. Anton Homan, g. Josip Guzelj, g. Ivan Košir, g. Leon Lavrič in g. Matej Žigon; računski pregledovalci: g. Franc Papa, g. Ivan Koceli in g. Franc Kašman.

Na podlagi teh pravil vpisala je deželna kot trgovska sodnija v Ljubljani našo firmo v zadržni register in nam je to sporočila s sklepom z dne 8. novembra 1900. **opr. št. Firm. 306.**

Prva oficialna skupna seja načelstva in nadzorstva je bila dne 29. oktobra 1900 in tej seji sledile so še tri prihodnje, in sicer 8/11, 13/11. in 6/12. 1900. Na teh sejah so odobrili v prvi vrsti že od pripravljalnega odbora izvršena dejanja, pretehtali in sklenili razna še potrebna formalna dejanja, določili vsevrstne obrestne mere in končno določili tudi začetek uradnega poslovanja za dan 10. december 1900. ob 10. uri dopoldne.

Torej pred 25 leti, točno ob tem času, pričela je naša hranilnica svoje plodono delovanje.

Kakor veli pregovor »vsak začetek je težak«, tako tudi naši hranilnici niso bila tla v začetku z rožicami postlana. Boriti smo se morali z raznimi neprilikami to pa še tembolj, ker smo bili v uradnem poslovanju popolnoma neveščci novinci, če izvzamemo g. I. Malija, ki nas je v to poslovanje uvajal. Prvi dan posloval je g. Josip Guzelj kot blagajnik in g. J. Mali kot knjigovodja, drugi dan g. Anton Homan kot blagajnik in g. Lovro Sušnik kot knjigovodja. Tako sva se vrstila g. Mali in jaz vsak dan eden kot knjigovodja in drugi gospodje pa po alfabetičnem redu vsak dan drug kot blagajnik. Upravni posli so potekali tako natančno po predpisih in z nikakšno posebnostjo naglico, da smo takorekoč točno izvajali »patisvno rezistenco«. Ko bi hoteli danes tako poslovati, ne vem, kam bi prišli.

Kakor je bil torej pričetek skromen, tako skromni so bili tudi uspehi.

Do I. rednega občnega zbora, ki je bil dne 18. januarja 1902 imelo je samo načelstvo ali skupno z nadzorstvom 65 sej. V teh sejah so v prvi vrsti razpravljali o varnosti danih posojil in o vseh drugih interese hranilnice zadevajajočih se vprašanjih. Tako smo sklenili na seji z dne 20. decembra 1900. ker so se pri hranilnici večkrat pojavljala juridična vprašanja, katere zamore rešiti le pravnik in da nam zamore nasvete staviti le pravnik, da se imenuje pravni konzulent in se to mesto ponudi gosp. notarju Nikotu Lenčeku, ki je to mesto prevzel in sprejel in ki ta posel z vso natančnostjo, točnostjo in marljivostjo opravlja od tistega dne dalje še danes, za kar mu bodi izrečena prisrčna zahvala.

Hranilnica je v tem letu pristopila k »Zvezi slovenskih posojilnic« v Celju.

V prvem poslovnem letu ni bilo nikakih osebnih sprememb v načelstvu in nadzorstvu in tudi nikakih drugih važnih dogodkov. Poslovanje teklo je normalno dalje.

I. redni občni zbor za dobo od 10. 12. 1900 do 31. 12. 1901 je bil dne 18. januarja 1902.

Denarnega prometa je bilo K 921.178.16

Čistega dobička je bilo K 2.076.70

V dobrodelne in občekoristne namene so dali K 1.067.72

V splošno rezervo K 268.00

II. poslovno leto 1902

II. poslovno leto teklo je prvih 5 mesecev normalno, ko je potem naenkrat zastalo. Jaz sem težko obolel, drugi gospodje načelstva pa žal niso pokazali nobenega posebnega veselja, da bi se dela v hranilnici resno oprijeli. Takrat bi bila hranilnica gotovo zaspala, da se nista gg. Anton Homan in Leo Lavrič toliko žrtvovala, da sta vsaj promet s strankami dalje opravljala.

V tem letu imamo samo 12 zapisnikov o izvršenih sejah. Zadnji datira 28. maja 1902.

Od tega dne pa do 7. oktobra 1903 ni nobenega zapisnika več. Seje so najbrž še bile,

na zapisnika o njih niso vodili. Zakaj, da se je takrat tako malomarno postopalo, mi ni več znano. Pa preidimo to žalostno dobo:

III. redni občni zbor za leto 1902 je bil dne 3. maja 1903. Pri temu občnem zboru so bili izvoljeni v načelstvo vsi stari funkcionarji, samo namesto prostovoljno izstopivšega člana g. Josipa Guzolja je bil na novo izvoljen g. Ivan Debelak. Ravno tako so bili tudi v nadzorstvo izvoljeni vsi stari funkcionarji, samo namesto prostovoljno izstopivšega člana g. J. N. Kocelija je bil na novo izvoljen g. notar Niko Lenček.

Denarnega prometa je bilo K 996.349,82

Čistega dobička K 2.188,57

IV. 'dobrodelne in občekoristne namene' smo dali K 1.194,29

Splošna rezerva je narasla na K 1.124,31

III. poslovno leto 1903

Skofja Loka, meseca oktobra 1900

Vsi kakor že zgoraj omenjeno manjkajo za to leto vsi zapisniki do 7. oktobra 1903. Načelstvo je uvidelo, da tako ne more iti dalje, in če hočemo hranilnico rešiti pogina in jo zopet v pravi tir spraviti, da si moramo zagotoviti izvežbano moč, ki bo hranilnične posle v redu dalje vodila. Zato smo razpisali tega leta službo tajnika. Na ta razpis se je odzvalo 6 prošnikov, izmed katerih smo izbrali g. Avgusta Nadilo in temu podelili to službo. V kateri seji je bil sprejet ta sklep, ne morem ugotoviti, ker zapisnika o tem ne morem nikjer izslediti. Pač pa sem izsledil »Vabilo k načelstveni seji«, ki ga je spisal g. Leo Lavrič in ki je imela biti v mojem privatnem stanovanju dne 2. julija 1903, ob 11. uri dopoldne z dnevnim redom: O podeljenju službe uradnika. Najbrž se je v tej seji sklenilo službo tajnika podeliti g. Avg. Nadilu. G. Nadilo je svojo službo nastopil dne 1. oktobra 1903 za letno plačo K 1600 – t. j. mesečno po K 133,33 h, kar je razvidno iz zapisnika naše seje z dne 7. oktobra 1903.

V isti seji so vzeli na znanje pismeno odpoved na občnem zboru dne 2. maja 1903 izvoljenega člana načelstva g. Ivana Debelaka ter so v smislu paragrafa 29 združenih pravil sprejeli g. Avgusta Nadila za člana zadruga in ga do konca poslovne dobe kooptirali v načelstvo.

Od 1. oktobra 1903. pa do prihodnjega rednega občnega zbora, ki je bil dne 7. februarja 1904 je imelo načelstvo oziroma načelstvo in nadzorstvo 15 sej, v katerih so razpravljali večinoma samo o zaprošenih posojilih in drugih interese hranilnice zadevajočih, pra danes ne več aktualnih stvareh.

V seji, dne 23. januarja 1904, se je na prošnjo tajnika Avg. Nadila zvišala njegova plača od letnih K 1600 – na letnih K 2000.–

Na rednem občnem zboru, ki je bil, kakor že omenjeno, dne 7. februarja 1904. so v prvi vrsti odobrili nastanitev tajnika g. Avg. Nadila in odobrili za preteklo dobo njegovo kooptacijo v načelstvo. Izvršili so pa tudi osebne spremembe med člani načelstva. Namesto odstopivšega člana načelstva g. Ivana Debelaka je bil izvoljen g. Avg. Nadilo in namesto izpadlih članov načelstva g. Ivana Malija in g. Mateja Žigona sta bila izvoljena g. J. N. Koceli hkrati kot načelnikov namestnik in g. Konrad Pecher. Člani nadzorstva so ostali stari.

Denarnega prometa je bilo K 743.860,70

Čistega dobička je bilo 4.232,24

V dobrodelne in občekoristne namene so dali 1.670,00

Splošna rezerva je narasla na 2.401,17

IV. poslovno leto 1904

V tem poslovnem letu je imelo načelstvo in načelstvo in nadzorstvo skupaj 31 sej, pri katerih pač niso ničesar takega sklenili, kar bi bilo danes omeniti vredno.

V dobrodelne in občekoristne namene smo dali 325.00
 Na rednem občnem zboru, ki je bil 5. februarja 1905, je bilo izvoljeno staro načelstvo
 in staro nadzorstvo. Denarnega prometa je bilo K 1.161.210,38
 Čistega dobička 1.129,09
 Splošna rezerva je narasla na 5.651,21

V. in VI. poslovno leto 1905/1906

sta potekali normalno in ni bilo kakih omembe vrednih dogodkov. Denarja smo sicer imeli dovolj, vendar nam je pa preglavice delalo, kako denar naložiti, da bi nam donašal večje dohodke. Začeli smo se zanimati za nakup vrednostnih listin. Vendar pa se v teh letih še nismo mogli odločiti za večji nakup.

V letu 1906 smo vpeljali za trgovce važen »tekoči račun«. V letu 1905 je bilo 36 sej.

Na občnem zboru 26. marca 1906. je ostalo staro načelstvo in nadzorstvo.

Denarnega prometa je bilo K 1.065.234,93
 Čistega dobička 1.447,00
 Splošna rezerva je narasla na 6.900,95.

V letu 1906 je umrl član nadzorstva g. Franc Kašman in je bil na občnem zboru dne 15. maja 1907. namesto njega izvoljen v nadzorstvo g. Ervin Burdych. V poslovnem letu 1906 je bilo 34 sej.

Denarnega prometa je bilo K 1.589.080,41
 Čistega dobička 3.992,55
 V dobrodelne in občekoristne namene smo dali 770,00
 Splošna rezerva je narasla na 9.989,07

VII. poslovno leto 1907

V redni načelstveni seji dne 2. oktobra 1907. smo sklenili, da odstopimo od »Zadružne zveze« v Celju ter pristopimo k novo ustanovljeni »Zvezi slovenskih zadrug« v Ljubljani, kjer smo še danes. V VII. poslovnem letu bilo je 15 rednih sej.

Občni zbor je bil dne 8. aprila 1908. Načelstvo in nadzorstvo ostalo je staro.

Denarnega prometa je bilo K 1.500.316,51
 Čistega dobička 4.626,12
 V dobrodelne in občekoristne namene smo dali 290,00
 Splošna rezerva je narasla na 14.061,75

VIII. poslovno leto 1908

Do leta 1908. nalagali smo odvišne novice pri Ljubljanski kreditni banki, pri Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani, pri Glavni posojilnici v Ljubljani in pri Splošnem kreditnem društvu v Ljubljani. V tem letu pojavile so se pa vznemirljive vesti zlasti o Glavni posojilnici in Splošnem kreditnem društvu. Dne 16. julija 1908 zglasil se je pri nas v pisarni odbornik Z.S.Z. g. dr. Gr. Žerjav in nam pripovedoval o raznih nerednostih pri Glavni, tako je bila n.pr. Kmetiska posojilnica v Ljubljani v silnih skrbeh, kako zavarovati svojo terjatev pri Glavni, kar se ji je posrečilo. G. dr. Žerjav se je zavežal izposlovati varnost tudi za terjatev našega zavoda, ki je takrat znašala K 34.502,39 glavnice in tozadevne obresti. Zato smo mu izročili vse spise in hranilno knjižico. Zaradi posredovanja g. dr. Žerjava nam je Glavna posojilnica od 25. julija do 9. oktobra 1908. izplačala v 4 obrokih vso glavnico in tudi vse obresti. Rešili smo to našo terjatev pri Glavni še pravočasno, tako da nismo pri nesrečnem polomu Glavne ničesar izgubili.

Tudi glede Splošnega kreditnega društva v Ljubljani smo postali bolj pozorni in smo vsako nadaljnje nalaganje našega denarja pri temu zavodu ustavili. Denar pa, kolikor smo ga še imeli naloženega, smo ga v delnih zneskih sukcesivno dvigali in tako prišli dne 17. marca 1911. do popolnega kritja naše terjatve in tudi nismo pri temu zavodu utrpeli škode.

Do rednega občnega zbora za l. 1908, ki je bil dne 26. aprila 1909., smo imeli 16 sej. Na temu občnemu zboru se načelstvo in nadzorstvo ni nič spremenilo.

Denarnega prometa je bilo	K 2.203.787,39
Čistega dobička	5.542,41
V dobrodelne in občekoristne namene smo dali	650,00
Stanje splošnega rezervnega zaklada	18.762,16
Stanje posebnega rezervnega zaklada	50,00.

IX. poslovno leto 1909

Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani priporoča, da naš zavod pristopi kot član k Osrednji nakupovalni in prodajalni zadrugi »Agro-Merkur«. V redni načelstveni seji dne 21. julija 1909 je bil ta predlog odklonjen.

Načelstvo in nadzorstvo je imelo v letu 1909/10 do rednega občnega zbora, ki je bil dne 11. marca 1910 12 sej. Na občnem zboru je bilo voljeno staro načelstvo in nadzorstvo.	
Denarnega prometa je bilo	K 2.147.947,64
Čistega dobička je bilo	4.458,56
V dobrodelne in občekoristne namene smo dali	100,00
Stanje splošnega rezervnega zaklada	22.863,41
Stanje posebnega rezervnega zaklada	50,00

X. poslovno leto 1910

V tem letu prišla je »Zveza slovenskih zadrug« v Ljubljani zaradi prelahkomišljenega dovoljevanja kreditov njenim članicam zlasti pa zaradi konkurza zadruge »Agro-Merkur«, katero zadrugo je Zveza financirala, v neprijetne denarne stiske, tako da ni mogla ustrezati zahtevam njenih članic, ki so imele pri njej naložen svoj denar in zahtevale, da naj jim izplača te vloge. Tudi naš zavod je imel tisti čas pri Zvezi precej naloženega denarja in smo zaradi tega, ker Zveza ni mogla zadostiti našim zahtevam, sami prišli v neljub položaj, da smo morali začasno ustaviti izplačila posojil. Hvala Bogu, da ta kriza ni dolgo trpela in se kmalu sanirala tako, da je Zveza kmalu zopet pričela normalno poslovati in da je vsem zahtevam zopet točno ustrezala in da se ni bilo več treba bati, da bi morda prišlo do kakega poloma.

To leto kupili smo večje število delnic Ljubljanske kreditne banke in Živnostenske banke v Pragi

Drugih omembe vrednih dogodkov ni bilo

X. redni občni zbor je bil dne 21. aprila 1911.

Od zadnjega občnega z zbora pa do tega dne je imelo načelstvo 30 sej. Pri volitvah v načelstvo sta izpadla gg. J(anez) N(epomuk) Koceli in Leo Lavrič, namesto njiju sta pa bila izvoljena gg. notar. Niko Lenček in Josip Deisinger.

Nadzorstvo smo preosnovali tako, da smo ga pomnožili za 2 člana, torej od 3 na 5 članov, in so bili izvoljeni gg. Ervin Burdych, Franc Dolenc, Matevž Hafner, Andrej Jamnik in Franc Magdič.

Denarnega prometa je bilo	K 2.412.733,97
Čistega dobička je bilo	7.464,96

V dobrodelne in občekoristne namene smo dali	325.00
Stanje splošnega rezervnega zaklada	24.444.88
Stanje posebnega rezervnega sklada	5.256.40

XI. poslovno leto 1911

Denarna kriza, ki se je pojavila že v preteklem letu, narasla je v tem letu v še obilnejši meri. Naš zavod je imel v raznih denarnih zavodih precej naloženega kapitala. Zaradi nastale krize izčrpali so se pa vsi ti viri. Edino pri Zvezi smo imeli še nekaj nad 300.000 kron naloženega. Pa kaj je nam pomagala ta naložba, ker ni bila mobilna. Grozne križe in težave smo imeli preden smo Zvezo do tega pripravili, da nam je le najmanjši znesek izplačala tako, da smo bili v tem letu kljub temu, da smo imeli naložen denar, v neprijetnih denarnih stiskah.

Seje v tem letu so bile zelo pogoste in smo jih imeli do rednega občnega z zбора, ki je bil dne 29. maja 1912. – 38.

Pri temu občnem zboru smo spremenili nekatere točke pravil in izvolili staro načelstvo in nadzorstvo.

Denarnega prometa je bilo	K 3.357.158.19
Čistega dobička	9.466.95
V dobrodelne namene smo dali	810.00
Stanje splošnega rezervnega zaklada	33.521.37
Stanje posebnega rezervnega zaklada	4.197.00.

XII. poslovno leto 1912

V mesecih novembru in decembru t.l. so že začeli polagoma pritiskati vlagatelji na denarne zavode, kar je bil znak bližajoče se vojske. Ljudstvo ni več zaupalo denarja hranilnicam, boječ se velikih izgub ob morebitnem izbruhu vojne. Tudi naš zavod je ta pritisk doobrazil tako, da smo morali z vso ostrostjo in brezobzirnostjo nastopiti nasproti Zvezi, da nam je izplačevala zahtevane zneske.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani nam je na občnem zboru dne 29. maja 1912 zavrnilo registracijo spremenjenih pravil zaradi tega, ker po zadržnem zakonu ni dovoljeno imeti dvoje vrst deležev – ampak morajo biti deleži enotni in številčno natanko določeni. Zoper ta sklep deželnega sodišča v Ljubljani vložili smo priziv na višje deležno sodišče v Gradcu, ki je pa ta naš priziv zavrnilo in potrdilo sklep deželnega sodišča v Ljubljani.

Na rednem občnem zboru, ki je bil 2. aprila 1913 se je spremenila ta točka sledeče: Paragraf 6. Delež znaša K.5.- itd. Paragraf 34. ... in ima toliko glasov, kot je vplačal deležev, vendar ne več kot 100.

Čist: V tej poslovni dobi je imelo načelstvo 14 sej.

Na občnem zboru se glede načelstva in nadzorstva ni ničesar spremenilo:

Denarnega prometa je bilo	K 3.270.947.58
Čistega dobička	8.792.03
V dobrodelne namene smo dali	500.00
Stanje splošnega rezervnega zaklada	38.803.74
Stanje posebnega rezervnega zaklada	2.773.01

XIII. poslovno leto 1913

Ker deželno sodišče v Ljubljani tudi sedaj ni hotelo ustreči naši prošnji za registracijo spremenjenega paragrafa naših pravil, češ da je delež po K 5-prenizek in bi ne smel zna-

šati manj kot K 20.-, in ker bi bil po nasvetu Zveze vsak priziv zoper sklep deželnega sodišča brezuspešen, smo bili primorani, da smo razpisali izredni, občni zbor na dan 17. junija 1913, na katerem smo spremenili citirana paragrafa: paragraf 6: Delež znaša 25 kron, paragraf 34 ... in ima toliko glasov, kolikor je vplačal združnih deležev, vendar ne več kot 10 glasov.

Do rednega občnega zbora, ki je bil dne 26. maja 1914, je imelo načelstvo 15 sej.

Načelstvo je ostalo staro. V nadzorstvo sta pa bila izvoljena namesto izpadlih gg. Franceta Dolenca in Andreja Jamnika, gg. Anton Hafner in Rafael Thaler.

Denarnega prometa je bilo	K 2.629.006,40
Čistega dobička	2.326,01
Stanje splošnega rezervnega zaklada	40.669,44
Stanje posebnega rezervnega zaklada	24,71

XIV. poslovno leto 1914

Nasproti bojzani, da bodo vlagatelji zaradi bližajoče se vojne napovedi še bolj dvigali svoje vloge, nastopilo je v prvi polovici tega leta v naše nemalo začudenje ravno nasprotno. Množile so se z rapidno hitrostjo hranilne vloge, a prošnje za posojila so pa skoraj popolnoma izostale. Nakopičilo se nam je denarja, da nismo vedeli, kam z njim. Denarni zavodi ponujali in dajali so nam tako nizke obresti, da nam ni kazalo nalagati denar, ker smo pri tem imeli izgubo. Prisiljeni smo bili, da smo tudi mi obrestno mejo primerno znižali.

Meseca julija je prišla vojna napoved.

Kakor bi trenil, se je položaj preduragal. Vlagatelji so se drug za drugim vrstili in zahtevali izplačilo svojih vlog, katerim zahtevam smo radevolje ustrezali, ker smo tako imeli preveč denarja.

Nenadoma so pa razglasili moratorij za hranilne vloge. Denar, kolikor ga je bilo v blagajni, je bil hitro porabljen, iz denarnih zavodov pa denarja nismo mogli dvigniti v večjih zneskih, ker se je vsak zavod skliceval na določila moratorija. Denarno poslovanje v hranilnici je postalo zelo neprijetno in mučno. Tolažili smo se s tem, da ni samo pri nas tako, ampak povsod.

Na seji 19. novembra 1914 je že prišla na dnevni red točka: O subskribciji I. vojnega posojila. Sklenili smo subskribirati K 2500.- vojnega posojila.

V tem poslovnem letu je imelo načelstvo samo 6 sej.

Na občnem zboru, ki je bil dne 14. aprila 1915 smo tudi spremenili pravila v toliko, da se načelstvo in nadzorstvo ne voli več za dobo enega leta ampak za dobo treh let.

Načelstvo se je na tem občnem zboru preosnovalo, da je bil na mesto g. Konrada Pecherja, ki je na to mesto prostovoljno resigniral, izvoljen g. Rafael Thaler.

V nadzorstvu sta pa ostala gg. Erin Burdych in Matevž Hafner. Namesto drugih gospodov, ki so izpadli, so bili pa izvoljeni gg. Franc Benedičič, Anton Hafner in Anton Kašman.

Denarnega prometa je bilo	K 2.741.722,14
Čistega dobička	1.886,20
V dobrodelne namene smo dali	100,00
Stanje splošnega rezervnega zaklada	41.935,12
Stanje posebnega rezervnega zaklada	165,67

XV. poslovno leto 1915

Ker je okrajno glavarstvo zatrjevalo ljudstvu, da so vloge v hranilnicah zdaj ravno tako varne, kakor so bile v mirnem času, in je priporočalo ljudstvu, naj svoje denarje naloži v denarne zavode, kjer je bolje in varneje spravljeno kot pa v domačih skrinjah, se je ljudstvo

polagoma pomirilo ter pričelo prinašati svoje prihranke zopet v hranilnico. Tako se nam je nabralo v hranilnici zopet mnogo denarja, katerega pa zopet nismo mogli tako naložiti, da bi imeli dobiček; kajti banke in drugi zavodi, kjer smo imeli naše novce naložene, plačevali so nam nižje obresti, kot smo jih pa mi dajali vložnikom. Prošnje za posojila so pa že bile – bele vrane. Morali smo pričeti razmišljati, kam naj plasiramo naš denar, da bo bolj plodonosno naložen. Zato smo se odločili za nakup raznih vrednostnih papirjev. In to smo to leto tudi izpeljali.

Na rednem občnem zboru, ki je bil dne 28. junija 1916, smo ugotovili, da je imelo načelstvo od zadnjega občnega zbora do danes 19. sej.

Pri volitvi načelstva in nadzorstva se ni ničesar spremenilo.

Denarnega prometa je bilo	K 3.350.653,27
Čistega dobička	6.078,87
V dobrodelne namene smo dali	833,27
Stanje splošnega rezervnega zaklada	45.412,56
Stanje posebnega rezervnega zaklada	1.397,40

XVI. poslovno leto 1916

To leto teklo je normalno dalje. Hranilne vloge so se množile, vrednostni papirji pa tudi; zlasti pa vojna posojila, v katera smo vtaknili že dokaj lepe novce. Ker je bilo v tem letu malo prošenj za posojila, je imelo načelstvo samo 6 sej.

Denarnega prometa je bilo	K 6.792.943,75
Čistega dobička	9.142,59
V dobrodelne namene smo dali	900,00
Stanje splošnega rezervnega zaklada	49.989,86
Stanje posebnega rezervnega zaklada	4.383,02

XVII. poslovno leto 1917

Upravno poslovanje teklo je normalno dalje. Obrestna mera je vedno bolj padala, tako da je ob koncu leta 1918 dospela za hranilne vloge na 3 % v tekočem računu na 2 3/4 %.

Mnogo razprav in dogovorov je v tem letu veljalo prodaji vojnega posojila, ki bi se bilo lahko prodalo z neznatno zgubo. Nasvetov smo prejeli mnogo za prodajo, mnogo pa tudi proti temu, češ vojna posojila bodo na vrednosti še mnogo pridobila tako, da se nismo mogli odločiti za prodajo dokler jih potem že nobeden več ni hotel kupiti.

Redni občni zbor se je to leto zaradi vedno bolj številnega pisarniškega dela tako zakasnil, da je bil šele 17. decembra 1918. V tem letu je bilo 11 sej.

Denarnega prometa je bilo	K 8.762.486,24
Čistega dobička	9.567,32
V dobrodelne namene smo dali	570,00
Stanje splošnega rezervnega zaklada	54.779,52
Stanje posebnega rezervnega zaklada	7.697,37

XVIII. poslovno leto 1918

Na seji dne 8. januarja 1919 se je mnogostransko ventiliralo vprašanje stavbe »Narodnega doma« skupno z društvi »Sokol« in »Čitalnica«. Zaradi tega stopili smo v stik s temi društvi in se dogovarjali, na kak način bi se dala ta ideja uresničiti. Naše načelstvo in nadzorstvo vztrajalo je pri tem, da naj hranilnica zgradi »Narodni dom«, društvi Čitalnica

in Sokol pa naj bosta najemnika našega zavoda. Zaradi tega, ker je zdaj velika draginja, bodisi materialna kakor tudi pomanjkanje delavskih moči, naj se s pričetkom gradbe še počaka, da se povrnejo bolj normalni časi. Ker se pa »Sokolsko društvo« ni s tem predlogom zadovoljilo, prenehali so vsaki nadaljnji dogovori v tej zadevi in so prepustili vsakemu društvu proste roke.

Na tej seji smo tudi sklenili, da naj se zaradi naraščajočega dela v hranilnični pisarni nastavi kot pomožna moč gospodična Terezija Gaber, katera je dne 15. januarja 1919. nastopila službo.

Na seji dne 25. januarja 1919. smo naglašali potrebo po lastnem poslopju. Stopili smo v zvezo z g. Oroslavom Dolencem v Ljubljani za nakup njegovih dveh hiš v Škofji Loki št. 23 in 24. Ker se pa nismo mogli zediniti glede nakupne cene, so se vsa nadaljnja pogajanja razbila.

Redni občni zbor za l. 1918. je bil dne 17. junija 1919. in je izvolil za dobo nadaljnjih treh let staro načelstvo in nadzorstvo.

Denarnega prometa je bilo	K 14.957.294,94
Čistega dobička	15.759,24
V dobrodelne namene smo dali	2.550,00
Stanje splošnega rezervnega zaklada	62.671,14
Stanje posebnega rezervnega zaklada	11.618,55

XIX poslovno leto 1919

V skupni seji načelstva in nadzorstva dne 14. avgusta 1919 smo sklenili, da darujemo za izvedbo plebiscita na Koroškem znesek K 5.000.

V sejah načelstva in nadzorstva smo večkrat poudarjali potrebo po novih prostorih. Zato smo se obrnili do gospoda Antona Kašmana, naj nam odstopi primerne prostore v svoji hiši. Ta pogajanja niso imela nikakega pozitivnega uspeha; ravno tako ne pogajanja z gospodom dr. Jamarjem.

V seji dne 14. avgusta 1920. razpravljali je g. Rafael Thaler o nepremičninah, ki bi prišle v Škofji Loki za nakup v poštev. Poudarjal je, da bi bila v prvi vrsti to Borbonova hiša, ki je že last odbora za zgradbo »Sokolskega doma«, in pa hiša g. Rajka Pavliča. Sklenili smo stopiti v stik z g. Rajkom Pavličem zaradi nakupa njegove hiše.

Načelstvo je imelo v tem poslovnem letu 12 sej. Za leto 1919 je bil redni občni zbor 7. septembra 1920.

Denarnega prometa je bilo	K 21.148.525,17
Čistega dobička	5.631,34
V dobrodelne namene smo dali	5.400,00
Stanje splošnega rezervnega zaklada	65.621,81
Stanje posebnega rezervnega zaklada	12.304,84

XX poslovno leto 1920

Pogajanja z g. Rajkom Pavličem za nakup njegove hiše so se razbila. Ravno tako niso imela pogajanja z gospodom Joškom Zihlerlom nobenega pozitivnega uspeha.

Redni občni zbor za l. 1920. je bil dne 14. decembra 1921. Načelstvo in nadzorstvo je absolviralo 12. sej.

Denarnega prometa je bilo	K 62.698.071,36
Čistega dobička	9.315,11

Stanje splošnega rezervnega zaklada 70.664,37
Stanje posebnega rezervnega zaklada 13.658,40.

XXI poslovno leto 1921

Meseca decembra 1921 podal je tajnik g. Avgust Nadilo odpoved za nadaljnje službovanje pri našem zavodu. Svojo službo pri našem zavodu je nastopil dne 1. oktobra 1903. Bil je torej pri našem zavodu v službi 18 let.

Morali smo torej razpisati tajniško službo. Temu razpisu odzvalo se je pet kompetentov, ki so vložili prošnje za podelitev službe. A izmed vseh petih kompetentov nismo imeli niti enega za tolikanj sposobnega in zanesljivega, da bi ga sprejeli v svojo službo. Službo smo razpisali še enkrat in se je razpisu odzvalo dvanajst kompetentov.

V seji dne 17. februarja 1922 smo imenovali gospoda Antona Lapajneto, pisarniškega ravnatelja v pokoju na Grmu pri Novem mestu, za praktikanta pri našem zavodu s pripombo, če bomo uvideli, da je uporaben in več v hranični poslovanju, da ga potem definitivno nastavimo kot tajnika. Ker se je pa ravno nasprotno pokazalo, da ni uporaben za to službo, smo ga morali odsloviti.

V skupni seji načelstva in nadzorstva dne 4. aprila 1922 smo podelili službo tajnika provizorično za dobo treh mesecev Cirilu Lendovšku, ki je službo nastopil dne 1. maja 1922. Po preteku trimesečne dobe smo ga definitivno imenovali.

Dne 23. maja 1922 je bila skupna seja načelstva in nadzorstva. Bila je ena najvažnejših in najpomembnejših sej, na njej smo sklenili in sklep tudi izvršili; kupili smo svojo hišo in tako prišli pod svoj lastni krov. Kako pomembno je bilo to za hranilnico, Vam ne bom podrobneje pojasnjeval, ker posledice tega že sami čutite in uživate; posledice nakupa pa se bodo čimdalje bolj dobro in prijetno razvijale. Med XXI. poslovno dobo je imelo načelstvo in nadzorstvo 15 večinoma skupnih sej.

Redni občni zbor je bil za to dobo dne 4. julija 1922 in je izvolil za nadaljnjo triletno dobo staro načelstvo in staro nadzorstvo s to spremembo, da se je v načelstvo izvolil namesto izpadlega g. Avgusta Nadila član nadzorstva g. Anton Kašman in namesto slednjega v nadzorstvo g. Mihael Luznar.

Denarnega prometa je bilo K 77.896.410,64
Čistega dobička 48.060,35
Stanje splošnega rezervnega zaklada 95.096,54
Stanje posebnega rezervnega zaklada 27.859,19.

XXII poslovno leto 1922

Glavno delovanje in opazovanje je bilo v tem letu usmerjeno v rekonstrukcijska dela naše hiše in napravo potrebne inventarja. Vsa ta dela smo polagoma opravili tako, da smo se v naše lastne uradne prostore vselili dne 17. marca 1923.

To leto nastala je zopet denarna kriza in pomanjkanje denarja je postalo tako splošno, da smo morali najeti izposojila, da smo mogli ustrezati vsem zahtevam naših vlagateljev. Prodali smo tudi razne vrednostne papirje, pri katerih, zlasti čeških papirjih, smo zaslužili lepe novce tako, da smo brez posebne škode iz bilance popolnoma črtali vso vojno posojilo in tudi vse nemško-avstrijske papirje.

To leto je imelo načelstvo in nadzorstvo 22 sej in je bilo delovanje v teh sejah zelo intenzivno, kar značijo obširni zapiski o teh sejah.

Redni občni zbor za l. 1922. je bil dne 24. marca 1923.
Denarnega prometa je bilo K 97.971.931,76

Čistega dobička	141.449,87
V dobrodelne namene smo dali	17.530,00
Stanje splošnega rezervnega zaklada	166.181,48
Stanje posebnega rezervnega zaklada	42.526,96

Na tej seji smo tudi sklenili, da naj se zaradi naraščajočega dela v hranilnici pisarni

XXIII poslovno leto 1923

Denarna kriza, ki se je že preteklo leto pojavila, se tudi v tem letu ni na noben način ublažila. Posledica tega je bila druginja denarja in s tem porast obresti, ki so dosegle tako višino kot še nikdar. Da bomo zamogli ustrezati vsem zahtevam vlagateljev, smo bili pri morani, da smo sami iskali posojila pri raznih denarnih zavodih. Sicer so se nam dovolila izposojila pri enem kot pri drugem zavodu razen »Narodne Banke«, ki je poudarjala, da daje izposojila oziroma kredite samo industrijskim podjetjem – a pogoji so pa bili taki, da jih nismo mogli sprejeti. Pomagali smo si s tem, da smo še ostale vrednostne papirje prodali in zopet lepo zaslužili ter na ta način nemoteno dalje poslovali.

V tem letu pojavile so se vznemirjajoče vesti o podjetju Franc Calleari in brat, katera zadeva nam je delala nemale skrbi, dokler nismo našo terjatev hipotekarno zavarovali.

Do rednega občnega zbora, ki je bil dne 20. marca 1924, je imelo načelstvo in nadzorstvo 22 sej.

Denarnega prometa je bilo, din. 23.931.286,11

Čistega dobička 11.181,27

V dobrodelne namene smo dali 4.250,00

Stanje splošnega rezervnega zaklada 44.398,69

Stanje posebnega rezervnega zaklada 14.594,52

XXIV poslovno leto 1924.

Tudi v temu poslovnemu letu se denarna kriza ni hotela poleči. Vedno bolj naraščajoča obrestna mera je pa ljudstvo toliko zganila, da so poiskali svoje zaplesnele denarje, ki so bili spravljani v raznih skrinjah, nogavicah, posteljah in za okviri raznih podob, in jih pričeli prinašati v hranilnico za visoke obresti. Veliko je porastu hranilnih vlog pripomoglo, da je več let se tu nahajajoča »Slavenska banka« ustavila svoje delovanje.

Do konca leta 1924 narasle so hranilne vloge do take višine kot še nikdar dosedaj. Načelstvo z nadzorstvom je imelo v tem letu skupno 27 sej.

Občni zbor, ki je bil dne 10. marca 1925, izvolil je za nadaljnjo triletno dobo staro načelstvo in nadzorstvo. Na mesto umrlega člana in predsednika nadzorstva g. Ervina Burdycha je bil na novo izvoljen g. Konrad Pecher.

Denarnega prometa je bilo, din. 48.034.646,26

Čistega dobička 35.514,83

V dobrodelne namene smo dali 27.500,00

Stanje splošnega rezervnega zaklada 53.994,40

Stanje posebnega rezervnega zaklada 27.494,78.

XXV poslovno leto 1925

Poslovanje je potekalo v vedno bolj naraščajočem prometu. Do konca meseca novembra je promet narasel na dvainpetdeset milijonov dinarjev. Če k temu pritegnemo še mesec december, ki je najmočnejši mesec, lahko z vso gotovostjo pričakujemo, da bo letošnji celoletni promet narasel na 60 milijonov ter bo s tem lanskoletni promet prekoračil za 12 milijonov.

Denarja imamo toliko, da če ne nastopijo kaki zares izvenredni dogodki, se nam ni bati, da bi prišli v doglednem času v kake denarne zadrege.

Obrestna mera konstantno pada in pojavljajo se vsi znaki, da se polagoma, a z gotovimi koraki približujemo normalnim predvojnim razmeram, ko se bo valuta stabilizirala in industrija ne bo več navezana na tako visoke kredite. Pripravljani pa seveda tudi moramo biti, da se nam bo vsakoletni dobiček znatno skrčil, ker dobički, izkazani zadnje tri leta, imajo svoj pogoj v izrednih razmerah, tako pri prodaji vrednostnih papirjev in v diferenci med aktivnimi in pasivnimi obrestmi, ki se pa v normalnih razmerah skrčijo na minimum.

O dogodkih v tem letu ne bom podrobneje razpravjal, saj so Vam še vsi v gorkem spominu.

Tako sem Vam podal v kratkih potezah, a s točnimi podatki zgodovino razvoja naše hranilnice, iz katere lahko razvidite, da delo, ki smo ga dosedaj dovršili, ni bilo zastoj.

Na predlog g. notarja se pošlje pozdravna brzojavka ustanovitelju našega zavoda – g. Ivanu Maliju.

G. ravnatelj se zahvali vsem navzočim za udeležbo, jih povabi še enkrat k slavnostni večerji ter zaključi slavnostno sejo ob 1/2 12 uri.

Velecenjeni gospodje

Zopet je minilo 5 let od našega zadnjega jubileja in danes praznujemo 30. rojstni dan našega zavoda, ki se je razvil v enega največjih podeželskih denarnih zavodov.

V načelstvu sta še dva člana, ki sta bila navzoča pri rojstvu tega našega zavoda in sta ga spremljala vso to 30-letno dobo z vso očetovsko skrbjo do današnjega dne, in sicer g. ravnatelj Lovro Sušnik in g. podravnatelj Ivan Košir.

Ob 25. letnici smo se spoznali z zgodovino našega zavoda v prvih 25 letih in dovolite, gospodje, da dodamo danes še v kratkih besedah zgodovino zadnjih petih let.

K XXV. poslovnemu letu 1925. je še omeniti, da je imelo načelstvo 10 sej, načelstvo skupno z nadzorstvom pa 15. sej.

Na zadnji seji dne 15. 3. 1926 se je znižala obrestna mera za hipoteke od 9 % na 8 %, na osebno poroštvo pa od 11 % na 10 %. Obrestna mera za hranilne vloge je ostala pa neizpremenjena 5 %.

Občni zbor je bil dne 30. marca 1926. Stanje hranilnih vlog se je zvišalo za Din 3.500.000,00. Denarnega prometa je bilo Din 64.975.285,47. Čistega dobička je bilo Din 88.313,49. Rezervne so narasle na Din 135.594,22. V dobrodelne namene smo podarili Din 20.000,00.

XXVI. poslovno leto 1926

To poslovno leto nam je prineslo mnogo preizkušenj.

Dne 17. aprila 1926 nam je ugrabila neizprosna smrt zopet enega člana – izmed dobrih najboljšega člana načelstva in našega pravnega konzulenta g. notarja Nika Lenčka. Kot član je bil sprejet dne 6. 12. 1900.

Dne 4. 2. 1927 pa je preminil soustanovitelj g. Anton Homan. Bil je mož dela. Bil je celih 26 let član načelstva našega zavoda. Delal je zelo mnogo za naš zavod, zlasti v prvih letih obstoja, ko še nismo imeli nastavljenega uradništva in so upravljali gg. odborniki tudi vsa pisarniška dela.

Velika povodenj v obeh dolinah je povzročila mnogo škode. Za prvo pomoč s smo prispevali podporo Din 20.000.

Ob ustanovitvi nove konkurence Mestne hranilnice so padli razni občutki proti našemu zavodu. Posebno se je odlikoval naš svoječasní uradnik Avgust Nadilo, ki je naperil osebnono gonjo proti našemu g. ravnatelju in drugim g. članom načelstva. Bili smo prisiljeni vložiti zoper njega tožbo in smo dobili tudi zadoščenje s tem, da je preklical žaljivke.

Kot pravni konzulent je bil imenovan g. dr. Jerala. Ker smo bili razrešeni pogodbe z g. notarjem, smo začeli izvrševati vknjižbe sami, da smo s tem pocenili kredite in ustregli željam posojilojemalcev.

Redno obligatorično revizijo je opravil revizor Zveze slovenskih zadrug g. Andrej Šifrar v dneh 18. do 21. oktobra 1926.

V tem letu je bilo 5 sej načelstva in 19 skupnih sej načelstva in nadzorstva.

Občni zbor je bil dne 5. aprila 1927. Na občnem zboru so naglašali, da se je zmanjšala razlika med obrestnimi merami hranilnih vlog in posojil, kar je seveda zmanjšalo tudi dobiček. Za prihodnja leta je pričakovati še nadaljnega zmanjšanja diskonta in kot posledico tudi manjše dobičke. Kakor je obžalovati, da se bodo zmanjšali dobički, tako je pozdraviti ta pojav iz narodno-gospodarskega stališča, kajti čim cenejši bo kredit, tem bolj bosta uspevali trgovina in industrija.

Namesto umrlih članov načelstva g. Nika Lenčka in g. Antona Homana smo izvolili v načelstvo g. Antona Hafnerja in g. Mihaela Luznarja.

V nadzorstvo smo izvolili na novo g. Otona Burdycha.

Tajniku g. Cirilu Lendo šku smo podelili prokuro.

Denarnega prometa je bilo DIN	54.742.765,67
Čisti dobiček je znašal Din	45.754,25
Rezervne so narasle na Din	158.752,01
V dobrodelne namene smo dali	32.000,00

XXVII. poslovno leto 1927

V vsem letu ni bilo posebnih dogodkov, ne veseih in tudi žalostnih ne, vse delo je šlo v normalnem tiru naprej. Edino omembo vredno je, da smo znižali v skupni seji načelstva in nadzorstva z dne 17. 5. 1927 obrestno mero za menična posojila in kredite v tekočem računu od 10 % na 9 %, dočim je ostala obrestna mera za hranilne vloge neizpremenjena.

O prošnjah za posojila smo razpravljali v osmih sejah načelstva in v 12 skupnih sejah načelstva in nadzorstva.

Občni zbor je bil dne 27. marca 1928. Pri volitvah je bil izvoljen v načelstvo g. Matevž Hafner, ki je bil že kooptiran v skupni seji načelstva in nadzorstva z dne 27. 6. 1927. namesto prostovoljno izstopivšega člana načelstva g. Mihaela Luznarja.

V nadzorstvo je bil na novo izvoljen g. dr. Jože Ranč, zobozdravnik v Škodji Loki.

Denarnega prometa je bilo	din 48.345.327,42
Čisti dobiček je znašal	53.831,91
Rezerve so narasle	190.525,18
V dobrodelne namene smo dali	10.000,00

XXVIII. poslovno leto 1928

Na izrednem občnem zboru z dne 22. maja 1928. smo sklenili spremembo paragrafa 2, 3, 14, 16, 31, 33, 37, in 41 pravil. To spremembo smo predlagali že na izrednem občnem zboru dne 19. decembra 1922, a so jo takrat odklonili. Po spremembi gornjih paragrafov

pravil uživamo davčne in taksne ugodnosti po členu 76 točka 7 novega zakona o neposrednih davkih in po naredbi Finančnega ministrstva z dne 25. 12. 1933. št. 43322.

S tem smo dosegli razne olajšave glede kolkovanja, davkov in poštne in bo zopet ustrezno našim posojilojemalcem, ker se bo pocenila vknjižba za pol procenta. Formalno smo sicer nekaj izgubili, ker ne moremo popolnoma razpolagati z lastnimi sredstvi, a to ne odtehta dobrin, katerih smo deležni z gornjimi ugodnostmi.

Zaradi vedno rastočega prometa in ker uradništvo ni več zmagovalo dela, ki se je povečalo zlasti z vknjižbami, smo sklenili na skupni seji z dne 12. junija 1928 akceptirati g. Ireno Burdychovo kot praktikantinjo za dobo 3 mesecev. Ker se je izkazala kot porabna, pridna in delavna, smo jo sprejeli na skupni seji z dne 24. 9. 1928. kot stalno uradnico s 1. oktobrom 1928.

Revizijo od Zveze slovenskih zadrug je opravil revizor g. Andrej Šifrar v dneh 3. in 4. decembra 1928.

Ker se je naš zavod zanimal za novi zakon o gospodarskih zadrugah, smo stavili svoj stvarno podprti predlog zoper načrt novega združnega zakona ter poslali svojega zastopnika na konferenco, ki je bila dne 16. 2. 1929 v Ljubljani. V tem poslovnem letu je bilo 8 sej načelstva in 11 skupnih sej načelstva in nadzorstva.

Občni zbor je bil dne 26. marca 1929 I.

Posebno razveseljivo je, da se je zvišalo stanje hranilnih vlog za dva milijona kljub hudi konkurenci in agitaciji.

Denarnega prometa je bilo Din	53.434.820.24
Čisti dobiček je znašal	73.162.56
Rezerve so narasle na	263.678.74
V dobrodelne namene smo dali	7.957.50

XXIX. poslovno leto 1929

Na pobudo kreskega poglavja je bil dne 22. 4. 1929. sestanek zaradi zidanja uradnega poslopja, žal pa nismo sprejeli nobenega definitivnega sklepa in je zadeva zopet zaspala.

Konec leta se je pričela denarna kriza in bili smo primorani odpovedati del vezanih vlog.

Imeli smo 12 sej načelstva in 6 skupnih sej načelstva in nadzorstva.

Občni zbor je bil dne 26. marca 1930.

Hranilne vloge so se ponovno zvišale za din 2.000.000.-

V nadzorstvo smo izvolili g. Jožka Vebra, trgovca na Trati.

Denarnega prometa je bilo Din	61.380.258.05
Čisti dobiček je znašal	70.701.47
Rezerve so narasle	334.389.21
V dobrodelne namene smo dali	7.957.50

Načelstvo - upravni odbor

XXX. poslovno leto 1930

Gospodarsko krizo je povečala še stagnacija v lesni trgovini. Kmet ni mogel vnovčiti svojih pridelkov in zaradi izredno nizke cene lesa mu ni kazalo izsekavati gozdov. Zaradi tega sta bila brez zaslužka tudi gozdni delavec in voznik. Posledica tega je bila, da mora trgovec prodajati večinoma le na up. To splošno denarno krizo občutimo tudi mi. Ne samo, da je ponehal dotok hranilnih vlog, ampak dvigajo stranke tudi svoje prihranke v taki meri, da se je znižalo stanje hranilnih vlog za Din 1.000.000. Na drugi strani so se pa zadolževali kmetje, ki so veljali za premožne in katerih posestva so bila do sedaj bremen prosta. Stan-

Velika povodenj v obeh dolinah je povzročila mnogo škode. Za prvo pomoč s smo je posojil in kreditov se je zvišalo skoraj za Din 2.000.000 in seveda vse na škodo naloženega denarja, katerega stanje se je znižalo skoraj za Din 3.000.000. Če bo kriza trajala še naprej, bomo morali sami iskati posojila kakor leta 1922, da bodemo mogli ustreči zahtevam naših prosilcev.

Zaradi denarne krize smo opustili kar je predlagal g. Thaler, zidavo hotela in udeležbo pri zidavi nove šole.

Po zgledu denarnih zavodov v Ljubljani, Zagrebu in Mariboru smo bili pripravljene znižati obrestno mero za posojila za 1/2 % pod pogojem, da se zniža obrestna mera edino za vezane vloge tudi za 1/2 %. Na žalost pogajanja s tukajšnjimi denarnimi zavodi za dogovor o obrestni meri niso uspela.

Obligatorično revizijo je opravil v dneh od 1. do 3. oktobra revizor Zveze slovenskih zadrug g. Andrej Šifran. Vse leto 1929 je bilo v nadzorstvu in nadzorstva. Denarnega prometa je do sedaj nad din 80.000.000.00. V dobrodelne namene smo podarili din 15.200.00. Do sedaj je bilo 7. sej načelstva in 7 skupnih sej načelstva in nadzorstva.

H koncu podamo še pregled podpor in daril:

Leta	Kron	Leta	Din
1902	1.067.72	1923	5.000.--
1903	1.094.29	1924	19.850.--
1904	1.670.--	1925	12.700.--
1906	50.--	1926	40.000.--
1907	670.--	1927	12.000.--
1908	340.--	1928	13.650.--
1909	600.--	1929	7.957.50
1910	125.--	1930	15.200.--
1911	310.--	Skupaj din	126.357.50
1912	850.--		
1913	450.--		
1914	100.--		
1915	30.--		
1916	403.27		
1917	849.--		
1918	2.--		
1919	8.380.--		
1922	1.800.--		
Skupaj Kron	18.791.28		

Denarnega prometa je bilo 80.000.000.00. Čisti dobiček je znašal 53.319.1. Rezerve so narasle 190.525.18. V dobrodelne namene smo dali 15.200.00.

Nam pa je nadaljevati še dobro poldrugo desetletje. Po letu 1930 so kljub svetovni krizi računski zaključki kazali kar ugodne rezultate, ki pa so bili bolj navidezni. Hranilnica je odprodajala vrednostne papirje, vendar ji je kljub temu denar zamrznil in ga sama ni mogla dvigniti in ustreči svojim strankam, ki so razmeroma še malo navalile na vloge. Kljub temu so leta 1935 zaprosili za odlog izplačil. Leta 1936 so prenesli kmečke dolžnike na Privilegirano agrarno banko, kar naj bi jim prineslo nekaj olajšav. Do svojih strank so bili brezobzirni. Leta 1936 so se nekateri dolžniki pritožili na Zvezo slovenskih zadrug, da jih hranilnica trdovratno žene na boben. Šlo je za 12 posestnikov, ki so bili takrat na dražbi.

Kljub pomirljivemu dopisu od Zveze so ostali v Loki trdi in so precej sodno izterjali denar. Leta 1937 so si z večjim kreditom (cca 2,5 milijona) začeli zopet ustvarjati akumulacijo in likvidnost. Položaj se je začel po malemboljševati, vendar so bili na vidiku novi veliki svetovni dogodki – druga svetovna vojna.

Ob okupaciji so prevedli firmo v Bezirks Spar – und Darlehenskasse in Laak (an der Zaier). Nemška oblast je postavila hranilnici za komisarja loškega župana Viktorja Žužka, ki ga je že jeseni zamenjal Franc Brumen. Oktobra 1941 so se neuspešno dogovarjali o fuziji s Kreissparkasse v Kranju. Zadnja seja okrajne hranilnice je bila aprila 1943, ko so se dokončno pokorili pod rajfaiznovko, ki je nove vloge prevzela že s 15. 4. 1941. Med vojno so tako poslovali preko Raiffeisenkasse. Takoj po osvoboditvi so spet obnovili delovanje v prvotnem obsegu. Za delegata oblasti sta bila imenovana najprej Ciril Mrak in pozneje bivši tajnik Ciril Lendovšek. Ker so bili kadrovsko še najbolje zasedeni, razen pri Mestni hranilnici, so prevzeli v upravljanje še Ljudsko hranilnico, starološko hranilnico in likvidacijo rajfaiznovke. Poverili so jim tudi zamenjavo denarja takoj v maju in juniju 1945. Zaradi obilice dela in odhoda ženskih moči med vojno so na novo zaposlili Iva Plestenjaka.

Pri Zadrudni gospodarski banki so dobili posojilo, ki so ga dali največ novo nastali Nabavno prodajni zadrugi (Naprozi) kot posredniku še drugim obnovitvenim zadrugam v loškem okraju. Precej kreditov so dali loškim obrtnikom in gostilničarjem. Zadnja seja je bila junija 1946. Nova doba je že prinašala nove rezultate in stari zavodi so postali odevč. Kdaj je bila hranilnica likvidirana, iz dokumentov ni razvidno, dejansko pa je ugasnila nekako v letu 1947.

Poglejmo še nekatere kadrovske podatke.

Predsedniki – načelniki – ravnatelji – komisarji:

Lovro Sušnik, Kamrar hranilnični ravnatelj, 1900–1931

Ivan Košir, Plavc, 1932–1937

Matevž Hafner, Mesarjev, 1937–1941

Otokar Burdych, 1941–1946

Viktor Žužek, komisar, 1941

Franc Brumen, komisar, 1941–1942.

Uradniki – tajniki:

Av gust Nadilo, tajnik, 1903–1921

Ciril Lendovšek, tajnik, 1922 – 1946 (delegat)

Terezija Gaber, por. Dagarin, uradnica, 1919–1942

Irena Burdych, uradnica, 1928–1942

Ivo Plestenjak, uradnik, 1945–1946

Ciril Mrak, uradnik in delegat, 1945–1946.

Načelstvo – upravni odbor:

Lovro Sušnik, Kamrar pek, 1900–1931

Ivan Mali, trgovec, 1900–1904

Anton Homan, gostilničar in pek, 1900–1927

Josip Guzelj, Kasarnar, Jesihar, tovarnar kisa, 1900–1903 in 1938–1946

Ivan Košir, Plavc, trgovec, 1900–1937

Leon Lavrič, trgovec, 1900–1911

Matej Žigon, trgovec, 1900–1904

Ivan Debelak, Stalanik, klobučar, 1903

Av gust Nadilo, hranilnični tajnik, 1903–1922

Ivan Nepomuk Koceli, trgovec, 1904–1911
 Konrad Pecher, trgovec, 1904–1915
 Niko Lenček, notar, tudi pravni konzulent hranilnice, 1911–1926
 Josip Deisinger, Sorž, trgovec, 1911–1936
 Rafael Thaler, trgovec, 1915–1935
 Anton Kašman, trgovec, 1922–1932
 Anton Hafner, mesar, 1926–1935
 Mihael Luznar, višji sodni oficial v.p., 1927, 1932–1941
 Matevž Hafner, mesar, 1927–1941
 Jožko Veber, trgovec na Trati, 1937–1946
 Otokar Burdych, lekarnar, 1935–1946
 Dr. Jože Rant, zdravnik in zobozdravnik, 1935–1941
 Avgust Potočnik, trgovec, 1938–1946
 Franc Benedik, trgovec iz Dolenje vasi, 1938–1942 (namestnik)

Nadzorstvo – nadzorni odbor:

Franc Papa, nadučitelj, 1900–1903
 Ivan Nepomuk Koceli, trgovec, 1900–1903
 Franc Kašman, trgovec in tovarnar, 1900–1907
 Niko Lenček, notar, 1902–1911
 Andrej Jamnik, Stricman, klobučar, 1903–1914
 Ervin Burdych, lekarnar, 1907–1925
 Franc Dolenc, veleposestnik iz Stare Loke, 1911–1914
 Matevž Hafner, mesar, 1911–1928
 Franc Magdič, sodni oficial, 1911–1914
 Anton Hafner, mesar, 1914–1927
 Rafael Thaler, trgovec, 1914–1915
 Franc Benedičič, urar, 1915–1931
 Anton Kašman, trgovec in tovarnar, 1914–1922
 Mihael Luznar, višji sodni oficial, 1922–1927
 Konrad Pecher, trgovec, 1925–1937
 Otokar Burdych, lekarnar, 1927–1935
 Dr. Jože Rant, zdravnik in zobozdravnik, 1928–1935
 Jožko Veber, trgovec na Trati, 1930–1937
 Josip Guzelj, Kasarnar, Jesihar, tovarnar kisa, 1935–1938
 Avgust Potočnik, trgovec, 1935–1941
 Franc Benedik, lesni trgovec iz Dolenje vasi, 1937–1942
 Pavle Hafner, Pepetov Pavle, lesni trgovec, 1937–1946
 Niko Lenček ml., advokat, 1938–1945
 Feliks Hafner, mesar, 1940–1946 (namestnik)

Zanimivo je tudi članstvo. Od civilnopравниh teles omenjam Obrtno nadaljevalno šolo (1900), Mlekarsko zadrugo (1900), Vodovodno društvo (1902), Mestno občino (1903) Gasilsko društvo Žabnica, Okrajno bolniško blagajno (1910, do likvidacije), Olepševalno društvo, Telovadno društvo Sokol v Železnikih (1921) in v Loki (1922), Elektrarno v Škofji Loki (1939) in Nabavno prodajno zadrugo na Trati (Naproza) (1945). Od privatnikov ne bom našteval loških magnatov. Zadruga je imela med člani nekaj tujih graščakov, od loških pa starološkega v v letih 1925–1926 in puštalskega. Pogosti člani so bili sodni uradniki, med njimi sodnik in glasbenik Oskar Dev (1909), znani dr. Anton Dermota politik in odvetnik v Gorici. Med leti 1909–1911 je bil član zadruga slikar Matej Sternen, ko je bival na Godešču. Dr. Fran Jesenko, univerzitetni profesor, pa je bil član do smrti. Poglejmo še razčlenjene podatke za članstvo v letih 1936, 1940, 1945.

Članstvo:

	moški	ženske	pismeni	nepismeni	skupaj
1936	473	116	523	66	589
1940	430	97	482	45	527
1945	390	95	445	40	485
			1936	1940	1945
kmetje			356	296	285
obrtniki			132	133	137
duhovniki			1	1	
učitelji			2	1	2
javni nameščenci					
uradniki			20	16	16
delavci			33	30	31
razni			45	50	14
brez zemlje			91	79	31
samo hiša			58	63	82
do 2 ha			108	89	114
2-5 ha			94	78	130
5-10 ha			117	110	76
10-20 ha			84	73	42
20-50 ha			32	29	10
50-100 ha			5	5	nad 20 ha
nad 100 ha				1	

Na koncu pogledimo še računске zaključke. Upoštevali smo celotne prejeme in izdatke, to je promet. Posamezne postavke pa lahko preberemo za 30 let tudi med tekstem. V tej tabeli smo prikazali tudi število članstva.

Računski zaključki

leto	članstvo	promet prejemki	izdatki	
1901	133	471 422	449 755	krone
1905	272	538 544	526 690	
1910	455	1 215 404	1 197 329	
1915	475	1 697 444	1 653 119	
1918	390	7 572 873	7 384 421	
1921	432	39 289 597	38 606 813	
1925	487	32 572 383	32 402 902	dinarji
1930	545	45 925 207	45 676 625	
1931	609	31 895 673	31 800 483	
1935	594	39 235 694	39 235 694	
1940	527	64 052 890	64 052 890	
1941	516	2 506 518	2 506 518	marke
1942	508	1 364 478	1 364 478	
1943	500	2 610 659	2 610 659	
1944	480	2 890 526	2 890 526	
1945	485	6 893 283	6 893 283	dinarji
1946	482	19 331 927	19 331 927	

LJUDSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA v Škofji Loki r.z.z.n.z. 1903 – 1947

Zavod so ustanovili klerikalni krogi. Dne 8. februarja 1903 je župni upravitelj Janko Petrič sklical ustanovni občni zbor.

Ustanovili so zavod po vzorcu rajfaiznovke. Pristopno izjavo je podpisalo 24 posestnikov – gruntarjev iz okoliških vasi loške fare, največ izven loškega županstva, v županstvu Zminec in celo Stara Loka (Suha). Le štirje člani od podpisnikov niso bili kmetje, župnik, kaplan, en loški obrtnik in zminški župan Luka Dagarin, po domače Martanc, glavnikar in posestnik v Puštalu. Prvo načelstvo so sestavljali Luka Dagarin, Ignacij Zaplotnik, kaplan, Franc Rupar, kovač v Škofji Loki, Franc Jenko, posestnik iz Lipice, Valentin Sušnik, posestnik iz Breznice, Jakob Rupar, posestnik iz Bodovelj, Anton Štarman posestnik s Suhe. Nadzorstvo so sestavljali večinoma gruntarji iz okoliških vasi, župnik in še en loški obrtnik. Nekaj članov nadzorstva je kmalu odpadlo, ker, kot kaže, niso imeli veselja s poslovnimi zadevami, eden pa se je odpovedal zaradi nepismenosti zaradi katere je tudi po pravilih moral zapustiti odborniške vrste. Po začetnih očiščenjih je bila fluktuacija funkcionarjev majhna. Prva pravila zadruge so izdelali takoj 1903, potem pa so jih redno dopolnjevali ali spreminjali, kot je pokazala potreba. Hranilnica je najprej delovala v župnijah Škofja Loka, Stara Loka, Reteče in Selca. Zanimivo je, da so v svoje delo vključili tudi področje starološke hranilnice, saj sta bili hranilnici na skupnem imenovalcu. Takoj leta 1903 so hoteli zajeti tudi župniji Sora, Poljane in Črni vrh, kar pa jim pristojna oblast ni dovolila z motivacijo, da direktno ne mejijo na ta področja. Kdaj so območje dela razširili na celotni sodni okraj, ni razvidno.

V pravilih med obema vojnama so območje dela (mišljen cel sodni okraj) označili s klavzulo, da je zadružnik lahko vsak, ki zadostuje pogojem in se lahko veže s pogodbo. V primeru razdružbe bi likvidacijsko maso prevzel župni urad v Škofji Loki, ki bi lahko uporabil sredstva za gospodarske podpore v združnem okolišju ali za ustanovitev novega takega zavoda. Prvotno področje je bilo nominalno dovolj veliko, v praksi pa je zajemalo le zadružnike iz okoliških vasi loške fare. Med obema vojnama se je pojavilo več vlagateljev in koristnikov posojil iz širše loške okolice in obeh dolin. Člani zadruge so bili večinoma posestniki, gruntarji, zemljaki, kočarji, kmetovalci, hišarji, kot jih je zapisovalec po socialni lestvici zapisoval, pa tudi redki uradniki in učitelji in nekaj manjših obrtnikov. Od društev, župnij in drugih skupnosti bom omenil le loško Katoliško izobraževalno društvo po letu 1908, ko so prestopili od starološke k loški hranilnici in prenesli dolg, gasilski društvi na Godešču in v Sori. Tekoče račune so imeli pozneje cestni odbor, krajevni šolski svet, župna cerkev, uršulinski samostan, itd. Operativci (tajniki) so bili vedno kaplani po že ustaljeni navadi takih zavodov, ravnatelji pa župniki, načelniki samoupravnega organa pa posestniki. Prvi blagajnik je bil kaplan Ignacij Zaplotnik. Leta 1923 je blagajniške posle prevzel civilist, krojaški mojster Franc Babič, Kapar z Lontrga. Leta 1925 so zaposlili profesionalnega tajnika Josipa Matka, ki je bil hkrati tudi organist in ga je hranilnica le delno plačevala. Pri odločanju je bil vpliv duhovščine močan, saj je leta 1916 nekdo pod zapisnik zapisal, da je župnik Šinkovec tečen človek. Sodelovanje s starološko hranilnico je bilo dobro, saj so jim Prifarci do nastavitve tajnika po letu 1918 večkrat pomagali pri sestavi bilance, tako starološki tajnik organist Ciril Mrak ali pa sam dekan Matija Mrak. Leta 1922 so celo načrtovali združitev obeh zadrug, do katere pa seveda ni prišlo.

Ob ustanovitvi je zadruga pristopila k Zadružni zvezi. Leta 1917 so prestopili k Zadružni centrali, vendar so se že leta 1919 vrnili v prvotno zvezo. Leta 1923 so iz Raifaiznovega sistema poslovanja prešli na Schulze – Deličev sistem hranilnice. Zadružni prostori so bili v župnišču, danes v prostorih SDK Škofja Loka, Mestni trg 38. Med prvo svetovno vojno so se morali preseliti v kaplanijo, sedaj Cankarjev trg 12. Leta 1915 so sprejeli tudi posebne vojne varnostne ukrepe in so če bi se razmere poslabšale zaradi vojne, name-

ravali arhiv spraviti v okovan zaboj in ga primerno shraniti na varno (zakopati).

Kapitale je hranilnica nalagala pri svoji zvezi, pri Ilirski banki, Zadrudni tiskarni, itd. Veliko so dajali iz čistega dobička za podpore, predvsem klerikalno usmerjenim organizacijam v Loki in tudi drugod po Sloveniji, največ v Ljubljani. V gospodarske namene so dajali denar za pota v zminški občini, od koder so bili vplivni odborniki in načelniki, za nakup kmetijskih strojev zadrudnikom v Bodovljah, Zmincu, na Suhi, Lipici in Trati. Kupovali so vejalnike za žito, železne pluge, itd. Največ pa so podpirali domače Katoliško izobraževalno društvo. Leta 1908 so od starološke hranilnice prevzeli društveni dolg za nove prostore in dvorano na Lontrgu. Hranilnica je bila največji dobrotnik in nekak pokrovitelj društva. Leta 1917 so sprejeli sklep, da vse darove za katoliško društvo, darujejo preko župnega urada – župnije in da ta lahko zahteva denar nazaj, če bi društvo kdaj zajadrlo v neprave vode. Kdaj pa bi se društvo oddaljilo od krščanskih načel, pa bi odločala vsakokratni župnik in škofija. Leta 1929 so dali podporo društveni knjižnici, takrat knjižnici Prosvetnega društva, z zahtevo, da odstranijo knjige: Švejka, Luciferja in Rdečega kardinala. Iz društva so precej užaljeno poročali, da Rdečega kardinala sploh niso imeli. Tako ostro nastopanje je bilo razumljivo, saj je bilo društvo zadolženo in je Ljudska hranilnica kupila društveni dom na Lontrgu in dala čedne vsote za ustanovitev društvenega kino podjetja, ustanovljenega leta 1931.

Leta 1933 so v zavarovanje svojih terjatev na dražbi kupili hišo Janeza Potočnika, Mažuca v Stari Loki, takrat št. 18. S hišo niso imeli posebnega dobička in ne veselja in so jo leta 1940/41 prodali oziroma nekako zamenjali za hišo poleg društvenega doma na Lontrgu, Spodnji trg 15.

Hranilnica je doživljala dobre in slabe čase, kar je razvidno tudi iz bilanc. Krize je preživljala hkrati z ostalimi denarnimi zavodi. Prebrodili so jih lahko le s poceni poslovanjem in varnim nalaganjem denarja in dajanjem posojil. Za uradovanje so dobivali člani, pred sistematizacijo uradnika, le nekaj odškodnine za uradni dan. V letih, ko je bila zadruga uspešna, so izplačevali tudi skromne sejnine in dajali nagrade izdelovateljem bilanc itd. Upravni stroški pa so narasli po zaposlitvi profesionalnega delavca. S tem pa so postali uglednejša ustanova in so si leta 1927 napeljali telefon v uradne prostore. Leta 1928 so slo-

Oborniki Ljudske hranilnice in posojilnice v Škofji Loki leta 1928 ob praznovanju 25. letnice. Od leve proti desni, stojijo: Angelo Molinaro, Jožef Košir – Milnar, Franc Bemik – Petač, Josip Armejc – župnik, Polde Hafner – Fešk, Franc Hartman – Špan, Josip Matek. Sedijo: Janez Krašovec – Ledrar, Franc Rupar – Lah, Anton Starman – Plestenjak, Ivan Pokorn – Ferbar, Franc Babič – Kapar, Janez Veider – kaplan.

vesno praznovali 25-letnico, razdelili mnogo podpor in se v spomin fotografirali. Gospodarsko krizo v tridesetih letih so zadovoljivo prebredli. Zaposlili so za odlog plačil do leta 1943 in dobili podobno kot ostali zavodi ugodno rešitev. Do vojne je kazalo, da bodo spet prišli na zeleno vejo, vendar so že poljski dogodki nakazali krizno obdobje v bančništvu. Napad in zasedba Jugoslavije je zadala zavodu hud udarec. Župnik in kaplan sta bila izgnana, mesto načelnika pa je bil imenovan komisar, sicer prejšnji načelnik, vendar z manjšimi kompetencami. Že novembra 1941 so se dogovarjali o združitvi hranilnic. Po pojasnilu ravnatelja Mestne hranilnice v Kranju, naj bi loška hranilnica postala podružnica kranjske. Zaradi tega so poslali tajnika Matka na Bled, kjer pa je izvedel, da združevanje za sedaj ni predvideno in ga tudi ne žele. Zamenjali so dinarje z markami in sredstva naložili pri rajfajznovki v Kranju, bivši Ljudski hranilnici. Sami so dobili nov naslov: Volks-Spar und Darlehenkasse G.m.u. H. Lack a.d. Zaier. Zapisniki načelstva so med vojno bolj redki, vendar jih v prvih dveh letih še pišejo. Poleti 1942 jim je okupacijski revizor sporočil, da se morajo združiti starološka, loška ljudska in loška okrajna hranilnica v nov rajfajznovski zavod pod centralo v Celovcu. Sedež novega zavoda je bil v Okrajni hranilnici, ki je imela tudi več uradništva. Premični inventar Ljudske hranilnice je kupila loška župna cerkev. Zadnji medvojni zadrudni zapisnik je bil zabeležen septembra 1943. Dne 10. marca 1944 so se dokončno priključili bivši Okrajni hranilnici takrat rajfajznovki, ki pa je naprej ločeno vodila zadeve starološke in loške ljudske hranilnice.

Po vojni so se okrnjeni odborniki, saj se odbor od leta 1941 ni več dopolnjeval, spet sešli decembra 1945. Posle zadruga so opravljali uslužbenci Okrajne hranilnice Ivo Plestenjak, Ciril Lendovšek in Ciril Mrak, ki so delali za Ljudsko hranilnico brezplačno. Že iniciativni zadrudni odbor Slovenije (IZOS) ni bil naklonjen tolikim denarnim zavodom v enem kraju. Tudi ministrstvo za finance je predvidelo centralizacijo finančnih zavodov. Zadnja seja zadruga je bila januarja 1946, na njej so razpravljali predvsem o gospodarskih in premoženjskih zadevah, o stavbi društvenega doma, ki je dobival drugo funkcijo. Poleti 1947 je bila zadruga dokončno likvidirana.

Načelstvo – upravni odbor:

Luka Dagarin, Martanc iz Puštala, posestnik glavnika in župan, 1903–1905

Ignacij Zaplotnik, kaplan, 1903–1905

Franc Rupar, Lah, posestnik in kovač, 1903–1929

Franc Jenko, Korošec, Štefan, posestnik iz Lipice, 1903–1904

Valentin Sušnik, Rohotnik, posestnik iz Breznice, 1903–1904

Jakob Rupar, Kovkar, posestnik iz Bodovelj, 1903–1926

Anton Starman, Plestenak, posestnik iz Suhe, 1903–1947

Avguštin Šinkovec, župnik, 1904–1920

Franc Steržaj, kaplan, 1904–1905

Janez Kavčič, Mišničar, klepar in posestnik, 1905

Janez Krašovec, Ledrar, usnjar in posestnik, 1905–1928

Peter Janc, nunski katehet, 1904–1905

Karel Čerin, kaplan, 1905–1906

Davorin Cvenk, organist, 1906–1908

Evgen Legat, kaplan, 1906–1909

Alojzij Finžgar, Brojenčk, kamnosek in posestnik, 1908–1914

Janez Mikuž, kaplan, 1909–1914

Janez Klavžar, kaplan, 1913–1914

Franc Babič, Kapar, krojaški mojster, 1914–1918, 1920–1935

Matej Vilfan, kaplan, 1914–1915

Anton Anžič, kaplan, 1915–1918

Filip Terčelj, kaplan, 1918–1921

- Ciril Milavec, kaplan, 1918–1919
 Dr. Tomaž Klinar, župnik, 1919–1923
 Franc Urbanec, kaplan, 1921–1923
 Dr. Josip Arnejc, župnik, 1923–1928
 Viktor Debeljak, Jamnikov, trgovec in posestnik, 1923–1926
 Franc Kek, kaplan, 1926–1927
 Franc Bernik, Petač, zminški župan, posestnik iz Bodovelj, 1926–1947
 Ivan Veider, kaplan, 1927–1930
 Anton Šubic, Ledrar, usnjar in posestnik, 1928–1947
 Jernej Podbevšek, župnik, 1928–1941
 Josip Košir, Mlinar, posestnik in mlinar, 1929–1947
 Dr. Vilko Fajdiga, kaplan, 1930–1934
 Viktorjan Demšar, kaplan, 1934–1940
 Franc Rupar, Lah, kovač in posestnik, 1935–1947
 Andrej Starman, Anžon, posestnik iz Suhe, namestnik 1939–1947
 Luka Krek, 1939–1947, namestnik
 Ivan Okorn, Berkfirer, poslovodja, 1939–1947, namestnik
 Melhior Golob, kaplan, 1940–1941, 1945–1947, namestnik
 Jože Langerholc, Pot, čevljar in posestnik, 1941–1947, namestnik
 Josip Matek, organist, 1925–1943.
- Uslužbenci:**
 Josip Matek 1925–1943
- Načelniki:**
 Luka Dagarin, Martanc, posestnik, glavninar in zminški župan, iz Puštala, 1903–1905
 Jakob Rupar, Kovkar, posestnik in zminški župan, iz Bodovelj 1905–1926, razen 1916–1918.
 Anton Starman, Plestenak, posestnik na Suhi, 1926–1941; 1941–1945 kot komisar.
 Ravnatelj: Jernej Podbevšek, župnik, 1929–1941.
- Nadzorstvo – nadzorni odbor:**
 Janko Petrič, župni upravitelj, 1903–1905
 Janez Kavčič, Mišničar, posestnik in klepar, 1903–1905, 1906
 Franc Rupar, Župca, posestnik od Sv. Andreja, 1903–1908
 Janez Bernik, Kartel, posestnik pri Sv. Ožboltu, 1903–1905
 Matevž Bernik, Na Ravneh, posestnik pri Sv. Andreju, 1903–1904
 Gregor Kermelj, Stanišnik, posestnik iz Staniš, 1903–1904
 Franc Kržišnik, Zgornji Fojkar, posestnik pri Sv. Ožboltu, 1903–1904
 Janez Krmelj, Krmelj, posestnik iz Staniš, 1903–1904
 Franc Habjan, Sušnik, posestnik iz Breznice, 1903–1908
 Franc Jenko, Korošec, Štefan, posestnik iz Lipice, 1904–1906
 Janez Krašovec, Ledrar, posestnik in usnjar, 1904–1905
 Valentin Osredkar, Brojan, posestnik, 1904–1908
 Valentin Sušnik, Rohotnik, posestnik iz Breznice, 1904–1908
 Ignacij Nadrah, nunski spiritual, 1905–1915
 Alojzij Finžgar, Brojenčak, kamnosek in posestnik, 1905–1908, 1914–1916
 Luka Dagarin, Martanc iz Puštala, posestnik, glavninar in zminški župan, 1905–1908
 Primož Žontar, stražmojster v pokoju, 1905–1907
 Ivan Okorn, Berkfirer, posestnik in mizarski mojster, 1907–1910

Valentin Debeljak, Jamnik, trgovec in posestnik, 1908–1926
 Anton Kalan, Kržaj, posestnik in trgovec na Suhi, 1908–1925
 Josip Hafner, Pepe, lesni trgovec in posestnik, 1910–1927
 Karel Čerin, nunski spiritual, 1915–1918, 1920–1927
 Gašper Bernik, Kisuc, Starman iz Puštala, 1916–1923
 Tomaž Gašperšič, Klamfar, branjar, glavninar in trgovec, 1918–1926
 Josip Šimenc, nunski spiritual, 1924–1928
 Leopold Hafner, Fešk, posestnik in lesni trgovec, 1925–1938
 Anton Ogrin, stavbenik in posestnik, 1926
 France Hartman, Špan, posestnik na Suhi, 1927–1947
 Jožef Košir, Mlinar, posestnik in mlinar, 1927–1930
 Angelo Molinaro, stavbenik in posestnik, 1926–1943
 Ivan Pokorn, Firbar, oblastni uradnik, 1928–1941
 Matevž Pečnik, Pevenčan, posestnik v Bodovljah, 1930–1947
 Kožuh Janez, Firbar, posestnik, 1938–1947
 Dr. Viktor Kocjančič, okrajni zdravnik, 1939–1944, namestnik
 Jože Hartman, Špan, posestnik na Suhi, 1939–1947
 Tine Oman, Čik, uradnik, 1939–1941

Leto	članstvo	prejemki	izdatki	dobiček
1903	34	96797	94358	92 krona
1905	68	103193	101696	339
1910	110	210629	204779	1650
1914	135	195184	193391	1760
1915	138	342408	339281	1188
1916	133	866648	852275	1661
1917	103	1349468	1337217	1420
1918	100	878959	875407	2326
1919	101	493940	465533	3324
1920	101	1059201	995386	3041
1925	120	1913852	1896326	5061 dinarji
1930	225	11873388	11864670	15330
1933	278	2419187	2417070	9104
1940	363	4595968	4595968	
1941		278039		541 marke
1942		137704		4363 zgube
1943	378	232614	232614	508
1944		195803	195803	
1945 (9.maj)		190141	190141	marke
1945	363	1406332	1406332	dinarji
1946	364			

Računski zaključki med 1933 in 1940 niso ohranjeni, medvojni in povojni pa smo vzeli iz sejnih zapisnikov, saj uradnega, objavljenega, računskega zaključka niso več izdelovali.

MESTNA HRANILNICA V ŠKOFJI LOKI 1927(1926) – 1950

Družbene in gospodarske razmere po prvi svetovni vojni so sredi dvajsetih let postale spet ugodnejše za ustanovitev še ene hranilnice. Leta 1927 je pričela delovati v Loki sreska izpostava. Občina je za svoje nameravane investicije potrebovala zavod, ki bi ji pomagal pri posojilih. Na občinski seji 15. 7. 1926 je za gospodarski odsek Matevž Zihler podal naslednjo peticijo:

Najtrpkejši očitek, ki ga moramo vsak dan slišati od svojih soobčanov, to je teh, ki so nam podelili mandate, da zastopamo njihove koristi v našem občinskem odboru, je pač ta, da so naši predhodniki marsikaj zamudili. Žalibog, da je ta očitek preresnichen. Poglejmo samo na druga večja ali manjša mesta po naši domovini in videli bomo, koliko so ta storila za svoj kulturni in gospodarski napredek, dočim smo mi, dasi ne po naši krivdi, v marsičem zaostali. Sedanjemu občinskemu odboru pač nobeden objektiven presojevalec naših razmer ne bo mogel očitati, da ni uporabil vsako najmanjšo priliko, da vsaj deloma popravi, kar je bilo doslej zamujenega. Vsega seveda v tej kratki dobi ni mogel storiti. Toda mirovati še ne smemo, temveč moramo s svojim vztrajnim delom dokazati, da je naša prva in poglavitna dolžnost delati nadalje za procvit in povzdigo našega mesta.

Težke so naloge, ki nas še čakajo in ki jih bomo morali še dovršiti. Nova bremena in nove dolžnosti se nam nalagajo, vendar nas trud in delo ne sme odvrniti od začrtane poti, ako nočemo tudi mi zaostajati, temveč napredovati s tokom časa, v katerem živimo. Na

PRAVILA

MESTNE HRANILNICE
V ŠKOFJI LOKI

#

OKRAJNA HRANILNICA IN
POSOJILNICA V ŠKOFJI LOKI

REGISTROVANA ZADRUGA Z NEOMEJENO ZAVEZO

VLOŽNA KNJIŽICA

ST. 9744

Naslovna stran pravil Mestne hranilnice v Škofji Loki in prva stran vložne knjižice Okrajne hranilnice in posojilnice v Škofji Loki

tej poti pa vidimo, kako se moramo pri izpolnjevanju svojih dolžnosti boriti z vedno večjim pomanjkanjem denarnih sredstev in to pomanjkanje občutimo tembolj, čimveč novih bremen se nam na ramena nakladajo.

Ali bo morda že konec našega dela, ko dozidamo vojašnico in meščansko šolo, ko otvorimo mlekarsko šolo, izvršimo najnujnejše poprave v mestni klavnici, uredimo naše razdrapane ceste itd?

Že vse to bo stalo občino mnogo denarja in se bo morala zadolžiti. In kaj pri tem največ pogrešamo? Ali ne pogrešamo pri tem v prvi vrsti tak denarni zavod, ki bi stal pod upravo našega mestnega zastopa in pri katerem bi naš občinski odbor imel odločujočo besedo zlasti takrat, ko bi šlo za financiranje lastnih občinskih naprav? Sami dobro vemo, kako mučno je trkati pri tujih zavodih za posojila in jim plačevati visoke obresti. Vsega tega pa nikakor ne bi bilo treba, če bi nam bilo mogoče naslanjati se na svoj lastni občinski denarni zavod.

In tak zavod naj bi bila naša mestna hranilnica, kakršne že mnogo let z najlepšimi uspehi delujejo v naši prestolnici, v sosednem Kranju, potem v Kamniku in skoraj v vsakem mestu naše pokrajine.

Prva stran pravil Mestne hranilnice v Škofji Loki in prva stran vložne knjižice Okrajne hranilnice in posojilnice v Škofji Loki

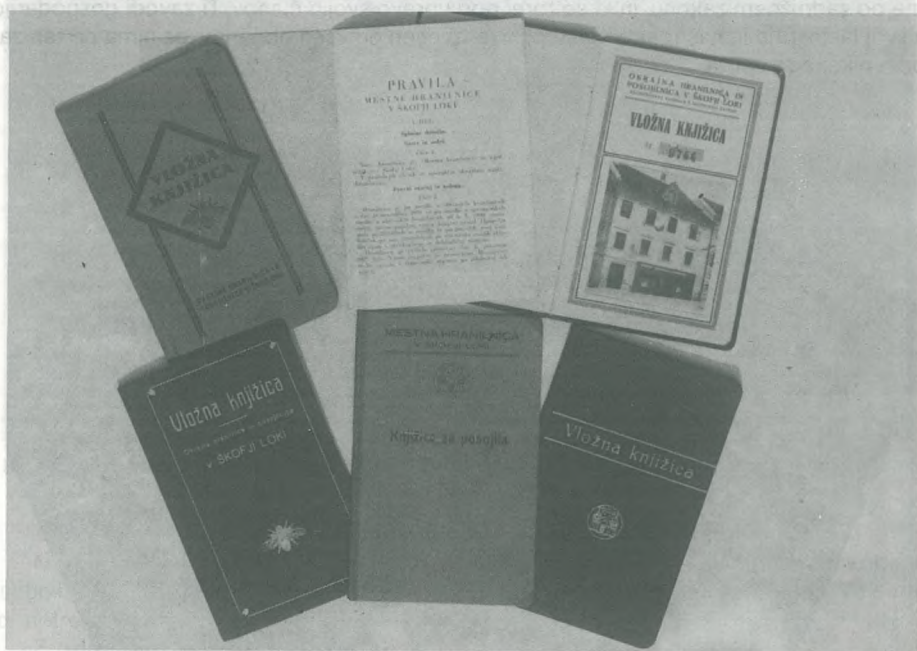
Edina naša Škofja Loka je v tem pogledu zaostala, in nima svoje lastne mestne hranilnice, v kateri naj bi se stekal ves sirotinski denar celega našega sodnega okraja kakor tudi denar drugih raznih javnih korporacij, ki morajo po zakonu nalagati svoje fonde v regulativne hranilnice, to je v zavode z mestno garancijo.

Uverjen sem, da je sedaj že najs krajnejši čas, da se naš gospodarski odsek loti tudi tega dela, da bi se predvsem resno začel zanimati za čimprejšnjo ustanovitev tega prepotrebne ga denarnega zavoda, ki bo zasledoval izključno mestne koristi, in da pripravi vse, kar je potrebno, da se že v prvi prihodnji javni občinski seji to predlaga.

Ako torej, gospodje, soglašate z menoj in ste načeloma za uresničenje te namere, potem Vas prosim, da me v tem podpirate. Pripravljen sem staviti in utemeljiti tak predlog že v prvi prihodnji občinski seji. Prosim Vas pa tudi, da o tem izrečete svoje mnenje še danes in mi tako omogočite podvzeti vse nadaljnje priprave za ustanovitev tega novega mestnega podjetja, katerega obstanek in razvoj je že vnaprej zagotovljen, ako vsak občinski odbornik, vsak meščan in vsak volivec stori svojo dolžnost do našega mesta.

Nova, podobna, nekoliko razširjena in bolj stvarna, peticija glede predlogov, kakšen naj bi bil novi zavod, je sledila že 31. 8. 1926. Tudi ta je zanimiva in nam prikazuje takratno »štimumo« v Loki, zato si jo pogledjmo.

Že pred svetovno vojno je bilo v gospodarskih krogih dobro znano, da je prebivalstvo našega okraja aktivno, to je, da so njegovi prihranki bili mnogo večji kakor dolgovi. Takrat so vsi domači denarni zavodi razpolagali s tolikšno gotovino, da se cela ni mogla uporabiti doma, temveč so jo morali za obresti nalagati drugod izven okraja. Tako razpoloženje in štedljivost našega ljudstva sta tudi po vojni ostala neizpremenjena.

Vložne in posojilna knjižica Mestne in Okrajne hranilnice v Škofji Loki

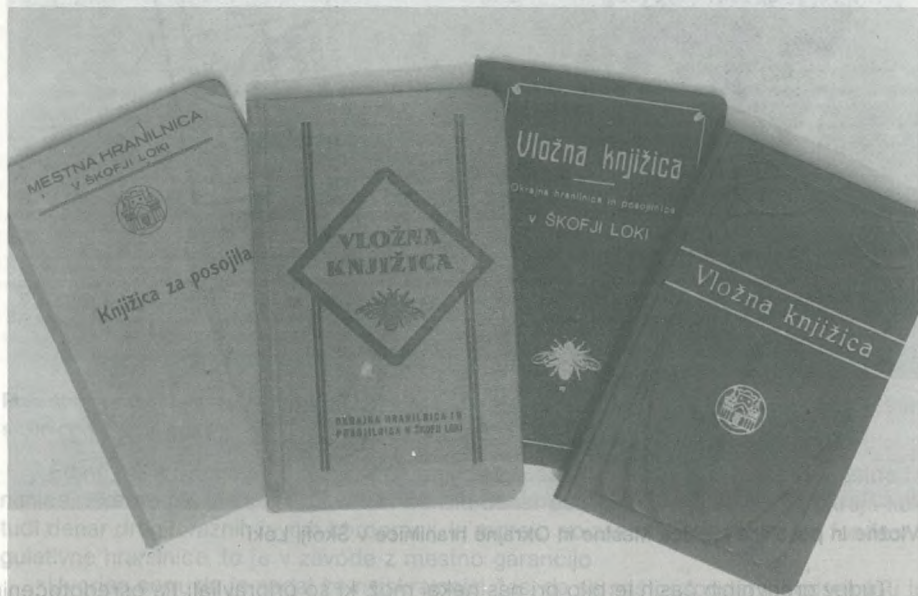
Tudi v predvojnih časih je bilo pri nas nekaj mož, ki so pripravljali tla osredotočenju denarja v zavod, ki bi bil pod upravo in vplivom naše mestne občine, nameravali so po zgledu drugih večjih in manjših, toda naprednejših mest ustanoviti tudi v našem mestu hranilnico s tako varnostjo, da bi po še sedaj veljavnih zakonih v njo oblastva vlagala denar

varovancev in javnih fondov. Do ustanovitve takega pupilarno varnega denarnega zavoda pa vendar le še do danes ni prišlo. Če preiščemo vzroke, zakaj se to ni zgodilo, moramo žal poudarjati, da je bila temu kriva deloma neumevnost, nedelavnost in neodločnost tistih mož, ki so upravljali mestno občino, deloma pa so krivi povsem neumestni oziri, da bi tak mestni zavod utegnil škodovati že obstoječim denarnim zavodom, katerim moramo odkrito priznati, da v okviru svojih pravil točno in v redu izpolnjujejo svoje dolžnosti.

Danes, po izvršenem državnem prevratu in ko se vedno bolj bližamo h konsolidaciji in ureditvi naših gospodarskih razmer, moramo te vzroke povsem zavreči. Mi vsi, naj bomo pripadniki te ali one stranke, moramo imeti samo en cilj, moramo zastopati edino pravo stališče, da povzdignemo moč in ugled naše občine in da ji pripomoremo do virov, s katerimi si bo lahko pomagala sama, ne da bi bila odvisna od druge, tuje pomoči.

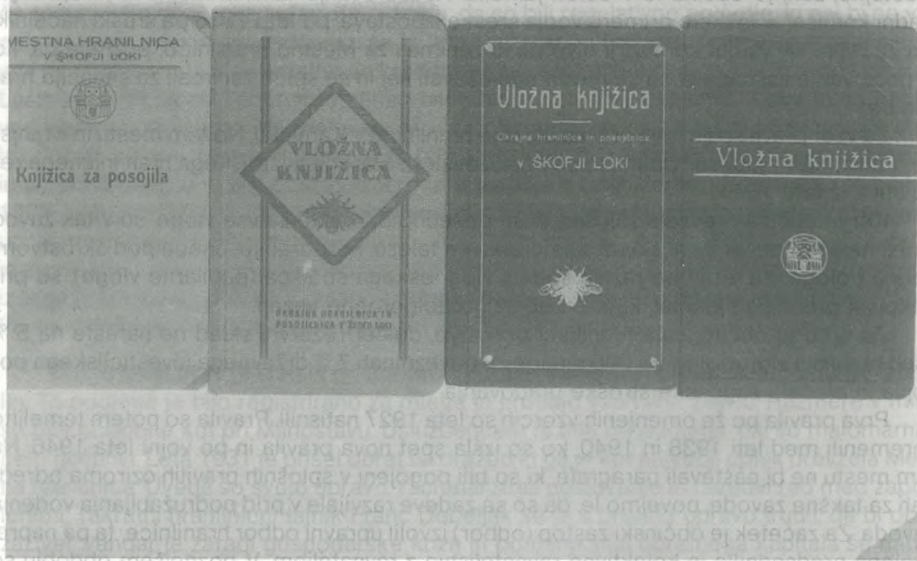
Ni moj namen podrobneje utemeljevati potrebo za ustanovitev mestne hranilnice, za katero naj bi naša občina prevzela jamstvo z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo v smislu pravil, ki jih bo oblastvo potrdilo. To potrebo uvidi vsakdo, ako le količkaj pozna naše mestne razmere. Naša mestna občina si je, kakor znano, postavila mnogotere naloge, ki še čakajo rešitve. Pomislimo, koliko se bo morala zadolžiti samo za nabavljeno zemljišče za novo vojašnico in koliko žrtev bo morala še prispevati, ko bo morala zidati novo osnovno in meščansko šolo in izvršiti še druge naprave, ki pridejo v doglédnem času na vrsto. Za vse to bo potrebovala mnogo denarja, in koliko bi ji bilo olajšano stališče, da dobi ta denar doma, od svojega zavoda, mesto od drugega, ki bi pri tem, kar je naravno iskal svoj dobiček in zastopal svoje koristi.

Mi imamo ne samo v mestu, ampak tudi po celem okraju denarne zavode, ustanovljene po združnem zakonu, in ki so torej pod upravo svojih članov. Ti zavodi gospodarijo za svoj lastni prid in naš mestni zastop, ki je izvoljen od vseh občanov, pa nima pri teh zavodih nikakega vpliva!

Računske knjižice Mestne in Okrajne hranilnice v Skofji Loki

Brez dvoma je, da bi bodoča mestna hranilnica imela vse pogoje za svoj obstanek in razvoj. Domači denar varovancev in javnih fondov ter drugih zasebnikov, ki je naložen pri denarnih zavodih izven našega okraja in se lahko šteje na več milijonov dinarjev, bi se sčasoma gotovo večidel pritegnil v domačo mestno hranilnico. S temi naložbami bi potem razpolagal hranilnični upravni odbor, katerega polovica članov bi bila izvoljena izmed občinskih odbornikov. V katere namene bi se uporabljal denar, je predvideno v hranilničnih pravilih. Kakršnekoli špekulacije s tem denarjem so seveda izključene, saj bi zavod stal pod neposrednim nadzorstvom države in bi vsem sejam, na katerih bi se sklepalo kako investirati denar, prisostvoval državni komisar. To je gotovo: Pri mestni hranilnici se bo moralo gospodariti tako, kakor velevajo pravila. To gospodarstvo bi nikakor ne bilo podvrženo samovolji kakega posameznega člana upravnega odbora, kakor je to mogoče pri takih zavodih, ki jih upravljajo člani sami ter je marsikaterikrat odvisen kak sejni sklep od tega, ali je všeč ali koristen nemu ali drugemu odborniku ali pa se tiče osebe, ki je slučajno nasprotnega političnega naziranja.

Knjižica za posojilo in vložne knjižiccciižičice Mestne in Okrajne hranilnice v Škofji Loki

Naša mestna hranilnica bi seveda ne donášala posameznim funkcionarjem nobenih osebnih koristi in bi vsaj v začetku morali vsi izvrševati svoje posle brezplačno. To se mi zdi potrebno omenjati.

Z ozirom na vse tu navedeno predlagam:

1. da se ustanovi mestna hranilnica s sedežem v Škofji Loki po pravilih, ki so že v ta namen sestavljene;
2. da prevzame mestna občina v smislu ... teh pravil jamstvo za ... z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo;
3. da plača za ustanovne stroške v smislu ... pravil znesek Din ... ki naj se naloži na vložno knjižico, glasečo se na ime »Mestno županstvo v Škofji Loki«

4. da se v prvi hranilnični upravni odbor izvolijo

a) izmed članov občinskega odbora gg.

b) izven odbora.

5. da ta upravni odbor vse potrebne ukrene za oblastveno odobrenje pravil in čimprejšnji pričetek poslovanja hranilnice.

Za 1. točko tega predloga prosim, da glasujemo po imenih.

Mestno hranilnico so ustanovili s sklepom občinskega odbora z dne 11. 9. 1926 s pričetkom polnega rednega poslovanja s 1. 1. 1927.

Zavod je bil takoimenovane regulativne narave v nasprotju od ostalih dveh loških hranilnic, ki sta bili na združnih temeljih. Osnova ustanovitvi je bila uredba o občinskih hranilnicah. Regulativne hranilnice so lahko ustanovljale občine, okraj, itd., skratka, z današnjim pojmom organi družbeno-političnih skupnosti. Poslovanje takšnega zavoda je bilo samostojno, zanj je občina le v celoti jamčila. Nadzorovanje takšnih hranilnic je opravljal vladni komisar, v loškem primeru vodja sreske izpostave, po letu 1936 pa sreski načelnik. Od začetka se vladni komisarji niso dosti zanimali za Mestno hranilnico, pozneje pa, ko je poslovanje zaškripalo, so se redno udeleževali sej in se sploh zanimali za sanacijo hranilnice.

Za vzor pravil so jim bila pravila Mestne hranilnice v Kamniku, Novem mestu in Kranjske hranilnice v Ljubljani. Delno so se posluževali še starega avstrijskega hranilničnega regulativa iz leta 1844.

Ker je občina prevzela splošno in še posebno poroštvo za vse vloge, so v tak zavod smeli nalagati denar javni skladi, samoupravna telesa, korporacije, osebe pod skrbstvom, sodne pologe, itd. Prav od raznih sodnih vlog loškega sodišča (pupilarne vloge), so pričakovali precejšen kapital, ki je bil običajno dolgoročno vezan.

Za doto je občina dala hranilnici poroštvo, dokler rezervni sklad ne naraste na 5 % vseh hranilnih vlog, polog 50 000 dinarjev v obveznicah 7 % državnega investicijskega posojila in plačala zagonske stroške uradovanja.

Prva pravila po že omenjenih vzorcih so leta 1927 natisnili. Pravila so potem temeljito spremenili med leti 1938 in 1940, ko so izšla spet nova pravila in po vojni leta 1946. Na tem mestu ne bi naštevali paragrafe, ki so bili pogojeni v splošnih pravilih oziroma odredbah za takšne zavode, povejmo le, da so se zadeve razvijale v prid podružabljanja vodenja zavoda. Za začetek je občinski zastop (odbor) izvolil upravni odbor hranilnice, ta pa naprej svojega predsednika in kolektivno ravnateljstvo z ravnateljem. V poznejšem obdobju so bili mandati članov ravnateljstva in upravnega odbora predvideni na tri leta in naj bi se ne menjavali glede na politične spremembe v občinskem vodstvu. Vendar je bilo v praksi drugače in so se s političnimi garniturami menjali tudi člani upravnega odbora in ravnateljstva.

Pripravljalni odbor so ob drugi peticiji sestavljali Josip Hafner, mestni župan in sklicatelj seje pripravljalnega odbora, Viktor Debeljak, Josip Košir, dr. Milko Kranjc, Avgust Nadilo, Anton Ogrin, Lovro Planina, Janko Potočnik, Anton Savnik, Avgust Sušnik, Matevž Zihel in Viktor Žužek. Te predstavnike je izbral občinski odbor iz svojih vrst in izven odbora. Posebno so bili navdušeni nad predstojnikom Okrajnega sodišča dr. Milkom Kranjcem, ki naj bi izdatno pripomogel k razvoju z vlaganjem vlog sodnih varovancev. Za predsednika hranilnice so izvolili župana Hafnerja, tajnik je postal Avgust Nadilo, ki je dezertiral iz Okrajne hranilnice leta 1921, blagajnik pa Lovro Planina. Izvolili so še poseben reklamni odsek, v katerem so bili Avgust Nadilo, Anton Ogrin, Janko Potočnik in pozneje namesto njega Anton Savnik.

Vso jesen so potem urejali formalnosti pri oddelku ministrstva trgovine in industrije, kjer jim je dr. Rudolf Marn posredoval pri velikem županu Baltiču, da so zadevo do 1. 1. 1927 tudi formalno uredili in lahko pričeli poslovati. Pričetek poslovanja je županstvo javno objavilo na občinski oglasni deski. Prve mesece so poslovali kar v občinski hiši na Placu, danes Mestni trg 35. Aprila 1927 so se preselili v najete prostore v Klobovsovi hiši na Placu, danes Mestni trg 34. To hišo je leta 1929 vojni superior, kurat Klobovs zapustil občini in se v zahvalo imenuje po njem Klobovsova ulica. Notranjo opremo lokala je izdelal po vzorcu pisarniške opreme v Šeširju mizar Jurij Grohar iz Karlovca (Kopališke ulice). Za uradovanje so nastavili najmodernejše praktično knjigovodstvo, nakupili tiskovine in kartoteke, oskrbeli pečate, itd. O pričetku poslovanja je bilo precej pisanega tudi v časopisih. Hranilnica je lepo uspevala. Z letom 1927 so sistemizirali poklicnega uradnika Franca Debeljaka, ki je postal pozneje hranilnični tajnik in dolgoletni ravnatelj. Po napredovanju Debeljaka v rednega uradnika so leta 1929 sprejeli v službo še eno pisarniško moč, Tilko Ruper, ki je ostala zvesta hranilnici do konca leta 1949. Druge spremembe uslužbencev pa so razvidne iz seznama na koncu.

Zaključni računi prvih let so bili spodbudni. Zavod se je kljub bližajoči se svetovni gospodarski krizi dobro razvijal in bi ga ta ne prizadela veliko, podobno kot ostala dva v Loki, če bi ne prišlo do drugih težav. Kljub temu, da so bili regulativno podjetje, ki naj bi ne vlagalo v »večja privatna podjetja«, so se že leta 1929 zapletli pri kreditiranju dveh loških podjetij dvomljivega slovesa. Izdatno so kreditirali Mlinostav in Elektrovaljni mlin, oba na Trati. Lastniki in družabniki obeh podjetij so bili v bistvu isti, živeli so izven Loke in so obrate vodili njihovi uslužbenci. Mlinostav d.z.o.z. – Mlinostavsko podjetje in tovarna mlinskih strojev Škofja Loka s polnim naslovom, je bil registriran za izdelavo poljedelskih, pekovskih in sorodnih strojev in potrebščin in tudi za trgovanje s temi izdelki. Ustanovljen je bil leta 1928. Nobeni krediti mu niso pomagali in že leta 1931 ga je Mestna hranilnica kot največji upnik morala kupiti. Zaradi gospodarske krize ga je hranilnica leta 1933 likvidirala v celoti in zemljišče in stavbe prodala Markgrafu in Horaku, oziroma Inteksu iz Kranja, ki je začel iz tega premoženja delniško družbo Loško predilnico, sedaj Gorenjska predilnica na Trati. Pri tej prodaji je imela hranilnica precej izgube.

Druga katastrofa je sledila pri Elektrovaljčnem mlinu Trata, imenovanem tudi Tratamlin. To podjetje je bilo registrirano za mletje in prodajo vseh vrst žitaric. Razmere v mlinu so bile podobne kot pri Mlinostavu. Uslužbencem ni bilo do podjetja, bili so malomarni in celo goljufivi. Leta 1931 je prišel obrat na dražbo in ga je kot največji upnik prevzela Mestna hranilnica. Uvedli so svojo upravo, racionalizirali poslovanje in naredili red med zaposlenimi. Takratni hranilnični tajnik Franc Debeljak se je s prisilno upravo trudil, da bi obrat zaživel, vendar je zaradi gospodarske krize in pomanjkanja obratnega kapitala še naprej pešal in donašal izgubo. Leta 1934 ga je odkupil traški industrijalec Heinricher s solastniki. Tudi pri tej prodaji je bila izguba.

Take razmere so ugodni razvoj hranilnice zavrle kljub temu, da so zunanje bilance prikazovali kot pozitivne, saj so računali pri obeh podjetjih na ugodne prodaje, kar pa se ni uresničilo. V takem, navzven zakritem stanju, je hranilnica predremala krizo, in ko se je okrog leta 1936 denarni trg pričel poživljati, so se posledice pokazale. Hranilnica je bila na robu propada. Odpovedala je likvidnost, denarja za kredite in izplačila vlog ni bilo. Tudi politični dogodki v upravljanju občine so v teh razmerah kritično odmevali. Hranilnici so očitali, da se je spuščala v bančne in gospodarske posle. Menjave v občinskem odboru so očitke napihivale itd. Nekateri so polom zavohali že zelo zgodaj. Sodišče je že leta 1932 dvignilo, oziroma ni več nalagalo svojih vlog. Preneslo jih je v druge zavode izven Loke. Hranilnica ni dajala kreditov, kar se pa v krizi tako ni poznalo, saj nihče takrat ni mogel širiti delovanja, tako da hranilnica ni zaprosila za odlog plačil, ker bi se s tem tudi izguba še bolj navzven razglasila. Po malem so izplačevali vloge, podobno kot ostali hranilni zavodi in čakali. Tako so čakali do leta 1937, ko so morali objaviti stanje in pričeti s sanacijo.

Leta 1938 so potekali tajni pogovori na relaciji občina, hranilnica in Ljudska hranilnica. Ta naj bi prevzela Mestno hranilnico in jo priključila. Do takšnega, tudi političnega, škandala pa le ni prišlo. Proti sanaciji je bila v občinskem odboru le manjšina in pričeli so z načrti, kako dobiti spet likvidnost. Občina je imenovala še poseben tričlanski odbor, ki se je zavzel za sanacijo, ki je potem potekala vse do vojne in še čez. Občina je morala dati naslednjo izjavo:

Občina Škofja Loka jamči neomejeno in nepreklicno z vso svojo imovino, z vsemi svojimi dohodki in svojo davčno močjo za vse pravno veljavne obveznosti Mestne hranilnice v Škofji Loki, najsi izvirajo te obveznosti iz kateregakoli pravnega naslova.

Izjava je bila obvezujoča in odgovorna za občino. Vso zadevo so delali javno z razglasi na oglasni deski. Zbudila je sicer nekaj časopisnega prahu, ki pa se je kmalu polegel. Sanacijska sredstva v višini 2,6 milijona dinarjev so dobili pri Narodni banki, Zvezi jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani oziroma Društva denarnih zavodov v Ljubljani. Ko se je pokazalo, da so namere sanacije resne, je sodišče že pred pokritjem 2,6 milijona leta 1940, z letom 1939 spet pričelo vlagati vloge svojih varovancev, ugled zavoda se je popravljal.

Zavod je bil včlanjen v Zvezi hranilnic Dravske banovine, Zvezi jugoslovanskih hranilnic in po zadnji vojni v Zvezi hranilnic Slovenije, ki je bila tudi medrepubliško povezana. Denar so nalagali pri Zadrudni gospodarski banki v Ljubljani in v podružnici v Kranju, Češki industrijalni banki v Ljubljani, Mestni hranilnici v Ljubljani, Poštni hranilnici, pri Kmečkem hranilnem in posojilnem domu, vse v Ljubljani, itd.

Zadnja seja odbora in ravnateljstva je bila 3. aprila 1941. Med vojno je bila hranilnica v likvidaciji in jo je prevzela Kreissparkasse Krainburg, Hauptzweigstelle Laak. Za Mestno hranilnico so še naprej vodili posebno poslovanje.

Narodna vlada Slovenije je že 1. 9. 1945 dovolila ponovno odprtitev poslovanja pod starim imenom, po takrat veljavnih zakonskih predpisih in v skladu s prirejenimi novimi pravili, ki so jih pričeli spreminjati in so jih na novo sestavili leta 1946. Hranilnica je sedaj prevzela poslovanje medvojne Kreis-sparkase. Od Mestnega narodnoosvobodilnega odbora je bil hranilnici postavljen delegat Jožko Čadež. Isto osebo je postavilo finančno ministrstvo za delegata. Septembra 1946 je okrajni ljudski odbor Škofja Loka na podlagi ministrstva za finance ponovno zavod potrdil. Zavod je postal državno podjetje lokalnega pomena pod operativnim upravnim vodstvom okraja Škofja Loka. Direktor je postal dotakratni poslovodeči uradnik in prejšnji tajnik Silvo Marguč, predsednik poslovnega odbora Števo Šink, podpredsednik pa Franc Žebre. Še istega meseca so se ponovno registrirali pri poverjeništvu za finance kranjskega okraja, kjer so vodili takšne gospodarske registre.

Upravni odbor so po novem sestavljali člani iz delegiranih upravnih vrst, občani, ki so se razumeli na bančno poslovanje, takoimenovani strokovnjaki in predstavniki vlagateljev oziroma koristnikov.

Takoj jeseni 1945 so pričeli z zamenjano gotovino in posojili drugih večjih denarnih zavodov iz Ljubljane ponovno s kreditiranjem predvsem obrtne dejavnosti in obnovitvenih zadrug. Maja 1946 je hranilnica v povezavi z Denarnim zavodom Slovenije likvidirala obveznosti in terjatve iz okupacijske valute, takoimenovane partizanske obveznice, dajatve v naravi NOV in POS. Hranilnica je dobro poslovala, vendar so bile na vidiku nagle družbene in gospodarske spremembe. Spomladi 1948 je prenehal okraj Škofja Loka (OLO),

ki je 15. 2. 1948 izdal odločbo o likvidaciji hranilnice. V Loki je bila ustanovljena podružnica Narodne banke in zato sorodnih bančnih in denarnih zavodov ni bilo treba. Za likvidacijo predvojnih hranilnic je v Loki delovala podružnica z imenom Poverjenišтво komisije za likvidacijo kreditnih zadrug pri ministrstvu za finance LRS v Škofji Loki. Aprila 1947 je bil Silvo Marguč, ravnatelj Mestne hranilnice, izbran za zaupnika vseh hranilnic, ki so jih likvidirali na loškem ozemlju. Leta 1948, ko je že delovala Narodna banka v Škofji Loki, se je za Mestno hranilnico organiziral po že omenjeni odločbi okraja poseben likvidacijski odbor, ki je do konca leta 1950 dokončno likvidiral celotno hranilnično premoženje. Vsi bančni posli so bili prenešeni na Narodno banko, ki je prevzela tudi arhiv mestne in ostalih loških likvidiranih zadrug. Decembra 1950 je bila Mestna hranilnica izbrisana iz registra pri okraju Kranj.

Poglejmo še personalne zadeve.

Ravnatelji:

Av gust Nadilo, 1927–1931 (umrl)

Lovro Planina, Gračanc, posestnik in dežnikar, – 15. 1. 1932

Števo Šink, notar – 11. 6. 1932

Franc Debeljak, Jamnikov, gerent, 8. 5. 1936, ravnatelj 30. 1. 1937–1940

Dr. Jože Pokorn, advokat, – 1940–1941

Silvo Marguč, – 1945–1950

Tajniki in uradniki:

Franc Debeljak, Jamnikov, – 1927–1934

Ivan Marcon, 1934–1936

Silvo Marguč, 1937–1945

Tilka Rupar, uradnica, 1929–1949

Zorka Mlinar, 1942–1945

Funkcije v upravnem odboru in ravnateljstvu so se pogosto prepletale, zato smo lahko izdelali le približne sezname vodilnega kadra hranilnice. Tudi že omenjene spremembe v vodstvu občine so se odražale v hranilničnih telesih. Posebej nismo naštevali članov nadzornega in izvršnega odbora in razmere po letu 1945, ko se je članstvo naglo menjalo oziroma so člani ostali isti, le delegatska funkcija se jim je spreminjala. Proti koncu pa je sploh težko ugotoviti, kdo izmed odbornikov je imel še pravno veljavni mandat.

Upravni odbor:

Josip Hafner, Pepe, župan, 1927–1935

Viktor Debeljak, Jamnikov, trgovec, 1927–1932

Jurij Grohar, Znamčevski, mizarski mojster, 1927–1929

Viktor Žužek, pekovski mojster, 1927–1932

Franc Plestenjak, ravnatelj Šeširja, 1927–1930

Jernej Tavčar, Piškuc, klobučarski mojster, 1930–1932

Franc Žebre, trgovec, 1932–1936, 1945–1948

Pavel Okorn, Berkfirer, mizarski mojster, 1932–1935

Janez Poljanec, Kovečk, gostilničar, 1932–1935, 1945–1948

Ivan Šušteršič, Klinšar, kamnosek, 1932–1936

Pavel Bozovičar, Korlč, čevljarski mojster, 1937–1940

Lado Finžgar, Brojenčk, trgovec, 1937–1940

Matevž Zihlerl, Pepevnik, župan in gostilničar, 1936–1941

Zoran Deisinger, Sorž, trgovec, 1940–1941
Dr. Viktor Kocijančič, zdravnik, 1940–1941
Ciril Lužar, dentist, 1940–1941
Ivo Plestenjak, uradnik, 1940–1941
Franc Šega, uradnik, 1940–1941

Ravnateljstvo:

Avgust Nadilo, ravnatelj, 1927–1931
Avgust Sušnik, Kronbirt, gostilničar, 1927–1932
Števo Šink, notar, 1927–1936, 1945–1950
Anton Savnik, trgovec in tovarnar, 1927–1936
Lovro Planina, Gračanc, dežnikar, 1927–1932
Matevž Ziherl, Pepevnak, gostilničar, 1927–1932
Anton Ogrin, stavbenik, 1927–1941, 1945–1946
Franc Koman, 1932–1933
Ivan Potočnik, 1932–1936
Ivan Kavčič, Mišničar, kleparski mojster, 1932–1936
Dr. Franc Goljar, veterinar 1932–1936
Franc Debeljak, Jamnikov, 1927–1941
Dr. Ivan Hubad, zdravnik, 1935–1941
Alojzij Bernik, Kisuc, glavnikarski mojster, 1937–1940
Jernej Tavčar, Piškuc, klobučarski mojster, 1935–1940
Porenta Janez, mlinar, 1937–1940
Lojze Kmetič, ravnatelj Šeširja, 1937
Dr. Josip Pokorn, odvetnik in pravni konzulent za hranilnico, 1936–1941
Jože Eržen, Martin, avtopodjetnik, 1937–1940
Ivan Šušteršič, Klinšar, kamnosek, 1937–1940

Člani odborov po letu 1945:

Tine Oman, Čik, uradnik, 1945–1946
Ing. Ivo Stojkovič, 1945
Ivan Hafner, mesarski mojster, 1945
Franc Klobovs, Homolov, davčni uradnik, 1946–1950
Filip Škorjanec, 1946
Janez Grum, učitelj, 1945–1946
Jože Pehar, uradnik, 1945–1946
Jože Čadež, čevljarski mojster, 1945–1946
Ciril Mrak, uradnik, 1945
Jože Celjar, poslovođa, 1945–1946
Ivan Okorn, Berkfirer, tehnični uradnik, 1945–1946
Anton Fojkar, gostilničar, 1945–1946
Janko Šink, Lušinčik, 1946–1948
Milan Lorbek, trgovski pomočnik 1946–1948

Pri računskih zadevah smo se odločili, da prikažemo le bilance in poslovni promet, ker prikazovanje drugih postavk ne bi dalo bistvenih drugačnih pokazateljev.

leto	bilanca (aktiva=pasiva)	poslovni promet (prejemki in izdatki) (brez par)
1927	2 295 049	16 210 001
1928	4 063 347	57 237 424 (38 897 511)?
1929	6 406 690	62 957 619
1930	9 609 839	82 325 147
1931	10 990 734	67 613 945
1932	11 850 312	30 880 060
1933	11 814 133	28 583 713
1934	11 030 843	19 399 187
1935	10 702 571	13 659 419
1936	10 630 856	24 703 242
1937	7 722 393	26 007 896 izgube cca 2 ml.
1938	7 521 454	16 875 929
1939	7 117 280	24 757 645
1940	7 846 782	27 692 017

1941	327 657	Stadtische Sparkasse Laak i. Abw. – v likvidaciji – Kreissparkasse Krainburg
1942	294 045	marke (staro poslovanje, ne računi Kreissparkasse)
1943	241 897	
1944	74 564	
1945	75 545	z dne 9. maja
1945	1 440 930	dinarji
1946	9 250 244	
1947	9 840 136	
1948	5 697 381	
1949	4 341 426	

RAIFFEISENKASSE LAAK, r.z.z.n.z. Škofja Loka 1942 – 1946

Ustanovni občni zbor je bil 15. 10. 1942. Na dnevnem redu je bilo poročilo o potrebi ustanovitve takega zavoda. Hranilnica bi bila podružnica oziroma članica avstrijskih rajfajznovk s sedežem v Gradcu za naše ozemlje. V odbor so izvolili naslednje moštvo: predsednik Otokar Burdych, lekarnar, člani načelstva: Anton Šubic, Ledrar, usnjar, Pavel Hafner, Pepetov, lesni trgovec, Franc Hartman, Špan, iz Suhe, kmet, Feliks Hafner, mesar, Franc Rešek, Matjaž, kmet iz Trnja. V nadzorstvo so prišli: Franc Bernik, Petač, kmet iz Bodelj, Matevž Kalan, Štine, kmet iz Pevna, Jožko Veber, trgovec, iz Kolodvora, Jožef Žagar, Kalanovšk, kmet, iz Stare Loke, Matevž Voigemut, Erbežnik, kmet, iz Trnja in Franc Langerholc, Ortman kmet, iz Virmaš. Za poslovodjo je bil imenovan Ciril Lendovšek, za uradnika pa Jože Matek in Ciril Mrak. Že iz imen in priimkov vidimo, da so odbora sestavili iz članov zadrug, ki so jih nameravali likvidirati. Novi zavod so 26. 10. 1942 registrirali na sodišču v Kranju in vpisali firmo v register.

Z likvidacijo fuzioniranih zadrug v rajfajznovko pa je šlo počasi. Nikomur iz starih zadrug se ni mudilo, saj so trezni ljudje videli začasnost bastarda. Prvikrat se je odbor nove zadruge sešel šele 18. aprila 1944. Predsednik je poročal, da se prej niso mogli zbrati, ker združitve zadrug ni bila izvedena. Zaradi vojnih razmer in smrti je bil odbor že močno okrnjen. Rajfajznovka je prevzela poslovanje Okrajne hranilnice in posojilnice od 25. 4. 1941 dalje, starološke od 1. 1. 1944 in loške ljudske od 10. 3. 1944. Seveda so za vse te

Z bivše zavode vodili še naprej posebno ločeno poslovanje. Članstvo v novi zadrugi je bilo minimalno. Konec leta 1943 so imeli 13 članov. Zaključili so leta 1946 z 20 člani, od tega je bilo 5 kmetov, 14 obrtnikov in 1 uradnik. Zadnja seja hranilnice je bila 4. 12. 1945, ugotovili so, da po novih predpisih in priporočilih nimajo več obstanka za nadaljnje delo. Večina vlog je ostala v Avstriji in sami teh zadev niso smeli in mogli rešiti. Ostale vloge so po revalorizaciji in tečajni spremembi vrnili hranilnicam, od koder so bile med vojno prenesene, predvsem tistim zadrugam, ki so se fuzionirale. Do dokončne likvidacije je prišlo leta 1946, ko so vse posle prenesli na Okrajno hranilnico, ki jim je zastonj do takrat vodila poslovanje.

Poglejmo še nekaj števil:

leto	članstvo	vloge v tek. rač.	hranilne v.	čisti dob.
1943	13	214325 marke	153 595	729
1944	20	300011	293 895	797
1945	20	646911 – 31. 6. 1946		
		375064		

Anton Ogrin, stavbenik, 1927–1946
Franc Koman, 1932–1933
Ivan Potočnik, 1932–1933

POPIS ARHIVSKEGA GRADIVA HRANILNIC

HRANILNICA IN POSOJILNICA
V STARI LOKI registrirana zadruga z neomejeno zavezo 1896 – 1947

Spar und Darlehenskasse G.m.u.H. Altlack nekaj časa med vojno.

- 1) Pravila 1896, 1903, 1912, 1940, popravki 1917.
Revizijski zapisniki 1904 – 1914
Sejni zapisniki 1896–1905, 1905–1922, 1922–1945.
Zapisniki občnih zborov 1912–1940
Bilance 1896–1945

Zaščita zadruge – odlog plačil 1936–1938
Prezidava hranilnične hiše, načrti 1938

- 2) Opravilni zapisnik 1896 – 1942
- 3) Imenik članov 1896 – 1913
- 4) Imenik združnikov 1913 – 1940.

OKRAJNA HRANILNICA IN POSOJILNICA

V ŠKOFJI LOKI r.z.z.n.z. 1900 – 1947

Bezirks Spar- und Darlehenskasse in Laak bei Kreinburg G.m.u.H. med vojno

- 1) Zapisniki občnih zborov 1900 – 1940
Seje ravnateljstva in nadzorstva 1900 – 1901
Seje načelstva 1902 – 1906
Seje načelstva 1906 – 1912
Seje načelstva in nadzorstva 1920 – 1925
Seje načelstva in nadzorstva 1925 – 1928

- 2) Seje načelstva in nadzorstva 1928 – 1933
Seje upravnega odbora, načelstva in nadzorstva 1933–1938
Seje upravnega in nadzornega odbora 1938–1946
Seje nadzorstva in revizije (notranje) 1911–1940
Ustanovni spisi, pravila, registracije, spremembe registracije 1900–1942
Važnejši spisi 1941–1945
Revizijska poročila Zveze slovenskih zadrug 1926–1940, 1946
Uslužbenci, zavarovanje 1928–1942
Prezidava hiše 1923.
- 3) Računski zaključki in poročila 1901–1919,
- 4) Računski zaključki 1920 – 1929
- 5) Računski zaključki 1930 – 1935
- 6) Računski zaključki 1936–1940
- 7) Računski zaključki 1941–1945
- 8) Vojno posojilo 1914–1918
Oprostitev davkov 1928–1940
Odlog plačil 1935
Obračun kmetskih dolgov 1935–1937
Likvidacija raznih delnic 1945–1947
Izrezki iz časopisov ob 30. letnici 1930.
Vrednostne listine I 1905–1923, II 1919–1942
Naloženi denar 1900–1922.
- 9) Zamenjava denarja, normalije, spisi in sezname; prijave za zamenjavo denarja Škofja Loka z okolico 1945.
- 10) Prijave za zamenjavo denarja, Škofja Loka z okolico 1945.
- 11) Prijave za zamenjavo denarja, Poljanska dolina 1945
- 12) Prijave za zamenjavo denarja, Poljanska dolina 1945
- 13) Glavna knjiga I, računski zaključki 1900–1931
- 14) Glavna knjiga II, računski zaključki 1928–1946
- 15) Zadržni register 1900–1946.

LJUDSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA

V ŠKOFJI LOKI r.z.z.n.z. 1903 – 1947

Volks Spar – und Darlehenkasse G.m.u.H. Laak a.d. Zaier med vojno.

- 1) Ustanovne listine, registracija, spremembe registracije, ustanovni in prvi občni zbori, važnejše listine 1903–1945
Zapisniki občnih zborov 1906–1941
Zapisniki sej načelstva, upravnega odbora, včasih tudi nadzorstva 1903–1912, 1912–1922, 1922–1929, 1929–1946
Zapisniki sej nadzorstva 1905–1941
Revizijska poročila 1904–1940, 1945
Zapisniki in gradivo občnih zborov (duplikati) 1927–1941
- 2) Računski zaključki 1903–1933,
Spisi v zvezi s Priviligirano agrarno banko in likvidacijo posojil 1935–1947
Dohodki in izdatki v zvezi s hišo v Stari Loki št. 18, 1933–1941
Likvidacija zadruge 1947.
- 3) Zapisnik članov 1903–1923
- 4) Imenik zadrušnikov I 1924–1931

- 5) Imenik zadružnikov II 1931–1939
- 6) Imenik članstva (abecedni indeks k imenikom) s.d.

MESTNA HRANILNICA V ŠKOFJI LOKI 1927 (1926) – 1950

Kreissparkasse Krainburg, Hauptzweigstelle Laak a.d. Zaier med vojno

- 1) Pravila, ustanoviteljski spisi 1926, 1940, 1946.
Pripravljalni spisi, zapisniki o sejah pripravljalnega odbora 1926, dopisovanje z županstvom in sresko izpostavo v Škofji Loki 1926–1930, vabila na seje 1945–1949.
Zapiski sej ravnateljstva 1927–1941, 1945–1946.
Revizije 1928–1940
Sanacija in likvidnost 1938–1943
Pogodbe za lokal in z uslužbenci 1930–1940
Personalne zadeve uslužbencev 1927–1948.
- 2) Bilance 1927–1940
- 3) Bilance 1941–1945
- 4) Bilance – Kreissparkasse 1941–1944
- 5) Bilance 1946–1950
- 6) Važnejši spisi 1935–1948
Mlinostav, likvidacija 1929–1933
Elektrovaljni mlin »Trata«, likvidacija 1931
Spisi v zvezi s Priviligirano agrarno banko 1937–1941
Prezjem Okrajne hranilnice in posojilnice v Škofji Loki 1945–1947
Likvidacija Mestne hranilnice 1947–1950
- 7) Imenik vlagateljev s.d.
Okrožnice Zveze jugoslovanskih hranilnic 1938–1941
- 8) Okrožnice – normalije 1941–1945
Okrožnice Zveze hranilnic Slovenije 1945
Okrožnice Narodne banke 1949
Formularji in vzorci 1927–1945
- 9) Dajatve NOV in POS, skupina A, dajatve v naravi, potrdila o pologu za področje OLO Škofja Loka 1946.
- 10) Likvidacija dajatev v naravi 1945–1948, spisi in sezname.
Likvidacijski izkazi NOB 1946
Partizanska potrdila, okolica Škofje Loke in Selška dolina
- 11) Partizanska potrdila, Žiri, Stara vas.
- 12) Partizanska potrdila, Nova vas, Dobračeva, Lednica.
- 13) Partizanska potrdila, Sovodenj in okolica
- 14) Partizanska potrdila, Gorenja vas, Leskovicca
- 15) Partizanska potrdila, Hotavlje, Javorje
- 16) Partizanska potrdila, Poljane z okolico
- 17) Dajatve NOV in POS, sezname za Okrajni ljudski odbor Škofja Loka, abecedno, 1941–1945.
- 18) Glavna knjiga 1927–1945.
- 19) Vzorci hranilnih in drugih bančnih knjižic 1896–1950
Hranilnica in posojilnica v Stari Loki
Okrajna hranilnica in posojilnica v Škofji Loki
Mestna hranilnica v Škofji Loki

Kreissparkasse Krainburg, Hauptzweigstelle Laak
Zadružna hranilnica in posojilnica Kranj, podružnica Škofja Loka
Narodna banka, podružnica Škofja Loka
Komunalna banka Škofja Loka.

RAIFEISENKASSE LAAK
REG. GENOSSENSCHAFT MIT UNBESCHR. HAFTUNG
LAAK A.D. ZAIER

1942–1946

- 1) Statut in registracija 1942
Zapisniki 1944–1945
Računski zaključek 1945
Važnejši spisi 1945–1946.

POVZETEK

HRANILNIŠTVO V ŠKOFJI LOKI

1896 – 1947

Pomladi 1978 so pri selitvi Ljubljanske banke v nove prostore našli pozabljene arhive predvojnih hranilnic v Škofji Loki in Stari Loki. Ohranili so se naslednji fondi: Hranilnica in posojilnica v Stari Loki 1896–1947, Okrajna hranilnica v Škofji Loki 1900–1947, Ljudska hranilnica in posojilnica v Škofji Loki 1903–1947, Mestna hranilnica v Škofji Loki 1927–1950 in Raiffeisenkasse Lack 1942–1946.

Začetki zadružnega hranilništva na loškem ozemlju segajo v drugo in naslednje obdobje slovenskega zadružništva po letu 1892. Na loškem ozemlju (vštevši Žabnico) je pred drugo svetovno vojno delovalo do sedaj znanih 18 zadružnih hranilnic. Poleg ohranjenih fondov loških in starološke, imamo v arhivu še fonde hranilnice v Gorenji vasi, na Trati (Gorenja vas) in v Leskovici.

Druga svetovna vojna je te denarne zavode močno prizadela. Povojna zakonodaja je leta 1947 dokončno likvidirala hranilništvo na zadružni bazi.

Po prevzemu in škartiranju gradiva smo od vsake hranilnice ohranili najpomembnejše gradivo, tako vse vrste zapisnikov (načelstva, nadzorstva, občnih zborov, nadzorstvenih zapisnikov), evidence članstva, računske zaključke – bilance, važnejše spise, spise v zvezi z zamenjavo denarja 1945 in odškodnino za dajatve med NOB.

V pričujočem prispevku smo skušali podati kratko zgodovino posameznih hranilnic. Obdelali smo članstvo po številu in včasih tudi socialni pripadnosti. Pri funkcionarjih smo poiskali tudi domača imena. Pri zaključnih računih smo sledili takšnim postavkam, ki so se dale zasledovati ves čas delovanja zavoda, ne glede na spremembe obrazcev. Pri Okrajni hranilnici smo objavili popolno jubilejno poročilo ob 25 in 30 letnici zavoda. Nekateri dokumenti so objavljeni dobesedno tudi pri Mestni hranilnici. Objavljene vire smo korigirali le slovnično.

Najstarejša je bila starološka hranilnica. Bila je soliden klerikalen zavod z velikim vplivom na podeželju predvsem v starološki fari. Leta 1900 so loški liberalni meščani osnovali Okrajno hranilnico. Že iz naslova je razvidno, da so imeli velike ambicije, ki so jih tudi dosegli, saj so bili vpliven zavod celo v gorenjskem merilu. V protitež so leta 1903 ustanovili v Loki Ljudsko hranilnico. Bila je klerikalna ustanova in je imela velik vpliv predvsem med kmeti v okoliških vaseh loške župnije v občini Zminec. Leta 1927 je bila ustanovljena Mestna hranilnica. Ta se je razlikovala od ostalih po tem, da je zanjo jamčila občina in je bila tako do neke mere državno kontrolirana. Vanjo so zato lahko nalagali denar tudi organi uprave in sodstva. Ta hranilnica naj bi bila nadstrankarska, vendar so že pravila bila

takšna, da je vsakokratna občinska uprava imela zadosten vpliv tudi pri hranilnici. Mestna hranilnica je edina v času krize zašla v težak položaj, ki ga je celila vse do začetka vojne.

6) Nemška oblast je postopno odpravila vse hranilnice na zadružni podlagi. Te so se morale združiti v enotni rajfaiznovki v Loki. Mestna hranilnica je bila priključena Okrožni hranilnici v Kranju.

Po vojni so se za kratek čas hranilnice obnovile v stari obliki. Okrajna hranilnica je izvedla zamenjavo denarja 1945, Mestna hranilnica pa je leta 1946 likvidirala obveznosti in terjatve iz okupacijske valute, partizanske obveznice, dajatve v naravi NOV in POS. Zaradi dobre kadrovske zasedbe in lokalnih potreb je bila dokončno likvidirana šele leta 1950, ostale pa leta 1947.

1) Pravila, ustanoviteljski spisi 1926, 1940, 1946

Zusammenfassung **DAS SPARKASSENWESEN IN ŠKOFJA LOKA**

1896 – 1947

Revidierte 1926–1940

Im Frühjahr 1978 wurden bei der Übersiedlung der Ljubljanska banka in neue Räumlichkeiten schon vergessene Archivalien der Vorkriegssparkassen in Škofja Loka und Stara Loka aufgefunden. Es haben sich folgende Fonds erhalten: Spar und Darlehenskasse in Stara Loka 1896–1947, Bezirkssparkasse in Škofja Loka 1900–1947, Volksspar- und Darlehenskasse in Škofja Loka 1903–1947, Städtische Sparkasse in Škofja Loka 1927–1950 und Raiffeisenkasse Lack 1942–1946.

Die Anfänge des genossenschaftlichen Sparkassenwesens im Gebiet von Škofja Loka reichen in den zweiten und den darauffolgenden Zeitabschnitt des slowenischen Genossenschaftswesens nach dem Jahre 1892 zurück. Im Gebiet von Škofja Loka (Žabnica inbegriffen) waren vor dem zweiten Weltkriege 18 bisher bekannte Genossenschaftssparkassen tätig. Außer den Fonds von Škofja Loka und jenem von Stara Loka besitzt unser Archiv noch die Fonds der Sparkassen in Gorenja vas, Trata (Gorenja vas) und Leskovic.

7) Der zweite Weltkrieg hat diese Geldinstitute schwer betroffen. Die Nachkriegsgesetzgebung löste im Jahre 1947 das Sparkassenwesen auf genossenschaftlicher Grundlage ganz auf.

Nach der Übernahme und Aussortierung der Fonds behielten wir von jeder Sparkasse das wichtigste Material zurück, so alle Arten von Protokollen (des Vorstands, der Kontrolle, der Hauptversammlungen, der Aufsichtsprotokolle), der Evidenz der Mitglieder, der Rechnungsabschlüsse – Bilanzen, ferner wichtigere Schriftstücke, Akten betreffs des Geldumtausches im Jahre 1945 und der Entschädigung für die während des Befreiungskampfes erzwungenen Abgaben.

Im vorliegenden Beitrag versuchten wir eine kurze Geschichte jeder einzelnen Sparkasse darzustellen. Wir behandelten die Mitglieder ihrer Zahl und mitunter auch ihrer sozialen Angehörigkeit nach. Bei den Funktionären suchten wir auch ihre häuslichen Namen auf. Bei den Rechnungsabschlüssen gingen wir solchen Posten nach, die sich durch die ganze Zeit der Tätigkeit der betreffenden Anstalt verfolgen lassen, ohne Rücksicht auf Veränderungen der Formulare. Bei der Bezirkssparkasse veröffentlichten wir die vollständigen Jubiläumsberichte anlässlich des 25- und 30-jährigen Bestandes der Anstalt. Einige Dokumente sind auch bei der Städtischen Sparkasse wörtlich wiedergegeben. Die veröffentlichten Quellen haben wir nur grammatikalisch korrigiert.

Die älteste Sparkasse war die in Stara Loka. Es war dies eine solide klerikale Anstalt mit großem Einfluß auf die ländliche Umgeburg der Pfarre Stara Loka. Im Jahre 1900 gründeten die liberalen Bürger von Škofja Loka die Bezirkssparkasse. Schon aus dieser Namengebung ist ersichtlich, daß man mit ihr große Ambitionen vorhatte, was sie dann auch erreichte, sie war ja eine einflußreiche Anstalt sogar im Maße der ganzen Landschaft

Mestna hranilnica v Škofji Loki

Gorenjska. Als Gegengewicht wurde im Jahre 1903 in Škofja Loka die Volksparkasse gegründet. Sie war eine klerikale Anstalt und hatte bedeutenden Einfluß besonders bei den Bauern der umliegenden Dörfer der Pfarre Škofja Loka in der Gemeinde Zminec. Im Jahre 1927 erfolgte noch die Gründung der Städtischen Sparkasse. Sie unterschied sich von den anderen Sparkassen darin, daß die Gemeinde für sie bürgte, womit sie bis zu einem Grade unter staatlicher Aufsicht stand. Daher legten in sie auch Verwaltungsorgane und Gerichtsbehörden Gelder ein. Diese Sparkasse sollte überparteilich sein, doch waren schon ihre Satzungen so gestaltet, daß die jeweilige Gemeindeverwaltung auch bei der Sparkasse genügend großen Einfluß hatte. Die Städtische Sparkasse geriet zur Zeit der wirtschaftlichen Krise in große Schwierigkeiten, die sie bis zum Beginn des Krieges zu bewältigen suchte.

Die deutsche Obrigkeit schaffte allmählich alle Sparkassen auf genossenschaftlicher Grundlage ab. Sie mußten sich in eine einheitliche Raiffeisenkasse in Škofja Loka einschließen. Die Städtische Sparkasse wurde an die Bezirksparkasse in Kranj angeschlossen.

Nach dem Kriege wurden die Sparkassen für kurze Zeit in ihrer alten Gestalt erneuert. Die Bezirksparkasse führte den Geldumtausch im Jahre 1945 durch, die Städtische Sparkasse liquidierte im Jahre 1946 ihre Verpflichtungen und die aus der Okkupationsvaluta entstandenen Forderungen, die von den Partisanen herausgegebenen Obligationen sowie auch die Naturalleistungen der Volksbefreiungsarmee und der Partisanenabteilungen Sloweniens. Wegen ihrer soliden Belegschaft und wegen lokaler Bedürfnisse wurde sie erst im Jahre 1950 aufgelöst, die übrigen Sparkassen aber schon im Jahre 1947.

